

POESII POPULARE

DIN

TRANSILVANIA

CULESE ȘI ADNOTATE

DE

I. G. BIBICESCU

BUCURESCI

—
IMPRIMERIA STATULUI

1893

POESII POPULARE

DIN

TRANSILVANIA

BUCURESCI

IMPRIMERIA STATULUI

1893

POESII POPULARE

DIN

TRANSILVANIA

De la lume adunate
Și înapoi iar lumii date.

LIGEI

PENTRU

UNITATEA CULTURALĂ A ROMÂNILOR

ENGELIN

ACEASTĂ COLECȚIUNE

SUMAR

<u>Capit.</u>	<u>Pagina.</u>
Prefața	VII—LXIX
I. Doina.	3—4
II. Iubire :	
A. Dragoste.	7—46
B. Drăguții certați	47—83
C. Iubirea de familie. . . .	85—98
III. Strainătatea	99—119
IV. Catănia	123—158
V. Codrul	161—169
VI. Strigături, glume :	
A. Despre căsătorie.	173—194
B. Contra uritului	195—204
C. Varia.	207—230
VII. Colinde	233—257
VIII. Căntece bătrânesci	266—347
IX. Diverse	351—393
X. Schițe :	
Fârtat-surată	397—412
Ungurul în cântec. poporului.	413—427
XI. Ghicitori	429—439
Note	442—487
Aprecieri anticipate.	489—511

PREFAȚA

Am călătorit des prin Transilvania și mi-am dat osteneala să cunosc țara, să cunosc mai cu osebire oamenii.

Cu cât î-am cunoscut, cu atât am iubit mai mult pe Români d'acolo și, ca urmare, am întreprins și continuat, în curs de ani, în ziarele la care scriam, o propagandă de toată ziua pentru Români din Transilvania.

Rubrica *De peste munți* n'a lipsit o singură zi din acele ziare și ea conținea, fie descrierea suferințelor și nedreptăților ce îndurau frații de dincolo, fie indemnul către Români din regat d'a înnoda relațiuni mai dese cu cei de dincolo și

a da espresiune fățiș, și cu orî-ce ocasiune, simțimîntului de solidaritate, care trebuie să unească într'una pe Români de pretutindenî, acum, cel puțin moralmente.

Eram p'atunci dintre cei puținî și cu un ecoû restrîns.

Acum ênsê, mai cu osebite de la înființarea Ligei pentru unitatea culturală a Românilor, propaganda se face de noi toți; diarele desvêlesc un zel laudabil întru a demasca nedreptățile ce se fac fraților noștri de peste munți; studenții țin mari întruniri pretutindenî, și toți, pe față, ne manifestăm simpatiele pentru frații cei nedreptățiți.

E o întrecere.

Simțimîntul solidarității naționale e viu. Suferim toți de suferințele fraților noștri și luăm parte la lupta lor cu inima deschisă și cu speranța, pot dice cu credința că suferințele vor înceta, că soarele românismului va străluci mândru și peste acele țeri, unde sila se trudesce

a-l întuneca, voind se facă pe Români a nu mai fi Români.

Când dar, în țară, situațiunea Românilor de peste munți e bine cunoscută și se propagă prin toate căile solidaritatea; când, afară din țară, simpatii calde se arată apăsătorilor prin organele cele mai repute ale presei europene; când oameni politici din cei mai eminenți iaă notă cu simpatia de dreptele reclamațiuni și revindicări ale Românilor apăsători de sub coroana S-tului Ștefan; când — cu alte cuvinte — în lumea apusană se produce acum, în favoarea Românilor de peste munți, ceea ce s'a produs pentru noi în anii 1848—1857, adică cestiunea lor se pune la ordinea zilei a preocupărilor opiniunii publice europene, e de datoria noastră d'a lucra, spre a face cunoscut pe acei frați nu numai politicesce, ci în întregime, adecă și așa cum sunt în a lor intimitate, în viața lor de toată ziua, în cugetările, în aspirațiunile lor.

Acesta e scopul tipăririi colecțiunii de față.

Mai e și alt motiv.

Eminentul filolog, istoric și folklorist, d. B. P. Hăsdău, podoaba scoalei, a penei și a literaturii române, cerându-mi manuscriptul acestei colecțiuni și consultându-l și citându-l des în al său monumental *Etymologicum Magnum Romaniae*, m'a făcut să ved că tipărirea ei presintă și alt folos tot atât de mare, pe lângă cel indicat mai sus.

Acesta e al doilea cuvânt pentru care tipăresc colecțiunea de față.

* *
*

Arăt cuvintele tipăririi acestei colecțiuni, pentru că, atunci când am cules-o, cu totul altul fost-a scopul meu, nici de cum acela d'a culege spre a tipări.

Și spunând ce am voit, schițez chiar istoricul colecțiunii, istoric pe care folositor va fi să-l cunoască folkloriștii care ar voi să studieze,

pe basa ei, firea intimă a Românului transcarpațin.

Eram la Vâlcele — acum vre-o 12 ani — singurul străin în cuprinsul băilor și deci având și timp și ocaziune, pe cât aveam dorință, d'a conversa cu sătenii români din localitate, fie la horele lor, când erau hore, fie la casele lor, fie ori unde întâlneau pe cine-va.

În aceste excursiuni, m'ă atras atențiunea un lucru ce dureros m'a impresionat: aușiam copilele de Român — așa se țice p'acolo — cântând unguresce.

Am întrebat de ce și mi s'a răspuns cu cuvintele: «pentru că sunt mai frumoase cântecele unguresci».

Am rămas înmărmurit.

Scoala maghiară, pe d'o parte, moda, pe de alta, produsese să începuse să a producă efectele lor deastroase românismului.

Trebuia desființată credința de modă la cei cu care vorbisem, trebuia stavilit curentul.

M'am otărit deci să lucrez în acest scop.

Și ecă cun am procedat.

Am început a chiema la mine pe strigătorii de la horă, între care să distingea Nicolae Dăndărău, și a le cere să-mi spună cântecele pe care le sciaă.

—Apoi bine, boierule, imi dicea la început N. Dăndărău, ce se spunem noi d'astea țerănesci? Ai să riți de noi; că de! d-ta scii frumoase cântece din carte . . . și însoția sfirșitul frasei c'un ris greoiu și par'că idiot.

Dar, în sfirșit, mi-a spus, iar eu cu plăcere l'am cinstit pentru ca, de dragul cinstei, să se 'ndemne și alții să-mi spună.

Am întrebat și femeii; am cercetat mai ales pe acelea pe care le aușisem cântând unguresce; dar n'am putut afla de la ele de cât crâmpeie, de cât doine scurte, de cât strigături de la horă și mai numai strigături de care aușiaă în fie-ce Duminică sau sərbătoare.

Aşa, mers-a greu în anul întâi, mers-a greu şi în al doilea; dar dorinţa şi otărîrea mea cresceau cu cât dificultăţi mai mari întâmpinam.

Am întrebat deci dacă nu e cineva prin sat, care să scie cântece românesci.

Mi s'a vorbit de câte-va babe, între care — în rîndul întâi -- era baba Nora.

Baba fusese, se vede, în tinereţele ei, una din acele femei despre care cântecul popular dice :

Supt potcoava cismeî mele
Zace dracul ş'o muiere.

Trăise, simţise, văduse şi deci scia multe; dar — din nefericire— îşi aducea aminte numai puţine cântece şi amesteca unul cu altul, aşa că ale mele caiete se umpleau greu de tot.

Totuşi, după o oră-două, baba Nora pleca cu un florin în mână, şi sărînd într'un picior de bucuriă, povestia, în gura mare, că i-am dat un florin, pentru că-mi spusese cântece.

Făcea baba ce voiam eă să facă :
deștepta și la alții dorința câștigu-
lui pentru cântece și-mi înlesnia lu-
crarea, provocând pe cei ce sciuseră
să-și aducă aminte, iar pe cei-l-alți
să învețe.

Găsisem deci calea.

Intr'o ȝi, când baba Nora, tot dic-
tându-mă, nu făcea de cât repeta ce-
mă mai spusese, îi ȝisei :

— Va să ȝică nu mă sciă alt-
ceva ; căci ce-mă spuă acum, mă-ă
mă spus.

— Să-ți cânt, d-le, fu răspunsul
babeă.

Mă-aduseă aminte de aceă autori
care susțin că versul și rima cânte-
celor populare, ba întregă acele cân-
tece, atârnă de musică.

Primii să-mă cânte, și-mă cântă.

Baba Nora nu mă era baba Nora
care-mă dicta. Acum versurile mer-
ȝeaă ușor, înlănțuirea lor să păstra
și baba par'că trăia ceea ce cânta.
Melodia, aci pasionată, aci dulce,
aci plângătoare și pururea melan-

colică, avea accente atât de sincere, în cât nu puteai să nu fii mișcat.

Fu pentru mine o revelațiune, o fericire.

Farmecul cântecului duios pururea, trăgănat și dulce, cadențarea aci înceată, aci repede și grăbită, dând espresiunea cuvenită sentimentelor ce descriau vorbele, mă făcură să regret că nu puteam să euleg și musica acelor cântece.

Ar fi fost folos îndoit și o nouă față a calităților poporului român pusă în evidență.

Baba Nora cânta și eă scriam.

Dar, dacă nu înțelegeam bine o vorbă și o întrerupeam, ea nu mă putea continua; iar dacă reîncepea acelaș cântec, îi făcea modificări esențiale sau amesteca un cântec cu altul.

Aceasta mă neicăjia mult și întrebam pretutindenî: ce se fac?

Intr'o di, îmi spune cine-va: baba, când e beută, nu mă tace, cântă

într'una și așa de frumos că stai în drum s'o ascuți.

Aceasta îmi aduse aminte de versurile lui Horațiu :

Nec vivere carmina possunt
Quae scribuntur aquae potoribus ¹⁾.

Făcui și așa, și, într'adevăr, baba Nora, bine dispusă, îmi cânta cu sentiment, cânta mult, nu mă amesteca versurile și cântecele, ba încă memoria ei părea că se limpedea și-mi cânta, cânta mereu.

O puneam să-mi repete cântând cântecele ce-mi dictase și le completam la întreruperile de unde nu mă putuse continua.

De multe ori însă, lăsam pe babă să-mi cânte aceleași și aceleași cântece deja scrise, și rămâneam ascultând sub farmecul melancoliei acelei muzice populare.

Vâlva ce făcea baba Nora cu banii ce câștiga de la mine pentru cântece

¹⁾ Bëutorii de apă nu pot face versuri durabile.

își produse efectul dorit : tinerii satului, flăcăi și fete, începură a-mi spune tot ce sciaă și a mai învăța de la bătrâni altele.

Ast-fel urmaî șapte anî d'a rindul — în timpul cât stam în Vălcele — culegând ce mi se spunea, scriind chiar ce mai scrisesem, pe d'o parte pentru control, pe de alta pentru a prinde cât mai multe variante și în sfîrșit pentru a nu lipsi pe cei ce sî siliseră să învețe de mulțumirea de a căștiga bacșișul meü.

Altă bătrână, Scurtu, nelăsând'o necazurile sî vie ea a-mi spune cîntecele ce scia, învăța pe fete, și avea vre-o patru, care în cîrd sî presintaü și-mi spuneau ce învățaseră.

Una, cea mai mică, atunci eșită din școală, neputënd ține minte, imi scria ce-î spunea mamă-sa și ast-fel de la dînsa și de la alții — ca tinerii Mailat — am avut întregi caiete de cîntece scrise chiar de ei.

Acesta este, în scurt, istoricul colecțiunii de față.

Îl spun, pentru a dovedi originea exclusiv țărănească a acestei colecțiuni.

În resumat, am cules tot ce știa în Vâlcele, făcând în acelaș timp să învețe și cei care nu șciau și punând ast-fel, la modă cântecele populare românesce.

Am isbutit atât în cât, după ce nu m'am mai dus la Vâlcele — îmi spuneau cei care se mai duceau — că țăraniî întrebaû neconținut dacă mai vine domnișorul care aduna cântece.

În colecțiune, mai sunt și bucăți din alte părți ale țărilor române de peste munți. La fie-care din acestea este ênsê însemnată localitatea și chiar numele persoaneî care a spus-o sau a cules-o.

Într'un cuvânt, tot ce se vede fără o indicațiune specială e din Vâlcele; iar bucățile culese aiurea posed indicațiunile necesare.

* *
*

Arêtaî în ce scop, unde, când,

cum și de la cine am cules bucățile publicate aci.

Imi rămâne să dau amănuntele, pe care le cred interesante, asupra comunei în care am făcut culegerea.

Vâlcele — pe unguresce Elöpatak — este o comună de 6—700 locuitori, situată aproape la jumătatea drumului între Brașov — capitala comitatului Brașov — și Sân-Georgiu (Sepsi Szent Georg) — capitala comitatului Trei-Scaune (Haromszek).

Vâlcelele fac parte din acest din urmă comitat, unul din cele trei comitate sêcuiesci în care elementul român a fost foarte încercat, redus mai pretutindenă și, în unele localități — destul de multe la număr — cu totul desființat.

Am vădut, în acest comitat, Români care, și după vorbă și după înfățișare, par Unguri; căci nici nu mai știu românesce, nici nu mai poartă îmbrăcăminte românească. Dar — efect providențial al puternice

conștiințe naționale a poporului român, adormită sau amorțită uneori, nici-o dată însă desființată — acei Români, cu mândria în inimă, în voce și în ochi, îmi spuneau, unguresce însă: *și noi suntem Români!*

Aceasta nu mi s'a întâmplat la Vâlcele.

Aci, Români știu și vorbesc toți românesce; mulți vorbesc și unguresce.

Ungurii asemenea vorbesc românesce.

Munca de maghiarizare din trecut a ramas deci la Vâlcele fără alt efect simțitor decât cel pe care-l semnalai mai sus, fiă din cauză că Români fost-au aci compacti, fiă pentru că Vâlcelele fost-au lungă vreme o stațiune balneară mult apreciată și vizitată de numeroși Români din Țară.

Era, într'adevăr, o vreme când familii întregi, încărcând chervane cu de toate, porniau de prin Ploesci, București, Buzău, Craiova și de pe aiurea la băile de la Vâlcele.

Atât de mare era afluența, în cât pênă și acum se spune că aceste băi sunt românesci, sunt făcute cu banii Românilor din țară. ,

Au lăsat și urme Româniî ce vizitaă acele băi.

Intr'adevăr, pe locul unde acum este baia rece numită Lobogo se afla o fântână de apă dulce și lângă ea o cruce de marmură albă cu inscripțiune în versuri, săpată d'o parte cu litere cirilice și de alta cu litere latine, dar cu ortografie ungurească.

Boierul care făcuse fântâna și ridicase acea cruce era un Brâncovean, pare-mi-se.

Versurile de pe cruce nu le mai am, de și le copiasem.

Maî e un cadran solar instalat de inginerul Oteteleşanu din Craiova, pe când era în vîrstă de 69 ani. Cadranul e bine calculat și vedesce sciința inginerului, arătând esact ora 12 din zi. El e păstrat cu sfințeniă, ca o podoabă.

Biserica ortodoxă din sat e construită de răposatul fost principe al Serbiei, Miloș Obrenović, ca recunoștință că aci și-a căpătat sănătatea. Preotul ortodox n'are plată în bani; dar capătă de la 100 familii cam 20 ectolitri porumb și veniturile stolei, adecă în total cam 250 florini pe an. Titlurile ce se cer spre a deveni preot sunt: absolvirea gimnasiului de opt clase, depunerea esamenului de maturitate (bacalaureat) și trei ani de curs teologic. Preotul s'alege de comunitate dintre cei care posed aceste titluri.

E în sat și biserică romano-catolică.

Școală iarăși are satul Vălcelele, frecventată de vr'o 70 elevi și eleve de la 6—15 ani; dar, din nefericire, ca efect al legii maghiare din 1879, acea școală — pêne atunci comunală — a fost transformată în școală de Stat, cu limba de predare ungurească.

Deci, un instrument de maghiarizare.

Dacă dar trecutul rămas-a fără mare efect, întru cât privesce maghiarizarea Românilor, viitorul mi se înfățișează întunecat; căci, dacă — abia în câțiva ani — școala în care se recitaă numai poesii maghiare produsese efectul de a face pe tinerii care învățaseră la școală să creadă că sunt mai frumoase cântecetele unguresci, ce va putea oare fi, când ani mai mulți vor trece, când efectele școlăii se vor accentua și, mai cu seamă, când școlăile froebeliane (kisedov) vor funcționa!

Învățătorul e plătit cu 300 florini pe an și cu deosebit salariu ca cântăreț la biserică; mai are și în natură cam 14 ectolitri de cereale. Pentru a deveni învățător se cere: pe lângă patru clase gimnasiale, trei ani de școală normală și esamen de aptitudine.

Românii se țin departe de străini; căsătorii mixte nu se fac.

Căsele Românilor, ca semn dis-

tinctiv, a  toate d'asupra pe cope-
riş o cruce.

*
* *

Să vin la colecţiune   sine.

Culeasă cum spusei, nu puteam
inf işa cititorului această colec-
ţiune   şirul   care se găsia  
caietele mele.

A trebuit s'  clasific.

Am procedat la rubricare, călău-
zit de conţinutul şi anume de sim-
ţimintele ce exprimă fie-care bucată
şi, la or -care rubrică, am pus ca
moto ceea ce cuprinde culminant,
spre a servi ast-fel ca  degetare
la un studiu psihologic ce ar voi se
 ntreprind  cine-va asupra poporu-
lui rom n de peste munţi.

O singură excepţiune am făcut:
Doina transilvană — ia  cuvintul
  sens cu totul restr ns, adică a-
plicat numai la c ntecul   care se
găseşte vorba : doină — prezent nd
osebiri esenţiale fa  cu variantele

din țară, am făcut din ea un și primul capitol al colecțiunii.

Colecțiunea se prezintă deci sub următoarele rubrici sau capitole, cu subdivisiunile lor :

CAPIT. I : *Doîna.*

CAPIT. II : *Iubire.*

- A) Dragoste ;
- B) Drăguții certați ;
- C) Iubirea de familie.

CAPIT. III : *Străinătatea.*

CAPIT. IV : *Cătănia.*

CAPIT. V : *Codrul.*

CAPIT. VI : *Strigături, cugetări, glume, satire.*

- A) Despre căsătorie și căsătoriți ;
- B) Contra urîtului ;
- C) Varia.

CAPIT. VII : *Colinde.*

CAPIT. VIII : *Cântere bevrânesci.*

CAPIT. IX : *Diverse.*

Am mai adăugat următoarele capitole :

CAPIT. X : *Schițe.*

- a) Fârtat-Surată ;

b) Ungurul în cântecele populare ale
Românilor de peste munți.

CAPIT. XI: *Ghicitori*.

*
*
*

Ce sunt aceste cântece populare ?

Ce vor fi fost într'un trecut mai
depărtat, puțin scim, de vreme ce
foarte puține sunt notițele ce vor-
besc despre ele și acelea ici-colea,
prin cărți străine mai ales.

Ast-fel, Martin Strikowski, în des-
crierea călătoriei ce a făcut în Mun-
tenia la 1575, spune că :

«Gloriosul obicei de a cânta vi-
tejiile străbune se păstrează pînă
astăzi în Grecia, Asia, Turcia, *Mun-
tenia, Transilvania, Moldova, Un-
garia și cele-lalte țări, precum eu în-
su-mi le audii de ajuns cu propriile
mele urechi în toate adunările acelor
popoare . . . - cu acompaniamentul
vioarelor, cobzelor și harpelor ; căci
poporul de jos se desfătează peste
măsură, ascultând marile viteji ale
principilor și voinicilor.» (*Hăsdău*.
Arch. ist. II, No. 6).*

Din aceste cântece populare au rămas urme.

Ast-fel sunt :

Cântecul lui Ștefan cel Mare ;

Cântecul lui Michai Viteazul ;

Cântecul lui Neagoe Basarab (monastirea Argeșului) ;

Cântecul lui Vladimirescu.

Negreșit că trebuie să-și fi avut cântecele lor — cântece populare, adică născocite de popor — și ceilalți Domni mari ; dar urme n'au rămas, sau cel puțin nu s'au găsit.

Intrebuințez înadins cuvintele : «cântece născocite de popor», pentru a înlătura cântecele ce au trebuit să-și fi făcut toți Domnii, și mai ales cei răi, pentru care musa populară nu era îndemnată a se pune în cheltuială de imaginațiune, de cât poate pentru a-i înfăra, iar nici de cât spre a-i lauda.

Cântecele acestea din urmă n'au putut fi de cât produsul unor muse plătite, lucrări fără inspirațiune și fără viață, sforțări intelectuale care

nu erau eflusuri de simțiminte sincere, nici expresiuni de admirațiune reală.

Ele au perit fără urme în popor, îndată ce au perit sau au pierdut puterea ce le impuseseră, le provocaseră.

Afară de Domniile mari și bune, care prin faptele lor au deșteptat imaginațiunea poporului, poporul a cântat pe haiduci — nu pe toți haiducii — ci numai pe unii.

Pe aceștia din urmă îi cântă, le descrie cu farmec luptele contra apăsătorilor, fie acești apăsători Domni, fie boieri, fie străini, fie pământeii.

Balade de acest fel nu lipsesc mai în nici-una din colecțiunile de poezii populare române; s'au cântat pretutindeni în țară, se găsesc urme și acum.

Dovadă că multă fost-a apăsarea, și oamenii, neputând lupta contra-î alt-fel, luaă calea codrului.

Aceste cântece sunt manifestări

și icoane ale vremilor de pe atunci, care le-aŭ produs.

Pe alți haiduci, poporul, în cântecele sale, nu face de cât să-î desaprobe.

Ast-fel, ca să daŭ un exemplu, balada *Tunsul* să încheie cu versurile:

Multe rele a făcut
Dar în timp lung n'a ținut
Dumnezeŭ nu l'a răbdat.
Curând în cursă l'a dat,
Cu moarte l'a pedepsit,
Viața rău și-a sfârșit.

Afară de aceste fapte din viața așa ȳisă publică — după cum se înfățișa ea pe atunci — ce putea oare cânta poetul popular, acel poet impersonal, care — d'ar fi să fie numit — s'ar putea ȳice tot cu atâta adevăr și: *nimeni și toți?*

A cântat, a trebuit să cânte: pe *om și natura*.

Omul, cu simțimintele, cu impresiunile, cu amintirile, cu dure-

rile, cu bucuriile, cu afecțiunile, cu speranțele și cu desperările lui.

Natura, cu frumusețile ei în belșug, cu aerul ei sănătos și învietor, cu privileștele-î mărețe, cu vastele-î orizonturi, care î-au inspirat esagerarea ce se vede în cântece, în basme, etc.

Căci omul, la întristare ca și la bucuria, la bine ca și la rău, la durere ca și la mulțumire, cântă; cântă nu numai când vrea, ci adesea se pomenesce cântând instinctiv, ba chiar numai fredonând vr'o arie fără cuvinte, p'o melodiă ce traduce esterior starea lui sufletească din acel moment.

Iși cântă bucuriile și plăcerile, ca și miseriile și suferințele.

Lipsa ca și belșugul, fericirea, ca și nefericirea, veselia ca și tristeța, sunt teme ale cântecelor omului.

De aceea, cântecele populare presintă caracterele cele mai diverse; ele sunt pe rînd naive, simple, iro-

nice, scăldate în lacrimi sau ridătoare de bucuriă.

Ce să fie dar aceste cântece ?

Sunt, ca s'o spunem într'un cuvînt, documentele vieții intime a poporului, sunt paginile istoriei lui morale.

Ele zugrăvesc și dau la iveală pornirile și tainele inimei, precum și rațele geniului, care diferențiază pe un popor de alt popor, vădesc firea lui d'a fi, d'a gândi și chiar d'a lucra, sau alt-fel dis, caracterul său.

Așa fiind, se înțelege de sine pentru ce — în timpii mai noi — cântecel populare și basmele, proverbele și chiar ghicitorile, etc., cu un cuvînt toate producerile geniului popular, care pînă aci erau disprețuite ca ceva nevrednic de atențiunea cărturarilor, aū devenit obiect de studie amănunțite și serioase, ba chiar aū provocat nascerea unei sciințe speciale, *folklorul*, sau etnopsichologia populară.

Căci, pe un popor, nu după pro-

ducerile genielor ce are îl poți just judeca — de și acele genie nu se pot înțelege și explica independent de poporul ce le-a creat și de mediul în care au trăit; nici după producerile cărturarilor chiar mai mărunței — de vreme ce toți aceștia, cu toată înriurirea mediului, sunt tot mai mult ei, în tot ce produc.

O caracterisare justă a unui popor — a orî-cărui popor — și-o dă el însuși prin ce produce, ca manifestare a inimei sale, a simțimintelor sale, a dorurilor, a speranțelor și desperărilor lui.

Se va dice: dar oare aceste produceri n'au eșit ele mai întâi — ca invențiune — din inchipuirea unuia?

Da, așa e, așa poate fi; însă poporul, totalitatea ce se chiamă popor, ca simțimânt, ca idee și ca voință, nu e o materie inertă, în care cine-va poate imprima, după voie, orî-ce.

Nu, o selecțiune se produce, având instictul de călăuză, și poporul

își însușește și face al său numai ceea ce convine pornirilor inimei sale, ținirilor geniului său.

Fie însă bine înțeles că numirea de cântece populare trebuie acordată exclusiv, numai și numai, cântecelor eșite din leagănul poporului și păstrate prin tradițiune, circulând din om în om și din generațiune în generațiune.

S'a țin că unele cântece populare pot fi documente chiar pentru istoria pozitivă.

Și așa e.

Intr'adevăr, și în colecțiunea de față, pentru ca să nu vorbesc de altele, sunt câte-va bucăți cu însemnătate istorică.

Ast-fel este bucata: *Ungurul în poezia pop. rom.*, (pag. 413 seq. — *Schițe*) și: *Codrule, ce ți-am stricat?* (No. 209, pag. 166).

Aci citim :

— Mă Ioane,
Căpitane,
ai să te lași de hoția

ca sa dai de boieria ?

— Boieria

sărăciã !

Ađi mî-o dai

mîne mî-o ieî.

Ceea ce spune cîntecul concorda cu adevărul istoric, astăđi pe deplin demonstrat, că adică boieria, la poporul român, n'a fost titlu de noblețã ereditara, ca în țerile feudale, ci numai funcțiune personală, și aceea chiar nu pe viață, ci numai vremelnică.

*
*
*

Resfoind colecțiunile de cîntece populare române și adâncindu-ne cu mintea în studiul lor, descoperim ca un fir roșu, care strebate peste tot, ca o atmosfera care cuprinde, îmbrățiseaza și domina totul, oare-care înclinări ce pot fi privite drept caracteristica poporului.

Ast-fel, în colecțiunea de față, ca și în cele mai nainte publicate, atmosfera de care vorbim, este : *optimismul*.

Poporul român crede statornic în definitivul triumf al binelui.

Réul, suferința, durerea, îl impresionează.

Le simte adânc; caci sub sumanul aspru ce 'l poarta, în peptu'i ars de soare și asprit de ger, are o inimă dulce, impresionabila, care bate cu putere și înregistrează adânc senzațiunile ce prinesce.

Dar aci apare acel ceva, adeca *optimismul*, care esplica pe Român, trecutul seü și 'i oglindesce viitorul.

Suferința poate se-l doboare; dar, dupa cântece, nu-l descuragează.

Românul, ca popor, pare a fi servit de model poetului roman, când scria celebrul vers asupra Romanilor

*Si fractus illabatur orbis
Impavidum ferient ruinae* ¹⁾.

¹⁾ Chiar dacă lumea s'ar surpa peste el, ruinele l-ar lovi, fără s'-'l spăiménte.

Intr'adevăr, să citim *Doina* Transilvăneanului :

Cine mî-o scornit doina
 Friptă î-o fost inima
 Ca ș'a mea acuma
 Că-î neagră ca tina
 Ca tina de primă-vară
 Care-î călcată de cară
 Fii, inimă, răbdătoare
 Că-ai pămîntul sub picioare.
 Răbdă, inimă, și tacî
 Ca pămîntul care-l calcî.

Precum se vede, din alăturarea acestei doine cu cele din țară, ea înfățișează un caracter oare-cum mai înalt și se presintă ca o sintesă.

Doinele din țară, precum o spun chiar ele (a se vedea cap. I din această colecțiune) arată că Românul găsește în simțimîntul dulce al iubirei consolarea suferințelor ce îndură.

Doina îl mîngâie de bir și de boieresc ; de podvadă, de belea ;

doina par'că-l încăldește, în ier-
 nele geroase, și-l face să uite saū mai
 esact să îndure asprimele frigului,

doîna-l mângâie de munca grea ;
doîna-l ține ; căci cu ea viețuiesce.

Doîna transilvăneană e tot un fel
de consolare a orî-căror suferințe ;
dar ea par'că le înfățișează ca un
lanț nesfirșit, adecă fără soluțiune
de continuitate.

Înima simțitoare a Românului
transilvan, mereu sbuciumată de su-
ferințe, nu mai găsesce destulă con-
solare — ca cel de din coace — în
iubirea intimă alor săi ; un simți-
mânt concentrat, grav și trist o stă-
pânesce purtirea.

Ea e ajunsa

ncagră ca tina
ca tina de primă-vară
care-î călcată de cară

Ce sînt într'adevăr pentru apă-
satul Transilvănean birul și boie-
rescul ?

Ce poate fi pentru el oboseala
muncei, când el are să ducă luptă
grea, de toată ziua, spre a-și ocroti
și păstra nu numai ce e al său, ca
avere materială, ci și mai cu ose-

bire, acea mare și prețioasă avere națională : limba, individualitatea-î proprieă etnică ?

El suferă mult, adânc, amar, ne-întrerupt; dar ținând inimii sale, cu o energiă superlativă

rabdă, inimă, și tacî,
ca pământul care-l calcî

stă înșipt veacuri unde l-a stator-
nicit divul Traian.

Invasiunile vin; el luptă contră-le.

Il îmbrâncesc și, când e biruit, se
dă mai la o parte în adăpostul mun-
ților ; dar după ce invasiile au trecut,
el revine și se reșează unde fusese.

Unele par'că-l sdrobesc, par'că-l
desființează ; dar el, retras la munți,
trăiesce și, ca un nou fenix, renasce
din rămășițe mai tînăr, mai vigo-
ros, mai oțelit.

Țic mai tînăr, mai viguros, mai
oțelit, pentru că nici un rău, nici
o suferință, nici un desastru nu-l
descouragează.

In lanțuri crescut-a virtutea lui

Samson, se poate dice și de poporul român transilvanean.

Rabda inimă și taci
Ca pamântul care-l calci
Fii. inimă, răbdatoare
Că-ai pamântul supt picioare.

dice cântecul, amintind oare-cum pe titanul Tifeu care, în lupta, capata noii puteri, îndata ce atingea pamântul cu picioarele.

Optimismul înscut poporului român esplica doîna lui, îl esplica pe el, esplica trecutul său și-i inspîra, îi impune acea rabdare fără sfîrșit, său care nu e menita a se sfîrși de cât când n'ar mai fi viu, când n'ar mai avea pâmântul supt picioare.

Și de ce oare acêsta renitenta rabdare?

Pentru ca așteapta binele. E sigur ca va veni.

Rabda deci, spera și lupta.

Aceasta, adeca optimismul, pare-mi-se a fi una din trasurile esențiale și vii ale caracterului poporului român.

E optimist, dar nu bigot.

E optimist, dar nu fatalist.

Nu, optimismul lui nu este fatalism, ci cristalisarea unei conștiințe vii, unei speranțe vecinic deșteaptă, unei credințe intensivă, statornică, nebiruită.

Insușirea sufletească, pe care o numim optimism, fost-a, pentru Român, ca un far strălucitor, călăuza care i-a arătat, deschis și lămurit calea.

Mulțămită acestei însușiri, primit-a el ușor și cu inima deschisă ideile nouă. Le-a primit și cu ele realizat-a un însemnat sbor către progres.

Încă ceva.

Acest optimism esplică pe *nil admirari* care s'a imputat Românului.

Il esplică și-l luminează.

Il esplică și-l pune în evidență, nu ca un defect, ci ca mai mult de cât o calitate, ca un talisman.

Urmare fatală și fericită a optimismului, Românul nu se uimesce când ceva bine i se întâmplă.

Privesce și primesce totul ca meritat.

S'așteaptă și la mai mult.

Nu se uimesce în fața progreselor altora.

Optimist, el e pornit a crede că ce aū putut alții, poate saū va putea și el.

Și stăruiesc a crede că această însușire e o fericită însușire.

*
* * *

Apar încă, în cântecele acestei colecțiuni, și alte trăsuri, care pot fi privite drept caracterisări ale poporului, în diferitele împrejurări și stări sufletesci ale lui.

Nu pot a le urmări și mai cu osebite a le schița aci, deși — ca sē dic așa — jaloanele acestei lucrări mi le puseseam deja în *moto* ce sē găsește la fie-care capitol al colecțiunii.

Totuși, câte-va cuvinte asupra fiăcărui capitol nu pot sē nu spun. Ele vor fi nu sintesa conținutului, din

punctul de vedere al caracteristicii speciale a poporului, ci cel mult o îndegetare pentru cititor.

Tema favorita a cântecelor populare este iubirea, la Români de pretutindem și mai cu oschire—daca me pot esprima ast-fel la cei care mai ales au fost necontenit și sunt ânea apasați.

Și se înțelege de ce cu deosebire la acestia.

Nenorocirile de toata ziua, persecuțiunile necontenite înneaca oarecum, daca nu chiar aproape suprima, ori-ce simțimânt public.

Spre compensare,—într'o asemenea nenorocita stare de lucruri—simțimintele private, dragostea, iubirea de familia umplu inima, o încânta, o fac sè mai uite, fie și momentan, o mângâie, pe cât poate fi mângâiată.

Așa e la Român aproape pretutindem, așa e mai cu seama la cel din Transilvania.

Despre dragostea din cântecele

populare române, despre modul cum ele o înțeleg și o exprimă, se poate dice, mi s'e pare, cu drept cuvînt, ceea ce A. Peschier, dice despre Minnesaengeri :

«Acest simțimînt, amestec de tărie și de slăbiciune, care turbură inima cu furtunile și o îmbată cu deliciale sale, e în ochii lor o pasiune de o puritate ideală, simplu ca inocența, mișcător ca virturea, fără care minunile creațiunii n'ar fi de cît o pusticitate pentru om ; o legătură care seduce și înalță sufletul și care-l face capabil de cele mai mari sacrificii, precum și de cele mai eroice devotamente.»

Bucațile ce confirma aceasta sunt numeroase în colecțiunea de față și unele de o frumusețe uimitoare.

Ele dovedesc ca poetul simte adînc ceea ce spune, vorbesce cu inima și descrie, ca artist, cu colori vii, cu imagini alese, simțimintele ce-î stăpînesc inima.

Afară de dragoste, iubirea de fa-

miliă încălzește inima poetului popular.

Iubirea e caldă, duioasă, puternică și nesfârșită.

Mama întâi, tatăl, surorile și frații — adică mica lui familie — sunt cântați toți cu un farmec ce vedesce înalte simțiminte ale poetului.

Un cântec popular dice :

Brăduleț crescut în piatră,
Rău e, Doamne, fără de tată !
Brăduleț crescut în urmă,
Rău e, Doamne, fără de mamă !
De-î călca din urmă 'n urmă
Din străin tot nu-ți faci mamă.
De-î călca din piatră 'n piatră
Din străin, tot nu-ți faci tată.
De-î călca din floră în floră
Din străin nu-ți faci suroră.

Și această iubire de ai săi și de ale sale este patriotism, este un fel de patriotism, dacă vroim : a iubit și iubesce pe ai săi și ce e pe lângă sine; a iubit și a păstrat obiceiurile ce a apucat din vechi, a iubit și a păstrat limba, a iubit și iubesce lo-

cul unde s'a născut, a iubit și iubesce pământul ce-l hrănesce, aerul și apa, pădurea și câmpia, iubia și prețuia, iubesce și prețuește, tot ce este al său, și acestui simțiment — altoit pe optimismul înăscut — sédatorește faptul estraordinar că, în luptă cu nevoi cum poate n'a întempinat alt popor, a rămas... a rămas Român, chiar în noianul altor popoare străine lui.

De la mica-î familiă, Românul și-a întins iubirea la familia cea mare, la nație și la cele ce-l înconjura.

Pentru Românul transilvănean, pentru popor, un Român e *nația*.

«Și ăsta-î tot nația, ȳice el, vorbind de un Român necunoscut.»

Deci, conceptul totalității aplicat fie-căruia în parte.

Tot de aci isvorăsc și acele ne-numerate cântece contra străinătății, acea melancoliă care urmăresce pe Român — după cântecele lui — pretutindenî în străinătate, acea nostalgiă nebiruită care-î în-

fațișaza țera lui printr'o prismă poe-
tică, mai buna, mai frumoasă, mai
placuta lui de cât ori-care alta.

Foaie verde de măslina
Sint singur în țeri streine
Unde nu-î pită, nici vin
Numai amar și venin
Și nici iarbă și nici flori
Numai lacrimi și fiori.

iar altul :

Geaba beă, geaba mănânc
Geaba mă mai duc la tirg :
Cumpăr pâne și măslina
Și nu se lipesc de mine.
Când imi vine dor d'acasă
Mă duc pe deal ca pe masă.
Când imi vine dor de mers
Mă duc pe deal ca pe șes.
Când imi vine dor de ducă
Mă duc pe deal ca pe luncă.

Dar se se ia bine seama.

Cântecele contra strainătații ale
Transilvaneanului nu privesc ca
străinătate România, unde miu și
mii au venit și vin și vor veni, go-
niți d'acolo de traiul greu.

Nu, strainatatea cântecelor populare transilvane e zugrăvita, fara putința de îndoiala, în versurile :

Rău m'ai blestemat pe mine
Să mă duc în țări streine
Unde nu cunosc pe nime
Numai frunța și iarba
D'aia e și 'n țara mea.

și altul :

Jale mi-e, maica, de tine
Da mi-e mai jale de mine
Că m'am dus în țări streine
Unde nu cunosc pe nime
De cât frunța și iarba
C'aia e ca 'n țara mea.

Nu s'aplica aceste cântece la România; căci aci a găsit nu numai frunța și iarba, ca 'n țara sa, ci și oamenii ca și el, frați, cu aceeași limba și obiceiuri, între care se simția, se simte ca acasa.

Nu; căci pentru poporul român din Transilvania, România e «țara», e obârșia, e centrul românismului.

Intr'adever, cu ori-ce sateau ro-

mân de din colo vei vorbi, el îți va desemna România cu cuvîntul: țară.

Mă duc în «țară».

Vin din «țară».

sunt espresiuni pe care le auđi la toți, fără osebite, și în care cuvîntul «țara» e sinonim cu «România».

Depărtat, înstrăinat, dar stăpănit de nostalgiă, Românul transilvan cîntă :

Bate, vînte, bate dragă
 Bate, vînte, printre munți
 Și ado-mi dor de la părinți.
 Bate, vînte, printre brađi
 Și ado-mi dor de la doi frați.
 Bate, vînte, printre flori
 Și ado-mi dor de la surori.

Iar cei d'acasă :

Dragă frate de departe
 Trimite-mi o țir de carte,
 Fie scrisă cît de rău
 Numai s'o pot ceti eü.

*
 * *

Un capitol întreg, mare și avut,
 este consacrat, în colecțiunea de față,
 cătăniei, adecă serviciului militar.

Se gasesc, și în cântecele de din coace, blesteme contra cătaniei, ca și din colo. Ele ênse nu dovedesc, la Românul de ori-unde, nici frică, nici ura de servițiul militar în sine, ci sunt, la Românii de din coace, numai resunetul firesc al unei stări de lucruri care a fost și care nu putea se nu faceă și cătania urita.

Intr'adever cine, în țara, fost-a catana pêne la 1864 ?

Pêne în acel timp, se luaă în oștire numai fiii poporului; prin urmare și ostirea, înrolarea pentru servițiul și apararea patriei, facea parte, din sarcinele și napăstile ce cadeău numai asupra unei singure clase.

Privilegiu pentru unii, napaste pentru cei mulți.

Cu drept cuvînt dar, când singur cel care n'avea de fapt nimic al seă ce se apere era silit se'si jertfească tinerețea aparării țerii, cu drept cuvînt — dicem — putea se blesteme cătania, cum blestema toate privilegiele.

Așa numai se explica firesc și logic blestemele contra cătaniei din coace.

Caci, o data soldat, o data înrolat sub drapel, Românul a știut pururea se fie viteaz, se-și face datoria cu strălucire, atragând atențiunea, mulțumiri și înalte și necondiționate laude de la capișei.

Așa e dincolo, unde nu e un singur regiment românesc care se fi luat parte la un mare fapt de arme, fara a se distinge, fără a fi citat în ordine de război laudatoare, fara a avea pe drapelul său cele mai înalte distincțiuni militare.

Așa e și din coace, și dovada nouă, pipăita și netagaduită pentru oricine a dat-o recentul rebel din 1877-78.

Din coace, ura și blestemele contra cătaniei per, au perit deja. Abia se mai găsesc aici-colea numai urme, care nu sunt de cât ecouri ale vremilor trecute. Acum, când tinerul, vorbim în special de satean, a ajuns virsta cătaniei, merge de voie la re-

crutare ca să-și facă datoria către țară, pentru că toți și-o fac.

Cei care se mai codesc sunt infinit de puțini și cei care se mai plâng — dacă termenul nu e prea aspru — plâng chica ce perd, valea verde și libertatea ce n'o mai aă, dragostile pe care le părăsesc, etc.

Dar ură nu mai e.

Din colo ănsă nu e tot așa.

Acolo, blestemele contra cătăniei se găsesc altoite pe un alt simțiment: ura contra străinătății, fiindcă servițiul militar nu-l îndeplinesce omul nici în țara lui, nici — în generalitatea casurilor — pentru țara lui proprieă și interesele ei.

De aci, versurile de o rară energiă, care se întâmpină în cântecele militare ale colecțiunii de față:

Cătănia la străin

Nu'i de cât amar și chin.

Êr în altul:

Foaie verde de pe șanț

Rea 'i cătănia la Neamț

.....

Nemțesce ne 'nvață tot
Dar eū nu sciū maī de loc.

O data ênse catana, chiar ș'acolo,
Românul își face din

pușcă o mândruță,
sabiūța nevêstuță.

și

d'o ploua ploaie de sânge
el ia pușca și sê duce

când ordin i s'a dat.

Călauzit de optimismu-ī inăscut,
aide! par'ca-și ȃice și devine soldat
model: viteaz, dar modest.

Viteaz, dar modest, tablou al în-
tregului trecut al poporului român!

Românii, cu adeverat, pus'aū pept
vitejesc invasiunilor turcescī catre
Europa occidentala și le-aū ținut în
loc, chiar când Occidentul era în-
grozit.

Și potentați de pe vremuri, nu
ca respłata, ci maī mult ca încura-
geare, numit-aū pe un principe mare
român: «atlet al chrestinătăței», pe
altul: «pavêza chrestinismului».

Post-factum însă, potențații uitau și vitejii români — în a lor modestă — nu sciura, nu 'ncercară, nu voira, nu creșura că trebuie sa culeagă roadele faptelor lor.

Poporul întreg — ca și românul soldat — fu viteaz dar modest.

Alții, ca Ungurii, mai meșteri, mai de paradă, nu de fapt, sciut-au să-'și creeze legende și din nimicuri, pe vorbe și înșelaciuni.

Dar sa reviu la subiect.

Românul-soldat, de și înstrăinat, de și reu trait, nu înceteaza d'a fi omul cu inclinarile lui poetice, cu caracterul lui de cântareț și ast-fel vedem pe catana de peste munți făcându-și cântece chiar pe ariele informe ale cornului pentru diferitele semnale și ordine care se dau prin corn ¹⁾).

Cornul sună: *înaintarea, retragerea, formarea de careuri* și catana româna cânta, după el, cu cuvinte românesci, comanda.

¹⁾ A se vedea capitolul *cîntania*.

Ce dovada mai stralucita că mândra-î este militaria în sine ; dar, dacă i se pare «numai amar și chin» cauza e ca o face «la străin»!

* * *

Românul, din firea lui, e glumeț.
Cu spiritul seü de fină și justă
observare, el censureaza tot.

Strigăturile de la horă, glumele și satirele populare, adese-orî improvisațiuni grabite asupra celor ce vede, întocmesc iarăși un capitol avut și interesant de produceri vrednice de a fi ținute în seamă și studiate cu atențiune.

Disei că unele glume sunt improvizari de moment. Și așa e.

Ast-fel, într'o ți de serbatoare, la Vâlcele, N. Dandarău, zarind în horă o femeie cu perul lăsat pe frunte, dupa moda din «țară», d'o data-l auđim strigând :

Frunđa verde de naut !
Cine dracu-a mai vęđut
Iepure trecęnd pe punte
Fata mare tunsă 'n frunte.

Ilora se 'nvîrtea mereu ; dar după versul din urma, toți — pêne și noi, privitorii — ne purtaram ochii peste cei din joc și-ı țintiram asupra celei care era victima acestei satire ș'apoi risul greoiu al lui Nicolae fu urmat de risete generale.

Tema era data și, a doua zi chiar, mi se spuse o alta satira tot asupra acestui fapt. Éce-o :

Cine dracu te-a 'nvêțat
Pêru'n frunte ți-ai tăiat ?

Glumele și satirile, ca și ghicitorile, măi mult de cât ori-care alte produceri ale geniului popular român, pun în evidența nu numai adâncul și ascuțitul simțiment de observare al poporului, ci și un fel de nativa delicateța.

Intr'adever, din acest capitol se vede că el suride, ride, chioțesce, glumesce, pișcă, ba chiar mușca.

Gluma ênse, aproape de obiceiu, e cuviincioasă în forma și în fond ; respecta decența și nu e grosolana, de cât fôrte rar ; cinica, măi nici-o data.

Fierea-î e fara calcul, daca nu
fara reutate.

De multe ori chiar, supt o gluma,
s'ascunde o lecțiune de morala.

*
* *

Cultul frumosului e în mare cin-
ste la Român: o calitate fireasca,
înascută.

Cine, în adevăr, n'a admirat acele
țesături țeranesci, în care colorile
sunt combinate cu o artă desevêșită,
de și isvorită numai din instinct,
iar nu din vre-o cultura primita!

Figurî regulat geometrice, iar nu
paserî și alte animale — ca la alte
popoare vecine — împodobesc acele
țesături și fac un contrast isbitor,
prin formele lor cu totul regulate,
cu figurile de animale informe,
greoiu și chiar ridicul lucrate, cu
care vecinii își împodobesc îmbrac-
cămintea.

E un sub-strat de arta populara
propriă Românului.

Și nu e numai atât.

În descrierile despre o femeie frumoasă sau un barbat frumos, imaginile sunt gingașe, pe când la alte popoare vecine aceasta calitate nu se observa, sau mai rar.

Nu vei găsi, spre exemplu, în nici un cântec românesc, ca :

«fața iubitei e albă ca un caș»
«sprâncenele ca nisce curelușe»

adecă comparațiuni care nu sunt de loc poetice și totuși, la alte popoare vecine, acestea sunt calificările ce se întâmpina obicnuit în ale lor cântece populare.

Neîndoios deci este ca poporul român e înzestrat cu un dezvoltat simț estetic caracteristic lui.

O nouă dovada despre aceasta o găsim în cântecele asupra frumosului și uritului, care sunt multe, varii și inspirate de un simțiment adânc și adevărat.

Ast-fel :

Foicică, foaie arsa !
Rău e uritu la casa :

intra în casă, 'ntunecează,
ese-afară, înorează.

Dar frumosu-î bun la casă :
intră 'n casă, luminează,
ese-afară 'nsenineaza.

Iar altul :

Pe unde umblă uritul
să pirlisce pământul.
Pe unde umblă dragostea
inverdesce pajiştea.

Apoi :

Lasa-mă măicuţă 'n pace
să iubesc pe cine-mă place,
la urit silă nu-mă face.
Nu mă 'ndemna la urit,
mai bine bagă-mă în pământ.

Ca uritu nu'î d'o di
ci-î urit pên,oi trăi.

Că uritu nu-î d'o noapte
da-î urit pënë la moarte.

Că uritul n'are leac :
numai pânza de bumbac
numa-un popă ş'un diac
şi scândurica de brad
ş'un colăcel de secară
ş'o luminiţa de ceară.

Dar, în sfirşit, imaginele de o
dulce gingaşia; dar descrierile cu

adeverat poetice, care împodobesc cântecele populare românești, ce alt vedesc de cât simțul estetic al poporului, instinctiv e adeverat, dar destul de desvoltat în cât se întocmească o caracteristică esențială a acestui popor !

Aș putea se înmulțesc esemplele prin citări din aceasta colecțiune și din altele ; dar me opresc, mulțumit că am indicat un subiect de frumos și foarte interesant studiū pentru alții mai competenți de cât mine.

* * *

Asupra *Colindelor*, ca și asupra *Cântecelor bătrânesce*, am făcut câteva observațiuni chiar la începutul capitolelor speciale.

Nu mă reviu.

* * *

Un tesaur sunt, fără îndoială, cântecele populare ale Românului.

Dar pentru ca tu, cărturar, se le înțelegi deplin și se le prețuiesc pe

cât fac, trebuie să lași în uitare tratatele didactice ale lui Orașiu și Boileau, să nu te opresci la rimă, care mai peste tot e înlocuită cu asonanța, să nu te opresci la cutare sau cutare vers schiop; căci aceste bucăți nu-s de citit, ci de cântat— ceea ce nu e tot una.

Se nu uiți că scăderi întâmpini chiar la cei mai mari poeți; căci

Quandoque bonus dormitat Homerus

ci să le judeci, încă o dată, nu după regulile dogmatice ale poeziei, ci cu inima; se cauți nu forma ci sentimentul, nu esteriorul ci fondul, nu espresiunea ci ideia.

Ast-fel judecate, modestele produceri ale geniului poetic popular român — modeste, pentru că nimeni nu le reclamă paternitatea — îți vor apărea, cum și sunt, ca nisce nestimate vrednice să împodobească coroana de gloriă a orî-cărui mare poet; veți vedea în ele nu numai frumusețe literară, ci mai cu seamă

frumusețea morală a sufletului românesc.

Poporul care le produce, îți vei dice atunci, e un popor cu suflet mare și bogat în calități și deci cu viitor însemnat.

* * *

Aș putea se mă opresc aci.

Dar nu, căci îmi par necesarie câte-va observațiuni asupra limbei, prin care se dovedesce nu numai unitatea genetică a poporului român, ci și o unitate în cultura lui, în lungul curs de veacuri cât a trăit în Dacia.

Intr'adevăr, limba Românului de peste munți este aceeași, în esența ei, ca a celui de dincoace.

Sunt oare-care osebirii în pronunțarea unor sunete; sunt și oare-care vorbe împrumutate de la popoarele lângă care trăiesc.

Dar osebirii dialectale, osebirii de gramatică, nu.

Cât de însemnat din toate punctele de vedere este acest fapt, voi face se se observe citând câte-va cu-

vinte ale d-lui Emil Picot, un filoromân care ne a studiat limba și a scris asupra ei.

Ecă ce ȳice D-sa :

«Dacă străbați Francia, Italia sau Peninsula Pirineilor, ești surprins de a vedea limba populară modificându-se neconținut. Vorbierea populară se schimbă, ca să ȳic ast-fel, din sat în sat și chiar limba literară e supusă la variațiuni însemnate. Români, din acest punct de vedere, formează o curioasă excepțiune printre popoarele care se servesc de un idiom eșit din limba latină ; limba lor nu înfățișează în diferitele provincii unde locuiesc de cât ușoare osebirî. Români din Muntenia și din Moldova, cei din Basarabia și din Bucovina, acei în sfârșit din Transilvania și din Ungaria, vorbesc dialecte abia osebite unele de altele. Pe când un lombard și un locuitor din giurul Romei, un venețian și un piemontez nu se pot înțelegere, țărani români de la Dunărea de jos vor putea conversa fără împedecare cu frații lor de la Arad, de la Brașov sau de la Iași. Chiar Români din Macedonia, de și dialectul lor se depărtează simțitor de cele-l-alte, sunt totuși înțelegși mai pretutindenî.

«Această uniformitate a limbei române, datorită fără îndoială caracterului răbdător și puterii de rezistență a celor care o vor-

besc este un fapt vrednic de ținut în seama în istoria idiomelor romane. Latina a căreia descompunere a dat naștere în Occident atâtor limbă și jargonuri (patois) subsistă în regiunea Carpaților supt o forma unică. Singurele osebiră dialectale ce se pot observa, trecând dintr'o provincie în alta, privesc legile fonice saū mai bine pronunțarea; vocabularul înregistrează vorbe straine împrumutate de la națiunile vecine și deosebite ca și acele națiuni; dar fondul limbei, flexiunile, sintaxa, rămân identice ¹).»

Deci

unitate de limbă avem — ceea ce este mult;

unitate de cultură moștenită iarăși avem — ceea ce și mai mult este; căci se dovedește că nici-o dată granițele politice n'aū putut stăvili unitatea genetică a poporului român se producă fericitele ei rezultate;

nu ne rămâne dar de cât ca, pe acest trunchiū comun, se altoim

¹) *Documents pour servir à l'étude des dialectes roumaines* în *Revue de Linguistique et de Philologie comparée* (I V., fasc. 3).

ideile noi, sè le adăugem la capitalul anterior, pentru ca și mai mult se restrângem și se cimentăm legăturile ce veacurile le aũ respectat, în limbă și în obiceiuri, care unele și aceleași sunt, în aspirațiuni care aceleași fost-aũ, aceleași sunt la toți Români.

Pentru aceasta, n'am avea mult de făcut; ar trebui mai ântei ca cei cărturari — mai ales de peste munți — se vorbească și mai cu seamă se scrie limba poporului, confundându-se ast-fel cu el din ce în ce mai mult.

Ast-fel, unitatea esistentă s'ar cementa și pe tulpina betrână de veacuri, dar viguroasă și neconținut vlăstărind, s'ar altoi florile alese ale culturii moderne și ar rodi o puternică, frumoasă și cu totul originală literatură românească.

Urez ca așa sè fie și așa cu adevărat va fi, dacă fie-care aduce-vom, cu dragoste și stăruință, părțicica noastră de muncă la aceasta lucrare, unii, culegând producerile gându-

lui, inimei, minții și închipuirii poporului, și alții — cei mai învețați și pregătiți — căutând și descoperind înclinările lui firești, pe a căror temelie numai clădire sigura și trainică putem rădica.

Dar cum se culegem ?

Écă cum.

Se ne adresăm la popor și numai la el.

Aci numai este isvorul cel curat și fără nici-o prihană.

Lăutarii ne pot spune multe și trebuie se-1 întrebăm și pe ei, ênse numai într'un singur cas, când adecă nimic de seamă n'am mai găsi la popor. în cutare saũ cutare localitate.

'- Căci — orî-ce s'ar ðice — lăutarii nu pot fi priviți de cât ca un isvor de a doua mâna, de vreme ce ei, avênd meseria de cântăreți, sunt siliți se cânte, nu ce vor saũ simt ei, ci ce li se poruncesce; sunt ținuți — cu alte cuvinte — prin cerințele

meseriei, a improvisa prea mult, pentru a nu dice că nu sciū ce li se cere. Apoi nici Români de baștină nu sunt. Decī aduc, nu pot se nu aducă, o notă a neamului lor propriū, în ceea ce spun sau cānta: orī strică, orī înfrumusețează.

Ceea ce propriu românesc este la ei, lautariī au adoptat de la Români și decī mai bine de la origine, de cât din a doua mână, se culegem.

Se ne adresam dar, în primul rind, d'a dreptul la popor.

Și putem foarte mulți s'o facem.

Câți ne ducem pe la țară, se ne mulțumim a admira natura, ci se ne punem în contact cu poporul, se vorbim cu el de păsurile lui și sé-ī cerem a ne spune cântecele, basmele, ghicitorile, în sfirșit toate producerile spiritului seū, cu care-și umple timpul de repaos, își îndulcesce munca și-și alintă sufletul.

Ast-fel, pe fie-care an, s'ar aduna o prețioasă comoară care, încredințata unei societăți de folk-lore, ce s'ar

întocmi și ar tipări-o, am avea curînd o monumentală arhivă a simțirilor și însușirilor poporului român, adevărată cea mai prețioasă și măreață carte cu totul și tot românească, și ca formă și ca fond, și ca idee și ca simțimînt.

Aceasta s'ar putea face peste toată întinderea pămîntului românesc.

Învățătorii și preoții de pretutindenă, care locuiesc la țară, sunt chemați, sunt urșiți să fie factorii de căpetenie în această lucrare.

Fac deci apel la dînșii.

Unii, bine inspirați, au și început să lucreze cu zel și pricepere și chiar publică; în a lor vrednică *Ședătoare*, prețioase documente de felul acesta.

S'o facă toți și mare mulțumire, cel puțin sufletească, își vor agonisi.

Intru cât privesce producerile de peste munți, pe lângă ce pot face și au făcut și fac Români d'acolo, cărturari, preoți și învățători, putem mult și noi cei d'aici, cu puțină bună voință.

Sunt aici, ca servitorii, mii de Români, bărbați și femei, de dincolo.

Să-î întrebăm, să culegem de la ei ce știu.

Dificultăți vor fi, e sigur.

Ast-fel, d. T. Stoenescu, directorul *Revistei literare*, căruia-î comunicasem această idee, îmi spunea că, cerând servitoarei sale să-î spună cântecele ce știe, ea i-a răspuns:

— Mai era pe la noi un domn, care da bani pentru cântece, și lumea dicea că-î nebun.

Am ris, ca un nebun, nu pentru că m-ă adus aminte de vorba că: «Nebunii iaă cetățile», dar pentru că aceeași idee descoperiam la Vâlcele în împotrivirea ce mi se făcea, când începusem a culege.

Și totuși, am cules.

Dificultăți aū se fie, dar cu atât mai mare și meritul va fi.

La lucru dar pênă măi e timp; căci bêtării — arhivele vii — dispar și cu ei se perde și ce se măi știe.

Intr'adevăr dacă eu n'aș fi găsit la Vâlcele pe baba Nora și pe baba Scurtu, puțin de tot aș fi cules.

Să căutăm pe babe și pe moșnegi ; să deșeptăm în ei amintirile dulci și neperitoare ale tinereții și să scriem, să scriem tot ce ne vor povesti: cântece, descântece, basme, ghicitorii, etc.

Să ascultăm pe tineri cu șăgalnicele lor strigături și cu duioasele doine și să scriem tot.

Unde vom întâlni de cei care știu carte, să-i punem să scrie ei ênșiiși, cum fac eu acum printre Olteniî din Bucuresci, căutând să întocmesc o colecțiune de basme oltenesci.

In sfârșit, sfârșesc aci și dau tiparului Poesiile din Transilvania pe care le-am cules, scăpându-le ast-fel de soarta ce a avut a mea bogată colecțiune de basme, pe care mî-a ars'o focul.

Letea (Bacău), Octombre 1893.

I. G. BIBICESCU.

I

DOINA

I

D O I N A

[*Variantă transilvană*, scrisă de Reveca Scurtu din Vâlcele (Elôpatak), după dictarea mamei sale]

Cine mi-o scornit doina
 friptă i-o fost inima,
 ca ș'a mea acuma :
 că e neagră ca tina,
 ca tina de primă-vară, 5
 care-i călcată de cară.
 Fii, inimă, răbdătoare,
 că-ai pământul supt picioare !
 Rabdă inimă și tacî,
 ca pământul care-l calci ! 10

2

4

Altă variantă transilvană

Frunză verde și una !
 Cine-o zis dăinu-dăina;
 arșă i-o fost inima,
 ca ș'a mea sêraca.
 Cine-o zis dăina d'întie
 arșă-i-o fost, ca și mie.
 (Colecț. *Simion Măndrescu*.)

3

Versiunea Alexandri

Doină, doină, cântec dulce !
 când te-aud, nu m'aș mai duce.
 Doină, doină, vîers cu foc !
 când rêsuni, eũ stau în loc.

Variantă moldovenească

[după Vasile Toma din Deleni]

Frunză verde tiriplic,
 de când eram copil mic,
 doina o sciũ și doina o zic.
 Cu doina mă mântuesc
 de bir și de boieresc ;
 cu doina și cu doiniță
 scăpaî crângu'n peeniță
 și-mî veni o biat fetiță
 cu pîrul lăsat pe țîță
 și mai mult lăsat pe spate
 de m'ò scos din sănătate.
 Frunză verde ș'on dudău,
 pe malu celui pîrău
 scoseî flueraș din briũ

Bate vânt de primă-vară,
eă cânt doina pe afară,
de mângân cu florile
și privighetorile.

Vine iarna viscoloasă,
eă cânt doina nchis în casă,
de-mă mai mângâi zilele,
zilele și nopțile.

Frunza în codru cât învie
doina cânt de voiniciă.

Cade frunza jos în vale
eă cânt doina cea de jale.

Doină zic, doină suspin
tot cu doina mă mai țin ;
Doina cânt, doina șoptesc
tot cu doina viețuiesc.

Poesii populare ale Ro-
mânilor, pag. 224.

ș'acolo m'am pus pe iarbă,
făr de grijă, făr' de treabă
ș'am început a cânta
tot doinița sëraca !

Cântai doina și mai bine,
fata veni lângă mine
și mî-o nceput a cânta
tot doinița sëraca !

— Trage doina și mai bine
că mî-ai rupt inima n mine;
cântă mî doina pênă'n seară
ca'ntr'o zi de primă-vară !

Cine o stirnit doinița
arsă i-o fost inima ;
sfântă s'e'i fiă gura
c'o mai cântat doinița !

Poesii populare,
colecția M. Caneanu.

5

Variantă muntenească

[după P. Șolcan Crețu]

Doina sciū și doina zic :
de când am ajuns voinic
eă cu doina mă plătesc
de bir și de boieresc ;
tot cu doinișoara mea
de podvadă, de belea.

Doină, doină, cântec dulce
de la mine când te-1 duce ?

Cin'te scoase'n calea mea,
bată-te pârdaľnica,
că mî-ai secat inima
și tu mî-ai scurtat viața,
sărăcuț de maica mea !

Poesii populare, colecția G. Dem. Theodorescu, pag. 276.

II

IUBIRE

A

D R A G O S T E

De cât un tată ș'o mumă,
mai bine-o mândruță bună!

* *
*

Foicică solz de pesce
Vaî de cel care iubesc!
Ce mănâncă, nu-i tignesc,
Nici ce bea nu-i folosesc.

* *
*

Rele-s, bade, frigurile;
da mai rele dragostile:
frigurile te bășică,
dragostile te usucă:
De friguri, zaci
și te scoli,
de dragoste, zaci
și mori.

* *
*

Cine dragostea n'o crede,
nu mai calce iarbă verde!
Cine dragostea n'o scie,
pe lume se nu mai fie!

DRAGOSTELE

6

MÂNDRA BUNĂ

(Cântat de baba Nora din Vâlcele)

Strigă Nilea d'între stânci,
d'între stânci, din văi adânci.
Nimenea nu-l auzia,
fără numai maică-sa.

— Nileo, Nileo, dragul maichii ! 5
Or oile ți-ai perdut ?
or opincile ți-ai rupt ?
or merindea ți-ai sfișit ?

— Nici merindea n'am sfișit,
nici opincile n'am rupt, 10
nici oile n'am perdut ;
dar m'am pus
cu fața'n sus,
supt un măr mare'nflorit.

Florile m'aũ năpădit, 15
șarpe-bălaur turbat,
la mine'n sîn s'a băgat.
El la maică-sa mergea
și din gură-așa-î grăia :

— Maică, măicuțița mea ! 20

Învăluie-ți tu mâna,
 Învăluie-o în chindeu ¹⁾
 și bag'o în sinul meu
 și mă scapă de dor greu.

— De cât, Nileo, 25
 fără mână,
 mai bine,
 fără tine,

Ea din gură-așa-î grăia ;
 dar te du la soru-ta. 30

El la soru-sa mergea,
 și din gură-așa-î grăia :
 — Soră, surioara mea,
 învăluie-ți tu mâna
 și bag'o în sinul meu 35
 și mă scapă de dor greu.

— De cât, Nileo,
 fără mână,
 mai bine,
 fără tine ! 40

că d'o trăi tată-meu,
 mai face voinică ca tine ²⁾

Dar te du la mândra ta.
 El la mândra că mergea
 și din gură-așa-î grăia : 45

— Mândră, mândrulița mea,
 învăluie-ți tu mâna,
 ș'o bagă în sinul meu
 să mă scapi de dorul greu.

El vorba nu isprăvia, 50
 mândra mâna-și învălia,

¹⁾ A se vedea notele la sfârșitul volumului.

- în sinul lui o бага,
 șerpe-bălaur scotea
 și pe masă îl trântea. 55
 Solți de aur că avea;
 briu de aur se făcea
 și pe ea că-l incingea.
 Tôtă lumea se mira.
 Nilea'n brațe o stringea,
 și frumos mi-o săruta, 60
 și din gură așa-i vorbia:
 — De cât un tată ș'o mumă,
 mai bine-o mândruță bună!
 De cât o soră ș'un frate,
 mai bine-o mândră cu dreptate! 65

— ~~~ —

7

Versiune din Moldova

[Publicată în „Șeșlătorea“ din Aprilie 1892]

Frunză verde măr mărit!
 Tot cu boii am pornit.
 M'am scăpat și-am adormit
 supt un măr mândru 'nflorit;
 șarpe mare o venit,
 jumătate m'o 'nghițit,
 jumătate nu mă poate,
 de curăle țintolate,
 de sulițe 'mpungătoare

de pușcuță vînătoare.
 Mă dusei la maica mea.
 — De-mi esci maică cu dreptate,
 bagă mâna și mă scote,
 și prinde curălele,
 și trage oțelele;
 de te temi că te-a mușca,
 na basmaua ; învăli mâna.
 — Nici basmaua n'oi lua,
 nici mâna nu oi băga,
 că mă tem că m'a mușca ;
 da te du la sora ta,
 de ți-i soră cu dreptate,
 bage mâna și te scoate.
 Mă dusei la sora-mea,
 Și ea m'a întreat așa :
 — Frățioare, ce esci scârbit?
 Ori boii i-ai prăpădit?
 Ori opincile le-ai rupt ?
 — Nici boii n'am prăpădit,
 nici opincile n'am rupt.
 Frunță verde măr mărit,
 m'am scăpat ș'am adormit
 sub un măr mândru 'nflorit ;
 șarpe mare o venit,
 jumătate m'o 'nghițit,
 jumătate nu mă poate,
 de curele țintolate,
 de sulită 'mpungătoare,
 de pușcuță vînătoare.
 De-mi esci soră cu dreptate,

bagă mâna și mă scoate ;
 de te temi că te-a mușca,
 na basmaua, învêli mâna.
 — Nici basmaua n'oi lua,
 nici mâna nu oi băga,
 că mă tem că m'a mușca ;
 dar du-te la puica ta.
 De ți-î puica cu dreptate,
 Bage mâna și te scoate.
 Mă dusei la puica mea.
 Puica m'o 'ntrebat așa :
 — Puiule, ce esci scârbit ?
 ori boii î-ai prăpădit ?
 ori opincile le-ai rupt ?
 — Nici boii n'am prăpădit,
 nici opincile n'am rupt.
 Frunză verde măr mărit,
 m'am scăpat ș'am adormit
 sub un măr mândru 'nflorit ;
 șarpe mare o venit,
 jumătate m'o 'nghîțit,
 jumătate nu mă poate,
 de curele țintolate,
 de pușcuță vînătoare,
 de suliță 'mpungătoare,
 De-mi esci, puică, cu dreptate,
 bagă mâna și mă scote ;
 de te temi că te-a mușca
 na basmaua 'nvêli mâna
 — Nici basmaua n'oi lua
 și mâna tot oi băga.

8

S O M N Î M I - E

- Somn mi-e, maică, și-aș dormi
și n'am pat d'a odini!
- Du-te 'n patu taică-teu.
— Ba acolo nu m'oi duce,
că-i patul de om bătrîn 5
și miroasă-a flori de fîn.
- Somn mi-e, maică, ș'aș dormi
și n'am pat d'a odini.
- Du te 'n patu frate-teu.
— Ba acolo nu m'oi duce, 10
că cu frate,
fac păcate.
- Somn mi-e, maică și-aș dormi.
și n'am pat d'a odini
- Du-te 'n patu soru-ti 15
— Nici acolo nu m'oi duce,
că e patul plin de flori
și mă umplu de sudori.
- Somn mi-e, maică, ș'aș dormi
și n'am pat d'a odini 20
— Du-te 'n tindă pe lăicioară,
că ți-oi duce o pernă oară :
o inimă întristată
și de lacrimi înecată.
- 3)
-
- Somn mi-e, maică, și-aș dormi 25

și n'am pat d'a odini.
 — Du-te 'n fundu grădini,
 sub umbra nucului,
 în patul drăguțului.
 — Așa, maică, voiți și eu,
 Să mă duc la dragul meu!

30

9

SĂ-MI VED MÂNDRA

Brașou, zid înalt!
 Cine, foc, te-a laudat
 că sunt bani prin zidurile?
 Că nu-s bani prin zidurile
 ci-s lacrimi de slujnicele,
 poate-o fi și d'ale mele!
 D'ar da D ȳeu un foc,
 să ardă Brașou tot!
 Ardă-te focu Brașou,
 de trei părți
 cu lemne verdi,
 și de patru cu uscate,
 să ardă pêne 'n cetate.
 Din cetate pêne 'n Șchei,
 să-mi crească stejari și tei;
 să mă suie Vinerea 'n ei,

5

10

15

se-mi fac ochisorii roată
 să-mă uit în lumea toată,
 se-mi ved mamă,
 se-mi ved tată, 20
 se-mi ved mândra
 cum se poartă,
 cum mătură pe la poartă :
 Cu mătura măturând,
 și cu lacrimi stropind. 25

 10

 DE S'AR VINDE DOR

De s'ar vinde dor cu dor,
 eū m' aș face vînzător.
 Ce n'aș face ? și aș vinde,
 dorul inimei fierbinte !
 De s'ar vinde dor cu drag, 5
 eū mi-aș pune șatra 'n prag,
 ca să-l vînd la orî și cine,
 care simte ca și mine.
 Eū mi-aș pune șatra 'n poartă
 ca să-l vînd la lumea toată. 10

 11

Altă versiune

Lung e drumul Clujului,
 e mai lung al dorului.
 C'al Clujului să sfîrșește,

al dorului se sporesce.
 D'ar fi dorul vinzător, 5
 eū m'aș face negustor,
 m'aș duce la tirgul mare,
 m'aș pune cu șatra 'n cale,
 ș'aș da dor la care n'are.
 Bade, de dragostea noastră, 10
 a crescut un pom pe coastă.
 Pomu-ī mare, frunđa rară,
 paserile prin ea șboară,
 și șboară din pom in pom,
 ca dorul din om in om. 15

12

A M A R E!

Amară-ī, Doamne, amară,
 amară-ī frunđa de mac,
 mai amar doru ce-ī trag!
 Amară-ī, Doamne, amară,
 amară-ī frunđa de nuc, 5
 mai amar doru ce-ī duc!
 De l'aș putea semēna,
 eū cu drag l'aș secera
 și l'aș pune stog pe prag,
 și l'aș imblăti ⁴⁾ cu drag; 10
 și l'aș pune stog in casă

și l'aș imblăti pe masă ;
 și l'aș cerne
 prin sprâncene,
 l'aș trimite
 mândrei mele.

13

—
 NU-I CA MÂNDRA
 —

Frunđuliță aluniță !
 Am avut o mândruliță
 și mi-a fost cam tinerea,
 draga neichiî turturea !
 Ș'am lăsat-o să măi crească, 5
 m'inte 'n cap să dobândească.
 Mi-a trecut
 cât mi-a trecut !
 Mândra mea s'a măritat,
 chiar la noi aici, în sat 10
 de la noi a treia casă.
 Inima mi-e friptă arsă !
 Maica de veste mi-a prins,
 și din gură-așa mi-a ȃis :
 — Dragul meu, nu fii așa, 15
 că m'ai sînt fete ca ea.
 El din gură-așa vorbia :
 — Maică, măiĉulița mea ;
 Ceru-i mare,
 stele multe, 20

și mai mari
și mai mărunte,
luminoase,
întunecoase,
nu's ca mândra de frumoase!

25

14

GHICESCE, MÂNDRO

— Trage, mândro, și ghicesce,
codrul de ce 'ngălbenesce?
— Codrul de zăpadă grea,
voinicul de inimă rea.

15

VAI ! DE CEL CARE IUBESCE

Foică solz de pește,
Vai de cel care iubesc !
Ce mănâncă nu-î tignesc,
Nici ce bea nu-î folosesc.

16

RELE-S DRAGOSTILE

—
 Rele-s, bade, frigurile,
 da măi rele dragostile :
 frigurile te bășică,
 dragostile te usucă.
 De friguri zaci
 și te scoli ;
 de dragoste zaci
 și mori.

5

Versiune

(culeasă de dd. Iarnik-Bârsanu)

—
 Rele-s, bade, frigurile,
 Da-s măi rele dragostile,
 Maica din friguri mă scoate ;
 dar din dragoste nu poate.

17

CINE NE DESPARTE ?

—
 Frunză verde ruje 'nvólte
 pe noi cine ne desparte ?
 Gardul cu nuielele.

mândra cu sprâncenele.
 Dar-ar D-zeu un vânt, 2
 se dea gardul la pământ !
 se rămâie numai pari
 de tămâia la dușmani !
 Câte lacrimi am vărsat,
 s'ar face fântână 'n sat : 10
 fântână cu trei isvoară
 cine-o bea din ea se moară.
 Se bea dușmanele mele,
 se mă mântui eu de ele.
 Dar d'o bea iub.tul meu 15
 Să mi-l ție D-zeu
 Și d'o bea vr'un neam d'al meu,
 se-l ferească Dumnezeu!

 18

 TURTURICA

Turturică, turturea,
 vino tu la casa mea ;
 că nici eu nu am soție
 se-mi fi tu draguță mie !

 19

 SERACA DRAGOSTEA !

Vai! sëraca dragostea !
 cine n'o scie purta,

Dumnezeu sã nu i-o dea !
 Sã mi-o dea D-zeu mie,
 sã mi-o pui în pãlãriã, 5
 ca pe-o floare d'alãmãia.

20

BATA-L MAICA PRECISTA !

Batã-l mãca Precista
 și sfãnta Dumineca
 p'al de-a 'mpãrțit dragostea :
 dragostea cu lingura,
 uritul cu ferde!a. 5

21

PE CÂND NU IUBIAM

Pênã când nu te iubiam,
 unde mã culcam, dormiam !
 Dar de când mi te iubesc,
 nu pot sã mã odinesc. 5
 Noaptea 'n vis mi te doresc ;
 pun mãna, nu te gãdesc ;
 string în brațe plapoma,
 credënd cã-ți string talia.

22

DORUL MÂNDREI

Frunđușiță trei surcele !
 Pe drumul de la Săcele,
 vine dorul mândrei mele ;
 ș'așa vine de ferbinte,
 d'aș sta 'n drumu-î, m'aș aprinde. 5
 Dar cu-atâta am noroc,
 că mă duc, nu staü pe loc.

23

a doua versiune

Pe calea Săcelelor,
 merge dorul mândrelor ;
 ș'așa merge de ferbinte,
 d'aș sta pe loc m'aș aprinde ;
 dar cu atâta am noroc 5
 că nu pociü së staü pe loc :
 că nainte este foc,
 și 'ndărăt este jar
 și mi-e frică de tâlhar

24

DE CE OFTEZ ?

Foică de orez !
 veđi tu, milostivo, veđi,

veți cu ochii și nu creți,
tot mă 'ntrebî : de ce oftez ?
și toată lumea mă 'ntrebă : 5
de ce stați tristă și slabă ?
Foicică solz de pește !
Vai ! de cel care iubesce :
ce mănâncă, nu-l tignesce
nici ce bea, nu-l folosesce ! 10

25

SĂRACA INIMA MEA

Săracă inima mea !
mult înoată 'n voia rea,
și e neagră ca tina ;
se leagănă ca iarba,
și n'o scie nimenea, 5
numai eui și D-zeu,
singur sufletelul meu !

26

CA DORU DIN OM IN OM

Bade, de dragostea noastră,
a crescut un pom pe coastă.

Pomu-î mare, frunđa rară,
 paserile prin ea sboară,
 și sboară din pom în pom,
 ca dorul din om în om. 5

 27

 DRAGOSTELE NOASTRE

Mândră, dragostile noastre
 aũ rămas pustii pe cõste.
 Eũ am fost Vineri la ele
 și-aũ fost crescut viorele.
 Viorele, flori adânci 5
 Când le veđi, dragă, se plângi!

 28

 AMARUL INIMEI

D'aș sci că am ȃile multe,
 m'aș sui cu calu 'n munte,
 s'aud ploaia ropoind,
 vintul printre brađi bătând,
 paseri pe ramuri cântând. 5
 Dale-le-le,
 păsărele,
 ce cântați pe rămurele,
 amarul inimei mele!

29

SĂ NE IUBIM

—
 Ai, mândro, să ne iubim
 c'amândoi ne nemerim :
 eū n'am mumă, tu n'ai tată,
 amândoi suntem d'o dată.
 Eū n'am frați, tu n'ai surori :
 amândoi ca două flori.

5

30

NU LE POATE STINGE

—
 Peste-o apă, peste-un tēu,
 Arde opt lumini de sēu.
 Țiua ploauă, noaptea ninge,
 nimeni nu le poate stinge ;
 numai inima-mi când plânge.

5

31

TOT M'AȘ DUCE

—
 D'ar fi calea tot cenușă
 pêne la Dinoaia 'n ușă,
 tot m'aș duce la Gheorghită,
 să-î dau o țir⁵⁾ de guriță ;

să nu-l doară-a înimioară
 pentru-a mea gurișoară; 5
 să nu creadă maică-sa,
 că l'am fermecat cu gura.
 Că d'oi sci fermeca eu,
 să mă bată Dumnezeu, 10
 unde-o fi satu-adunat
 să mă ridă înfundat.

—
 —
 —
 32

CĂNTAȚI DE JALE

—

Duceți-vetți rândunele,
 sub fereastra dragei mele
 și-i cântați doina de jale,
 dorul inimioarei mele!

—
 —
 —
 33

CODRULE, CODRUȚULE!

—

Codrule, codruțule!
 deschide-ți cărările,
 să-mi duc supărările;
 căci acasă
 nu mă lasă 5
 dorul mândrei arđetor,
 ci mă face călător.

34

FACE-M' AȘ

—

Face-m'aș un fluturaș
și p'aripa vântului
în giurul pământului
Aș sbura
pên'ași afla
floarea
floricica mea!

5

—

35

DORUL BADEI

—

Bade, dorul de la tine
pește multe dealuri vine,
și nu-l poate opri nime.
Nici țiganul
cu secera,
nici românul
cu fluera,
numai eă cu inima !

5

—

36

VINO, BADE, TU CU EL !

—

Lelișoară, gură dulce !
 Chiamă-mi dorul sê se culce,
 că de-aseară
 îi tot pe-afară
 și mi-e frică 5
 sê-l perđi iară ;
 că-î prea gingaș, desmierdat,
 tot la sîn a fost datat ;
 între pupi de trandafiri,
 lângă buze dulci, subțiri. 10
 — Ba eū, bade, bădișor,
 nu mă prind de al teū dor,
 că-î cu totul înfocat,
 Și mă arde 'nflăcărât !
 și de vrei să ți-l alin, 15
 Și sê-l pun la al meū sîn,
 nu-l trimete singurel,
 vino, bade, tu cu el.

37

FRUMOASĂ CA DRAGOSTEA

—

Dorul meū ș'al dumitale
 face la Dumnezeū floare :
 o floare mirositoare

și de feciori iubitoare,
iubitoare, draga mea,
frumoasă ca dragostea.

5

38

—
NU GÂNDI CA TE-AM URIT

Mândruliță de demult,
nu gândi că te-am urit ;
că de te-oi fi urit eu,
să mă bată D-zeu,
unde-o fi locul mai rău,
într'o groapă de urzici,
să mă facă tot bășici.

5

39

—
ȚINE-MI DOAMNE !

Firicel de grîu curat,
Ține-mi, Doamne, ce mi-ai dat :
voinic tîner și curat,
Nici mustața nu i-a dat

40

DE MÂNDRA CE SCII ?

Foaie verde trei gutui !

— Domnule, de unde vii ?

— De la tirg de la Sibii.

— Dar de mândra mea ce scii ?

— Foaia verde, foaia arsă!
mândra ta e sănătoasă,
șade la masă și coasă.

5

Nu știu coasă,

ori descoasă

dar la lacrimi știu că varsă
de trecea lacrimi prin casă.

10

41

NU POT DORMI

—

Doamne, Doamne,

lumea doarme,

numai eu nu pot dormi,

de gândurile lumii ;

că mi-e patul de scânduri,

și nu pot dormi de gânduri.

5

42

CUM SĂ NU-MI FIĂ DOR ?

—

Mult mă 'ntrebă inima ?
 dor îmi-e de cine-va :
 dor îți e ție, or ba ?
 Cum se nu-mi fiă dor,
 c'o pasere de pe munte,
 și-încă avea doruri multe ;
 dară eă, un puî de om,
 se n'am pe lume un dor ?

5

43

RĂSĂRI-ȚI-AR NUMELE !

—

Vine Ghiță pe supt munți,
 cu poala plină de nuci ;
 Rebeca cum îl vedea,
 înainte-i că eșia,
 pe potecă mi-l ducea
 și 'n casă că îl băga,
 pe lădiță îl punea,
 garoafă 'n pept îi prindea.
 Lui Ghiță bine-i părea,
 Revecuța așa-i dăcea :
 — Ghițule,
 drăguțule,

5

10

resări-ți-ar numele,
 prin toate gradinile,
 să răsară florile,
 să le stringă fetele,
 fetele, nevestele,
 mai cu drag băiețele ⁵⁾ .

5

44

INIMA-MI PLÂNGE

Foicică verde nuc,
 este vremea să mă duc ;
 să mă duc afar din curte,
 să mă duc pe virf de munte,
 s'aud muma cucului,
 cântând la poalele nucului.
 Așa cântă de frumos,
 pe crăcile cel de jos !
 ș'asa cântă de cu jale,
 de plâng oamenii pe cale !
 Eu ȕic cucului să tacă,
 el se suie 'n sus pe cracă,
 Cucu merge 'n sus, în sbor,
 și-mi cântă mie de dor.
 Când aud cucu cântând.
 inima imi plânge oftând !

45

DOAMNE, CUM AR FI DE BINE!

— Eü, de acasă de la noi
 Te ved, lele, în resboi⁶⁾
 cum îți umblă mânilé,
 cum tot dai cu brâglele.
 Și gândesc atunci în mine, 5
 Doamne, cât ar fi de bine :
 se-ți fiü eü suveică 'n mână
 se më porți o săptămână,
 dintr'o mână
 în altă mână ! 10

— Eü, de acasă de la noi,
 te ved, bade, lângă boi :
 cum îi pasci pe mugurel
 numai singur, singurel.
 Și gândesc atunci în mine, 15
 Doamne, cum ar fi de bine
 Se-ți fiü fluier, mēi badiță,
 Se-mē puî l'a ta guriță !

46

BINE MAI TRĂIESC

Of! douë buze dulci și moi,
 săruta-m'aș eü cu voi
 și cu ochii cui vë ține,

dulci dulcețe pentru mine ;
 că vă ține tot cu fragi, 5
 de-mi sunteți așa de dragi;
 și v'adapă tot cu miere,
 de vă pup cu-așa plăcere.

Aste buze răpitoare,
 nu le-aș da p'un soare mare, 10
 nici p'o mare de mărgele,
 nici p'un car de floricele.

Le sărut și mă sărută,
 cu mare dragoste multă,
 și de ele mă lipesc. 15
 Bine Doamne mai trăiesc!

47

INIMA-MI PLÂNGE

Mă uitam din deal în vale:
 pe ce să mă pun călare ?
 Pe murgul cu coama mare;
 să mă duc în sat cu soare,
 că-am o mândră ca o floare : 5
 când o ved, inima-mi moare;
 când o ved, inima-mi plânge,
 din obraz îi pică sânge.

48

E PUSTIĂ ULIȚA !

Fruñdulită usturoi!
că s'a dus badea de Joi,
păr' că-i dus d'un an, de doi !
De s'ar fi dus călăresce,
tot î-aș mai trage nădejde; 5
dar s'a dus neica cu carul,
nu l'oi mai vedea cu anul!
Că de s'ar fi dus pe jos,
s'ar fi dus și s'ar fi 'ntors !
De când neica mi s'a dus, 10
e pustiă ulița :
ulița
de fluerat ;
mândruța
de sărutat 15

49

BĂDIȚA CU CALUL ALB

Bădiță, cu calul alb,
blestema-te-aș și mi-esci drag !
Bădiță, cu calul sur,
blestema-te-aș ! Nu mă 'ndur !

Ecă badea trece Oltul,
 că-î cunosc mînza și portul!
 Ecă badea trece dealul
 că-î cunosc mînza și calul !

5

50

D'AR FI CUCUL

D'ar fi cucul d'un voinic,
 eû l'aș prinde ibovnic :
 dar cucu-î o păsărea,
 nu scie ce-î dragostea.
 Șade în codru cu drag
 și mîncă frunză de fag.

5

51

DRAG ÎMI-E

Drag îmi-e cerul cu ceață,
 voinicel făr' de mustață !
 Drag îmi e cerul cu stele,
 voinicel făr' de muiere !

52

NUMAI CU OCHII

— Păsărica cântă 'n iarbă,
trece badea, nu mă 'ntrebă
și eu trec și nu-l întreb,
numai cu ochii-l petrec.

53

CÂND VIÎ ?

— Mă, badiță, de la noi,
când mai vii tu pe la noi ?
— Eă, măndro, măcar și Joi.
— Aide, badiță, de seară,
că-î neicuța dus în țară.
Aide, badiță, prin dos
că am ușă de rogoz,
când pui mâna, pică jos.

5

54

VIN BĂDIȚĂ !

Bădișor, depărțișor !
nu-mi trimite atâta dor
pe piriu și pe isvor.

Trimite-mi mai puțintel
 Și vin, bade, tu cu el.
 Vin, bădiță, când gândesc
 N'aștepta să te doresc.

5

55

DOR ȚI-O FI !

Vai, bădiță, dor ți-o fi !
 N'am pe cine-ți porunci,
 făr' pe lună,
 voie bună
 și pe stele
 dor și jele
 și pe vânt
 câte-un cuvânt !

5

56

NU TE LAS

— Du-te, neică, și te 'ntoarce
 ca pușoru 'n găoace,
 că și eū mă tot întorc,
 ca și în ciurdă un porc.

— Trage, mândro, la necaz
 că și eū destul am tras. 5
 D'aș mai trage cât am tras,
 tot pe tine nu te las !

57

SĂ BOLESC ȘI EU CU TINE

Du-te, neică, și te 'ntoarce
 și mai fă-ți un drum în coace;
 să bolesc și eū cu tine,
 măcar o lună de țile ;
 să nu ȳici astăđi saū mâne 5
 c'ai lūat boală de la mine.

58

DE CÂND, MÂNDRO

De când, mândro, te-am vėzut
 . foarte dragă mi-ai cãzut ;
 dar vėđėndu-te o dată,
 nu putem fãr de olaltă.
 Ș'așa, draga mea iubită, 5
 nu te fac nenorocită.
 Dã mânia cu ori și cine,

batâr ⁷⁾ nu-i voinic ca mine.
 Dacă ești că voi muri,
 la mormintu-mi ai veni 10
 și să ȋci către mormint:
 — Mormintel, groapă săpată,
 lasă-mă să-l vĂd odată,
 cĂ acel ce m'a iubit 15
 aș a m'a fost osĂndit
 și în tine putreșce,
 dorul mi sĂ potopesce.

59

VIII SINGUR

Cine vrea sĂ mĂ iubeascĂ,
 viie 'n poartĂ și-mi grĂiascĂ.
 Cul e voia sĂ mĂ vadĂ,
 viie singur și sĂ-mi creadĂ. 5
 SĂ nu trimitĂ pe altul,
 cĂ altul umple tot satul.
 Viie singur, furișat,
 sĂ-i daĂ dulce sĂrutat.
 SĂ-i daĂ gurișĂ tĂcutĂ,
 sĂ facem dragoste multĂ. 10

60

DE CE SĂ MĂ PRĂPĂDESC

Frunză verde garofiță !
 Mergeam sara pe costiță,
 și ne 'ntâlniam la portiță
 și-mi dedeaî câte-o guriță.
 Treceam valea arofiță, 5
 mergeam noaptea 'n grădiniță
 și furam vr'o garofiță.
 Foie verde mărăcine !
 Tu nu veđi, mândruțo, bine,
 că-mi bat calea pentru tine 10
 și tu n'ai habar de mine.
 Frunduliță baraboî !
 Mergeam noaptea pe la voi
 și vorbiam noi amîndoi.
 Și vorbiam de dragoste 15
¹⁾
 Frunză verde aluniță !
 Prăpădi-te-ai, neiculiță,
 pe la noi prin grădiniță.
 — De ce să mă prăpădesc 20
 c'am pus gând dumnezeesc:
 ca cu tine să trăiesc !

¹⁾ Aci lipsesce un vers.

61

PUNE-ȚI NUMELE MEU

—

Măriuță din Birgău,
 am auzit că ți-e rău ;
 dar nici mie nu mi-e bine,
 pînă n'oi merge la tine ;
 Botează-ți un fiu al teu,
 și-i pune numele meu ;
 când ți-o veni dor de mine,
 chiamă-ți fiul lângă tine,
 să-ți treacă de dor de mine.

5

62

AIDE, NEICĂ !

—

Măriuță, mare dragă,
 chiamă-ți câinii și ți-i leagă,
 că de seară vin la voi,
 să ne 'ntîlnim amîndoi.
 Aide, neică, aide dragă,
 aide, neicuță, prin dos,
 că am ușa de rogoz,
 cum puî mîna, cade jos.

5

63

GURA DE DIAC

Frunză verde liliac !
 Dulce-î gura de diac ⁸⁾
 dar nu-î dulce, nici sălcă,
 numai cum îmi place mie.
 Foaia verde de tăbac, 5
 cine iubescce diac,
 trăiesce 'n lume cu drag.
 Cât trăiesci, să nu iubesci,
 diac în haîne nemțești,
 că te face de-l doresci, 10
 și când îl cați, nu-l găsești.
 Că diacu-î piele rea,
 mănă carne Mercurea,
 tot așa și Vinerea,
 și postescce Sâmbăta 15
 și te 'nșală, nu te ia.
 Să iubesci în românesci
 când îl cați il și găsești.

64

NU-MI LAS DRĂGUȚII

Măriuță, Mărioară,
 gura ta mă bagă 'n boală,
 gâtul și mărgелеle,

ochii și sprâncenele.
 Măriuțo de pe bălți, 5
 Na parale: doi-trei zloți,
 nu te mai iubi cu toți.
 Te iubesc, puî, cu mine
 că, zeu, eu te-oî ține bine
 cu pâne de cumpărat 10
 cu vin roșu străcurat.
 De mi-ai da ori și ce vrei,
 nu-mi las eu drăguții mei
 care m'am iubit cu ei.

65

TOT N'A FI

D'aș muri,
 moartea nu-mi vine ;
 ș'aș trăi
 și n'am cu cine ;
 că cu cine am trăit, 5
 fost-a vreme ș'o trecut.
 ș'a mai fi
 ș'a mai veni ;
 dar ca aia tot n'o fi.

66

GURIȚĂ TĂCUTĂ

Frunzuliță, foaie albastră !
 Rîndunea cu albă creastă,
 nu măi bate la fereastră
 că nu-s fată, ci-s nevestă.
 Când eram la mama fată 5
 sciam floarea cum se poartă ;
 dar de când m'am măritat
 grija casei m'a luat.
 Cui e voie să mă iubească,
 vie singur să-mi grăiască 10
 să nu trimită pe altul,
 că altul umple tot satul :
 viie singur furișat
 să-i dau dulce sărutat
 să-i dau guriță tăcută 15
 să facem dragoste multă

67

DE CÂND BĂDIȚA S'A DUS

De când bădița s'a dus,
 cărpă roșă n'am măi pus,
 numai neagră și negrie,
 trag nădejde să măi viie.
 De când s'a dus d-lui 5

n'am dat gură nimăru.
 Num'aseară pe 'nserat,
 m'a 'nșelat un blăstămat ;
 d'o dată l'am sărutat.
 Da doară n'o fi păcat !
 c'a fost june ne'nsurat !

10

68

MAI BINE MOARTE !

D'aș fi trăit tot așa
 ca frunza m'aș legăna,
 d'am trăit eū și mai bine
 c'a fost puiu lângă mine.
 De cât traî precum trăiesc,
 mai bine moarte-mi voiesc.

5

69

DRAGOSTEA

Cine dragostea n'o crede,
 nu mai calce iarbă verde !
 Cine dragostea n'o scie,
 pe lume s'e nu mai fie !

B

DRAGUȚII CERTAȚI

DRAGOSTE CU PIEDECI

DRĂGUȚII CERTAȚI

Strugur roșu, ruginit!
noi cu drag că ne-am iubit;
cu jale ne-am despărțit!
Dar cine ne-a despărțit
fie-î moartea de cușit!

*
* *

Se dea maica Precista
să îți sece inima:
inima și sufletul
cum ți-ai vrăjbit ibovnicul!

*
* *

Tu, neică, să te usuci
ca pânea care-o mănânci
și ca vinul care-l bei
că ai zis c'o să mă ieși!

70

BLESTEM

(cântat de baba Nora din Vâlcele)

- Nu ți-a fost, neică, păcat ?
 m'ai iubit și m'ai lăsat,
 cu trușoru 'mpoverat,
 ca p'o vită lângă gard ?
 Vita se leagă cu sfoară, 5
 tu m'ai legat cu gurișoară.
 Bată-te, neicuță, bată
 se te bată lemnele,
 care le-am ars serile,
 de seara pênă înoptat, 10
 pên' cocoșul mî-a cântat.
- Se te bată, mândro, bată,
 se te bată urmele,
 ce le-am călcat serile,
 pe tină și pe svîntat, 15
 asteptând pe lângă gard.
- Se te ajungă, neică, ajungă,
 șapte boli
 șapte lungori
 șapte perechi de friguri 20
 nouă feluri de junghiuri.
 Șapte sute bani în pungă,
 la doftori se nu-ți ajungă.
 Șase boi ca pepenii
 se-ți-i mance doftorii. 25

- Să te ajungă, mândro, ajungă,
 să te-ajung' un dor ș'un drag
 să-mi eși cu cusutu 'n prag.
 Nici-o dată să nu scii împunge
 până nu-î începe a plânge 30
 să-ți pice lacrimi de sânge,
 să-ți pice pe cusătură,
 să scii că-î blestem din gură.
- Să zaci, neică, supt părete
 pên' ai face frunză verde 35
 să tragi țolul,
 cu piciorul,
 perinița
 cu gurița ;
 să te-adăpi cu lingurița 40
 și să-ți dea pâne cu acul
 și să nu-ți mai găsești leacul.
 Să dea Domnul D-zeu,
 să te 'nsori,
 de nouă ori, 45
 să ai nouă fișori.
 Mai ântêi o copiliță,
 să te-adape în temniță.
 Mai pe urmă un copilaș,
 să te poarte prin oraș ; 50
 să te âducă D-zeu
 și la bordeiașul meu,
 să te miluesc și eu
 c'o cojiță de mălai,
 uscată de nouă ai 55

tăvălită prin cenusă,
 să te daŭ afar pe uşă
 şi cu una de tărîta
 să scii că ți-am fost drăguță.

71

Versiune tot din Transilvania

(culeasă de d. Rebrean în jurul
 Betleanului)

— Scii tu, bade, ce ziceai,
 când seara la noi veniai ?
 Pe genuche mă țineaî :
 Doamne, amar te jurai !
 Când a fost coala toamna, 5
 dat-ai mâna cu alta.
 Dar-ar Domnul D-zeŭ,
 să te 'nsori de noue ori,
 și să ai noue feciori.
 Mai pe urmă o copilă 10
 și apoi un fecioraş,
 să ți-l chime Toderaş,
 să te poarte prin oraş !
 Da-ți-ar Domnul D-zeŭ,
 o căruță calicească, 15
 să umbli pe sate a cere,
 să vii și la pragul meŭ,
 să te miluiesc și eu :
 c'o cojiță de mălai

uscată de noue ani ; 20
 c'o coajă de 'pe poliță,
 de când eram copiliță,
 c'o cojiță de pe vatră,
 de când era mama fată.

(*Ungaria* an. I, No. 7.)

72

Altă versiune

(culeasă de d. Iuliu Moldovanu, și pu-
 blicată în »Gaz. Trans.«)

Bădiță, bădița meu
 Ajungă-te dorul meu
 unde-a fi locul mai rău.
 În mijlocul târgului
 pe spatele murgului.
 Murgul se se poticnească
 Drept în cap se te svêrlească.
 — Frunză verde și-o nuia !
 Blăstemat'ai mândra mea,
 acumă se blăstem eū :
 Sē te facă Dumneḃeū
 Sē șeḃi toată ḃiua 'n prag
 Cu ața băgată 'n ac,
 Nici-odată se nu 'npungi
 Până nu suspini și plângi.
 Frunză verde de păsulă
 Asta încă nu'i destulă,

Ci se-ți ei o bătă ⁹⁾ 'n mână
 Și se te duci la fântână
 anumerând petrile
 rupându-ți mărgелеle ;
 Stringându-ți mărgелеle
 Să-ți rupi și degetile
 Nouă sute bani din pungă
 La doftori se nu-ți ajungă,
 Șese boi ca păunii
 Să ți-i mănec doftorii.

73

Versiune din Moldova

(cules de d. N. Vasiliu la Crucea
Brosteii)

.

 Du-te, bade, fătul meu,
 se te-ajungă dorul meu,
 unde-o fi glodul mai rău ;
 se te-ajungă jalea mea,
 unde-a fi calea mai grea ;
 mâna stângă se-ți-o frângă
 mâna dreaptă se-ți sclintească,
 limba 'n gură se-ți muțască.
 Să duci friul cu dinții,
 să mâi calul ca muții

sè te vadă părinții.
 sè-ți aduci, bădiță, aminte,
 că-î blestem de oare-unde,
 nu-î blestem de la măicuță,
 că-î blestem de la drăguță.
 Bade, bade, fêtu meu,
 sè te-aducă Dumneșeu
 sè umbli prin sat,
 după căpătat,
 sè te-aducă Dumneșeu
 sè vii și la bordeiul meu,
 sè te miluiesc și eu.
 cu cărmoaia cea uscată,
 pe cea poliță-aruncată ;
 cu rufa cea lepădata
 de când era moașa fată
 c'o păreche de cioareci rei,
 de când era moșu-holtei

(Seșetoarea, No. 1.)

74

FIE-I MOARTEA DE CUȚIT !

— De m'aș face, mândro, face,
 fricel de iarbă mare,
 sè te 'ntreb pe tine-așa :
 mai iubesc-mă, ori ba ?
 — Strugur roșu, ruginit,

5

noi cu drag că ne-am iubit,
 cu jale ne-am despărțit.
 Dar cine ne-a despărțit,
 fie-î moartea de cuțit,
 de cuțit înjunghiat, 10
 de mine fie iertat !

75

NU TE-OI LUA

Luncă, luncă,
 mult esci lungă,
 fug doi voinici
 să te-ajungă :
 doi voinici 5
 pe doi cai murgă.
 La mijloc de lunculiță,
 pasce murgul lui Gheorghită,
 pasce murgul și rînchează,
 Gheorghe doarme și visează. 10
 Eră Nuța cât colea,
 pe Gheorghită îl păzia,
 de lacrimi abia-l zăria,
 de suspin abia grăia
 și din gură-î cuvînta : 15

-- Vino, Gheorghe, de mă ia,
 că ți-ci fi eă doamna ta,

doamna ta ș'a curților,
nor bună părinților. 5

Gheorghe Nuței răspunea :

— Ba eă, Nuțo, nu te-oi lua,
că tu ai trei frați pușcași
care, de s'or mânia,
și pe mine m'or pușca 10

Nuța 'ndărăt se 'ntorcea,
otravă 'n păhar băga,
și la frați le cuvînta :

— Luați frați
și închinați,
dacă sinteți
frați dreptați! 15

Păharul cum inchinaă,
morți cu toții ei cădeaă.

Nuța 'ndărăt se 'ntorcea 20
și la Gheorghe se ducea,
și lui Gheorghe-i cuvînta :
— Vino, Gheorghe, de mă ia.

— Ba eă, Nuțo, nu te-oi lua,
că tu de te-ai mânia, 25
și mie îmi faci așa :

Nuța 'ndărăt se 'ntorcea,
tot plângend și suspinând
și pe Gheorghe blestemând.

76

Altă versiune

(scrisă de Reveca Scurtu din Vâlcele)

Cin' se plimbă pe uliță ?
Trandafir și cu Gheorghită.

Iese o fată la uliță,
ea din gură așa grăia :

— Ai, Gheorghită, de mă ia

5

El din gură-î răspundea :

Ba eū pe tin' nu te-oi lua

pênè nu yei otrăvi

pe taică-teū

pe frate-teū.

10

— Ba eū nu i-oi otrăvi,

că otravă nu sciū face.

— Du-te 'n fundu grădinii,

ca-î un mēr mare 'nflorit

și de vîrf îmi stă plecat

15

și-î un șarpe spânzurat

și din coadă otravă-î pică.

Nici vorba nu isprăvea,

fata 'n casă să ducea,

păhar în mână lua

20

în grădină se ducea

și otravă că-și lua

și 'n casă că să băga.

Frata-seū acas' venia

și el apă că-și cerea

25

și ea otravă că-î da.

- La pământ el mort cadea
 și ea la poartă eșia
 și din gură așa grăia :
- Aide, Gheorghe, de mă ia 30
 că am otrăvit
 pe taică-meu,
 pe frate-meu.
- Ba eū, mândro, nu te oi lua
 c'a sē 'mī faci și mie așa. 35

77

MĚ DUC, MAICĂ

- Mai de vale 'n fâgețel,
 este, maică, un voinicel
 cu cojocelul de miel,
 cu căciulița de fer
 și cu flinta lângă el, 5
 eū mă duc, maică, la el !
- Nu te duce, draga maichii,
 că-l cunosc pe călcătură
 că nu are firea bună.
- Frunță verde stejerel ! 10
 aūdī, maică, șuerel,
 șuerel de voinicel,
 cu cal vinăt, porumbiel
 eū mă duc, maică, la el !
- Nu te duce, draga maichii, 15
 că-l cunosc pe șuerat,

că nu-î voinicel curat,
 ci-î cu dracu-amestecat,
 c'a iubit și le-a lăsat;
 a iubit și peste Jiū 20
 și le-a lăsat cu copii;
 a iubit și 'n jos, la vale
 și plâng în urmă-î cu jale.

— . . . —

78

SCII TU MÂNDRO ?

—

Scii tu, mândro, orî nu scii ?
 când eram nisce copii
 de'ncepeam dragostea 'ntâi
 și ședeam la noi pe vatră,
 și ne iubeam noaptea toată ? 5
 Și ședeam la noi pe jeț.
 și ne iubeam în răsfaț ?
 D'aș sci, mândro, c'ai fi a mea,
 nici Vinerea n'aș mânca ;
 ș'aș mânca Sâmbăt'odată, 10
 mî-ar fi săptămîna toată.
 Dar, mândro, alea-aū trecut,
 ca și floarea de pe câmp,
 ca roaua de pe pămînt.
 Fii tu, lume, cui esci dată 15
 că de mine ești lăsată.
 Fii tu, lume, cum ai fost
 că eū n'am avut folos. 10)

— . . . —

79

SĂ-ȚI SECE INIMA !

—

Frunđușiță de hinteu !
 — Culișă, sufletul meu,
 dar tu, dragă, ce mai faci ?
 of ! de nu te mai îmbraci ?
 O ! ori tu nu vrei să vii, 5
 neică, să ne logodim ?
 Să rămâi cu Dumnezeu,
 Culișă, sufletul meu ;
 dacă n'ai fost tu cu bine,
 să te logodesci cu mine. 10
 Dar să dea Domnul de sus,
 pene mâne să fii prost ¹¹).
 — Și tu mândrușița mea,
 să dea maica Precista,
 să îți sece inima 15
 inima și sufletul
 cum ți-ai vrăjbit ibovnicul.

— • • —

80

TU, NEICĂ, SĂ TE USUCI !

—

Foică din doi nuci !
 tu, neică, să te usuci
 ca pânea care-o mănânci,
 și ca vinul care-l bei

că ai ȃis c'o s'e m'e iei. 5
 Nu m'i-e de luatul t'eu,
 ci imi e de svonul r'eu
 c'a nu-s fat'a
 nici nevast'a;
 nici garoaf'a 10
 din fereast'a;
 nici nu-s floarea florilor,
 ci-s de ris feciorilor.

81

EA TRECEA ȘI BLESTEMA

Voinic s'a c'lug'arit.
 De m'natul
 boilor,
 de ȃinutul
 plugului. 5
 El chili'a și-a f'acut,
 în mijlocul florilor
 și 'n poteca fetelor,
 și în calea f'ânt'anelor.
 C'ate fete mi-s trecea, 10
 nici-una nu-l gr'ăia,
 num'ai una
 Uȃica;
 ea trecea
 și-l blestema : 15

- Arda-ți focul chilia,
să moară cine-î în ea.
- Taci, Uțo, nu blestema,
și mai bine aide 'n ea
că eă ți-am luat cercei. 20
- Ce mi-e mie de cercei,
dacă nu vii să mă cei ¹²⁾ ?
- Aide, Uțico, 'n chiliă,
că eă ți-am luat papuci.
- Ce mi-e mie de papuci, 25
dacă 'n biserică nu me duci ?
- Aide, Uțico, 'n chiliă,
că eă ți-am luat paftale.
- Ce mi-e mie de paftale ?
dacă nu-s brațele tale ? 30
- Aide Uță,
în chiliuță
că ți-am luat
un briu lat,
un briu lat 35
de Țarigrad.
- Ce mi-e mie de briu lat,
de briu lat de Țarigrad ?
M'ai iubit și m'ai lăsat,
ca p'un căne lângă gard, 40
cu trupșoru 'mpovărat.

82

GELOSIĂ

Măi, bădiță, bade dragă,
Dacă eă nu-s ție dragă,
încalecă murgu ș'aleargă
și cată-ți una mai dragă.

Care o fi de sama mea`
D-deu să nu-ți o dea.

5

D'ai lua una urită

D-zeu se nu-ți ajute

și d'ai lua o bălăioară

bălăioară, rumeioară

10

Dar-ar D-zeu se-ți moară!

83

FRUNZĂ VERDE LEMN DE SUS

— Scii, fetiță, ce ți am spus,

la cules de cucuruz :

să porți pană ¹³⁾ de colia,
să-mi fii dragă numai mie ?

Tu-ai purtat o pană verde,

5

să fii dragă cui te vede ;

ș'ai purtat n pană neagră,

să fii dragă lumi-întreagă.

Fetița din grai grăia :

— Bade, bădişorul meu! 10
 de-am călcat cuvîntul tău,
 să mă bată Dumnezeu;
 d'oi fi călcat vorba ta,
 să mă bată Precista!

84

DRAGOSTEA SĚ SE ÎNOIASCĂ

Frunză verde trei mărgele!
 mă sui pe porticele,
 să vîd dragostile mele.
 Dăr nu-s dragostile mele, 5
 ci sunt braţuri de nuiele :
 nuielele-s veştejite,
 dragostele s părăsite.
 Da D-zeu îi ca o floare,
 ş'o da o p'oaie cu soare 10
 nuielele să se'nmoaie
 frunza să li se'nverdească,
 dragostea să se înoiască :

85

CE PĂMÎNT TE ŢINE

— Mariuţa, trup supţire,
 mă mir ce pămînt te ţine,

de nu mai vii pe la mine.
 — Mă ține pământ cu flori,
 să fiu dragă la feciori. 5
 Mă ține pământ cu iarbă,
 ca să le fiu la toți dragă.
 Mă ține pământ cu grindă,
 să fiu dragă la părinți.
 Mă ține pământ cu brumă, 10
 ca să fiu dragă la mumă.
 Mă ține pământ cu peatră,
 ca să fiu dragă la tată.
 Mă ține pământ cu brați,
 ca să fiu dragă la frați. 15

— — —
 86

SPUNE MAICĂ-TA !

— Spune, neică, maică-ta,
 să-și pună la gură lăcat,
 să nu mă mai spună în sat,
 că pe tine te-am fermecat ;
 că de te-o fi fermecat eu 5
 să mă usc ca iarba 'n tēju ;
 și de-o fi sci eu fermeca
 să-mă usc ca pajistea.
 Nu gândi,
 neică, gândi 10

că eū beaū apă din teū
 și sînt tot cu dorul teū
 că eū beaū apă din vale,
 și-s cu doru la spinare.

87

FRUNZULIȚĂ TREI AGUDE

Frunzuliță trei agude !
 Arde focu 'n paie ude
 strig la mândra ; nu m'aude.
 — Ba te aud, bădiță bine,
 dar nu pot eși la tine 5
 că-s dușmanii lângă mine.
 Vin, bădiță, mâne seară
 că-s dușmanii duși în țară ;
 vino pe la miez pe noapte
 când dușmanii dorm pe moarte. 10
 Vin, bădiță, pe din dos
 că e poarta de rogoz,
 când pui mâna, pică jos.
 Vin, bădiță, prin grădină
 că ți-am pus o rogojină. 15
 S'așternut ți-am pus
 tot frunză de sus ;
 căpătâi ți-am pus
 tot frunză de nuc ;
 coperiș ți-am dat 20
 tot frunză de fag.

88

GEABA TE ȚII MÂNDRU

Geaba, bade,
 te ți! mândru ;
 că la tine
 nu mî-e gîndu.
 Că n'ai casă, 5
 nici moșia,
 numa vîrstră ¹⁴⁾
 în pălăria.
 Nici pragul
 nu l'oi păși 10
 și ca tine
 mî-oî gasi,
 mai de soi
 și mai de viță,
 nu ca tine, 15
 o tărîță.

89

CE AI EȘIT, MÂNDRO ?

— Ce-ai eșit, mândruțo, 'n prag,
 să nu ți-e bărbatul drag?
 De ți-e drag, mândruțo, dulce,
 nici o dată să nu'mbuce.
 Și aminte sê-ți aduci, 5

de-ale mele vorbe dulci,
 care ți-le-am cuvîntat,
 și tu nu le-ai ascultat.
 — Asculta-le-aș, asculta,
 asculta-le-aș, vai de mine! 10
 dar acuma n'am de cine,
 că de cine am avut ⁴⁵),
 fost-a vreme ș'o trecut,
 fost-a cale și s'o dus,
 ș'o mai fi ș'o mai veni, 15
 dar ca aia n'o mai fi.

— — —
 90

IBOVNICU NU L'OI SPUNE

—

Printr'o dalbă grădinuță,
 se plîngea o nevăstuță,
 c'a bătut-o bărbățelul.
 se spuie ibovnicelul.
 De l'oi spune 5
 l'oi rēpune,
 d'oi tăcea
 l'oi mai avea ;
 de m'ar arde,
 de m'ar frige, 10
 de m'ar pune
 p'un cărbune,
 ibovnicu nu mi-oī spune.

De l'oi spune,
 l'oi rēpune;
 d'oi tăcea
 l'oi mai avea. 15

— —

91

NU MĚ BATE

—

— Nu mē bate, maică,
 nu mē bate, taică,
 c'aseară pe inserat,
 spun cine m'a sărutat :
 un voinic înalt, 5
 nalt și sprâncenat.
 Sprâncenele lui
 pana corbului.
 Ochișorii lui, 10
 două murișoare
 coapte la rēcoare,
 neajunse de soare;
 coapte la pământ,
 neajunse de vânt.
 Mustăcioara lui 15
 pana corbu'ui.

— —

92

FOICICĂ DE ORMUZ!

—

Foicică de ormuz!
 Duminecă pên' la prânz,
 sboară doi porumbi pe sus,
 și tot strigă din guriță :
 — Eși afară, mândruliță, 5
 de-mi dă apă și guriță.
 — Eü guriță că ți-aș da,
 mi-e frică că m'ai mușca,
 și nu m'oi m'ai vindeca,
 cât o fi, neică, lumea. 10

—

93

NU CUTEZ

—

S'a dus neica 'n șaică nouă
 și taie Dunărea 'n două ;
 — eși, Vițico, de mi-l veđi.
 — Aș eși și nu cutez
 că părinții mă păzesc, 5
 și ei dacă mă găsesc
 în temniță mă trântesc.

—

94

CARE DIN DOUË ?

—

Frunză verde lemn domnesc !
 Staū în loc sē mē gândesc :
 din doue care sē iubesc ?
 Aș iubi pe cea mai mare ;
 cea mai mică îmi place tare.
 Aș iubi pe cea mai mică ;
 cea mai mare-i mai voinică.

5

95

IUTE LA IUBIT

—

Taica, maica tot întrebă :
 de ce sînt tristă și slabă ?
 Eū m'am pus,
 de le-am spus :
 că cu atâta m'a slăbit,
 c'am fost iute la iubit,
 și mi-a căzt ¹⁶⁾ dragostea grea.

— —

5

96

LASĂ-LASĂ

Foicică lasă-lasă !
Mi-a trimis mândra d'acasă
într'o foiă de bujor,
mi-a trimis-o țir ¹⁷⁾ de dor.
Eū i-am trimis înapoi,
într'o foiă de salată
sē m'aștepte trei ani fată.
Ea mī-a trimis înapoi,
cā m'asteaptă numai doi.

5

97

SĚ MOARĂ

Foiă verde sălcioară !
Aolea, maică, mē doare
mē doare la inim'oară
c'am auzit astă-seară,
cā drăguțul meū sē 'nsoară
și-si ia una bālăioară,
dar' ar D-zeū sē moară.

5

98

SĂ-I DAI SATE

Am iubit două surori
și lucrăm vara și iarna
și beam cu mândruța sara.

Am iubit două surori :

a mai mare mă iubea

ș'a mai mică nu mă vrea,

din pricina măică-sa.

că măică-sa-i muiere rea.

Ear măică-sa îmi dicea :

— Ca să iubesci pe fiica mea,

să-i dai sate

cu olate

și munți

cu mulți forinți.

5

10

99

GEABA, NEICĂ

Geaba, neică, mi-ai plăcut,
dacă minte n'ai avut.

Geaba, neică, mă iubesci,
că mie nu-mi trebuiesci.

Geaba, neică, îți bați capul
că te-am urît ca pe dracul.

5

100

DRAGĂ MĂRIOARĂ

—

Frunzuliță săbioară
 dragă Mărioară,
 Ce ți-am povestit asară ?
 dragă Mărioară
 Se scii și se eși afară 5
 dragă Mărioară.
 Ce-ai făcut
 de n'ai eșit,
 ori bărbatu
 te-a bătut ? 10
 — Nu pot, neică,
 Nu pot, dragă,
 Pruncu-i mic
 și cere țiță.
 — Fi-ți-ar pruncu 15
 afurisit
 tot cu pruncu
 m'ai mințit.

— — —

101

NU M'OÎ DUCE

—

La fântână 'ntre oveze,
 se'ntâlnesc două neveste
 și s'apucă la poveste.

- Auđi, leică,
că te strigă
că te strigă
un ciobănaș. 5
- Las să strige,
moartea-l mănće.
Ia ciomagul, și să duce,
după el, eū nu m'oi duce. 10
- Auđi, leică,
că te strigă
că te strigă
un forfecar. 15
- Las să strige,
moartea-l mănće
Ia ciomagul și să duce,
după el, eū nu m'oi duce

POPA TOACĂ

—

- Auđi mândro, popă toacă,
eși afară și te roagă,
te roagă la cheotori ¹²),
ca să-ți vie peșitorî.
Te roagă la D-zeū, 5

să moară trăsniul tău.
 Că, deū, și eū m'oi ruga,
 să moară trăsnița mea
 să te iaū pe d-ta.

 103

 CU TINE SĚ MĚ IUBESC

Frunđă verde ismă creață!
 Nevasta care-i nevastă,
 să scoală de dimineață
 și ese pe prisp' afară,
 cu trei-patru boabe 'n poală, 5
 și strigă în gura mare :
 Guri, guri, găsculițe
 prăpădi-te-ai, neică Ghiță !
 — La ce să mă prăpădesc, 10
 c'am pus gând d-deesc,
 cu tine să mă iubesc.

 104

 ÎMI ARĂTA GURIȚA

Foicică aluniță !
 Mă suiam pe alomiță,
 mă 'ntâlniam c'o copiliță
 în fustă și în rochiță

în mână c'o garofiță. 5
 Eū îi ceream garofița,
 dînsa-mî arêta gurița.
 — Sărută-mă, neică, 'n dinți,
 dar de buze sē m'atingi ;
 că buzele-s cîntărite 10
 cu cîntar
 de măcelar
 pe sama a doi jendari ;
 că buzele-s cîntărite,
 cîntar de la doi haiduci 15
 pe sama la doi voînici.

— —
105

PENTRU CE NU V'AȚI UITAT ?

Pus'am gînd și juramînt,
 sē las la dracu-iubit.
 Inima mea tot îmi toarnă,
 sē mai iubesc pēn' la toamnă :
 De la toamnă în colea, 5
 sē iubească cin v'o vrea
 că eū, zeū, m'am săturat,
 d'atât iubit tot muștrat.
 Tăceți ochi, nu lăcrămați
 că voi sunteți vinovați. 10
 Pentru ce nu v'ați uitat,
 cu cine vē 'mpreunați ?

106

IA-MĚ, CĂLARE

—

Pe cel deal, pe cel colnic,
Merge mândra c'un voinic.
Mândra merge pe cărare,
bădița merge călare.

Mândra florî că imî stringea

5

Bădița-așa-i grăia :

Dă-mî, mândro, și mie o floare.

Mândra lui îi răspunea :

— Ba eî, neică, nu ți-oi da
și apoi îi cuvînta :

10

Da ia-mě, neică, călare
la spatele dumatile.

— Ba eî mândro, nu te-oi lua
că mî-e murgul mititel
și mi l'a dat socru-meî
sě-mî poarte trupșoru-meî,

15

107

PĚNĚ-S CU CĂMAȘA NEAGRĂ

—

Foicică, foî de fragă!
Iubesc-mě, mândră dragă
pĚnĚ-s cu cămașa neagră,
că dacă m'oi primeni
ș'altelē m'or măi iubi.

5

Foicică cât o masă !
 Lasă-mă, mândro, în casă,
 c'afară ploaia și varsă,
 Lasă-mă, mândro, în tindă,
 c'afară ninge și svântă. 10

108

PE TINE TOT TE PLAC

— Viorică, viorea,
 viorică, mândra mea,
 ascultă, mândruța mea,
 ascultă c'acușa mor. 5

— O, Vasile minte proastă,
 de ce faci atâta vorbă ?

— O ! mândruța, mândra mea
 s'oal și acată rochia
 și ți-o bate cu o broască
 să te faci tu o proastă. 10

— O ! Vasile, ai pofti
 să mă bagî în nebuni.
 Da eă aia nu oî face,
 pên' l'a mea dulce moarte.

— O, mândro, mândruța mea,
 dacă ceea tu nu faci '
 nici pe mine nu mă plăci. 15

— O, Vasile, nume frumos
 n'am făcut și nici nu fac,
 da pe tine tot te plac. 20

109

OCARA VECINILOR

—

Bate vîntul salcia,
 la Marița veduva,
 care m'am iubit cu ea,
 din copilăria mea,
 de n'a știut nimenea, 5
 nici altul, nici maică-sa.
 Lința neichii boboceă,
 dar aseară ce-ți era,
 de nici nu puteai cina?
 Ori te-a bătut maică-ta? 10
 — Ba maica nu m'a bătut ;
 dar nici bine mi-a părut,
 că tu-ai prefăcut țerile,
 țerile, copilele,
 de-s rușinea fetelor, 15
 de-s vestea nevestelor
 ocară vecinilor.

—

110

REVAȘ MÂNDRĂ!

—

Rêvaș, mândră!
 rêvaș, dragă!
 rêvaș de la 'mpêratu
 că-ți vine, puică, bărbatu.

Las să vie dracu-l scie	5
că-z cămașa i-am spelat, pe mărăcină i-am uscat, după-ușă o-am aruncat ; de mâncare i-am gătat mămăligă și urzici	10
Răvaș, puică, răvaș, dragă, răvaș de la vornicu că-ți vine ibovnicu.	15
Las să vie Domnu-l scie, că-z cămașa i-am spelat pe trandafiri i-o am uscat, cu ferul i-o am călcat, în ladă i-am așezat ; de mâncare i-am gătit mămăligă și pui fript.	20

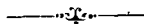
 111

 NOAPTEA, CÂND MĂ POMENESC

Frunđuțiță ca i: rba !
Spune, neică, cu gura ta
mai gândesci la mine-orî ba ?

— Cum focul s^e nu g^ândesc?
Noaptea c^ând m^e pomenesc
pun m^âna s^ă te g^ăsesc
Tingu-^{ți}, pingu-^{ți} perini^{ța}
Și pui doru căp^ăt^âi
Și durutu asternut.

5

C

IUBIREA DE FAMILIA

IUBIREA DE FAMILIĂ

Cine n'are măicuță
n'are milă, nici credință.
Cine n'are tăicușor,
n'are milă, nice dor!

* * *

Eū n'am nici mămă, nici tată,
par'că m'am născut din peatră.
N'am nici frați, n'am nici surori,
par'că m'am născut din nori.

112

IUBIREA DE FAMILIA

PAR' CĂ-S NĂSCUT DIN NORI

Cine taie lemne'n dos?
Taie Gheorghe, om frumos.

Cine taie lemne'n față?

Taie Ghiță, chică creață,

chica creață, tot inele,

amar de ȃilele mele :

una bună, ȃce rele?

Amar de viața mea,

și nu scie nimenea

numai eū și D-zeū

Singur sufletelul meū !

Cine n'are măicuȃă,

N'are milă, nici credinȃă.

Cine n'are tăicușor,

N'are nici milă, nici dor.

Eū n'am nici mămă, nici tată
par'că m'am născut din peatră.

N'am nici tată, n'am nici mămă,

par'că m'am născut din brumă.

N'am nici fraȃi, n'am nici surorȃi,

par'că m'am născut din norȃi.

N'am nici surorȃi, n'am nici fraȃi,

par'că m'am născut din braȃi.

113

MAICĂ, RĂDĂCINĂ DULCE

—

Maică, rădăcină dulce,
und-te-aș găsi, te-aș aduce
și te-aș sădi'n grădiniță
între ruji și garofiță,
în grădină, supț fereastră
să-mi vie mirosu'n casă
la copii și la nevestă.
Te-aș uda cu apă lină,
să nu-mi fi' așa străină.

5

114

MAICĂ, INIMĂ DE PEATRĂ

—

Maică, inimă de peatră,
tocmesce-ți un car cu plată,
și măi ai¹⁶) la mine-o dată;
că nimica nu'ți poftesc
numai să mă jelcuiesc.
Jelcui-m'aș, jelcui,
jelcui-m'aș și n'am cui!
Jelcui-m'aș munților,
de dorul părinților.

5

Jelcui-m'aş brađi'or, 10
 de dorul fraţilor !
 Jelcui-m'aş florilor
 de dorul surorilor !

115

O variantă

Jelui-m'aş jelui
 Jelui-m'aş şi n'am cui
 Jelui-m'aş codrului.
 Codru'i verde
 nu mă crede. 5
 Jelui-m'aş la străin
 Până mâne-i satu plin.
 Dér m'oi lăsa pên' la veră
 Şi-oiü eşi între hotară,
 Şi-or răsări gherghetei 10
 Şi m'oi jelui la ei,
 ca la frăţiorii mei.
 Şi-or răsări viorele
 şi m'oi jălui la ele
 ca la surorile mele. 15

116

Altă varianta

(culeasă de d. I. Duma, și publicată în
»Gaz. Trans.«)

Tângui-m'aș, tângui,	
Tângui-m'ași și n'am cui,	
Tângui-m'ași la străin	
Până mâne satu-i plin.	
Tângui-m'ași codrului,	5
Dar codrul acum nu-i verde	
Și pe mine nu m'a crede !	
Făr m'oî lăsa pân la vară	
Și-oî eși la câmp afară,	
Când vor cresce dedeței	10
Și m'oî tângui la ei	
Ca la nisce frați ai mei.	
Când vor cresce viorele	
Și m'oî tângui la ele	
Ca la surorile mele. ¹⁾	15

117

A FOST MAICA LÂNGĂ MINE

—
D'aș fi trăit de când sint
cu-atât dor, cu-atât durut,
de mult aș fi în pământ !
D'am ²⁰⁾ trăit o țir mai bine,

¹⁾ (A se vedea în note o variantă din Banat.)

c'a fost maică lângă mine. 5
 De când maica a plecat,
 multe lacrimi am vărsat,
 aş face fintină în sat :
 fintină cu trei isvoară,
 cine-o bea din ea se moară. 10
 Dar d'o bea vr'un neam d'al meu,
 se-l ferească Dumnezeu.
 D'o bea vr'un duşman al meu,
 se-l repuie Dumneţeu.

118

NU-MI MAI VINE A GLUMI

Frunđuliţă, bat-o bruma !
 Mi-aş trecut risul şi gluma.
 Nu-mi mai vine-a glumi,
 că mi-aş murit părinţii.
 N'am nici mumă, n'am nici tată,
 par' că m'am născut din peatră. 5
 N'am nici fraţi, n'am nici surori,
 par' că m'am născuţ din flori.

119

TACI, MĂICUȚĂ

—

Săbioară trasă 'n sânge !
Taci, măicuță, nu mai plânge
că și mie-mi poate ajunge,
și póte și rămânea,
la toată rudenia,
și la cât neam oî avea.

5

120

LACRIMELE-Î CURG PÎRĂU

—

Piriuț cu apă rece
Pe la poarta măichii trece
Ese maica se se spele
Vedënd lacrimele mele.
Și apoi se duce 'n casă
și se sterge pe chindeu.
Lacrimele-î curg pirău
De face baltă și tău:

5

121

ACUM AȘ ASCULTA !

—
 Jale mi-e, măicuță, jale,
 jale de vorbele tale,
 care mi-le-ai cuvîntat
 și eū nu le-am ascultat.
 Dar acum le-aș asculta,
 n'are cin le cuvînta !

5

122

BLESTEMUL DE MUMĂ

—
 Frunză verde ca iarba,
 reū m'a blestemat maica.
 Reū m'a blestemat ș'a plîns
 rele țile am ajuns !
 și mă blestemă și plînge
 și mai rele oi ajunge,
 Ceartă, mamă, cu gura,
 numai nu mă blestema,
 că blestemu ăl de mumă,
 e mărunt ca bobul
 și arde ca focul ;
 e mărunt ca mazerea
 și arde ca para.

5

10

123

Altă versiune

Nu mai, maică, blestema,
 că blestemul de la mumă
 e mărunt ca bobul
 și arde ca focul
 e mărunt ca mazerea. 5
 și mă arde ca para.
 Nu mă, maică, blestema
 se n'am Pasce, nici Rusale,
 nici Crăciunu, că-î mai mare.

124

DORUL MAMEI

(spus de Nicolae Dăndărașu din Vâlcele)

— Maică,
 măicuța mea !
 când pe mine m'ai băiat,
 rău, maică, m'ai blestemat.
 Ți-ă cu mâna mi-ai dat, 5
 cu picior m'ai legănat,
 din ochi-ți ai lacărat,
 cu gura m'ai blestemat
 — Dragă, fiul măicuțișii,
 cum, ște tine te-oi lăsa 10.
 cu picior te-oi legăna,

din gură te-oî blestema ?
 Dragul maichii, fiule,
 dacă eû n'am avut noroc,
 nici aici, nici într'alt loc, 15
 ție, Domnul se-ți dea bine
 că binele cât aş vrea
 D-zeû ca se ți-l dea
 și aici și într'alt loc
 se fiî tu tot cu noroc. 20

 125

FĂRĂ NOROC

 (spus de Nicolae Dândărău din Vâlcele)

Trăiam astăzi, traiam mâne
 ș'am vedut că era bine ;
 dar acuma-I vai de mine !
 Auđi, maică, m'ai lăsat,
 cu vorba m'ai blestemat, 5
 maică, cu blestem de foc
 ca se n'am, maică, noroc,
 nici aici, nici într'alt loc,
 se fiû, maică, călător,
 la lume hohoritor 21) 10
 Maică, blestemele tale
 mult căzutu-mi-aû cu jale,
 Doamne, de ce m'ai lăsat,
 așa copil și sêrac ?

să n'am eū nici-un noroc nici aici, nici într'alt loc ?	15
Sciū eū, maică, rău ți-a prins orî-ce vorbă eū ți-am ȃis ; dar m'a bătut Dumnezeū că ți-am spus vorbă de rău.	20
Vorba asta care-am zis Doamne, rău m'a potopit ! și mă doare inima, maică, după dumneata.	
Vai de mine ! cum nu m'ar durea când ți-am greșit vorbă rea ?	25
Iar mă'ntoarnă inima ca să-ți spun d'o vorbă bună ca să-mi fii muma a bună c'am greșit cu ce ți-am spus pe mine rău m'am pedepsit.	30

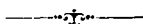
126

MAMA STREINĂ

S'a dus cucul, duce-s'ar !
Și-a lăsat puii golași
pe tulpină
de suspină,

să-i crească
mamă streină
streină,
ca o cățea,
îmi mănâncă viața mea ¹⁾.

5

¹⁾ De și acest capitol poartă titlul: *Iubirea de familie*, el nu dă întreg tabloul simțimentelor calde ce poporul exprimă, în cântecele lui, pentru familie. Spre a completa tabloul, citească-se și cele două capitole următoare: *Străinătatea* și *Catania*, precum și *Fata Barbului* și alte bucăți din așa dișele Căntece bătrânesci.

III

STRĂINĂTATEA

III

STRĂINĂTATEA

Frunză verde de pespine!
Jalnică-î inima 'n mine
Că mă duc în țeri străine
unde nu cunosc pe nime.

*
* *

Străină străinătate!
Avusei de tine parte!
Ocolii țerile toate
și de bine n'avuî parte.

*
* *

Dragă frate de departe,
trimite-mi o țir de carte!
Fie scrisă cât de rău,
numai s'o pot ceti eu.

STRĂINĂTATEA

127

CÂNTECUL DESPĂRȚIREI

Ah ! Ardeal, țară frumoasă,
 rămâi, dragă, sănătoasă ;
 că pên' oi mai intra 'n tine,
 n'o fi astăzi și nici mâne.

Ah ! ai mei frați cu dreptate, 5
 rămâneți cu sănătate !
 Ah ! iubita mea suror,
 ah ! rămâi cu mare dor !
 Rămâi, maică, sănătoasă,
 dacă n'ai fost bucuroasă, 10
 să mă veți umblând prin casă
 ca p'o garoafă frumoasă.
 Rămâi, taică, sănătos,
 dacă n'ai fost bucuros,
 să mă veți umblând prin dos, 15
 ca p'un trandafir frumos.

128

JALNICĂ-I INIMA 'N MINE !

Frunză verde de pespine !
 Jalnică-i inimă 'n mine,
 că mă duc în țeri streine,
 unde nu cunosc pe nime.

Foaie verde de seară ! 5
 Jalnică inimă iără.
 Of ! iubiții mei părinți !
 De când d'acas am plecat,
 mult dor de voi am mâncat ;
 dar în vremea de acum, 10
 la inimă fac și scrum.

129

AI, MAICĂ, DE MĂ PETRECE

Frunză verde ghiăță rece!

Ai, maică, de mă petrece

pêne 'n fundu grădinii,

Că din fundu grădinii,

m'or petrece streinii :

5

Străină sînt, maică, străină,

ca ș'o floare din grădină.

Nici aia nu e streină,

că-î pămînt și rădăcină.

130

ME DUC MÂNDRO !

Eû mă duc, mândruțo, mîne,
dorul meû la tin remîne.

Mi-l grijesce, mândro, bine.

Și mi-l leagă, mândro, leagă

În corn de năframă neagră.

5

Și mi-l dă, mândro, pe apă.

De cum-va s'a cufunda

să nu mai tragî nădejdea mea.

De s'o da pe după peatră,

în trei ani mă mai așteaptă.

10

În trei ani și jumătate

că ne-am iubit cu dreptate.

131

Varianta

Eü, mândro, plec, mă duc,
 pleacă-te să te sărut ;
 să-te sărut de călare,
 să nu-mi pară drumu-mare.
 Să te sărut de pe jos,
 să-mi pară drumu-frumos
 și să mă duc pe cărare,
 să gândesc că-s la plimbare.

5

132

Altă varianta

De la unul pên la doi,
 noi ne-am iubit amindoi
 De la doi pênă la trei,
 hai, mândro, să-ți iaü cercei.
 De la trei pênă la patru,
 du-te, mândro, și fă patu.
 De la patru pên' la cinci,
 eü mă duc, mândro, d'aici.
 De la cinci pêne la șase,
 eü pornesc, mândro, d'acasă
 De la șase până la șapte,
 eü mă duc, mândro, departe.
 De la șapte pên la opt,
 inima imi arde 'n foc.
 De la opt pênă la noué,
 inima mi-i ruptă 'n doué.

5

10

15

De la nouă pên la țece,
 Hai, mândro, de mă petrece
 pêne 'n fundul grădinii
 că din fundul grădinii
 m'or petrece străinii.

20

— . . —

133

VAI DE MINE !

—

Vai de mine ! cum mă doare,
 mă doare limba din gură,
 c'a rămas mândra singură.
 Vai de mine ! cum mă doare,
 mă doare limba din gât,
 c'a rămas mândra plângând.
 pe ulițe tânguind.

5

— . . —

134

BĂRBĂTELUL MEU

—

Vai de mine că s'a dus,
 bărbătelul meu cel bun !
 S'a dus bărbatu departe
 d'aici peste șapte sate
 șapte sate ș'o cetate
 și România jumătate.

10

— —

135

RĚU, MAICĂ, M'AI BLESTEMAT

—

RĚu, maică, m'ai blestemat!
 RĚu m'ai blestemat pe mine,
 sĕ mĕ duc în țĕri străine,
 unde nu cunosc pe nime,
 numai frunđa și iarba,
 d'aia e și'n țara mea.

5

136

PASERE GALBENĂ'N CIOC

—

Pasĕre galbenă'n cioc
 RĚu mĭ-ai cântat de noroc!
 De țĭ-ar seca clonțul tĕu
 cum mĭ-ai cântat tu de rĕu.
 Că toată viața mea
 ai cântat să fiă rea.
 Și toate đĭlele mele
 de cât bune mai muit rele.
 Eū pe tine te oi blestema
 când o fi puii sĕ-i scoți,
 să țĭ-ĭ mânce corbiĭ toți.
 Cum nu țĭ-a fost țĕe greată
 a-mĭ cânta mie de față ²²⁾
 ș'a-mĭ preface traiul meū
 din tot bine în tot rĕu,

5

10

15

Doară cerul cel de sus
soarta mea ție ți-a spus
ca să fii nefericit
din leagăn pînă la sfîrșit !
Nu vedeai inima mea 20
cât de ferbinte iubia.
Ș'acum, ca un sloi de ghiță,
rece e și fără de viață.
Mierlă, viersul tău suptire
căci cântă tot despărțire 25
primă-vara pînă în zori
fără senin, fără nori !
Prăpădi-s'ar cuibul tău
cum ai vrut tu răul meu !
Să-ți rămâie puși pustii 30
la feara din vizunii !
Ah ! că nu sunt vînător
să privesc când vrei să sbori
ș'atunci să-ți trag drept răsplată
pentru viersu-ți o săgeată ! 35
Dă, d'a-și avea vr'o putere
să-ți arăt a mea durere
doar atunci ai înceta
într'atît a mîe mustra.
Dar tu nu ești rîndunea, 40
nici porumb, nici turturea ;
căci acelea știu cruța
nise inimii ca ș'a mea.

137

STRĂINĂTATEA

Străină străinătate!
 avuseși de tine parte.
 Ocolii țările toate
 și de bine n'avui parte !

138

STRĂINĂ, MAICĂ, CA MINE

Străină, maică, ca mine
 nu e nimenea pe lume,
 făr' mierlița din pădure.
 Dar nici aia nu-î ca mine
 că seara dacă'nserează, 5
 merge cucul ș'o întrebă :
 — ce ți-e, surioară dragă ?
 Ea din gură-așa-i grăia :
 — Nu mă-e frate, nimica, 10
 făr mă doare inima
 că mă-a murit măicuța.
 Bate vînte, bate dragă,
 bate vînte printre munți
 ș'ado-mî dor de la părinți.
 Bate vînte printre brați 15
 și ado-mî dor de la doi frați.
 Bate vînte printre flori
 ș'ado-mî dor de la surori.

— • • —

139

BRĂDULEȚ CRESCUT ÎN PEATRĂ

Brăduleț, crescut în peatră,
 rău e, Doamne, fără de tată!
 Brăduleț, crescut în urmă,
 rău e, Doamne, fără de mamă!
 De-î călca din urmă 'n urmă, 5
 din străin tot nu-ți faci mamă.
 De-î călca din peatră 'n peatră,
 din străin tot nu-ți faci tată.
 De-î călca din flori în flori,
 din străin nu-ți faci surori! 10

140

FRUNȚULIȚĂ IARBĂ MARE

Frunțuliță iarbă mare!
 Cine n'are noroc, n'are
 de când nasce pene moare.
 Că eu una n'am avut
 de când maica m'a făcut. 5
 — Maică, măicuța mea,
 spune mi drept ș'adeverat,
 cu ce apă m'ai scaldat ?
 cu apă de vale
 ca să fiu cu jale? 10

cu apă din Olt,
 ca să n'am noroc?
 Maică, străină ca mine,
 nu e nimenea pe lume, 15
 numai cucul din pădure.
 Dar nici ala nu-î ca mine
 c'are și el pe-oare cine
 ca mierlița găbioară,
 p'aia-o are surioară 20
 și pe sturzul gălbior,
 p'ala-l are frățior.

141

STRĂINUL

cules de Iuliu Moldovanu și publicat
 în *Gaz. Trans.*

Pelinu-î rădăcinos
 Streinu-î tot mânios
 Pelinu-î fără sămînță
 Streinu î fără credință.

142

NUMAI AMAR ȘI VENIN

Foaie verde de măslina !
 Sint singur în țeri străine,

unde nu-i pită, nici vin,
 numai amar și venin,
 și nici iarbă, și nici flori,
 numai lacrimi și flori. 5

143

APOI CUM SĂ NU SUSPIN ?

Frunză verde rosmarin !
 Apoi, cum să nu suspin ?
 Că îmi vine une-ori,
 să mă sui în munți cu flori,
 să-mi capăt frați și surori. 5

Și îmi vine câte-o dată
 să mă sui la munți cu peatră
 să-mi capăt mamă și tată,
 la care să mă jelesc,
 cum în lume că trăiesc : 10

cu amar și cu necaz,
 și cu lacrimi pe obraz
 Dar de lacrimi nu bag seamă,
 că le sterg cu o năframă ;
 dar mi-e milă de obraz, 15
 ca rămâne fript și ars.

144

INLĂUNTRU CU AMAR

La casa măicuții mele,
mâncam mălăiaș cu mere,
și par'că mâncam tot miere.

La casa străinului
mănânc pâne și beaŭ vin
și par'că mănânc venin.

5

Casa măicușoaril mele
pe din afară-î cu tină
și'nlăuntru cu odină.

Casa străinului
pe din afară-î cu var
și 'n lăuntru cu amar.

10

145

Variantă

In casa măicuții mele
mâncam pâne de secară
cernută cu sită rară
ș'o mâncam cântând p'afară.

In casa străinului
mănânc pâne și beaŭ vin
și parcă mănânc venin.
Mânc pâne de sită deasă
ș'o mănânc plângend prin casă.

5

146

PLINĂ S, MAICĂ, DE STREINĂ

Uită-te, maică, și vezi
fata pentru cin ți-o perdi.

Pe cine mi-ai legănat
pe cin la foc mi ai scaldat?

P'ua tulpiniță de soc 5
p'ua fiică făr-de noroc.

Când creșteam, maică, mai bine
atunci m'ai dat de la tine.

Când creșteam ca salcia
m'ai dat, maică, altuia. 10

Când creșteam ca șomâldiță
m'ai dat, maică, slujnicuță,
șlujnicuță la străini.

Plină-s, maică, de străini,
ca gardul de mărăcini. 15

147

TOT LA ȚARA MEA GÂNDESC

Am venit în țară streină,
unde mă-ocără fără vină.

Noaptea, când mă pomenesc,
tot la țara mea gândesc
și-acolo voi să sosesc. 5

Nu sunt însă parale
să le pun la buzunare.

148

D'AȘ FI TRĂIT TOT AȘA

—

De-aș fi trăit tot așa,
 fiu-aș verde ca iarba,
 legăna-m'aș ca frunța,
 ca frunța curechiului
 din postu Sâmpetrului,
 ca frunța alunului
 din postu Crăciunului.

5

(cules de la Craifăleu din câmpie)

149

PÂNEA STRĚINULUI

—

Fă-ți, maică, fereastră'n zid
 și mă ia de la slujit,
 că, zău, eu m'am săturat
 de casa străinilor
 de pânea stăpânilor.
 De-ar fi pânea cât de bună,
 tot este'n țară străină.
 De-ar fi pânea cât de rea,
 tot mai bună 'n țara mea.

5

150

Variantă

Frunză verde ș'o măslină !
 Trecuî Nistrul, apă lină,
 trecuî în țară străină.
 De-ar fi pânea cât de albă,
 Tot este în altă țară !

5

151

OCOLITĂ DE DURERE

Maico, dintr'o casă mare
 fost-am eû, maico, de jale.
 Maico, dintr'o casă goală,
 eû am fost, maico, de roabă
 Maico, dintr'o casă plină,
 eû am fost, maico, străină.
 ocolită de străini,
 ca gardul de mărăcină.
 ocolită de dujmanî
 ca prundul de bolovanî ;
 ocolită de durere
 ca prundul de petricele !

5

10

152

NU MĂ BLESTEMA

—

Păsărică din alac !
 Nu mă blestema să zac
 că n'am pe nime cu drag
 să-mi puie mâna la cap
 să mă 'ntrebe de ce zac.

5

Păsărică din ogor !
 Nu mă blestema să mor
 că n'am pe nimeni cu dor
 ca să 'ntrebe de ce mor !

—▼▼—

153

GEABA !

—

Geaba bea, geaba mănânc,
 geaba mă mai duc la târg :
 cumpăr pâne și măslina
 și nu să lipesc de mine.

5

Când 'mi vine dor d'acasă,
 mă duc pe deal, ca pe masă.

Când îmi vine dor de mers,
 mă duc pe deal, ca pe șes.

Când 'mi vine dor de ducă,
 mă duc pe deal, ca pe luncă

10

—=—

154

ȚĂRILE LE-AM OCOLIT

(spus de Nicolae Dăndărău)

--

Țările le-am ocolit,
 nici-un bine n'am găsit.
 De geaba le ocolesc,
 că bine nu mai gădesc.
 Sci-va bunul Dumnezeu, 5
 und'-se fiă bunul meu!
 Eū mă învirtesc,
 tot lucru-isprăvesc ;
 stăpânul e supărat,
 par' nici nu l-am lucrat 10
 Dumnezeu e însă mare,
 poate se dea și cui n'are ;
 că mie destul mi-a dat,
 de m'a lăsat desbrăcat.
 Când anul îl împlinesc, 15
 hainele se găuresc,
 slugă mare,
 pe mâncare.
 Geaba harnic, sănătos,
 dac'ai umbla sdrențeros. 20
 Altu-ți ȃice: esci calic,
 par' că n'ai lucrat nimic.

155

CUM SĂ NU-MI FIĂ DOR ?

—

Tot mă 'ntreabă inima :
 dor-imi e de cine-va ?
 Cum focu nu mi-ar fi dor,
 când o pasere de munte,
 ș'aia are doruri multe ? 5
 Dară eă, un pui de om,
 cum se n'am în lume dor ?
 C'am avut și eă un frate
 ș'ala e 'n străinătate,
 chiar d'aici pește trei sate. 10

—

156

NEGRU PE INIMIOARĂ

—

De când badea mi s'a dus,
 negru 'n curte mi s'a pus
 și pe par și pe nuia
 și pe inimioara mea ! .

—

157

DRAGĂ FRATE DE DEPARTE

Dragă frate de departe,
 trimite-mi o țir ²³⁾ de carte,
 fă scrisă cât de rău
 numai s'o pot ceti eu,
 dimineața prin grădină 5
 și seara pe la lumină ;
 că rău mă doare inima,
 și nu scie nimenea,
 numai eu și D-zeu,
 singur sufletelul meu ! 10

158

MEREU MĂ GÂNDESC

Dorul este mare căne,
 peste multe dealuri vine
 și se bagă'n sîn la mine
 și se face lespejoară,
 se pune pe inimioară 5
 de cată că mă omoară.
 Nu știu unde
 m'aș ascunde
 chiar la inimă răspunde ;
 că m'am dus în țeri străine, 10
 unde nu cunosc pe nime,
 și tot mereu mă gândesc,
 când acas se nemeresc.

IV

CĂTĂNIA

CĂTĂNIA

Cătănia cui-e dată?
La copilul fără tată.

* * *

Vai de mama cu feciori
necăjesce
pênă-î cresc
impératu-î cătănesce.

* * *

Cine m'a făcut cătană
să nu-și mai dea de pomană,
că pomană și-a făcut
când m'î-a pus pușca de gât.

* * *

Foaie verde de pe șanț,
Rea-î cătania la Neamț!

* * *

Cătănia la străin
nu-î dă cât amar și chin!

CĂTĂNIA

159

VAI DE MAMA CU FECIORI

Foicică de bujori,
Vai de mama cu feciori!
necăjesce
pene-î cresce
împăratu-î cătănesce.

5

160

CĂTĂNIA CUI E DATĂ

Frunză verde foi de ceapă.
Lasă voinicii să treacă,
să treacă la ciobăniă,
să scape de cătăniă.
Cătănia cu-î e dată?
La copilul fără tată.

5

161

DAȚI CÂTE-O LETURGHIE

—

Cătana împăratului
în cetatea-Aradului.
Săraci, mândruțele mele
adunați-vă tustrele
și dați câte-o leturghie
ca să scap din cătăniă. 5
Dar voi liturghii nu dați
și'n cătăniă mă băgați.

—

162

CĂTANIA LA STRĂIN

—

Drăguță săntă Măria,
scapă robî de la robia
și feciori din cătăniă
și scoate și bun și rău
și mai scoate și p'al meu. 5
Cătania la străin,
nu-î de cât amar și chin !

—

163

ADIO AL CĂTANEI

Plângeți-mă, floricele,
că v'am purtat cu plăcere,
dar d'acuma în coala,
să vă poarte cine-o vrea,
amar de viața mea!

5

Eși, mândruțo, lă fereastră,
de-mi dă mâna și mă iartă
că ți-oi fi greșit vr'o dată.

—

164

SPALĂ-MI MAICĂ HAINELE

Spală-mi, maică, hainele,
că pleacă cătanele:
mi le spală cu săpun,
să fie albe pe drum.
Dragul maichiil, le-am spălat
dar încă nu s'or uscat.
Lasă-le, maică, mai ude,
c'alea-s bune la răgute. ²⁴⁾

5

—

165

Altă variantă

Spală-mi, maică, cămășuța
 și mi-o clătesce la vale
 să-mi treacă de dor, de jale.
 Ș'ala-a fost afurisit
 ăl de-a pus pana'n hârtiă 5
 și m'a scris la cătăniă.
 Nu m'a scris când am supt țigă,
 dar acum când am drăguță.
 Nu m'a scris când am fost mic,
 dar acum de bun voinic. 10

166

VAI SĚRACA CĂTANA

Vai! sĕraca cătana,
 când îi vine porunca,
 el ia pușca și sĕ duce

 Ceartă, maică, cu gura, 5
 numai nu mai blestema ;
 că blestemul de la mumă,
 este mărunt ca bobul,
 și arde mai rău ca focul.
 E mărunt ca mazărea 10
 și arde mai rău ca para

Rău m'a blestemat maica,
rău m'a blestemat ș'a plâns.

Rele zile am ajuns !

Că umblu din sat în sat,
cu profundul cel uscat ;
și umblu din țară 'n țară,
cu pituța de secară.

5

167

RĂU M'AI BLESTEMAT

Rău, maică, m'ai blestemat,
c'un picior m'ai legănat ;
cu mina țită mi-ai dat,
cu gura m'ai blestemat
cu mânilor 'n sus la lună,
ca să fiu cu pușca'n mână ;
cu mânilor 'n sus la soare,
ca să nu scap din prinsoare
și să nu am sărbătoare,
nice Pasce, nici Rusale
nici Crăciunu că-î mai mare.

5

10

168

Variantă

Frunză verde ca iarba !
 Rău m'a blestemat maica,
 se n'am Pasci, se n'am Rusale,
 nici Duminica cea mare.
 Numa ziua de Crăcian,
 și aia s'o am pe drum.

5

(de la Craifaléul de câmpia lângă Ormeniș)

169

PUNE-MĂ, NENE, CĂLARE

Luncă, luncă,
 mult esci lungă,
 fug doi voinică să te-ajungă.
 La mijloc de lunculiță,
 pasce calul lui Gheorghită.
 Calul pasce și nechiază,
 Gheorghe doarme și visează.
 Mândra-l păzia cât coala,
 de lacrimi d'abia-l zăria,
 de suspin d'abia vorbia
 și din gură-așa grăia :
 — Pune-mă, nene, călare
 la spinarea d-tale.

5

10

- Bucuros, mândro, te-aş pune,
dar mi e calul sprintenel, 15
şi 'n picioare subţirel,
d'abia-mi duce trupul meu,
trupul şi păcatele
mijlocul cu armele.
- Mândra din gură-i vorbia : 20
— Pune-mă, neică, călare,
la spinarea d-tale.
De ţi-o părea cu ruşine,
fă-mă briu pe lângă tine.
De ţi-o părea briul greu, 25
fă-mă lumină de sêu
şi mă bagă 'n sinul têu,
că tu unde-ai însera
eă frumos ţi-oî lumina.

 170

Variantă

 (culeasă de d. inveţător Nicu Albu pe
vlea Cluș-Huedin)

- Du-mă, bade, şi pe mine
In ţeri străine cu tine,
De ţi-i ruşine de mine
fă-mă brêu pe lângă tine.
De ţi-i ruşine cu brêu 5
Fă-mă pană de sasêu,
De ţi-i ruşine cu pană

- Fă-mă lumină de ceară
 Și mă pune suptioară,
 Și mă du cu tine 'n țeară. 10
 Bade unde-î însăra
 Eū mândru ți-oiū lumina,
 Oamen.î te-or întreba
 Ce lumină-î aceasta.
 — Asta-î lumină de ceară : 15
 Drăguța din a mea țeară,
 Asta-î lumină de sēū :
 Drăguța din satu meū.
 — Eū, mândro, nu te pot duce ;
 Unde mă duc, mândro, eū 20
 Nu-î sēcară, nici grăū
 Numai sânge până 'n brăū,
 Nici nu-î grăū, nici nu-î sēcară
 Numai cioante-s pe hotară,
 — Dacă mergi și nu mă duci : 25
 Facă-ți-se drumul cruci
 Și la calea jumătate
 Murgul ți se potignească
 Pe tine să te trāntească,
 Paloșul din teacă saie, 30
 Pe tine sē nu te tae,
 Num'o mână și trei coaste
 Sē nu poți merge la oaste.
 De-ar da, bade, Dumneđeū
 Cāt o fi pe sub hagău, 35
 Meargă-ți sângele părēū,
 Steie când l'oi opri eū.
 Cāt a fi drumu de lat

- Steae tot sânge 'nchiegat !
 — Alelei ! mândruța mea, 40
 Cum te lasă Dumneșeu
 Să mă blestemi așa rău,
 Intr'o sfântă Duminecă
 Până-î popa'n biserică.
 De-ar da, mândră, Dumneșeu 45
 Pe când m'oiu înturna eu
 Să fii moartă și 'ngropată ;
 Și, mândră, 'n mormântul tău
 Să-mi priponesc murgul meu,
 Și mândră pe crucea ta 50
 Să-mi crepe inimuța.
 —Bade, pe mormântul meu
 Să-ți crepe sufletul tău,
 Pe crucița mea cea nouă
 Să-ți crepe inima 'n două, 55
 Pe crucița mea cea veche
 Să-ți crepe inima 'n șapte.

 171

 SERACI FECIORI DE LA SATE

- Sêraci feciori de la sate,
 Cum îi cară la cetate
 Tot cu carele 'ncărcate.
 Dindărătul carului
 Muma păcurarului 5
-

172

EȘI MĂICUȚĂ

Eși, măicuță, afar' la cruce,
 de veți Neamțul cum mă duce,
 cum mă duce de legat,
 tot în cămăși de bumbac.
 Vai! săraca cătana, 5
 când îi vine porâncă,
 își desculță opinca,
 și 'ncaltă cipicul,
 și 'și ia drumul d'a lungul. 10
 țerile cu de amănuntul
 D'ar ploaia ploaie de sânge,
 el ia pușca și se duce ; ²⁵⁾
 d'ar ploaia ploaie de foc,
 el se plimbă prin șilboc ²⁶⁾
 Cine m'a făcut catană, 15
 se nu-și mai dea de pomană
 că pomană și-a făcut,
 când mi-a pus pușca de gât,
 pușca și oțelele
 alea-mi mănacă ȃilele 20
 Pușca e o armă grea
 toți voinicii fug de ea.
 Pușca-i nouă funți de fer,
 și șapte funți de oțel,
 și eă numa-un băiețel. 25

173

Variantă

[publicată în *Gaz. Transilvaniei*]

Vină lele 'n deal la cruce
 Să veđi Neamțul cum mă duce.
 Cu cămașa albă nouă
 Cu inima ruptă 'n două, 5
 Dar nu-î ruptă nici de-un bine
 Ci de dorul de la tine,
 Dar nu-î ruptă nici de-ună rău
 Numai de doruțu tău.

174

EȘI MÂNDRO

— Eși, mândro, în deal la cruce,
 de veđi Neamțul cum mă duce,
 fără pită, fără sare,
 numai cu pușca 'n spinare. 5
 De la patru pên' la zece
 pușca prin umeri îmi trece.
 tot în trudă și'n sudoare
 și ne arde sfântul soare;
 tot în trudă și necaz 10
 piere-mi fața din obraz.
 piere-mi piere,
 ce îmi piere?

Piere-mi, d eu, a mea putere.
 Cel ce are numa-un frate,
 roage-se la Dumnezeu, 15
 să nu calce drumul meu;
 că de drum să ostenesce,
 pe spate se potolesce.

.
 20

Vai, dori ii mei p rini!
 D'amar creste i pe fecior,
 că n'ave i de ajutor.
 Vine Neam u dinapo ,
  i ne m n  ca pe bo ; 25
 ne silesce s  jurăm,
 prin foc  i-apă să călcăm

175

BATE-L DOAMNE

Bate-l, Doamne,  i-l tr snesce,
 p' l care mă cătănesce.
 Bate, Doamne, cu m ni ,
 p' l de-a pus pana'n ch rti 
  i m'a scris la cătăniă. 5
 M'a scris cu cerneală neagră,
 c nd m -a fost lumea mai dragă.

176

SĂ NU-ȚI MAI DEA DE POMANĂ

Cine m'a făcut cătană
 să nu-și mai dea de pomană,
 că pomană și-a făcut
 când mi-a pus pușca de gât
 Frunđuliță ș'o lălea! 5
 Dureri D-zeu s-e-i dea
 Casă fără măcar care ²⁷⁾
 Ce plată cătana are?
 pe cinci dīle,
 trei pițule ²⁸⁾ 10
 dar, dēu, ele
 nu-s destule
 Cinci dugi ²⁹⁾ dai la spălătoare,
 de trei vix, de trei unsoare.
 Frunđuliță foaiă fragă, 15
 civil'i sē duc, sē spală
 eū mē duc sē pușc la șaibă ³⁰⁾
 viu acasă ostenit,
 strigă : afară la vizită!
 pușca-mi era ruginită. 20

177

REŪ M'AÎ BLESTEMAT

Maică, măiculița mea,
 reū, maică, m'aî blestemat,

să umblu din sat în sat
 cu profundul ³¹⁾ nesărat.
 prin satul Banatului, 5
 cu pușca 'mpêratului.

 178

 D-ZEU TE-AR FI IERTAT

Când tu, măică, m'ai făcut,
 ție bine ți-a părut.
 Dacăi vedut că sunt fată,
 să mă fi svirlit pe apă.
 Dacăi vedut că-s ficior, 5
 să-mi fi rupt, maică, un picior.
 că de-ți făceaî vr'un păcat,
 D-zeu l'ar fi iertat.

 179

 DE UNDE PLEACĂ CĂTANA

Frunzuliță de rogoz!
 Ca catana n'a mai fost,
 lasă frați,
 lasă surori ;
 lasă măiculițele 5
 pe toate ulițele,
 vërsând lăcrămițele.

De unde cătana pleacă,
rămâne curtea sêracă,
și casa plină de dor,
și locul rămâne-ogor. 5

180

TE DUCI BADE

— Tu te duci, bade sêrace,
da eũ ce focu m'oi face ?
— Tu te-ai face, mândro, bine
cã mai e frunđã p'arine,
cã mai sunt voinici ca mine. 5
Și mai e frunđã pe salcã
și mai sunt voinici sê-ți placã.
Și mai e frunđã pe fag.
și mai sunt voinici cu drag.

181

Varianta

— Tu te duci, neică sêrace,
da eũ ce focu m'oi face ?
— Tu te-ai face, mândro, bine
cã rămâi în sat la tine.
Eũ, mândro, m'oi face reũ,
cã mẽ duc din șatul mẽ. 5

Sus, pe malul Dunării,
 sînt voînici ca fluturii.
 — Fiă, neică, tot ca brađii,
 se treacă de brađi în sus,
 tot nu-î neica ce s'a dus.
 Se treacă de brađi în jos,
 nu-î ca neica de frumos.

10

182

RÊMĂI, MAICĂ, SĂNĂTOASĂ

Remăi, maică, sănătoasă,
 dacă n'aî fost bucuroasă,
 se-ți aduc o noră 'n casă
 și nepoței după masă.
 Rēju mă doare limba 'n gură,
 c'a rēmas mama singură.
 Rēju mă doare limba 'n gât
 c'a rēmas maica plângēnd.

5

183

MĂGHIRAN DE PE CETATE

Măghiran de pe cetate
 Nu mă depărta, împērate,
 Că n'am tată se mă cate

nicî surori sê vie la mine.
 Mândra mi-ar veni
 Și n'o lasă părinții.

5

184

LASĂ-MĂ DE LA CATANE

Căpitane Solomoane,
 lasă-mă de la cătane,
 că părinții mi-aŭ murit,
 boii în jug a 'mbătrinit,
 locurile a 'nțelenit,
 plugul mi s'a ruginit
 hiciu 'n cui a putrețit.

5

185

CINE TRECE PE LA VAMĂ

Cine trece pe la vamă ?
 Trece neica că-î cătană.
 El și-a pus pușca pe iarbă ;
 vine Neamțul și-l întreabă :
 — De ce-ai pus pușca pe iarbă ?
 — Am pus'o ca sê beaŭ apă :
 apă rece din fântână,
 din fântână și din vale
 sê-mi treacă de dor, de jale.

5

Jale mi-e, maică, de tine,
 dar mi-e mai jale de bine, 10
 că m'am dus în țeri streine,
 unde nu cunosc pe nime,
 de cât frunđa și iarba
 c'ăia e ca'n țara mea
 ș'oi veni, d'oi mai scăpa. 15
 Tu sê semenî busuîoc,
 maică, în vatra cu foc
 și d'o cresce oblu'n sus,
 sê scii, maică, că sînt dus.
 Și d'o cresce măcinat 20
 sê scii, maică, că-s pușcat.
 Dar d'o cresce 'ncovoiat,
 sê scii, maică, c'am scăpat.

186

TRANDAFIR DE PE CETATE

Trandafir de pe cetate!
 Spune maichii sănătate,
 că de mine n'are parte
 n'are parte
 că-s departe. 5
 Că-s slugă pe nouă ai
 la'mpêratul Neculai.
 Pușca-mi este mândruța,
 săbiuța
 nevăstuța. 10

187

MÎ-E GRE'A INIMA

— Ce fluieri, voinic, de jale?
Doar ți-e grea pușca'n spinare?
— Nu mi-e grea pușca'n spinare,
dar mi-e grea inima'n mine,
c'am lăsat boii pe brasdă,
și părinții făr de hasnă ³²),
ș'am lăsat boii 'njugați,
și părinții supărați.

5

188

SĚRACI PICIOARELE MELE

Sěraci picioarele mele,
nu le pot purta de grele.
Și de grele nu mĭ-ar fi,
numai d'aș putea pași.

189

CĂTÂNIA LA NEAMȚ

(comunicat de d. Ion Al. Hănsescu, comi-
sionar la otelul Dacia din București)

Foaie verde de pe șanț,
Rea-i cătănia la Neamț!
Căt-îi diua nu-ți dă pace,

te poartă cu pușca 'n spate.
 Când eram la malca acasă 5
 mă sculam de dimineată
 înjugam boii la plug
 și eșiam afar' la câmp.
 Ciocârlia îmi cânta,
 plugușorul meu ara. 10
 Eă cântam cu veselie
 și cu flori la pălărie.
 Seara, când mă întorceam,
 din gură nu mai tăceam
 și cântam ce îmi venia 15
 nu-mi poruncia nimenea.
 Dumineca nu lucram
 și la joc că mă duceam ;
 Numai cu fete jucam
 le strîngeam 20
 le sărutam.
 Tot mămăligă mâncam
 cu lapte, cu ce gășiam.
 Toată ziua tot munciam
 și tot mai gras eă eram 25
 ca cum sint acum catană :
 slab, urît ca o pastramă.
 N'am nici ăi de sərbătoare
 numai ăile lucrătoare.
 Acasă, cânt cum voiesc, 30
 aicea d'abia vorbesc.
 Cât este ziua de mare,
 staă cu vițelu'n spinare ³³)
 și cu pușca tot la umăr

și cu ochii tot la filer ³⁴).	35
N'aũ milă de viața noastră, dăce că ne 'nvață mustră.	
Nemțesce ne 'nvață tot, dar eũ nu sciũ mai de loc.	
Ei imi spune tot mereũ, ce pățesc, sciũ numai eũ.	40
Aicea profund ne dă cu supă ori cu ciorbă.	
Da eũ aș mânca mai iute mămăligă și cu lapte :	45
Că de cât cu pușca 'n spate mai bine cu plug de coarne.	
De cât catână cu cipici, mai bine român cu-opinci ;	
șase zile se muncesci a șaptea se odinesci.	50
Că de cât să fi catână, se dormi noaptea la cazarmă	
mai bine cioban de oi :	
dormi noaptea pe pat de flori.	55
Te duci ȕiua-unde-ȕi place nu esci cu vițel în spate ;	
nicı muștră nu mai înveȕi, nicı pușcă nu mai cureȕi.	

190

IAR CĂTĂNIA

[comunicat de d. Ion Al. Hănsescu,
portar la otelul *Dacia*].

Plânge-mă, mamă, cu dor,
că și eu ți-am fost fecior !
Și mie țiță mi-ai dat
și'n leagăn m'ai legănat;
cu mâna m'ai legănat, 5
cu gura m'ai blestemat.
Eu plângeam țiță sê-mi dai
tu așa mă blestemaî :
— fire-ai, fire-ai blestemat :
sê umbli din sat în sat, 10
să n'ai pâne de mâncat
nice loc pentru culcat ;
sê umbli pe drum plângând
de bolnav și de flămând.
Fire-ai blestemat de mine 15
sê umbli prin țeri streine.
Când ți-o fi pânea mai rea,
fie-ți boala mai așa.
Când ți-o fi pânea mai bună,
sê te ție boala-o lună. 20
Când ți-o fi bună de tot,
s'aud vestea că esci mort ;
sê te'ngroape 'n țeri streine
sê nu mai aud de tine.
Ađi, maică, cătană sînt, 25

mănânc supă cu profund ; 35
 de astăzi peste trei zile
 ne duce la bătaie ;
 ne duce ca sê ne batem,
 cine scie, ne mai întorcem ?
 De-î vedea că nu m'ntorc, 40
 plânge-mă, mamă, cu foc,
 și pe la sêraci împarte :
 blestemu sê mi sê ierte.
 Adună-mi hainele mele 45
 și le trimete pe stele.
 Unde-î bradu mai înalt,
 acolo sint îngropat,
 îngropat în țeri streine-
 cum m'ai blestemat pe mine.
 Că de cât mă blestemai, 50
 mai bine gâtu-mi suceai :
 nici flămând
 nu mai umblam
 nici profund 55
 nu mai mâncam
 nici de boală nu zăceam,
 nici la bătae mergeam.
 Era sê fiu îngropat
 cu tine, maică, 'ntr'un sat,
 nu'ngropat în altă țară 60
 fără lumină de ceară
 fără popă și diac.
 Maică, rău m'ai blestemat !

191

ACOLO-Î NEICA !

Când imi vine une-ori,
 s^e-mⁱ las fra^{ți}, s^a-mⁱ las surorⁱ;
 s^e m^e suiⁿ muntⁱ cu florⁱ,
 s^e-mⁱ fac ochisorⁱ roat^a,
 s^e m^e uⁱt la lumea toat^a, 5
 s^e v^ed tab^ăra sculat^a.
 Unde o fi steagul plecat,
 acolo-i neica culcat,
 cu fa^{ța} c^ătre p^ărete, 10
 cu dorul la dou^e fete;
 dar la una dor nu prea,
 una-i rupe inima.

192

PE DIN JOS DE SIGHIȘOARĂ,

Pe din jos de Sighișoar^ă,
 la umbr^ă de s^ălcioar^ă,
 trage-o catan^ă s^e moar^ă.
 Ș'aș^a trage de cu mil^ă,
 c^ă moare f^ăr^ă lumin^ă ³⁵⁾
 Ș'aș^a trage de cu jale, 5
 de sta^u apele pe vale.
 Nice sc^ândurⁱ de ș^ălaș
 nice p^ânz^ă pe obraz

numai moarte cu necaz.
 Nici-o pânză pe picioare, 10
 numai moarte 'nșelătoare.
 Nici dascâl ca să-î citească,
 nici popă să-l spovedească,
 fără dobași
 cu dobele 15
 trâmbițași
 cu trâmbițele.

193

FRUNȚULIȚĂ DE NĂUT

Frunțuliță de năut,
 de năut și grîu mărunt !
 Pe din jos de Orăștia
 vin doi frați din cătăniă.
 Ți-dice frate 5
 către frate :
 — Scii tu, frate,
 ce-am gândit ?
 Să punem mânele 'n șele,
 să Ți-dicem una de jele ; 10
 că de când am cătănit,
 părinții ne-or fi murit,
 boii 'n grajd îmbătrănit,
 plugurile ruginit ;
 biciu 'n cui o putrezit, 15
 locurile o 'nșelenit.

194

UNDE DUCI CĂTANELE

— Căpitane lancule,
unde duci cătanele ?
— La Sibii, sêrmanele
— Nu le băga tare 'n foc,
c'am un frate la mijloc. 5
Dar' ar D-zeu un foc,
sê ardă Sibiul tot
sê rămâie numai parii,
sê se 'nșape ghinării
ghinării și maiorii 10
că 'n cătane sint feciorii.

195

PE DEALUL SIBIULUI

Pe dealul Sibiului,
nu-î nici iarbă, nici rogoz,
numa un sânge pe jos
Nu e iarbă, nu e griu,
numa sânge pêne 'n briu, 5
sânge d'al Muscalului
până 'n burta calului.

196

O BĂȚAIĂ DIN 1866

[comunicat de d. Florian după un
manuscript al flăcăului Petru Moldo-
vanu din Craiălăul de câmpă,
lângă Ormeniș.]

De-o vreme și jumătate,
duși-s'o badea departe
și-ar veni și nu mai poate.
Frunză verde măr mărunte
că s'o dus în sus pe munte 5
să comânde mi și sute.
Batâr scrie pe-o hârtie
cum comândă peste-o miie.
Sună codru; de ce sună?
De ce sună, nu-i minciună, 10
că se duc cătanele
și le sună armele,
că se duc răgutele
și le sună puscele.
Pe dealu Tăleanului, 15
carele Românului
nici nu vin ca carele,
făr'ca hinteaiele
strălucind ca stelele
și lucind ca soarele. 20
Strigă sora Brahului
din cornu orașului:
săraci feciori de pe sate,

- cum vè strînge la cetate
 și vè dă haine crêpate 25
 și ceacăie 'ncornorate.
 Frunđă verde lasă-lasă
 în anul șa-đeci și șase
 mulți voinici sângele-și varsă
 pentru neamuri de p'acasă, 30
 că scii, Doamne, despre mine
 când bătaia s'o'nceptut,
 nice apă n'am avut,
 o lingură de bêt.
- Când îi colea 'n miez de noapte, 35
 bate doba și nu poate;
 când de đuă s'o crăpat
 cu forgatu-o ³⁶⁾ rêsufflat
 și pe deal ne-am înșirat,
 și de foc ne-am apucat, 40
 mai ântâi cu puscile
 umblă plumbi ca muscile.
 când a dat cu hubița ³⁷⁾
 făcea drum ca ulița;
 era feciori rêturnați 45
 ca nisce butuci uscați;
 era feciori prăvăliți
 ca nisce spini înfloriți.
- Când îi colea'n prîndișor,
 împușca câte un fecior, 50
 dar ș'ala numai de dor :
 Și când îi colea 'n prându mare
 vine-un general călare.
 Eû din gură așa-am strîgat :

- D-le general, lasă-ne să rătălim ³⁸⁾ 55
 că de nu, noi toți perim.
 — Rătăliți, că nu ȳic : ba,
 care-eți mai putea scăpa.
 Noi de-acolo-am rătălit,
 pe'on deal mândru și ierbos 60
 și ne-am pus cu toții jos,
 și de-acolo ne-am sculat,
 la fugă ne-am apucat
 pe'on deal pe din sus de sat ;
 satu-l chiamă „Nastavor“ 65
 nu puteai mere de dor.
 O ! iubiții mei părinți,
 știu bine că mă doriți.
 O ! iubiții mei de frați,
 știu bine că m'așteptați. 70
 Faceți bine și iertați,
 pe mine nu m'așteptați
 caî ³⁹⁾ pe mine m'o 'ngropat,
 în ziua de Sînziene,
 c'am murit cu mare jele, 75
 supt o tufă de frăgar
 ca p'on domnu ghinărar
 în loc de popă la mormint,
 cloncăie ciorile'n vint.

197

Variantă

culeasă de d. I. Pop Reteganul în comitatul Bistrița-Năseud și publicată în: *1000 doine, strigături și chiuituri*, culese de mai mulți învățători zeloși. Brașov, 1891; editura Ciurcu.

—

Frunză verde lasă-lasă
 mulți voinici sângele-și varsă
 pentru tot neamul d'acasă.
 Când la foc am început
 nici apă n'am avut, 5
 o lingură de băut
 Când a fost la miez de noapte,
 vine trupa, nu mai poate.
 Când de diuă se zăria
 fergatârungu 'l sufla. 10
 Noi pe deal ne-am înșirat
 și de foc ne-am apucat.
 când a fost la prânzișor
 mai pușca câte-un fecior,
 acela numai de dor, 15
 c'o pușcă d'a Praisului
 plătea opt d'a Neamțului.
 Când prindea Praisul a da
 feciorii prind a pica
 ș'așa veniaū gloanțele 20
 cum vin vara ploile
 niscai gloanțe găurite

pe la urechi sbângăite.
 Când a fost în prânđu mare,
 vine-un căpitan călare 25
 strigând tot în gura mare :
 — Dați feciorii cu voie bună,
 rămânem fără cunună.
 Da o cătană bătrână
 el din grai așa-a grăit : 30
 — Căpitane, căpitane,
 lasă-ne să răterim
 că veți bine că perim.
 — Răterați că nu dic : ba
 doar-ați mai putea scăpa. 35
 Uitați-vă înapoi
 cât îți veți cu ochii doi,
 stați feciorii cu snopii
 stați feciorii prăvăliți
 ca nisce pomii înfloriți. 40
 Ș'am vădut fêrtat pușcat
 fără mâni și fără cap
 și, deș, mie s'a rugat
 să 'ntorc pușca cu patul
 și să-mi sdrobesc lui capul. 45
 Dar, deș, mie mi-a fost milă
 că zăcea 'n sânge ca 'n tină
 și mie mi-a fost bănat
 că zace 'n sânge 'nchiegat.
 Răterit-am, răterit 50
 pe un deal mândru înflorit,
 dealu-l chiamă Rastupol
 nu mai pot merge de dor !

Jele-mă-e de-ai mei părinți sciū bine că mă doriți.	55
Jele-mă-e și de-ai mei frați, sciū bine că m'asteptați Dar pe min' nu n'asteptați că pe mine m'o 'mpușcat in ziua de Sânzlene :	60
moarte mare cu jelere. Și pe mine m'o 'ngropat la umbra unui frăgar ca pe domnu general și 'n loc de tras clopotele da Praisu cu tunurile ; și 'n loc de cruce 'n mormint, croncănea corbiū prin vint.	65

CÂNTECE DUPĂ TRÂMBIȚA

Aci e nevoie d'o mică explicațiune.

In timp de resbel, comanda pentru diferite mișcări ce se ordonă trupelor se face prin trâmbiță. Trâmbița însă, și mai cu seamă cornul cu care se dau aceste semnale, fiind un instrument primitiv, se înțelege că semnalele nu se deosebesc prea mult unul de altul; aproape numai tactul său cadența osebesc un semnal de altul,

Așa fiind, se înțelege de sine că o foarte mare stăruință se pune pentru ca soldații să

învete, să cunoască și să distingă bine un semnal de altul.

Românii militari de dincolo au ajuns la acest scop printr'un mijloc al lor propriu, admirabil și care dovedesce, în modul cel mai strălucit, simțul musical și de măsură, înăscut poporului român: ei au durat cântecele pe aria oare-cum incoloră a cornului.

Cu alte cuvinte, au transformat în cântece ceea ce se cheamă : *școala de companiă*.

Aceste cântece posed, precum se va vedea mai jos, două calități : 1) vorbele lor nu numai reproduc esact comanda, ba încă indică și modul cum ea se se esecute și 2) frasează esact sunetele cornului.

Ce strălucită dovadă de simțul musical al Românului și de mlădiarea limbei românesce !

Nu știu dacă așa ceva mai esistă la vr'un alt popor. Ar fi curios să scim dacă esistă la Italieni, care trec ca poporul cel mai musical.

Mi se afirmă că nu.

Sunt dar cu atât mai mult fericit de a fi putut descoperi aceste produceri ale simțului musical al Românului și a le înapoia poporului, transcriindu-le aci și scăpându-le ast-fel de pieire, cu cât, chiar acum, pe cât mi se afirmă, ele nu se mai aud între soldați.

Spre a face însă lucrul lesne de înțeles, dau mai jos nu numai vorbele numitelor cântece, ci și notarea lor musicală.

D. Florian Chioreanu, fost militar din colo, le-a cântat.

D. director al revistei *România musicală*, profesorul Const. M. Cordoneanu, le-a notat.

Le mulțămesc la amândoi cu recunoștință pentru concursul ce mi-aș dat.

Din cântecele făcute după corn, iacă acelea pe cari le scie d. Florian. Pe cele-l'alte — căci mai sunt — n'am avut de unde să mi le procur. Sper că le va culege alt-cineva și va completa acest interesant capitol.

I

Carrée (a forma careu pentru a se apăra contra cavaleriei)

Spate, spate
căt-re spa-te
că vin
că-lă-reți!

II

Verstärkung (întărirea lanțului de tiraliori).

Veniți și voi
de ne'ntăriți
veniți și voi!

III

Ablösung (schimbarea lanțului de tiraliori).}

Așteptați!
c'acuma vine
să ne schimbe
și pe noi!

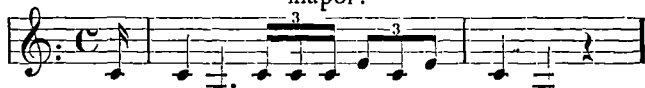

Aș - tep - tați c'a - cu - ma vi - ne să ne schim - be și pe noi.

IV

Zurück (înapoi)

înapoi
numa încet
înapoi!

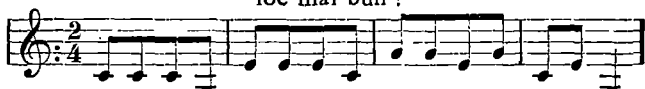

In - na - poi nu - ma' în - cet în - na - poi.

V

Vorwärtz (înainte)

Haideți iute
mai nainte,
să căpătăm
loc mai bun!

Haî - dați iu - te mai 'na - in - te să că - pē - tām loc mai bun.

Notele musicale sunt culese în Lito-tipografia Carol Göbl.

v

C O D R U L

— . . —

CODRUL

199

GEABA MĂ ȚIN VOINIC

Geaba bea, geaba mănânc ;
 geaba mă mai țin voinic
 dacă n'am arme să 'ncing 5
 nici murg bun în chingi să string ;
 să plec seara la colnic
 fără de băț, fără de nimic
 numai cu mânilor goale
 la briu cu șapte pistoale, 10
 fără leac de umplură
 numai cu paloșu 'n gură.

200

FĂ-MI UN CĂPENEAG

Maică, măicuța mea !
 fă-mi tu mie-un căpeneag
 să intru 'n codru cu drag.
 Și mai fă-mi și alt-ceva : 5
 mai fă-mi, maică, nădrăgei
 maică, ca frunza de tei,
 să intru 'n codru cu ei.
 Să mă ia printre răzoare,
 cu trei părechii de pistoale.
 Cine m'o vedea călare 10
 să-mi strige tot : căpitane !
 să-mi dea de frică parale.

201

PLIN E CODRUL DE VOINICI

Frunzuliță ruptă 'n cincî!
 Plin e codrul de voinici,
 la tot fagul patru-cincî.
 Dar la fagu ăl mai mare,
 zace-un voinic de lingoare 5
 Da, ori zaci, ori mi te scoală,
 ori îmi dă și mie boală
 că mie mi s'a urît,
 căpătâiul s'e țî-l mut
 și la umbră, și la soare 10
 și la cap, și la picioare.

202

TOATĂ LUMEA-MÎ STRIGĂ HOȚ!

Când eram de șapte luni,
 furam ceapa din grădini.
 Când eram de șapte ai,
 treceam caii peste plai.
 Când eram de doi-spre-dece, 5
 sciam Dunărea a trece.
 Toată lumea 'mi strigă: hoț!
 par' am furat caii toți.
 Și eu pot mărturisi
 cu luceferii noptii 10

și cu stele jumătate
 că de cai nu avui parte,
 fără de stava jumătate
 și de mânzi a treia parte.

 203

 D'AR VENI LUNA LUI MAI !

Frunză verde de susai,
 d'ar veni luna lui Mai,
 să mă bag stăvar la cai ;
 să mă iaș pe lunca lungă,
 să-mi aleg murgul din fugă 5
 lung în trup
 și scurt în gât
 cum îi mai bun de fugit ;
 la briu cu șase pistoale
 și numai cu mânilor goale. 10

 204

 IN CODRU AM CRESCUT

De când mama m'a făcut
 tot în codru am crescut,
 nimenea nu m'a vădut,
 fără luna și soarele
 și dragi căprioarele. 5

să-mi sune potcoavele, 15
 să-m'audă mândrele,
 să-mi deschidă porțile
 porțile și ușile.

206

VENI ȚIUA DE ST. PETRU

Veni țiuă de Sân-Petru,
 mi-a lăsat cucul făgetul
 și turtureaua vâlceua
 voinicelul poteceaua.

207

PÊNĚ ERAM ÎN CODRU

Pêně eram pe supt codru,
 eram roșu ca și măru.
 Ear de când m'am dat cu țara,
 gălbenit-am ca și ceara. 5
 Oi lăsa țara la dracu,
 m'oi da cu codru săracu!
 Codru pêně frunđa-o ține,
 toți voinicii trăiesc bine.
 Dacă codru frunđa-și lasă,
 toți voinicii trag acasă 10
 la copii și la boreasă ⁴⁰)

208

BLESTEM ȚIE !

—
 Blestem ție, om bogat,
 Toată iarna te-am rugat,
 să-mi dai două-trei parale
 să-mi iaș la copii sare.
 Las c'o veni ea vara,
 atunci și tu te-ai ruga
 și nici eu nu îți oi da.

5

209

CODRULE, CE ȚI-AM STRICAT ?

— Codrule, ce ți-am stricat,
 de m'ai dat de mâni legat ?
 Eu nu mă știu vinovat,
 fără c'o creangă ți-am tăiat.
 Mă Ioane,
 căpitane
 ai să te lași de hoția,
 ca să dai de boieria ?
 — Boieria,
 sărăcia !
 Ați mi-o dai,
 mâne mi-o iei.
 Cât câștigi tu într'o vară,
 eu beau cu mândra într'o seară.
 Cât câștig eu într'o sară

10

15

20

beaŭ cu mândra într'o vară
 — Vindeți, mândro, papucii
 și-mi plătesce butucii ;
 vindeți, mândro, rochia 20
 și-mi plătesce robia ;
 vindeți, mândro, crătința
 și-mi plătesce temnița.

210

TRAIUL DIN CODRU

Supt poală de codru verde,
 spățântel focșor se vede.
 Nu știu focu-l potolit,
 or de voinică ocolit.
 Nu știu de ce ori cin-spre-ce 5
 cu vatafu șai-spre-dece.
 Dar îmi frige-un berbece ;
 dar nu-l frige
 cum se frige
 ci mi-l frige 10
 prin cărlige
 și-l întoarce,
 prin belciuge.

211

MĂRITATĂ DUPĂ UN HOȚ

— Nu ți-a fost, maică, păcat!
 Tinerea m'ai măritat,
 nu te-ai uitat cui m'ai dat:
 dup'un hoț de la pădure,
 care omoară și fură. 5

Eū n'am fost, maică, 'nvătăță,
 sē spēl cārpe sāngerate,
 de la voinici aruncate
 și cuțite ruginite,
 de la voinici asvirlite. 10

Nici vorba nu isprăvia,
 bărbatu-sēū auđia,
 la ea'n casă sē băga,
 și din gură-așa-ī dīcea !

— Māndrā, māndrulița mea, 15
 orī ți-e dor de maică-ta ?
 — Cūm sē nu-mī fiā dor ?
 că o pasere de munte
 și-aia-are doruri multe ;
 darā eū, un puī de om 20
 sē nu am în lume dor ?
 Ea vorba nu isprăvia
 și el sabia scotea,
 capul jos că i-l sbura,
 în basma il învelia, 25
 în buzunar il lua
 și la soacră-sa 'l ducea,

și din gură-așa grăia :
 Soacră, soacră,
 poamă acră, 30
 de te-ai coace cât de tare,
 tot nu esci pentru mâncare.

212

HOTUL

Eū mă duc, mândro, departe,
 eū mă duc, în munți de peatră
 unde n'am fost nici-o dată.
 Imi pică schintei pe peatră 5
 c'am furat o capră,
 o capră și un purcel
 și pe urmă un vițel
 când îl vîz mă ia sudorî.

213

CU FEARELE DE PICIOARE

Frunză verde lobodă !
 toată lumea-i slobodă,
 numai eū sînt la prinsoare
 cu ferele de picioare .
 și ferele-s ruginite, . 5
 picioarele putrezite.

VI

STRIGĂTURI

CUGETARI, GLUME, SATIRE

A

DESPRE CĂSĂTORIA ȘI CĂSĂTORIȚI

A

DESPRE CĂSĂTORIA ȘI CĂSĂTORIȚI

214

CÂND ERAM FATĂ

Când eram la maica fată,
sciam floarea cum se poartă.
Dar de când m'am măritat,
grija casei m'a luat.

215

Variantă

Când eram la mama fată,
mâncam turtă căpătată
și rasă pe răzătoare, 5
eram fată ca o floare.
Dar dacă m'am măritat,
în mari scârbe m'am băgat.
Mănânc pâne tot cu vin,
trupul meu varsă venin.

216

Altă variantă

[Culeasă de d. Ioan Pop în Măhaciū,
comit. Turda-Arieș.]

Până-î fata fată mare,
nici o grijă 'n lume n'are.
Dacă fata se mărită,
mintenaș îl mai gândită. 5

Bate vintul pochilatul, 10
 trăiesce rău cu bărbatul.
 Dar, zău, ¹⁾ portul cel fetesc,
 de urît, îi mai urit,
 trăesce mai veselit.
 Dar, zău, portul femeiesc, 15
 de frumos, îi mai frumos ;
 dar trăiesce mai duios,
 Invelitu-î cu jelit,
 Măritatu-î cu bănat,
 și nu trăiesci desmierdat.

(*Ungaria* an. I No. 7.)

217

FECIORUL PÊNĒ-Î FECIOR

Feciorul pênĒ-î fecior,
 tot de fete-î este dor.
 Da cât el s'o însura
 minte'n el s'o sătura.

218

NICI UNA NU-Î FRUMOASĂ

Nice una nu-î frumoasă
 ca mireasa noastră,
 din obraz îi pică sânge,
 când o veđi, inima-ți plânge.
 Vivat, vivat, să trăiască, 5
 mireasa se'mbătrînească ;

¹⁾ poporul pronunță : zo .

dar nici eu să nu mor,
 pînă cînd nu mă însor.
 De mi-aș mai găsi o fată,
 n'aș vrea să mor nici-o dată 10
 și de n'o fi ea bănoasă,
 numai să fie frumoasă.
 Cînd femeia e frumoasă
 casa toată-î luminoasă ;
 câte vorbe ea vorbește, 15
 cu toate se lingărește.
 Și din gînd așa gîndesci,
 ca cu ea să tot trăiesci ;
 să trăiesci și'n vîrf de munte,
 numai să vrea să te asculte. 20
 Dacă nu te-a ascultat,
 nu poți trăi nici în sat ;
 nici în sat, nici în vecini :
 trăiesci ca pe mărăcină.

219

DU-TE DOR

Du-te dor, du-te durut,
 boală fără de creșemint !
 du-te dor,
 pînă mi-e nor,
 că dacă s'o 'nsenina, 5
 mai departe te-oi mîna:
 peste toate dealurile,

pe la toate plugurile ;
 pe la plug cu șase boi,
 unde-s boii încornăței 10
 și ghirșiți ⁴¹⁾ frumusei,
 c'acolo-s drăguții mei.
 De l'ai găsi într'așteptat,
 spune-i că m'am măritat.
 De l'ai găsi într'adormit 15
 spune-i că m'am logodit,
 De te-o'ntreba după cine ?
 Spune-î: dup'un mărăcine.
 De te-o'ntreba: după care ?
 Spune-î: după ăl mai mare. 20
 De te-o'ntreba: cum mi-e traiul ?
 Spune-î că e: cu vătraiul,
 nici un prânz,
 făr de plâns,
 nici o cină, 25
 cu lumină
 nici-un pat bun de odină.

 220

 CINE IBOVNICĂ N'ARE

Cine ibovnică n'are
 se s'arunce 'n horă mare.
 Una-două se 'nvirtesce,
 ibovnică că-și găsește
 și frumoasă 5

și bănoasă
 și cu albă,
 la gât salbă.
 Stringe-o 'n brațe ș'o sărută
 și pune-î mâna la burtă. 10
 De-î vedea că nu te lasă
 ia-o de mână, du-o acasă
 spune către maică-sa
 spune-î din gură așa :
 — Asta-î fata dumitale, 15
 eū atât o plac de tare
 atâta o plac,
 de nu sciū
 ce sē mē fac.
 Fă, leică, bine 20
 de dă fata
 după mine,
 sē mē duc la cununiă
 și să mī-o iaū de sojiă. 25
 Muma din gură vorbia :
 — Mēi, dragă voinice,
 trei cuvinte eū ți-aș dice :
 dacă ai parale,
 îți daū fata d-tale. 30
 Fata-î frumoasă
 ca o cruce ;
 nu mī-e rușine
 unde m'oī duce.
 Tinērul din gură spune 35
 douē-trei glume :
 — Dac' ai vrea

leică, mi-o ai da ;
de n'ai vrea
ți-o rămânea

20

 221

CÂNȚAȚI FETELOR

Cântați fetelor,
cântați dragelor,
că din ceata noastră,
ni s'a dus o fată.
Pe nume ce fată ?

5

Maritica noastră,
cu iie de ghiolci ⁴²⁾
cu trei ruje 'n concî.
Dar cin s'o jelească ?
O jelesc fetele,

10

care poartă inelele.
Cocoșul
mătură coșul.

Găina
cerne făina.

20

Rața
pune masa.
Rățoiul
scoate gunoiul.

Doi viței

25

fac tăietei.

Două musce

fac gălusce.
 Doi țintări
 sînt lăutari. 30
 Doi pureci de păr sê trag,
 douë lindenî multe fac.

222

NEVASTA FRUMOASĂ

—
 Nevasta frumoasă
 e belea la casă.
 Ea iubesce,
 el păzesce.
 Coasa 'n pod îi ruginesce. 35

223

Variantă

—
 Vai de vin, vai de pelin,
 vai de copilul străin,
 - când sê 'nsoară
 în altă țară
 și-și ia nevastă frumoasă 5
 ș'o pune cărciumăreasă,
 cărcimăreasă buților,
 iubeată voinicilor,

cârcimăreasă vinului,
iubeată vecinului 10
cârcimăreasă de tăbac
drăguță la un vâtaf.

— — —
224

CONTRA NEVESTEI

Nevastă, când mi se scoală,
este chiar ca și o boală ;
 îi stă përu 'n sus
 ca la un pui de urs.
Când se scoală din pat, 5
par' că-i ursu 'nbăierat ;
 când stă pe lângă foc,
 par' că-i ursu cu cojoc.
Când umblă noaptea pe lună
par'că e un ghiem de lână. 10
 Intr'o noapte
 abia am scăpat,
 de nu m'a mîncat.
Da la noapte ce-o să fac ?
In pămînt o să mă bag. 15
De mî-ar fi dat D-zeu,
nevastă pe gândul meu !
Dimineața, când se scoală,
 să fie iute și-ușoară ;
 când o fi sculată, 20
 să fiă și îmbrăcată,

se se spele cu-apă rece,
 că somnul din ochi îi trece;
 se se 'nvirte 'n casă roată
 se sfirșească treaba toată; 25
 se meargă ca o zină,
 unde bărbat-său o mână;
 se umble iute și tare
 se facă bărbat-său de mâncare,
 Când vine bărbatu-acasă 30
 se-i puie mâncări pe masă
 — Aidi, bărbate, se mâncăm
 și apoi se lucrăm,
 se silim
 că trebuie se trăim. 35
 Bărbatu se gândește
 și cu ea tot trăiește.
 Dacă o vrea se asculte,
 trăiește și 'n vîrf de munte.
 Iar dacă n'a ascultat, 40
 nu trăiește nici în sat;
 și în sat și în străini,
 trăiesc ca pe mărăcini.

 225

 Variantă

Foaie verde mere pere,
 nu te mai însura, vere!
 Că eū când m'am însurat,
 uite, toantă ce mī-am luat!

Unde-o vęd noaptea in pat par'că-i ursu'mpedecat.	5
Unde-o vęd noaptea pe vatră, par'că-i buha împănată. Când o vęd ȃiua pe nor, fug vacile din ogor.	10
I-am legat clopot de buze, fug vacile'n cucuruze, I-am luat cisme de țap, ea a ȃis că-i sar în cap.	25
Când o vęd cu capul gol, fug vacile din ogor și vițeei din obor, că gândesc că-i boala lor. Când o vęd în poarta șurei, par'că e muma pădurei.	30

226

NEVASTA LENEȘĂ

Am nevastă de pădure, cioplită ca din secure. Așa este de bărbată, casa-e nemăturată. Farfuriile spélate, muceȃite pe d'o parte.	5
Când se scoală din pat, par'că-i urs îmbăierat, îi stă pėru'n sus	

10

ca la pui de urs.
 și-i urită ș'uricioasă,
 ca și diua 'ntunecoasă.
 Când e vremea lucrului
 vine-i boala trupului ;
 când e di de sərbătoare,
 nimic atunci n'o mai doare.

15

227

Varianta

Audi, mândro, popa toacă!
 Omule-s bolnavă moartă,
 cânepa cade de coaptă.
 la coasa și gresia
 și cosesce cânepa,
 doar de mi-o mai alina. 5
 O copere cu pământ,
 se-mi aline mai curînd.
 O cosesce mai pe sus,
 se-mi rămăie de un fus,
 se mă duc la ședătoare,
 se nu dică că-s putoare. 10

228

Altă variantă

Foaie verde de susai ! De tinerel mă'nsurai, frumoasă nevastă luaî. Harnică! dracul s'o ia să mă scape de belea !	5
Când îi pomenesc de lucru, să uită tocma ca lupu.	
Plecat la biserică furca'î	10
pune piedecă ; să'nchină pe la icoane fusu-î lunecă la poale.	15
Harnică, năvasta mea, harnică, dracul s'o ia!	
Că din cinci-spre-zece lăni, mi-a făcut mânuși in mână.	20
Din patruzeci de fuioare, mi-a făcut o ștergătoare.	
Și cânepa cea de toamnă șade'n șură ca o doamnă și cânepa cea de vară, o încălesc câinii p'afară !	25

229

NEVASTA BEȚIVĂ

—
Tu-țuică,
puică

ce mai nevăstuică,
cum mai bea la țuică !

De cât se torc la fuior,
mai bine beaŭ pên' se mor.
De cât se m'ntorc la furcă,
mai bine beaŭ vin și țuică.

5

Brava ! ce mai nevăstuică
cum mai bea la țuică !

să 'nvăluie cu sacu
și doarme pên' o ia dracu.

10

Tu-țuică, puică !
Of ! ce mai nevăstuică
cum mai bea la țuică !

15

230

FOICICĂ-A BOBULUI

—
Foicică-a bobului !

Las nevasta omului,
las'o'n plata Domnului.

Lasă, lasă se și iubească
se nu se mai bolnăvească :
c'astă iarnă n'a iubit,
și toată vara-a bolit.

5

231

CONTRA BARBATULUI

Frunză verde, foaie albastră !
 Fugi, draguț, de la fereastră,
 că flalmoc
 șede la foc
 și-și uscă obielele,
 usca-mi-l'ar relele !
 Sui-te, dragă, pe podele
 și te uită prin grădele
 și te uită la bărbat
 par'că-'i dracu 'mbăierat.

5

10

232

Varianta

Bate-l, Doamne, pe'mpăratu,
 că mi-a cătănit bărbatu.
 Dar nu l'a cătănit bine,
 c'am auzit că mai vine.

233

Altă variantă

Bată-l D-zeu !
 Ce mai nătărău,
 bărbătelul meu !

Il mânam într'o pădure
 să mi-aducă o furcă bună ; 5
 el mi-aduce-o strîmbătură.

Bată-l D-zeu,
 ce mai natărău,
 bărbătelul meu !

De-ar fi zăbovit o lună, 10
 mi-ar fi adus furcă bună.

Bată-l D-zeu,
 ce mai nătărău,
 bărbătelul meu !

I-aruncaî ştreangul de gât, 15
 să mi-l duc Vinerea 'n târg.

Du-l în târgul de la vale
 şi nu-î cere preţul mare.
 Bătă-l D-zeu, etc.

—
 234

BĂRBATUL BĚTRÂN

—

Frunđă verde leuştean,
 şi un fir de măghiran !
 — Nu Ńi-a fost, maică, păcat
 nu te-ai uitat cui m'ai dat.
 Că m'ai dat la un bătrân : 5
 merge Ńiua, face fin,
 vine seara tot gemënd.
 Eũ îi pun cina pe masă,
 el umblă gemënd prin casă.

Eü îi pun cina sê mânce, 10
el o ia gemênd prin curte.

Darâ omul tinerel,
trece ziua tot muncind,
vine seara fluierând.

Eü îi pun cina pe masă, 15
el tot fluieră prin casă.

Eü îi pun cina sê mânce,
el îmi cere gură dulce.

235

BARBATUL BEAT

Și-mi vine bărbatu beat
și încă cu capu-spart.

Tare-i nătărău,
bărbătelul meu,
bată-l D-zeu. 5

Eü îi pun carnea pe masă,
el mă ia de pâr prin casă.

Tare-i nătărău,
bărbătelul meu
bată-l D-zeu! 10

Eü îi pun carne de pui
el mi-arată biciu 'n cui.

Tare-i nătărău
bărbătelul meu,
bată-l D-zeu! 15

Eü i-arêt icoanele
el îmi ridică poalele

236

BĂRBAT BETRÂN, NEVASTĂ TÎNĂRĂ

—

A ta lege, hor holină,
 eă bătrân și tu tinără.
 Dinții staū cunună 'n gură :
 fără șapte nu sînt opt,
 măselele nu-s de loc. 5
 D'astăzi, mâne pot muri,
 cine focu m'o jeli ?
 Doar m'or jeli fetele,
 că le port inelele.

237

ÎNSURATUL PENTRU ZESTRE

—

Eū mă 'nsor și iaū pe surda
 că-i dă boi de bate ciurda
 și tinjală zugrăvită
 și fața sulemenită.

238

Prima variantă

—

Bate-l, Doamne, și-l trăznesce,
 p'al sē'nsoară pentru zestre
 și-și ia ciuf între neveste.

Bate-l, Doamne, și-l trăznesce
 p'âl sê'nsoară pentru zestre, 5
 pentru zestre, pentru argint
 pentru boi de priponit.
 Și argintu sê sfișia
 boul trecu Dunărea ;
 remăsei numai cu ea. 10
 Sărăcuț de maica mea !

239

A doua variantă

Foaie verde trei lalele !
 Mê'nsuraî și-mî lûai muiere.
 Vai de păcatele mele !
 Mê bucurai la avere,
 la un boi de priponit 5
 la argint de chieituit.
 Argintu sê chieitui.
 Mândra îmi eși pe ușă
 cu capu plin de cenușă.
 boul ici, boul colea, 10
 Boul trecu Dunărea.
 Sărăcuț de maica mea !

240

A treia variantă

Frunză verde foaie lată,
 mê'nsuraî și-mî lûai nevastă
 și zestrea și-o lăsă acasă.

și la un prieten al meu,
 eu așa-î diceam, deū :
 — Mâno, mă, s'o mân și eū, 5
 se meargă la tată-seū,
 se-î dea țol și lepedeu ; ⁴⁸⁾
 că de când m'am logodit,
 tot pe paie m'am tirit ;
 și de când m'am cununat, 10
 tot pe paie m'am culcat
 Hai, mă, s'o mânăm și noi,
 se-î dea tată-seū și boi.
 Hai, mă, s'o mânăm iara
 se-î dea tată-seū și cară ; 15
 Hai, mă, s'o batem gros,
 se-î dea tată-seu și flos⁴⁴⁾.

— w w w —
241

SOACRA REA

Tinerea m'am maritat,
 rea soacră mi-am căpătat.
 Mă duceam la secere,
 seceram pênă la prânz
 tot cu lacrimi și cu plâns ; 5
 seceram pên' la amiaz,
 tot cu lacrimi pe obraz.
 Când veniam sara acasă,
 soacra era mânioasă

că ȕicea că nu-s frumoasă
 ca să mă fac preoteasă, 5
 să mă pui cu doşni la masă.

 242

 STRIGĂ POPA

Strigă popa când cetesce
 că-î păcat să strigi neveste.
 Da-î păcat, de te găsesce.
 Dar păcatul l'ăi vedea, 5
 când te-o lăa cu paliţa
 şi te-o trece uliţa,
 uliţa la mândruţa ;
 la mândruţa peste punte
 că ţine rachiū de frunte ;
 la mândruţa peste vale 10
 că ţine rachiū tare.

 243

 BINE-Ū STĂ MÂNDREŪ

Frunză verde, foiă lată!
 Bine-Ū stă mândrei gătată
 tot cu haine de la şatră.
 Da mai bine Ū ar şedeă,
 dacă şi le-ar face ea ! 5

 . . .

B

CONTRA URÎTULUI

— . . .

CONTRA URITULUI
—

244

URITUL - DRAGOSTEA
—

Urit mi-a fost uritul
ș'ala-mi mîncă sufletul.
Dragă mi-a fost dragostea
și n'avui parte de ea.

—

245

Varianta
—

Pe unde umblă uritul
să pîrlesce pămîntul.
Pe unde umblă dragostea
inverdesce pajiștea.
Cine a împărțit uritul?
că bine nu l'a împărțit
că mie mi s'a venit:
uritul cu banița
dragostea cu lingura.

—

5

246

URÎT MI-A FOST URÎTUL

—

Urit mî-a fost uritul,
 ala-mî mîncă sufletul.
 Dragă mî-a fost dragostea,
 n'am avut parte de ea
 Căci când s'a 'mpărțit uritul 5
 dusu-m'am fost cu plugul.
 și când s'a 'mpărțit dragostea
 dus am fost cu coasa.
 Nu sciū cum foc s'a 'mpărțit 10
 că mie mî-a fost venit.
 uritul cu ferdela⁴⁵)
 dragostea cu lingura.

247

CRAPA, DOAMNE, PĂMÎNTUL

—

Crapa, Doamne, pămîntul !
 să intre în el uritul.
 Crapă, Doamne, pajistea !
 ca să ese dragostea,
 să mă drăgostesc cu ea. 15
 D'aș trăi cât peatra'n vale,
 ce folos dacă-i cu jale ?
 D'aș trăi cât frunđa'n gard,
 numai să trăiesc cu drag.

—

248

DU-TE, DU-TE

Du-te, du-te, mări urite,
 nu mai face tină'n curte.
 Fugi, urite, de la masă,
 nu mai face noapte'n casă.
 Fugi, urite, de la prag,
 sê vie cine mî-e drag ;
 numai cu ochiul sê-î fac,
 sê sciũ bine cã mî-e drag.

5

249

SOȚUL URIT

Lasã-mê, mãicuțã, 'n pace
 sê iubesc pe cine-mi place,
 la urit silã nu-mi face.
 Nu mē'ndemna la urit,
 mai bine bagã-mê 'n pãmint.
 Cã uritu nu-î d'o ȝi
 ci-î urit pên'oi trãî.
 Cã uritu nu-î d'o noapte
 da-î urit pênã la moarte.
 Cã uritul n'are leac :
 numai pânza de bumbac
 numa-un popã ș'un diac
 si scãndurica de brad

5

10

ș'un colacel de seară
ș'o luminiță de ceară. 15

Când ciurda vine la sat
se pune uritu'n pat
și mă pune să-l sarut.
Nu-l pot, maică, de urit. 20
— Trage cârpa pe obraz
și-l sărută cu necaz.
— De cât, maică, c'un urit,
mai bine bagă-mă în pământ.

250

Varianta

Frunzuliță lasă-lasă,
lasă-mă, măicuță, 'n pace
să iubesc pe cine-mă place.
La urit, silă nu-mi face,
că uritu nu-î d'o zi, 5
da-î urit pên'oi trăi;
că uritu nu î d'o noapte,
da-î urit pênă la moarte.
De când vin vitele'n sat,
uritu se suie 'n pat; 10
el îmi zice să-l sărut,
nu-l pociu, maică, de nrit.
— Trage cârpa pe obraz,
sărută-l cu cât necaz.

251

Alta varianta

(Culeasă de d. Maxim Popescu
la Groșiu)

Cătu-î lumea și vileagu
Nu te ia cine ți-î dragu,
Ci mi te ia ún urit
De te bagă in pământ.
Uritu pe unde calcă
Pământu și iarba seacă ; 5
Unde calcă om frumos
Cresce iarbă 'n loc petros.
Bată-te focu urit
Cu cine m'am logodit ; 10
Vai și-amar de al meū trai
Cu cine mă cununaî :
Cu cununa gardului
Cu urgia satului !
De cât cu uritu 'n casă 15
Mai bine cu boală 'n oase,
Că uritu n'are leac,
Fără trei scânduri de brad
Și-o peatră mare la cap.

252

FRUNZĂ VERDE A BOBULUI

Frunză verde a bobului,
las copila omului ;
las copila se iubească
cu urit se nu trăiască.

253

URÎTULE, URIT ESCI!

—

Uritule, urit esci
tu cu mine nu trăiesci.
Eși, la dracul, din cuptor
Că de uritul tău mor.

254

FOICICĂ FOAIE ARSĂ

—

Foicică foaie arsă!
Reu e uritu la casă:
intră'n casă, întunecează,
ese afară, inorează.
Dar frumosu-i bun la casă:
intră'n casă, luminează
ese afară, 'nseninează

5

—

255

ARDĂ-TE FOCUL

—

Ardă-te focul urit,
pe toate le ai norocit,
pe mine m'ai pocăit:
la toate le-ai dat noroc

pe mine m'ai ars în foc. 5
 Maică, măicuța mea,
 de cât, maică, m'ai fi făcut,
 mai bine ai fi zăcut.
 Că zăceai și te sculai,
 pe mine nu mă făceai. 10

—
256

NEVASTA FUGITĂ

— Vai, sêraca, cea nevastă,
 fugită de la bărbat
 cu pruncul nebotezat.
 Vai, sêraca, și s'o dus
 la Mureșu-âl de sus 5
 și ea din gură graia :
 — Mă, voinică, cu luntrele
 treceți-mă Mureșu
 că m'ajunge bărbatu
 și mi-e urît ca dracu. 10
 Voinică din gură graia :
 — Noi Mureșu că te om trece
 dacă tu ne-ai săruta
 pe unu de nouă ori.
 Ea din gură-așa graia : 15
 — Ba eû nu v'oi săruta
 nici de nouă
 nici de două.
 Nici vorba nu isprăvia,

poale albe rădica și'n Mureș că se băga.	5
Voinici din gură-î grăia :	
— Nevastă nevastă albă, ia seama :	10
Mureșu-î cu petricele.	
— Da-s și eū cu gânduri rele, Nici vorba n'o isprăvia bărbatu-seū nimeria și din gură-așa grăia :	15
— Măi voinici cu luntrele scoateți-mi nevasta c'o mie de zloți voi da. Ea din gură-așa grăia :	
— Cine m'o scoate pe mine Dumnezeū se nu-î dea bine, Cresceți flori cât gardurile se vē bată vînturile ca pe mine țermurile. Cresceți flori și înfloriți că mie nu-mi trebuți.	20 25

C

V A R I A

V A R I A

257

FATA CU PĚRUL TUNS

Cine dracu te-a'nvętat,
pĕru în frunte ți-ai tăiat ?

258

Variantă

Cine dracu a mai vędut :
iepure trecęnd pe punte,
fată mare tunsă'n frunte ?

259

BOȘANTIC

Eü mę țiu
că sint voinic ;
fetele-mi đic :
boșantic ⁴⁶).

260

CINE CREDE LA MUIERE

Cine crede la muiere,
bage-i-sé dracu'n piele.
Că eū unul am crezut,
nici-un bine n'am avut.

261

CÂTE OALE PE CUPTOR

Câte oale-s pe cuptor,
toate aşteaptă peţitori,
ş'un răsforel nespălat,
ş'ala-aşteaptă măritat.

262

PUNGA MEA

Drăguliţă, punga mea,
cât era de frumoşea
pên' era mai tinerea :
avea faţa grasă, plină,
strălucia ca ş'o lumină.
Jidovii i sē'nchinaū
toţi cărcimarii o cereaū
sē le-o daū şi sē le-o daū.
Amărită punga mea,

cât e ađi de ușurea 10
 numai fala e de ea :
 e sbircită și perită,
 ca și dracul de urită.
 Jidovii ađi când o ved
 toți se miră și nu cred ; 15
 iar cărcimarii, când le-o arăt
 toți o blestemă urit,
 că l-au dat prea mult credit
 și nici ađi nu le-a plătit.

—
 263

FRUMOASĂ ESCI!

—
 Vai, mândro, frumoasă esci
 dacă tu te rumenesci ;
 dar când esci nerumenită
 îți spui drept, că ești urită.
 Rumenele în potică 5
 face mucoasa volnică.

—
 264

FEREASCA DOMNUL

—
 Ferească Domnul, ferească
 de dragostea femeiască :
 te uscă,
 te face iască,

te dă'n boala cănească ; 5
 umbli din picioare împletecind
 din gură bolborosind
 tot de buturugi isbind.

— ~~~~~

265

HORA MARE

—

Hora mare
 fete n'are,
 c'aũ murit de gâlbănare
 în Vădeni
 pe coceni 10
 și'n Țințari
 pe verze mari.

—————

266

SERACI TROCĂRAȘI

—

Sêraci trocârași ⁴⁷⁾ din Șchei,
 dar pe unde umblă ei ?

Pe dealuri
 cu floricele
 și pe munți
 cu petricele
 și pe văi
 cu ghigășele ⁴⁸⁾ 5

—————

267

MI-E CIUDĂ DE BUNA

—

Eū iubesc,
maica iubescē ;
da nu mī-e ciudă de mama,
ci mī-e ciudă de buna,
că are păru ca lâna
și iubescē
de pârlesce.

5

268

BORGHIZEANUL

—

Cât îi țara și Ardealul,
nu e hoț ca borghizeanul.
Noaptea fură,
diua 'njura
și tot e cu voia bună :
bagă petre'n buzunar
și le sună în loc de bani.

5

269

M'A FĂCUT MAICA D'AȘA

—

M'a făcut maica d'așa
ca să joc cu cine-oi vrea.
M'a făcut maica d'așa

ca să plac pe cine-oî vrea.
Cin' pe mine m' o plăcea,
să-mi sărute gurița.

5

270

STAȚI FECIORI

Stați, feciori, și vă uitați
la poale din patru lați
cusute cu găurele,
să treacă vîntu prin ele.
(de la Craifaléul de câmpie).

271

NU MI-E DRAG

Nici o foaie nu mi-e dragă
ca foia de tăbac.
Nici o foaie nu mi-e dragă
ca foia de urdică,
ca gurița lui Ghițică.

5

272

SĚRACI BRAȘOVENII

—

Vai, sĕracii Brașoveni !
 sĕ spală cu lapte acru,
 fug fetele ca de dracu.
 Dar sĕracii borghizeni
 sĕ spală cu lapte dulce, 5
 fetele la ei sĕ duce.
 Cât e Brașovul de mare,
 dragostele'n el n'aũ stare.
 Dar Borghizul, sătuș mic,
 dragostele s'a 'ntălnit. 10

—

273

SĚ-MĪ FIE DE SĂRUTAT

De când sint pe pămînt,
 ibovnică n'am avut,
 numa o sută cincî-șeci,
 toate le-am trimis la Beci.
 Numa una mî-am lăsat, 5
 stricat-o țir de vĕrsat,
 sĕ-mi fie de sărutat.

—

274

DAMA

Toată lumea-mi dice : dama
 că mă țiiu cu o cătană,
 Și mă țiiu și mă iubesc
 că-i cătană 'mpărătesc;
 că d'asupra capului
 e pajura 'mpăratului,

5

275

STRIGATURA

Câte vorbe le-am vorbit
 pe toate le-am nemerit ;
 și câte le mai vorbesc,
 pe toate le nemeresc.
 S'invețat cu strigătura,
 ca acu cu cusatura,
 când coase la arnici
 tot așa strig eu pe-aici.
 Când coase la strămătură,
 tot așa strig eū din gură ;
 ca când coase la mătasa,
 tot așa strig eū prin casă.

5

10

276

HORA DE COCOANE

—
 Hora mare de cocoane
 tot cu șorturi de cartoane ⁴⁹⁾
 tot cu baieri de plantici,
 cum le place la vornici.

277

EU LA JOC, MAICA LA JOC

—
 Eü la joc,
 maica la joc,
 malaiul de Joi în foc.
 Copiii se bat la ușa,
 malaiul plin de cenușa.
 Stergeți mâna pe androc ⁵⁰⁾
 du-te acasă și fă broc ⁵⁰⁾
 Stergeți mâna pe dulama,
 du-te acasa și fa zeama.

5

278

NA, ȚIGANE!

—
 Na, țigane, o bucatura,
 se nu mori de junghietară ;
 Ci se mori pe țapa 'n cap.
 Fi-ti-ar morții de pe cap.

279

FETELE

—
 Fetele de la Arini
 cu catane 'n mărăcini.
 Fetele din Feldioară
 cu catane in ogoară.

—

280

DE CÂT SĂ NU SCIU JUCA

—
 De cât să nu sciū juca,
 mai bine să nu sciū lucra.
 Că cu jocul mă cinstesc,
 cu lucrul mă ostenesc.

—

281

HOP LELIȚA

—
 Hop leliță
 în pat la tine!
 ba la naiba,
 mei copile!
 Hop leliță,
 în patu tău!
 ba la naiba,

fătul meu !

Hop sus,

vino jos.

10

Câți is oameni de sat,

tot calic și blestemat.

Câți oameni de la pădure,

toți sînt oameni buni.

282

CA MÂNDRA SPRÂNCENELE

Peste Olt, peste Olteț
crescutu-mi un nuculeț.

Nucu-i mare, frunza-i rară,

paserile pe el sboara ;

dar supt umbra nucului

șade muma cocului

și-și reșchiră penele,

ca mândra sprâncenele.

5

283

VOINICUL BEȚIV

Pe drumul cel mare,

un voinic calare :

voinicul cântând,

murgul șuschinând.

- Voinicul își graia :
- Țul, țul, țul, murgul meu, 5
 ori îți este ție greū
 de trușorul meu ?
- Mie nu-mi eu greū
 de trușorul tău ; 10
 da mi-e greū
 de naravul teu :
 câte crișme treci,
 toate le petreci,
 tot de gard mă legi, 15
 bei, manânci scoverdi
 mie nici ověz ;
 bei cu noșile
 cânti cu mândrele.

 284

 CÂNȚA CUCU

- Cucu cânta, mierla ȝice :
- nu-ti mai bea banii, voinice,
 c'o veni vr'o iarnă grea,
 bani în pungă n'al avea,
 și la mine te-a-ș ruga, 5
 și atunci nu țî-oi da.

285

DE TREI ȚILE

—

De trei țile beaŭ la bere,
las să beaŭ că n'am muiere,
De trei țile, beaŭ la vin,
mândrei mele i  inchin,

—

286

IU-IU-IU !

Iu-iu-iu
c'acuma viu
de la vin
de la rachi 
de la mândra
care o sci .

5

287

ALTA

—

Iu-iu-iu
p n  sint viu
că d'oi muri
mort s  fiă.

288

AȘA JOACĂ NISCE VERI

—

Așa joacă nisce veri,
joacă hora pe supt peri
ș'asa joacă de frumos,
de cade frunța pe jos.
Aū jucat ei astă-toamnă,
și nu s'a făcut o poamă.
O dată d'ar mai juca,
și crăcile s'ar usca.

5

289

AI, ILEANO

—

AI, Ileano, sē jucām
c'o țir de faină avem
și de griū și de sēcară
ș'o țir de carne 'n cămară.

290

PE SUPT DEAL

—

Pe supt deal, pe supt pădure,
merg fetițele la mure
și băieții la nuiete
sē se 'ntâlnească cu ele.

—

291

CU CUMĂTRA

—
 Cu cumătra
 mânc și beaŭ ;
 cu copila
 fac ce vreaŭ

— —

292

FUGI DIN CALE

—
 Fugi din cale cu tăgărta,
 sê-mi joc bine pe mândruța.
 Fugi din cale, mototol,
 sê-mi joc mândra rotogol.
 Dă-te 'nlăturî, golomos ⁶¹⁾,
 sê-mi joc pe mândra frumos.

5

293

DU-TE BADE

— Lumea mea ș'a ta Mariă
 vëđui o șură pustiă
 — Du-te bade 'n sârăciă
 nu-ți băga mâna 'n rochiă.

Că-î rochiă de barșon ⁵²⁾
 Ș'așteaptă mână de domn,
 Rochiă de catifea
 umblă domniî după ea !

294

BATE POPA PREOTEASA

De la noi a treia casă
 bate popa preoteasa,
 dar n'o bate cum se bate
 ci cu bâta peste spate.

295

LA CÂRCIMĂ 'N FĂGĂDĂU

La cârcimă, la Făgădău
 bea un popă ș'un birău.
 Slobod e să beaș și eș ;
 slobod e pe banul meș.

296

MÎ-A TRECUT RÎSUL ȘI GLUMA

Foicică de pe coastă,
 mult e mintea fetei proastă !
 Foicică de pe deal,

mult e voinicul viclean.
Foică bat-o bruma, 5
mî-a trecut rîsul și gluma.

— — — — —
297

TAICĂ PARINTE
—

Dragă, taică părinte,
mă rog cu aste cuvinte :
să faci bine,
să m'ascuți pe mine,
să bei rachiū puțintel, 5
ca să nu te'mbeți de el.
Dacă bei făr'de măsura
verđi, uscate spu din gură ;
tot spu și lărmăzuiesci,
lucrul nu-l mai isprăvesci
și la urmă sarăcesci. 10
Și cât pentru sêracia,
ți-a rămas casa pustia.

— — — — —
298

COCONIȚA DE LA ȚARĂ
—

— Coconița de la țară,
de ce ți-e gurița-amara ?
— Doar de turtă de sêcară.

— Vin la mine'n București,
gurița să ți-o 'ndulcesci,
cu stafide, cu smochine
cu gurița de la mine. 5

— —
299

SĚRACUL PRUNARUL

Vai, sĕracul prunarul!
Dacă-i fură cioara pruna,
el o jelesce cu luna.
Dar sĕracu pĕrarul,
dacă-i fură cioara para,
o jelesce toată vara. 5

— —
300

DU-ME DOAMNE !

Du-mĕ, Doamne, și mĕ lasă
unde-i rachiul pe masă ;
du-mĕ, Doamne, și mĕ pune.
unde-i rachiul de prune.

301

BĂBARI LA FETE MARI

—
 Auđit-am, auđit,
 auđit-am o poveste,
 că umblă juiti la neveste
 și băbari
 la fete mari.

302

TOT ÎL BEA

—
 Baba Ana
 bună-sama,
 dimineța,
 își mână greța
 cu vin ars, 5
 bine ars.
 Ea îl arde
 cum se cade ;
 'l indulcesce,
 cum voiesce 10
 și apoi, hop!
 pên' la un strop.
 Ea cu ea,
 tot îl bea!

303

CE AI MÂNCA

—
Joacă aicea ce-1 juca,
Mergi acasă; ce-1 mânca ?
Ceapă friptă,
în loc de pita.

—

304

MÂNDRA MEA

—
Frumușică-i mândra mea,
că-i tinără ca mama
și subțirică, ca soba
Eu îi ȳic că-1 șade reu,
Ea se urcă 'n păru-meu.

—

305

ÎI SÎNT CĂTANELE DRAGI

—
Eu pe deal, mândra pe șes,
că o cunosc de pe mers
pe mersul picioarelor,
pe 'ncrețitul poalelor.
Lelea cu poalele largi
îl sunt cătane'e dragi.

—

306

CUCULE DE LA PĂDURE

—

Cucule de la pădure,
du-te la mândra și-i spune
să nu se mai poarte bine,
că tot bine s'a purtat
și nu s'a mai măritat

5

307

M'AU SCOS ELE PE MINE

—

M'a făcut maica băiat,
să scot fetele din iad.
Nu știu scoate-le-oi,
ori mai tare-afunda-le-oi.
M'a făcut maica pe mine,
tiner copil și subțire,
să scot fetele din fire.
Dar m'a scos ele pe mine.

5

308

TE CUNOSC

—

Te cunosc pe ochșori
că esci bună de feciori.
Te cunosc după papuci

că ești puică de haiduc.	
Te cunosc după scurteică	5
că ești puică coțoveică	
Te cunosc după ștergar	
că ești puică de jendar	
Te cunosc după gimber ⁵³⁾	
că ești puică prezenter	10

~~~~~

309

NU MAI POT GLUMI

Frunză verde, bat-o bruma !
 Mi-a trecut risu și gluma
 Nu mai poci glumi acuma !

—————

310

CU TOTUL M'AM SUPARAT

Câte iubite-am avut	
nici-una nu m'o plăcut !	
Câte mândre sînt în sat	
toate le-am plăcut cu drag,	
numa ele nu mă plac !	5
Inima mi-o aŭ secat	
și tare m'am întristat	
cu totul m'am supărat !	

—————

311

MORT DE SETE

Beuî astăzi, beuî mâne,
beuî patru decî de zile,
beuî calul de sub mine.
Când vĕdui că-î bine așa
beuî până și șeaua. 5
Beuî preț de nouă cai,
de vin nu mă săturaî.
Beuî preț la nouă iepe.
Ecă-tă-mē mort de sete!

312

OCHIÎ MEI

Ochii mei, zamă de pesce,
Cin' mă vede, mă iubesc.
Ochii mei, zamă de prune,
Cin' mă vede, capu-și pune.

313

RACUL BROASCA

Șade broasca 'n loc și țese.
Vine racul ș'o pețesce.

- Vino, broască, după mine
că te-oi ține foarte bine,
la moară nu te-oi mâna. 5
- De n'ai merge, n'ai mânca.
Că mi-e moara la fereastă,
îmi curge făina 'n casă.
Broasca din gură-î grăia :
— Eū, racule, nu te plac, 10
că n'ai picior de nădrag
și nici cap de comănac.
Racul așa respundea.
- Tu n'ai trup de cingătoare,
și nici cap de 'nvelitoare. 15

314

AM O SOACRA

- Am o soacră,
cât o scroafă.
Șade 'n vatră
Și mă latră
să-i cumpăr papuci de capră, 5
că-l de oaiă
i să moaie.
Ai de țap
ii sar în cap.
Ș'al de rață 10
o duc pe ghiță.
Ai de găină
o duc prin tină.

COLINDE

— . .

COLINDE

[scrise de Reveca Scurtu din Vâlcele]

Primul colind

Ia te scoală, gazdă, scoala,
 de-mi aprinde-o luminare
 că-ți vin din colindatori;
 dar mai vin cu jețatori ⁵⁴).
 Dar cu dinșit cine vine? 5
 Vine bunul Dumneșeu,
 cu vestmintul mohorit,
 tot din cer pênă'n pamânt.
 Jur pe jurul poalelor,
 luce-mi stele mărunțele, 10
 mai în sus, mai măricele.
 Dar in pept și în spinare
 luce luna
 cu umina
 soarele 15
 cu rașele
 Doue rașe unde-mi rașă?
 Rașă'n virfu muntelui.
 Trei rașe unde-mi rașă?
 Rașă'n câmp cu grine verđi 20

Patru rațe unde-mi rața ?
Rața'n cruce de fereasta.

Sé-mi fi Domn bun sanatos
domn bun ș'al lui D-đeū.

315

Al doilea colind

Supt poalele cerului,
la mijlocul raiului
frumoasă masa e'ntinsa.

Dar la masă cine șede?

Șede Ion, sf. Ion

5

și cu bunul D-đeū

și judeca pe Adam.

— Vai Adame, prost Adam

sloboție'n rai ți-am dat

din toți pomii ai mâncat

10

și din toți c'o să mânânci;

numai din cest pom mai mare

c'ala-i pomul cel iudesc

și mă pune să-l platesc.

— Iartă-mi, Doamne, c'am greșit

15

c'am greșit, c'am adormit

supt cel pom mare'nflorit:

Iuda tare mi-a venit,

măr in gură storsu-mi-aū

Iuda pomenitu-m'aū.

20

Adam din rai a eșit

tot plângend și suspinând
 și'n cărți albe răzimând
 și din gură-așa grăind :
 † Rai, rai, rai, grădină dulce,
 nu m'ndur a mă mai duce 25
 de dulceața poamelor
 de mirosul florilor
 de sunetul frunzelor
 de sgomotu-albinelor
 de versul paserilor 30
 și de glasu-ângerilor.

Sus în poarta lui Christos,
 rămâi, om bun, sănătos
 ca un trandafir frumos ! 35
 Sus în poarta raiului,
 rămâi, gazdă, sănătoasă
 ca o garoafă frumoasă.
 Asta-i sara de crăciun,
 noi umblăm 40
 ș'o colindăm ;
 ne închinăm cu sănătate
 și cu iertare de păcate.

. 316

Al treilea colind

Tot pe după munți înalți
 Domnului Domnu nostru ¹⁾)

¹⁾. Se repetă la fiă-ce vers.

vin doi sfinți impodobiți
 mi-l cata pe Domnul sfint.

Mi-l cătară, 5
 nu-l aflară
 sus mai sus că se suiră
 sus în slava cerului
 Acolo că mi-l aflara
 într'o chiliă 10
 de tămâia,
 cu ușa de alămâia.
 Imi ședea
 și-mi socotea
 și cetia Vanghelia : 15
 cum se facă munți înalți
 munți înalți și văi adânci
 văi adânci și fântâni reci.
 Tinse cerul pe pământ
 și l'a'ntins 20
 și nu s'a prins
 Și l'a'ntins d'a doaua oară
 și l'a'ntins
 și nu s'a prins
 Și l'a 'ntins d'a treia oară 25
 cum l'a 'ntins
 așa s'a prins

D'ale, Doămne,
 bine-t ține 30
 ca un măr mare 'nflorit,
 ca un jude 'mpodobit.
 Sara d'asta-sară s'o ajungeti

la mulți ani
cu pace și sănătate
și iertare de păcate. 35

—
317

Al patrulea colind

Pe supt deal, pe supt deluț,
pare soare
ca răsare ;
dar nu-i soare răsărit
ci-s doi sfin' i împodobiți, 5
cu podoabe gălbioare ;
nu-s galbene de făptură,
ci-s galbene d'alergătura.
Alergat-aũ, alergat, 10
pên' pe Domnul l'aũ aflat
într'o chiliã,
de tamâiã
cu ușa de alãmâiã,
cum ședea și socotea
și cetea Vanghelia 15
cum sã sece Oltul mare
fântãni reci și isvoare
vãi adãnci și piraie
și iarba vara de roauã
primã-vara de perivoarã. 20

318

Al cincelea colind

Scoal, cioban, nu mai durmi
 că somnul nu-ți va folosi,
 scoal și mergi la Vetleem în grabă
 o ! păstorule de 'ntreaba
 că acolo vei afla
 ca s'a născut Mesia. 5
 Dacă nu me crești pe mine
 iacă steaua care vine
 și pe tine te aprinde
 cu schintei cătrănite 10
 cu fulgere ocolite
 cu săbii ascuțite.

319

ALTE COLINDE

(scrise de părintele Ion Moga din
 Vâlcele, după cum le-a răstăit feciorii
 din acea comună în 1884)

Al șaselea colind

O ! și din sara de Crăciun
 O ! Domnului meu ¹⁾
 s'a născut și D-zeu
 tot din ieslea boilor
 și din florea finului 5

¹⁾. Se repetă la fie-ce vers.

mititel	10
de 'nfășețel	
surticel	
de dorjenel	
fașa-î dalbă de mătasă	
cârpa-î dalbă peioară	15
peioară gălbioară.	
Și steaua li s'a ivit	
pe d'asupra soarelui	
și-și da rađe	
ca din soare	20
și lumina	
ca din lună.	
O! cel domnirelui de 'mpărat	
trei șanchiri că și-aū mânat	
și 'ndărăt că l-a 'nturnat.	25
Cel mai mare așa-și grăi :	
— Eū mai bine l'am vėđut,	
era mare miez de om.	
Ș'al doilea așa-și grăi :	
eū mai bine l'am vėđut	30
era tânăr junecut	
găzdăcioară	
mustăcioară	
mustăcioară	
gălbioară.	35
Ș'al treilea-așa-și grăi :	
— Eū mai bine l'am vėđut	
era mic de 'nfășețel,	
surticel de dorjenel	
fașa-î dalbă de mătasă	40

cărpa-i dalbă peioară
 peioară gălbioară.
 Și steaua li s'a ivit
 tot pe d'asupra soarelui
 și-și da raze 45
 ca din soare
 și luminează
 ca din lună
 Cel Domn mirelui ca de 'mpărat
 dacă-și vede 50
 și-și crede
 că s'a născut D-zeu
 grele ostii și-a rădicat
 și încă el că și-a tăiat
 șapte mii de coconi 55
 șapte mii și șapte sute
 ca să se tâmple D-zeu.
 D-zeu nu s'o întâmplat.
 C'o fost voia tatălui
 tatălui ș'a fiului. 60

Să-mi fiți, d-ni, sănătoși
 D-ni bun și ai lui D-zeu

— • • —

320

Al șaptelea colind

—

Bunul D-zeu și cu Sintion
 Bunul D-zeu 1)
 bun gând ș'or gândit,

1). Se repetă la fie-ce vers.

și ș'or mânecat de s'o 'ntunecat.	5
Peste munți înalți, peste vai adânci ei ca ș'or văduț, departe 'ntr'un loc, de-o zare de foc ș'acolo s'or dus.	10
Acolo ș'or fost doi ciobanei cu turma de oi.	15
Salaș și-aū cerut, lor salaș le-aū dat ; de cină le-aū pus un miel biel	20
sugarel.	
De așternut le-aū pus flori d'albe de măr. Căpătâi le-aū pus, iederă mărunță.	25
Doi ciobănei, când s'or pomenit, la revărsări de zori, glas de cântatori ei că ș'or vėzut miel biel	30
sugarel, la mumă sugēnd și ș'or mai vėduț flori d'albe in florind,	

iederă 'nverđind 35
 ș'apoi ș'or vėđut,
 că e Dumnezeu
 și cu sânt Ion.

Sė-mi fiți sãnătoși 40
 și-aī lui D-zeū.

321

Al optulea colind

De 'ntreabă-și, de 'ntreabă-și
 sãnți pe D-zeū.
 —Voi, ce întrebați
 și mă ispititi,
 când voi bine știți ? 5
 că pe mine m'or prins
 căniī de jidovi
 și m'or rãstignit
 pe cruce de brad.
 Piroane-mi bâtea 10
 prin tãlpi și prin pãlmi ;
 d'unde le bâtea
 sãngele mergea,
 pahar sprijunia
 și mi-l da sė-l beaū. 15
 Eū nu vream sė-l beaū.
 In pãmėnt il vėrsam,
 d'unde mi-l vėrsam

bun griu sã fãcea porumbi l pãscea.	20
Pe min' mẽ 'ncingea c'un briu de mãceș.	
P'unde mẽ 'ncingea sudoare-mi mergea ;	
pahar sprijunia și mi-l da sã-l beaũ.	25
Eũ nu vream sã-l beaũ. In pãmẽnt il vãrsam.	
Unde mi-l vãrsam bun vin sã fãcea.	30
Creștinil mi-l bea. Și mie-mi punea cununã de spini ; unde mi-o punea lacrimã'mi mergea	35
pahar sprijunia și mi-l da sã-l beaũ. Eũ nu vream sã-l beaũ In pãmẽnt il vãrsam ; unde mi-l vãrsam sãnt mir sã fãcea.	40
Creștinil miruiaũ și blagosloviaũ. Și voi cu toți drept credincioși creștini	45
sã-mi fiți sãnãtoși ș'aĩ lui D-zeũ.	

322

Al noualea colind

—

Cine-î în ceste scorturi?
 Daî, domnule Doamne ¹⁾
 Sint tot mese 'ntinse
 ş'âncă jeţuri scrise
 scrise 'n patru cornuri. 5

La un corn de masă,
 de-mî şede, mie-mî şede
 Domnul Dumnezeu.

D'al doilea cornuri
 de-mî şede, mie-mî şade 10
 floarea griului.

D'al treilea cornuri
 de-mî şede, mie-mî şede
 floarea vinului.

D'al patrulea cornuri 15
 de-mî şede, mie-mî şede
 florea mirului.

Ei sê legiuiesc
 şi sê sfătuiesc :
 care-or fi mai mari 20
 şi mai de demult ?

D'atuncea îşi grăise
 floarea griului :
 —Ba eû sint mai mare
 şi mai de demult 25
 că din mine-şi fac
 dalbele prescuri

1). Sê repetă după fiă-care vers.

- la sfinte biserici.
 D'atuncea-și grăise
 floarea vinului : 30
- Ba eū sînt mai mare
 și mai de demult
 că d'unde sînt eū
 sînt și veseliți
 și ca frați fêrtați. 35
- D'atuncea-și grăise
 floarea mirului :
 — Ba eū sunt mai mare
 și mai de demult
 că d'unde sînt eū 40
 sunt și miruiți
 și blagosloviți.
- D'atuncea-și grăise
 Domnul Dumnezeu :
 — Voi, trei floricele 45
 ce vê legiuți,
 ce vê sfătuiți:
 care-ați fi mai mare
 și mai de demult ?
 că eū v'am lăsat 50
 pe pămînt v'am dat
 și v'am botezat
 tot una ca ș'alta.
- Sê-mi fiți sănătoși 55
 ș'ai lui Dumnezeu
-

323

Al Țecela colind

1) Sara d'astă sară
 sara de crăciun
 și de bobotează
 pe când se botează
 și se creștinează 5
 sfânt fiu și-aū cerut
 sfânt fiu că le-aū dat
 sfânt fiu ș'or născut
 sfânt fiu fără taică. 10
 Ș'acolo l'aū dus
 la riū la Iordan;
 în lapte l'aū scăldat
 și 'n vin l'aū botezat.
 Sfânt nume i-aū pus : 15
 Isus Christos din cer
 Domnul cerul se-l domnească
 și se-l stăpânească.

324

Al un-spre-Țecela colind.

Sus în poarta raiului
 șede Ruja raiului
 Ilorelui Doamne 1)
 șede și chindiscesce
 cu ochi negri rai păzesce. 5

1). In fruntea fiă-căruī vers e vorba : Doamne.

1). Sē repetă după fie-care două versuri.

S'o smintit ș'o adormit.
 Iuda răi o jefuit.
 Luară cheile raiului
 și'nă luna
 cu lumina 10
 soarele
 cu rațele
 și căldarea de botez
 și scaunu de judecată,
 tot în iad le-o aruncat : 15
 Frumos răi o'ntunecat
 urît iad aū luminat.
 Dară Ruja s'o trezit
 și tare s'o tânguit.
 Dumnezeu și-aū d'auđit, 20
 jos la ea s'o pogorit
 și din gură i-o grăit :
 — Tacī tu, Rujo, nu măi plânge
 că eū ție dați-l voi
 tot pe Ilie proroc 25
 tot cu tunet
 și cu trăsnet ;
 măi departe o fulgera
 măi de-aproape o trăsni
 pe de-asupra capului 30
 drept în ușa iadului.
 Tu tare te-ī repezi
 și-ī lua cheile raiului
 și căldarea de botez
 și luna 35
 cu lumina

și soarele
 cu rațele
 și scaunu de judecată
 și'n rai le-î așeđa 40
 urît iad îi intuneca
 frumos rai îi lumina,
 cum e legea raiului
 din vecia veacului.

Să-mi fii, Rujă, sănătoasă 45
 Rujă, ș'a lui D-zeu !

325

Al două-spre-șeculea colind

Zoritul a doua și de crăciun. — Să cântă de feciorî și oameni însurași la fiă-care între sine.

Mulțumescu-ți, mulțumesc,
 Doamne Iisuse Christoase,
 că ne-ai dat zori frumoase
 și rađe prea luminoase.
 Doamne ! vestmintele tale, 5
 daș-și rađe ca din soare,
 și lumine ca din lună ;
 căci din cer te-ai pogorît,
 Doamne, josu ți pe pământ ;
 din fecioară te-ai născut 10
 cu oameni ți-ai petrecut.
 Răbdași, Doamne, răstignire,

pentru-a noastră mântuire.
 Când fuse la mântuire,
 ne veni mare perire 15
 din greșala lui Adam.
 Rău, Adam, că a greșit,
 cu cel măr de l'a'nghițit.
 Dumnezeu l'a urgisit
 și din gură așa-aū grăit :
 — Du-te, Adame, de la mine 20
 că te-ai lipsit de cel bine
 de cel bine
 de la mine
 Adam din gură-și grăia :
 — Rai, rai, rai, grădină dulce ! 25
 nu mă mai îndur a duce
 din ceastă grădină dulce
 de mirosul florilor,
 de dulceața pomilor,
 de sgomotu albinelor 30
 de sunetu frunzelor.
 de para făcliilor.

Sus, din poarta lui Christos 35
 se-mi fi domn bun sănătos
 Domn bun ș'al lui D-zeu.

După ce colindul s'a sfârșit și feciorii aū
 primit un dar de la cei colindați, atunci judele
 colindătorilor, adecă cel ales de toți ca se le
 fie cap, ȳice :

„Bună seara, bună seara de Crăciun, jupâne.
gazdă și jupâneasă găsdoaiă !“

„Să dăm laudă și mulțămită că ne-aū învrenic
D-ȃu de am ajuns și nascerea Domnului

cu pace, cu sănătate
și cu iertare de păcate.

„Acum, luați în nume de bine cinstit *orșagul*
nostru că se areată jupânul gazdă cu jupâneasa
găsdoaiă cu toată casa d-lor d'împreună c'un
stog de griu frumos (colacul ce-l capătă).

de frumos e frumos
că-î fața Domnului Christos

c'o bute de vin, c'o mână de galbeni, c'o spată
de porc.

De unde d-lor aū luat
și aū golit
și pe noi ne-aū dăruit,
D-ȃu se le dăruiască,
cu miia,
cu suta,
cu darul sfinției sale
ca'n veci se nu se sfișască.

„D-zeu se-î ție întru mulți ani ca se mai
poată dărui feciorași de oameni de omeniă, ca
aceștia, și mai de omeniă de vor fi“.

326

ALTE COLINDE

Următoarele colinde se cântă cu deosebire de țiganii greco-orientali. Se presupune că ele ar fi fost adoptate de țigani de la Români, care apoi, din această cauză, le-au părăsit.

E sigur că Românii nu voiesc a colinda nică-iuri colindele cântate de țigani; e asemenea cunoscut că chiar gazda, dacă feciorii l'ar colinda cu un atare colind, s'ar crede atins (ofensat). De alt-fel, Românii știu colindele țigănesci, care sunt melodioase, mai melodioase și mai cu înțeles — cum ȕice, cu drept cuvânt părintele Moga — ca cele românesci. Iacă specimen e și din colindele ce spun țiganii greco-orientali.

Al trei-spre-ȕecilea colind

Supt cea poală de dumbravă
mare cârd de oi se-mi pază
Domnulul meu ¹⁾
Da le pază, cin' le pază ?
Da-le, Gheorghe ²⁾ bun voinic. 5
El atâta le-a păzit
s'o smintit ș'o adormit
supt cel măr mare, 'nflorit.
Vint de vară ș'o bătut,
fiorile s'o scuturat 10

¹⁾. Se repetă după fiă-care două versuri.

²⁾. Numele gazdei la care se colindează.

- pe Gheorghe l'o 'mpresurat.
 Oile s'o spăimântat
 mare răcnet că și-o dat
 tot din cer până 'n pământ,
 Domnul sfânt și-o d'auđit 15
 pe pământ s'o coborît
 și la Gheorghe mî-o venit,
 prea frumos l'o deșteptat
 de 'ntrebat l'o 'ntrebat
 și din gură așa-aŭ grăit : 20
 — Da-le, Gheorghe, bun voinic,
 ale cui sint cesteia oi ?
 — Ale mele
 ca ș'a tale ;
 eŭ le pasc, tu mi le crescî 25
 mai tare mi le sporescî.
 Domnul din gură-aŭ grăit :
 — Dar tu mie ce sĕ-mî dai ?
 — La Ispas
 un bulz de caș ; 30
 la Sîmzene,
 douĕ miele ;
 la Sângiorz
 un miel frumos. 35
- Sĕ-mî fi, gazdă, sănătos
 ca și vița vinului
 ca și spicu grîului
 ca și toamna cea bogată
 cea bogată, 'ndestulată. 40
 Sĕ-mî fiți sănătoși
 ș'aî lui D-zeŭ !

327

Al patru-spre-țecelea colind

Coborit-aŭ Dumneȕeŭ Domnului Domn nost ¹⁾ Cum D-ȕeŭ a coborît, rarî pomî că mi-aŭ rêsărit vr'o doi meri	5
și vr'o doi perî din stupină stupinași din mijloace depărtași la virfuri apropiăși.	
Dar în virfurile lor poartă un leagăn de mătasă. Dar în leagăn cine-și doarme? Doarme-și bunul D-ȕeŭ. Dar cu ce-i înfășețel? Fașa-i dalbă de mătasă, cârpa-i dalbă păioară, păioară, gălbioară.	10
Vine-un rînd de porumbier cu glasul de feciorei și-și cânta și-și colinda pe D-ȕeŭ nu-l scula.	15
Vine-un rînd de porumbiele cu glasuri de feticele de-și cânta și colinda pe D-ȕeŭ mi-l scula	20
	25

1). Să repetă după fiă-care vers.

și din gură-așa-și grăia :
 — Scoală, Doamne, nu dormi
 de-ți dă mană câmpului 30
 și apă isvoarelor.

Ca născerea lui Christos
 să vă fiă de folos ;
 de folos, de bucuria
 la mulți ani cu veselie 35

328

Al cincisprezecelea colind

Mulțumescu-ți, mulțumesc
 Doamne Isuse Christoase,
 că ne-î dat zori frumoase
 și rațe prea luminoase.
 Supt poalele cerului 5
 sint tot mese 'nînse
 și subscrise.

Dar la mese cine-mi șede?
 Șede-mi bunul D-zeu
 cu Ion, sfânt Ion 10
 și-mi judecă pe Adam

— Mi, Adame,
 prost Adame,
 slobodeniă'n rai ți-am dat
 din toți pomii să mănânci 15
 numai pomul ăl mai mare

ăl mai mare și'nflorit
 numa ăla l'am oprit.
 — Iartă-mi, Doamne, c'am greșit:
 mēr în gură mi-am strujit 20
 că eū gol m'am pomenit.

Ca nascerea lui Christos
 se vē fie de folos ;
 de folos, de bucuriă
 la mulți ani cu veselia. 25

329

Al șase-spre-șeculea colind

Pe supt roșu rēsărit
 Christos Domnului nostru ¹⁾
 mândre stele s'aū ivit,
 Luna, stea-mi ca cele-l'alte
 în cea parte, mai departe. 5
 Trei sfinți de veste și-aū prins
 și nainte mī-aū eșit
 și'ndărat că le-a'nturnat
 și'n chilia le-a băgat :
 în chilia de tāmăie 10
 cu ușa de alămăie.
 Slujbă sântă c'a ținut
 slujbă sfântă,
 cine-o ascultă?
 Da o asculta 15

1). Se repetă după fie-ce vers.

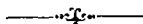
maica sfântă
c'un fiu mic în brațe
cu păr mare despletit.

330

Al șapte-spre-șecolea colind

Mulțămescu-ți Isuse Cristoase
că ne-ai dat zori frumoase
cu rațe prea luminoase.
Toate paserile-mi dorm,
numai eă nu pot dormi 5
numai eă
și soțul meă.
Iar me 'ntorc
și iar me 'nvolb
ca volbura 'n cea grădină, 10
ca păstrăv supt rădăcină.
ca și breana 'n apă lină.
Sboară-mă doi vulturi în sus
cum sbura
se mânia 15
dup' un fulguleț de aur.
iar me 'ntorc
și iar me 'nvolb.
Să-mi fi, gazdă, sănătoasă
să-mi trăiesci 20
să-mi vecuiesci

ca vara
ca primă-vara,
ca cea toamnă de bogată
că-î bogată 'ndestulată, 25
ca și vița vinului
ca și spicul grîului.
Ia-te scoală, gazdă bună
de-ți aprinde-o luminare
de îți eși pe ușă afară 30
că-ți vin junii colindători
ca mai buni cugetători !

CÂNTECE BĂTRÂNESCI

CÂNTECE BĂTRÂNESCI

331

FATA BĂRBULESEI ¹⁾

[cântat de baba Nora din Vâlcele]

Sus pe malul Oltului
 la casele Barbului,
 Barbului boierului
 cu uşile
 în drumu mare
 cu ferestrele

5

1). Tema: *»fata rapita de Turci«* este cea cântată mai mult în baladele poporului român din toate ţerile române. De şi foarte puşine din producerile populare au fost culese pene acum, totuşi mai nu e colecţiune care se nu aibă o baladă pe această temă.

Ast-fel, în colecţiunea Iarnik-Bârsanu (*Doine şi strigaturî din Ardeal*, 1885, editura Academiei române) găsim *Chiruşa*.

soră dulce a popei
 de la podul Craiovei

Apărătorul e fratele, fata e răpitiă dar s'au încă în Dunăre.

de cât roabă Turcilor
 mai bine hrană pescilor

În varianta culeasă de mine: *Fata Barbului* sau

la soare.
 Are Barbu-o fată mare
 cu coșile pe spinare
 tot bătute cu parale, 10
 cu parale gălbioare,
 străluceau ca sf. soare.
 De frumoasă ce-mi era,
 ochii-î bătea Brăila
 sprâncenele Bistrița. 15
 vestea'n lume că mergea
 de frumoasa Ilinca,
 Și harnică ce era :

a Barbuleseî, apărător e mama, iar fata s'aruncă în apă, ȕicând :

de cât roabă
 Turcilor
 mai bine
 masă pescilor

În cele două variante din Selagiu — pe care le reproduc aci — fata se cheamă într'una Floarea, într'alta Ileana ; iar apărătorul ei este tatăl numit Petru în amândouă. Într'una, fata e dusă 'n Turcia, iar în cea l'altă, „să țipă 'n Dunăre, ȕicând :

de cât noră Turcilor
 mai bine hrană pescilor
 și bucium răchitelor.

În varianta din Suceava (Moldova), pe care iarăși o reproduc, copila se numesce Irina și apărătorul ei e tată-seu, Pinteț ; fata iar scapă, ȕicând :

de cât roaba Turcilor

dimineața se scula,
 pe ochi negri se spăla 20
 și frumos se peptena
 botele'n mână lua
 botele
 ca florile
 mânilor 25
 ca rujile,
 cu papucii scârțâind,
 cu poalele 'n vînt bătînd,
 cu cercei strâncînd,
 ea la apă se ducea, 30

---

mai bine lac broaștelor
 și mîncare pescilor
 sopelele fetelor.

În sfîrșit, colecțiunea G. Dem. Teodorescu publică
 o variantă sub titlul: *Ilincuța Sandului*. Apărătorul
 fetei e mamă-sa, Sînduleasa; fata s'aruncă în Dunăre,
 dîcîndu-și:

de cît roabă
 Turcilor
 și slugă
 cadănelor
 d'o masă
 morunilor
 cină
 bună
 pescilor
 și mîncare
 racilor.

Pe lângă aceasta, baba Nora, mi-a repetat varianta
 de sus: *Fata Barbului*, și sub numele de: *Fata
 Șandrului*.

- apă 'n donițe lua,
 și'n dărat că se uita,
 vedea Turcii că venia
 și mame-sei îi grăia :
 — Maică, măicuța mea! 35
 Cine focu-a pomenit,
 în postu Crăciunului
 veduți macul înflorit?
 Maică-sa din grai grăia :
 — Draga maichii llinca, 40
 nu sunt macii
 înfloriți
 ci sunt Turcii
 înveliți
 și vin, maică, după tine. 45
 — Ascunde-mă, maică, bine
 că vin Turcii după mine.
 — Nu te teme, Lina mea,
 că pên'capul sus mî-o sta
 ești pe tine nu te-oi da. 50
 Nici vorba nu isprăvia,
 maică-sa groapă făcea,
 cu bușteni pârliți o umplea
 iar pe llinca o lua
 și'n pivniță o'ncuia. 55
 Abia groapa ea umplea,
 Turcii în casă nemeria,
 maică-sa așa vorbea :
 — Pofțiți, agă, de ședeți.
 — Noi n'am venit să ședem 60
 noi am venit să pețim.

- Dară voi n'ați audīt,
că Ilinca mī-a murit?
Dacă nu-mī credeți cuvintul
veniți de vedeți mormintul. 65
După casă ea-ī ducea
și mormint-le-arēta
- Dă-ne o sapă ș'o lopată
s'o găsim viie ori moartă.
După casă că mergeau 70
acolo că desgropău
tot busteni pârlți găsiaū
și 'ndărāt că sē intorceaū.
- Bărbuleasă
puică aleasa, 75
unde ai pus pe Ilinca?
Ea din gură-așa grăia :
- Turcilor
boierilor, 80
dar voi nu 'mī ați audīt,
ca Ilinca mī-a murit?
Turciī de loc n'o credea
cismele i le trăgea
cu jar că ei le umplea
pe Bărbuleasa o 'ncălța 85
și din gură-așa-ī grăia :
- Bărbuleasă,
puică-aleasa,
unde-ai pus pe Ilinca?
— Turcilor, 90
păgănilor,
dar voi n'ați mai audīt,

- că Ilinca mi-a murit?
 Turcii nimic n'asculta :
 Lanțu 'n foc că mi-l băga, 95
 pe Bărbuleasa o 'ncingea
 și din gură-așa grăia :
 -- Unde-ai pus pe Ilinca ?
 — Turcilor
 păgânilor, 100
 dar voi nu mi-ați aușit
 că Ilinca mi-a murit ?
 Turcii nimic n'ascultă
 pe Bărbuleasa o lua
 țitele i le crăpa 105
 cu sare le presăra
 ca să dea pe Ilinca.
 Ea atunci așa grăia:
 — Turcilor,
 păgânilor, 110
 lăsați-mi viața,
 că vă dau pe Ilinca.
 Ecă chieile colea
 deschideți pivnița,
 c'acolo e Ilinca. 115
 Turcii chieile luaă,
 pivnița o deschidea
 pe Ilinca o găsiaă,
 cot la cot că mi-o legaă,
 în căruță o puneă 120
 și înapoi că porniaă.
 Când la o apă ajungea,
 Ilinca-așa grăia.

— Turcilor,
 păgânilor, 125
 slobođiți-mi mânele,
 se-mi rădic cosițele,
 că d'un an și jumătate
 mi-s cosițele pe spate.
 Mânele-î le slobođia, 130
 ea la apă se uita,
 și din gură-așa vorbea :
 — De cât roabă
 Turcilor
 mai bine masă 135
 pescilor.
 Și în apă ea săria,
 ș'acolo mi se îneca.
 Turcii mânăniți rămânea.

 332

FLOAREA

(Variantă, culeasă, de d. Ion Lazăr
 în Selagiü)

—
 Sus, la codru 'n Husasëu
 are Petrea un fâgădău.
 Dar' are ș'o fată mare,
 a căreia nume-î Floare.
 I-a mers vestea de frumoasă, 5
 până 'n țara cea turcească.

Când Joi diuă sê făcea,
 Floarea përu'si pieptena
 și frumos și-l d'impletea.
 Față d'albă când ștergea 10
 pe fereastră căuta,
 pe fereastră ce vedea,
 de la inimă ofta
 și din gură cuvânta :
 — Nu știu maică, draga mea ! 15
 Ori că spini-or înflorit
 ori-că Turcii s'or pornit
 și la noi vin la pețit ? !
 Vin'o maică și m'ascunde
 în grădină 20
 la stupină
 sê nu cad la Turci pe mână ?
 Turcii 'n casă că-mi intrară,
 cum intrară și 'ntrebară,
 că n'a eșit Floarea afară, 25
 de-a eșit, s'o chieme eară !
 Dară Petrea suspina
 și din gură cuvânta :
 — Turcilor, voinicilor !
 Pare-mi bine c'ați venit, 30
 dar' n'am fată de mărit
 că Florica mi-a murit.
 De nu credeți vorba mea
 veniți, vedeți crucița
 și de nu-mi credeți cuvântul, 35
 veniți sê v'arăt mormântul !
 Însă Turcii nu credea

- și din gură cuvânta :
- Deslegați, Turci, mâna mea, 70
 · să pot face semn cu ea,
 toți vecinii să mi-î scot,
 și părinții să-mi îngrop.
 Turcii 'ndat'au deslegat,
 vecinii ș'au adunat, 75
 părinții și'au îngropat.
 Apoi Turcii purcedea
 către țara lor pleca
 dară ei, cându-mi sosea
 la mijlocul codrului, 80
 la fântâna corbului,
- Floarea din graiū cuvânta :
- Deslegați, Turci, mânila,
 mi să desfac brânile, 85
 și să-mi spal eū hainele,
 că le-a stropit sângele,
 sângele părinților
 sub paloșul Turcilor!
 Dar Turcii n'o deslega,
 ci mai repede-o ducea 90
 ne lăsând-o s'odihnească
 până'n țara cea turcească.

333

ILEANA PETRI

[culeasă de d. Vasile Vajda în Nadeşul
român (Selagiu) şi publicata în
Tribuna]

—

Sus, în codru lui Jancău,
face-’şi Petrea făgădău, ⁵⁴)
cu ferestrele spre soare,
cu uşile cătră mare :
acolo’i o şedătoare, 5
din nouă fete fecioare,
şi Petrea are o fata,
pe nume-o chiamă Ileană.
Ileana pe cap se la
pe fereastră se uita 10
şi vedu Turcii venind
tot sclipind ca păunii
şi sărind ca fluturii.

— Taica meū şi dragul meū,
ardă focul cărcima ta, 15
tot am ăis : mă vei mânca.

— Nu te teme, fētul meū!
până stă sus capul meū,
că pe tine te-oī ascunde
tot în viguri de giolgiuri 20
şi ’n valuri de postavuri.
Când vorba el ’şi-a gătat,
Turcii ’n casă aū intrat :
— Bună ăiua socru nost!

- Sănătoși, voi beutori! 25
- Nu suntem noi beutori
că suntem drept peșitori.
- Eă n'am fată de mărit,
c'am avut și mî-a murit.
- Și de nu-'mî credeți cuvântul 30
veniți să v'arēt mormēntul;
de nu-'mî credeți nici așa
veniți să v'arēt crucea.
- Turcii din casă pleacă
pe cărare se luă; 35
- s'a 'ntălnit c'un moș bătrân.
- Bună ziua, moș bătrân.
- Sănătoși voi tinerei!
unde-ați fost, mēi voinicel? 40
- Noi la Ileana Petri
am gāndit că vom găsi,
dar Ileana a murit.
- Nu credeți voi tinerei;
înturnați-vē 'napoi,
pe Ileana veți afla 45
dar' la mēsuță prāndînd
și de voi bine rîdēnd.
- Ei în casă aū intrat
pe Ileana o-aū aflat,
dar' la mēsuță prāndînd 50
și de ei bine rîdēnd.
- Capul Petrii 'l-aū tăiat,
pe Ileana o-aū luat,
și pe drum că aū plecat,
tot pe drumul Dunării 55

cu puicuța galiții.
 Dar' ea greu s'a blăstemat
 și 'n Dunăre s'a țipat :
 de cât noră Turcilor,
 mai bine hrană pescilor
 și bucium răchitilor. 60

334

IRINA PINTEI

culeasă de d. N. Vasiliu la Crucea
 Broșteni(Suceava)și publicată în *Șeșe-*
toarea No. 2 din Aprilie 1892

Sus la vârful muntelui
 cântă puiul cucului.
 Da acolo cine șade ?
 Irina și cu Pinteia. 5
 Irina s'a culcat,
 dimineața s'a sculat,
 pe ochi negri s'a spălat
 curte noauă a măturat,
 cu lacrimi a împroșcat
 și gunoiul l'a dus 10
 unde joacă tinerii
 și sfātuiesc bătrânii ;
 și înapoi a venit
 și în curte c'o intrat
 și din greu când a oftat 15
 curtea s'a cutremurat.

- Draga tatei Irinucă,
dimineața te-ai sculat,
pe ochi negri te-ai spălat
curte noauă ai măturat 20
și gunoiul l'ai dus
unde joacă tinerii
și sfătuiesc bătrânii,
și înapoi când ai venit
și din gură când ai oftat 25
curtea s'a cutremurat.
- Da eū cum nu voi ofta
că greū tun a ploaie vine.
- Draga tatei Irinucă,
acela nu-i tun de ploaia, 30
ci acela-i tun de Turci,
vin la tine să te iee;
da eū pe tine nu te-oī da
pēn ce capu sus mī-a sta.
Nici cuvintul n'o sfișit 35
cānii de Turci aū sosit.
Irinuca s'a 'ndosit.
Ei în casă aū intrat.
- Bună ziua, moș bătrîn !
- Hai la masă să prânđim ! 40
- Noi n'ain venit să prânđim
noi am venit să pețim.
— Dar la cine să peții ?
că Irina mī-a murit.
- Nu-i, moșule, de cređut. 45
- Haide dară la mormint;
mormintul voi arăta

- c'am îngropat-o pe ea,
 la fântână mătăsină,
 unde-1 iarba cea bătrână. 50
- Ei pe cai a'ncălecat
 și de fuga aū apucat
 și 'napoi că s'aū uitat
 și din gură aū cuvîntat.
- Nu sciū soarele-a lucit 55
 ori Irina s'a ivit.
 Ei napoi că s'o 'nturnat
 pe Irina aū aflat
 și pe cai a'ncălecat
 și de fugă a apucat. 60
- Irina din gură-a cuvîntat :
 Turcilor, păgânilor !
 Ia lăsați-mă inapoi
 că acasă am uitat
 cusutura în fereastă, 65
 punga cu galbeni pe masa
 ș'apoi ea a cuvîntat :
 — De cât roabă Turcilor
 mai bine lac broaștelor
 și mîncare pescilor 70
 soponele fetelor.

335

TODEREL

(scris de Reveca Scurtu din Vâlcele,
după spusa mamei sale)

—
Da-le-le-le
Toderere!

Tinerel te-ai însurat,
frumoasă nevastă-ai luat.

De frumoasă ce era 5
vestea 'n țară că mergea,
la mare bir te punea.

Vinduși vii
vânduși moșii

și de bir 10
nu te plătiși

vânduși
sate

și olate,
plățiși 15

birul jumătate.

El din gură-așa grăia :
— Nevastă, nevasta mea,
este un târg la Chichiesci
tu mâne să te gătesci 20
c'acolo-aũ mândrele preț ;

să-ți iei papuci
de la haiduci,
și cercei
de ghiocci ; 25

- să-ți iei iie'
dintr'o mie
și briu lat
de Țarigrad.
- Ea frumos mi s'e gătia 30
și la tîrg că s'e pornia
c'un Turc bătrîn s'e 'ntîlnia.
— Da-le-le-le
Toderele,
- ce ceri tu pe murgul teu ? 35
— Nu mi-e murgul de vîndare ;
dar mi-e mândra de dat tare.
— Ce ceri tu pe mândra ta ?
— Nu cer mult pe mândra mea,
de cinci ori 40
s'o cumpanesci :
de cinci ori
cu gîlbiori ;
de cinci ori
cu albișori 45
și cinci funți
de banî mărunți.
Mândra din gura-i grăia :
— Da-le-le-le
Toderele, 50
nu mă da la Turc bătrîn,
ci mă dă la unu tinăr.
Să ducea
cât s'e ducea
c'un Turc tinăr s'e 'ntîlnia. 55
— Da-le-le-le

- Toderele,
 ce ceri tu pe murgul teŭ ?
 — Nu mi-e murgul de vîndare
 da mi-e mândra de dat tare. 60
 — Ce ceri tu pe mândra ta ?
 — Nu cer mult pe mândra mea,
 de cinci ori
 s'o cumpanesci :
 de cinci ori 65
 cu gălbiori ;
 de cinci ori
 cu albișori
 și cinci funți
 de bani mărunți. 70
 Turcul mândra o lua,
 să ducea
 cât să ducea
 și din gură îi dicea :
 — Da-le-le, mândruța mea, 75
 eŭ pe tine te am luat
 și nici nu te-am întreat :
 cine esci ?
 de unde esci ?
 — Eŭ is fata banului, 80
 din fundu Ardealului.
 — Și eŭ-s feciorul banului,
 din fundu Ardealului.
 — Da-le-le, mândruța mea,
 tu esci, dragă, soru-mea. 85
 Atunci napoi se 'ntorcea
 lui Toder nevasta-i da

și din gură 'i Ținea :
 — Ține pe soru-mea bine
 că bani se gasesc la mine 90
 sfațichi
 cu chivăra
 și galbeni
 cu ferdela.

~~~~~

336

Varianta

scrisă de d. Florian Chioreanu, după
 spusa feciorului Petru Moldovanu din
 Craifalăul de câmpii lângă Ormeniș.

Strigă Turcu la fereastră :
 — Nevastă, dalbă nevăstă,
 ai cu mine pe lumea dalbă,
 că de lucru nu Ț'oi da,
 făr' la bani ai numără 5
 și'n postavuri te-oi purta.
 Ea din gură cuvînta :
 — Turcule
 nebunule,
 bētrēn esci 10
 nebun esci
 de la mine
 te gāndesci.
 că am un prunc mititel
 și un bărbat tinerel, 15

ce și-ar sci face cu el?
 Strigă Turcu-a doaua oară :
 — Nevastă dalbă nevestă
 țipă cofele pe apă,
 aî cu mine pe lumea albă. 20
 Cofe 'n mână și-o luat
 și cu Turcu o plecat,
 pêne la calea jumătate.
 Ei c'acolo o hodinit
 pui de ciută o rătăcit 25
 pên' la ei acasă o vint
 ș'auđind barbatu său
 tot cântând și fluerând
 și din mână legănând,
 și din gură-așa ȃicând : 30
 — Culcă, culcă și te abua⁵⁵⁾
 pêne mâne 'n dalbă ȃiuă
 că ție tata ți-a face
 legănel
 de păltinel 35
 cu fuștei
 d'alunei⁵⁶⁾
 ție tata ți l'a pune
 în prăguțu tindii ;
 când vintu c'o trăgăna 40
 tu atunci te-î legăna ;
 paserile-or piscui,
 tu atunci îi adormi.
 Ea'n casă că s'a băgat :
 — Vecine, 45
 dragă vecine,
 de ți-ar veni nevesta

- vai, ce-ai face cu dînsa ?
 — Vai ! de-ar veni sêraca,
 sê-I stimpere d'irima, 50
 la prunc țîță sê-I dea.
 Ea în casă c'o intrat,
 pe leagăn că s'o plecat,
 țîță la copil I-o dat.
 El din gură-o cuvîntat : 55
 — D'ađi e Lună și mîne-i Marți
 Joi în tirgu la Galați ;
 mână boi
 și mână oi,
 numai eü n'am ce mîna, 60
 mi-oi mîna nevasta ;
 oi gâta-o ca pe-o doamnă
 și-oi lega-o ca pe-o roabă.
 Luă tirgu d'a lungu
 și șetrele d'a rîndu. 65
 Cățî oameni că îl vedea,
 că pe el îl întreba :
 — De vîndut ți-e nevasta ?
 — De vîndut mi-e, dëü, aceasta.
 — Vai ! ce ceri pe dînsa ? 70
 — Vê cer o sută de-argint,
 că nu mi-ar fi de vîndut,
 dar o vînd de necăjit.
 Prinse banî a numêra
 și nevasta-a lăcrăma, 75
 la Dumnezeu sê ruga
 ca banîl sê nu-I ajungă
 și la ăla să n'o vîndă.

- Și banii nu i s'ajung
și la ăla n'o a vîndut. 80
Vine unul mititel,
gîndesci că-î tras prin inel.
— De vîndut îți e nevasta ?
— De vîndut mi-î, dîeu, aceasta
și cer o sută de-argint 85
că nu mi-ar fi de vîndut,
dar o vind de necăjit:
Prinse banii a numera
și nevasta a lăcrăma;
lui Dumnezeu sî ruga 90
ca banii sî-i s'ajungă
și la cela ca s'o vindă.
Și banii i s'au ajuns
și la el c'o a vîndut.
El de mîna o a luat 95
și în crăsmă s'o băgat
și din gură o cuvîntat :
— De trei zile'n crăsmă bem,
și tot nu ne întrebăm :
care din ce viță sîntem ? 100
Ea din gură-o cuvîntat :
— Vaî, io-s fata banului
din țara Harzanului.
El din gură-o cuvîntat :
și io-s fecioru banului, 105
din țara Harzanului
— Ia-ți, șogore, ⁶⁷) nevasta
și banii pe lângă dinsa.

337

Alta varianta

(culeasă la Bii de d. Toma Simu, în-
vățător, și publicată în *Gazeta Tran-*
silvaniei)

—

La poartă la Țarigrad,
tinăr voinic s'a 'nsurat,
tinără fat'a luat.

Aū trăit doauē-trei ȝile
ș'a 'nceput a o mustra 5
da și el și mamă-sa.

Ea din gură-așa-1 grăia:
— Bărbate, nu mă mustra,
nici tu, nici mama ta.

Mâne-1 tirg la Baia mare 10
și m'oi face de vinđare
și frumos io m'oi găta
cu haine de la maica :
tot halnițe de angliă

din umeri pēnē 'n călcăie. 15
Nici vorba n'a isprăvit
și la tirg a nemerit.

— Alele, fecior de Sirb,
de ce-ai scos nevasta 'n tirg ?
ori ai scos-o de vinđare, 20
sau doară de fală mare ?

— N'am scos'o de fală mare
că am scos-o de vinđare,
că mi-e legat capu'n dare.

- Spune-mi prețul cât 'l cei 25
 — Numai trei sute de lei.
 — Spune-mi capul banilor ?
 — Trei sute de bani mărunți.
 Apoi suie-ți-o 'n căruț.
 El din grai așa grăia : 30
 — Nevăstuță, draga mea,
 că bani pentru tine-am dat,
 dară nu te-am întrebat
 că tu de ce viță esci ?
 — Io-s de viță Banului 35
 din țara Ardealului.
 El din grai așa grăia :
 — Nevăstuță, draga mea,
 mai na bani pe cât ți-am dat
 du-te napoi la bărbat. 40

 338
GRUIA LUÎ NOVAC ¹⁾

(Cântat de baba Nora din Vâlcele)

Pe supt cele mărunțele,
 tinse's două corturile,
 tot cu funii de mătăasă
 împletite'n câte șase,

¹⁾ *Novac și Gruia lui Novac* sunt asemenea cântați într'un mare număr de balade în toate țările românești.

Reproduc mai jos pe lângă varianta cântată de baba Nora încă trei variante tot d'ale Românilor de dincolo. Aceste din urmă au fost publicate deja în ziare politice de peste munți; acolo însă sunt ca aproape pierdute, de vreme ce acei care ar voi să le cerceteze nu știu unde, nici când să le caute.

- tot ca pe mână de groase ; 5
 cu țerușe de argint,
 cum n'am vădut de când sint.
 Dar în corturi cine-mi șede ?
 Șede Novac și cu Gruia.
 Gruia la țirg sê ducea. 10
 Nici-un ban la el n'avea,
 făr trei pungi
 de gălbiori
 și trei pungi
 de albișori 15
 și trei pungi
 de lei bătuți
 și trei pungi
 de lei mărunți.
 Nimica nu-și țirguia 20
 fără luciă-sabia.
 Dacă acasă sosia,
 el din gură-așa vorbia :
 — Luciă, săbioara mea,
 ađi pe tine bani am dat 25
 și încă nu te-am cercat ;
 dar eū ađi nu m'oī lăsa
 pēnē ce nu te-oī cerca.
 Novac, taică-seū, ăicea :
 — Gruio, Gruio, dragul taichii, 30
 îngăduie pēnē Joi
 că sē face un resboi
 ș'om merge noi amândoi.
 Gruia lui îi rēspundea :
 — Omul, dacā 'mbetrănesce 35

și din minte se smintesce;
vorbesce
copilăresce.

Novac iarăși îi grăia :

— Gruio, Gruio, dragul taichii, 40
cine n'ascultă părinții,
trage cuvîntul cu dinții.

Gruia că se mânia
și pe cal încăleca
și mergea, 45

mereu mergea

pênă în sat

în Tarigrad

și la crăsmă se băga

și vin cerea o oca 50

cerea una, cerea două

cerea patru decî și nouă

și Turcii mi-l ocolia

de trei ori îl ocolia,

nici unu nu cuteza 55

de el a s'apropia.

Dar un hoț de Turc bătrîn

el din gură-așa vorbia :

— Dați sfoară la mîna mea ; 60
pe mine de m'o tăia,

veacul mi l'am vecuit,

copii mi-am căsătorit.

Și cot la cot îl lega,

la'mpăratul mi-l ducea

și'mpăratu că-l dîcea : 65

— Gruio, Gruio lui Novac,

- câți Turci d'ai mei mi-ai taiat?
 El din gură-așa grăia :
 — Amar de ȃilele mele,
 că lanțurile le-am rupt, 70
 dar mătasa n'am putut
 c'aia-mi taie mânăle.
 Înălțate împărate,
 n'ai tu peri pe trupul tĂu,
 câți Turci ți-am tăiat eĂ 75
 și d'o vrea
 și D-zeĂ,
 ți-oi tăia
 și capul tĂu.
 Impărat sĂ supĂra 80
 și'n temnițĂ-l arunca.
 TaicĂ-seĂ cĂnd a auđit
 a trimis un corb...
 pe d'asupra temniței.
 Gruia corbului vorbia : 85
 — Corbule, pasere surĂ,
 nu-mi pripi tu moartea mea.
 Corbul ast-fel raspundea :
 — Nu-ți pipesc cĂ moartea ta ;
 dar m'a trimis taicĂ-teĂ 90
 sĂ vedĂ cĂnd ți-e moartea ta.
 El din gură raspundea :
 — Du-te tu din sat în sat,
 pĂn'la taicĂ-meĂ Novac,
 spune-I : Joi în prĂnzu mare 95
 e Gruia de judecare,
 mult acas d'o zĂbovi
 cu gura n'oi mai vorbi.

- Taică-seu nemeria
când pe Gruia-l judeca 100
și din gură-așa vorbia :
— Turcilor,
 haiducilor,
dați-mi mie rob pe bani
 să-l învăț la carte 105
 să vă ierte de păcate.
Turcii atunci răspundea :
— Călugăraș, haine sure,
dacă-ți mai trebuie Țile
 mergi acas la mănăstire. 110
Novac iară se'ntorcea,
de trei ori că mi-l cerea,
de trei ori mi-l cumpănia
 de trei ori
 cu gălbiori 115
 de trei ori
 cu lei bătuți
 de trei ori
 cu bani mărunți
și lui Gruia îi vorbia : 120
— Gruio, Gruio, dragul taichii,
bine ești ție și-am spus,
că cine n'ascultă părinții
trage cuvintul cu dinții.
 Sabia în mână-i da 125
și din gură-așa-i vorbia :
 Tu să bați marginele,
 că ești oi bate mijloacele.
 Atâția Turci că tăia

- Dunărea'n trei locuri infunda 130
 la împăratul să ducea
 și din gură așa-1 vorbia :
 — Înălțate
 împărate,
 eū bine ție ți-am spus 135
 că n'ai perī pe trupul teū
 câți Turci ți-am tăiat eū
 și d'o vrea și D-țeu
 ți-oi taia și capul teū.
 Împăratu-așa vorbia : 140
 — Gruio, Gruio lu Novac,
 dă-mi suflet cu lingura
 sē-ți dau bani cu banița.
 Gruia atunci respundea
 — Când pe tin-te-oi omori 145
 imi iaū bani cât oi voi.

 339

GRUIA LUI NOVAC

(culeasă de d. Antoniu Băliban la Ce-
 halul român (Selagiū) și publicată în
Gazeta Transilvaniei)

- Colo în dealul de Feleac
 da sta Gruia supērat
 cu clopul ⁵⁸) pe ochi lāsāt.
 Da Novac din graiū grāia :
 — Ce stai, Gruie, supērat, 5
 cu clopul pe ochi lāsāt?

- da vremea ți-e de 'nsurat,
 ori ți-e dor de Țiligrad? ⁵⁹⁾
 Da Gruia din graiū grăia :
- Nu mi-e vremea de 'nsurat 10
 ca și fetele mă bat ¹⁾
 ci mi-e dor de Țiligrad!
- Da Novac din graiū grăia :
- Lasă-te de vitejiă
 prinde-te de-agonisiă. 15
- Da Gruia din graiu grăia :
- Da la plug cu cine-oi merge?
 Iar Novac îi răspundea :
- Cu Rosanda, sora-ta,
 că scie boii mâna ! 20
- Da biciul din ce l'oi face?
 — Din a soru-ti cosiță
 împletită 'n șapte vițe
 de când a fost copiliță!
- Da el ca la plug mergea 25
 ș'apoî dete a brăzda
 da Turcii și-aci-l căta
 atunci Gruia-așa grăia :
- Tu, Rosandă, sora mea !
 Opresce boii să stea 30
 că vin Turcii păgânii
 și pe noi ne vor găsi.
 Dar atunci Turcii veniaū,
 cătră Gruia-așa grăiaū :
- N'ai vedut pe-aici pe Gruia ? 35

¹⁾. A se vedea mai jos alte balade care esplică vorbele „că și fetele mă bat“.

- Iară Gruia le ȃicea :
- Tocma acum pe-aici trecea.
 ȃice atunci unul din ei,
 dintre cei mai bȃtrȃnei:
- Staȃi, Turcilor, nu grȃbiȃi, . 40
 cȃ cu Gruia bȃsȃdiȃi ! ⁶⁰⁾
 Da atunci Turcii grȃiaȃ :
- Dalele, puiȃ de Novac !
 Cum vreai, moartea sȃ ȃi-o fac,
 ori cu puȃca ȃmpuȃca-te-om 45
 ori cu sabia tȃia-te-om ?
 ori cu suliȃa 'npunge-te-om ?
- D'apoi faceȃi, cum veȃi vrea
 cȃ pe mȃnȃ vi-i lumea.
 Da staȃi ȃi mȃ aȃteptaȃi 50
 sȃ bag mȃna 'n buzunar,
 sȃ scot panȃ, cȃlȃmar,
 sȃ 'i scriȃ mȃichii o hȃrtiȃ
 cȃ sȃ scie-a mea perire !
- Bagȃ mȃna 'n buzunar, 55
 da nu scoase cȃlȃmar
 ci o sabiȃ-ascuȃitȃ
 ȃi la vȃrf ca otrȃvitȃ,
 ȃi-a tȃiat cum a putut,
 Turcii grȃmȃd'aȃ cȃȃut. 60
- Lasȃ unu-nevȃtȃmat
 sȃ ducȃ vestea la 'mpȃrat,
 sȃ scie ce s'a 'ntȃmplat.
- Da Gruia aȃa grȃia :
 — Tu, Rosandȃ, sora mea, 65
 trage boii afar' din breazdȃ

- c'am arat și am sēmēnat
și s'a copt și-am secerat!
Și acasă că mergea,
tată-sēu il întreba; 70
- Da arat'ăi Gruia-al meu?
— Am arat și-am sēmēnat
și s'a copt și-am secerat.
Dalele, tată-al meu
la Țiligrad mă duc eu. 75
- Da Novac îi grăia:
— Tu acolo de te'i duce
ie-te seamă, Gruia, bine,
că Țiligradu-i încuiat
și de Turci încunjurat, 80
tu acolo de te'i duce
în mijlocu orașului,
în cornul piațului
la birtu 'mpēratului,
nu bea vinul cu dejea, 85
ci-'l bea vinul cu felea,
cum îl bea toată lumea,
că te-a prinde beția
și Turcii tot te-or tăia;
și-apoi grijă că vinu-i bun, 90
crășmărița-i de Român
pivnița e răcoroasă
crășmărița e frumoasă!
El dac' acolo mergea,
da din graiū așa-i grăia: 95
- Crășmăriță, draga mea,
adă-mi o bute de vin,

- că-ți dau un galben deplin.
 Crâșmărița îi da vin
 și tot mereu îi da să bea; 100
 dară bani nu vrea să-i dea,
 că nu bea vin, cum se bea,
 cu cupa și cu felea,
 cum îl bea toată lumea,
 ci turna în el cu dejea 105
 și hăția ⁶¹⁾ dejea de toartă
 și-o răsturna toată-odată;
 nu mânca nici cum se mănca
 ci tăia pita peste lată
 și-o 'mbuca toată odată, 110
 doispredece funți de carne
 erau puțin la mâncare.
 Da Gruia din graiul grăia :
 — crâșmăriță, draga mea
 fată esci, nevastă ești? 115
 Crâșmărița îi grăia :
 — Nici is fată, nici nevastă,
 ci-s o floare de pe mare,
 mulți voinici bag în prinsoare.
 Da Gruia din graiul grăia : 120
 — Floare, Floare de pe mare !
 Iubi-m'aș cu tine, Floare,
 nu m'aș teme de prinsoare !
 Da crâșmărița ce gândia :
 cisme roșii încălța, 125
 poale albe sufulca
 și la 'mpérat alerga.
 Impératu cât o vedea,

o, Doamne! bine-î pãrea
 și cãtra ea așa grãia : 130
 — Crãsmãrițã, draga mea,
 adusu-mi-ai bani de dat,
 ori vinul țî-s'a ciuntat ⁶²⁾ ?
 — O 'nãlțate împãrate!
 nici țî-am adus bani de dat, 135
 nici vinul mi-s'a ciuntat
 cã la crãsmã, la birtul tãu,
 nu sciũ ce-a dat Dumneđeũ,
 cã de asear' din scãpãtat
 greũ un salãũ ⁶³⁾ mi-a picat 140
 cã nouẽ buți am deșertat,
 nici un grițar nu mi-a dat,
 și încã tot mai cerea
 și cerea tot ca sã bea,
 da bani nu voia sã-mi dea. 145
 Da 'mpãratu-așa grãia :
 — Crãsmãrițã, draga mea!
 Spune-mi tu fãptura sa.
 — O 'nãlțate împãrate!
 cã nu-î mare la fãpturã 150
 da-î fãcut spre bẽturã,
 nu bea vinul cum se bea
 cu cupa și cu felea,
 cum il bea toatã lumea,
 ci-l bea vinul cu dejea, 155
 și hãtia dejea de toartã,
 și-l rãstoarnã tot odatã;
 apoi de trei pãlmi în frunte,
 megis ⁶⁴⁾ nu vorbesce multe.

- Da fața obrazului 160
ca și spuma laptelui
și se uita pe sub gene
că și Măria ta te-ai teme ;
are mustăți ca de rac
și le noadă după cap, 165
face blonciuri ⁶⁵) ca pumnul,
că ți-e groază de dânsul;
d'apoi încă ochii lui
ca și două mure coapte,
care-s coapte la răcoare, 170
de nu le ajunge soare.
Impăratu-așa grăia :
— Crâșmăriță, draga mea !
Da du-te tu cătră casă,
și-îi mai deșartă șeasă, 175
da nu cere nici o graiță, ⁶⁶)
dă'i vin cât a putea bea,
da de bani nu te'ngrijea;
da nici de vin nu cerca
că de-a trece, ți'oiu mai da. 180
Dă'i din vin de nouă ani,
c'a bea și s'a îmbăta
și s'a duce în mă-sa ⁶⁷).
Da, rogu-te, cu Dumneșeu,
să nu'i spuî unde șed eū, 185
că ăla de s'a 'mbăta,
tot de mine a'ntreba.
Crâșmărița-acasă mergea
și'i da vin, cât putea bea;
da nu bea Gruia, cum se bea, 190

- cu cupa și cu felea,
 cum îl bea toată lumea;
 ci el îl bea cu dejea,
 și hăția dejea de toartă
 și-'l răsturna tot odată. 195
- Prinde Gruia-a se'mbêta,
 iară Turcii a'l lega
 tot cu ață de mătasă
 ca și piciorul de groasă
 de trecea până la oasă. 200
- Și pe Gruia că'l punea
 tot în fere
 până'n șele,
 tot în lanț
 până'n grumazi. 205
- Da el numai se clătia,
 toate ferele pocnia.
 Pe Gruia dacă'l prindea,
 da la 'mpărat îl ducea. 210
- Impăratu că'l vedea,
 o, Doamne! bine'i părea :
 — Da-le-le, puî de Novac
 de când tu te-ai apucat
 de trei ori țara-ai prădat
 de nimica n'ai lăsat; 215
- spune Gruia adevărat
 câți voînici tu ai țăiat ?
 — O'năltate împărate!
 N'am călămar, carte albă
 la tine sê sciû da seamă ! 220
- Da'mpăratul iar grăia :

- Spune Gruia-adeverat,
câți voinici tu ai tăiat?
- O, Doamne, Măria ta,
plăcutu-mi-a a-i tăia 225
ș'n Dunăre-a'i arunca,
Care era mai cărunț,
cum mergea'n Dunăre-afund ;
da care fu num'așa,
cum îl mâna Dunărea ! 230
Da'mpăratul îi grăia :
- Da, mei Gruia, fetul meu !
io pe tin'te-oi insura
da Vineri dimineața,
și ție'ți va fi nevastă 235
ir'mu'a goronului
din fața pământului
și vulturii, nănașii
și corbii, pețitorii
și cioarele, nunele. 240
- Da Gruia din grai grăia :
- Feritu-m'a Dumneșeu,
că n'am făcut nici un rău.
Da pe Gruia că'l ducea
la castronul mării, 245
la roșteiiul temniții
și pe Gruia că'l punea
cât un gros ⁶³⁾ cu fața'n jos.
Gruia un corb aușia
tot răcnind și croncânind. 250
Da Gruia din grai grăia :
- Da-le-le, mei pui de corb !

- io mă mir ce croncănesci,
ori sângele meu îl pândesci ?
Da corbul din grai grăia : 255
— Ferească-mă Dumneșeu
să nu bea sângele tău
că pe mine m'a mânat
Gruia, tată-tău Novac,
ca să ved de rîndul tău 260
și m'a mânat mamă-ta,
ca să'ti ved viața ta.
- Da-le-le, măi, pui de corb,
adă'mi călămar și pană
și-o leacă ⁶⁹⁾ de carte albă, 265
la tata să știu da samă !
Corbu 'n aripe bătea
și 'ntr'un bolduț ⁷⁰⁾ se băga,
călămar, carte-apuca 270
și la Gruia le ducea
să scrie o cărticică
lui Novac să o trimită.
- Corbul în aripi bătea
și la Novac o ducea 275
colo 'n dealul de Feleac
la curțile lui Novac.
Când corbu-acolo sosia,
da Novac atunci prânșia.
- Da corbul din grai grăia :
— Lasă prânzul la focul 280
și cuțitul la dracul,
că pe Gruia l'or însura
Vineri și, dimineața !

- Da Novac se găta
 în mănăstire se băga, 285
 într'o mănăstire mare
 cu tot felul de tipare
 și tot taleri își punea
 și la 'mpărat se ducea.
 Impăratul că-l vedea 290
 da din grai așa'i grăia :
 — Da tu, cuc călugăresc
 cu barba de pēr oiesc !
 cum de tu ai cutezat
 în Țiligrad de-ai intrat ? 295
 că Țiligradu-i încuiat
 și de Turcî încunjurat !
 Da Novac din grai grăia :
 — O, 'nălțate împărate
 că io pânt'acea am venit 300
 că așa am auđit
 c'aveți un rob de perit.
 Da mie de mi-l vei da,
 tot taleri pe el ți-oi da
 da taleri de cei mărunți, 305
 numai să meargă mai mulți !
 Da 'mpăratu-așa dīcea :
 — Tu, cucă călugărescă,
 că ăla nu ți-l'aș da
 toată lumea de mi-ai da. 310
 Nu'mi trebe taleri mărunți
 că și-ai mei imi par prea mulți,
 c'ala-i Gruia lui Novac
 de trei ori țara-a prădat

- și nimica n'a lasat ! 315
 Da Novac atunci grăia :
 — Înălțate împérate,
 lasa-mă să'm spovedesc
 să nu moară nespovedit
 ca și cel mai prapădit ! 320
 Pe Novac îl lasa;
 cincî sute straji pe el țipa
 pe Gruia încă p'atâtea.
 Novac la Gruia mergea,
 când da cu picioru 'n poarta, 325
 sbura câte-o panta toată,
 pune mâna pe roștei,
 da așa îl scutura,
 toată temnița crepa
 și din grai așa grăia : 330
 — Da tu, Gruia, fătul meu,
 n'ascuțași cuvântul meu;
 da na, palo-sul la tine
 și bate tu marginile,
 că bate-oi eu mijloacele, 335
 că tu-ai picat în sclăbiă⁷⁴),
 că esci mâncat de robia !
 Pe unde Gruia mergea,
 așa Turcii jos pica
 cum pică toamna frunza 340
 când o ajunge bruma.
 Da pe unde Novac mergea
 așa Turcii jos pica
 cum pică vara iarba
 când o atingi cu coasa. 345

- Și-apoi venind cătră casă
 întru o pădure deasă
 vęd o dalbă de cătană
 ce horăia și chiuia ;
 de cântecele lui 350
 pica frunđa codrului.
- Da Gruia din grai grăia :
 — Da tu, dalbă ⁷⁹⁾ de cătană
 de unde vii, de unde ești,
 ce horesci și chiuiesti ? 355
 că de glasul gurei tale
 da stă apa'n loc pe vale?
- Cătana din grai grăia :
 — Feri-te din calea mea,
 că numa-o palmă ți-oi da 360
 de nu sciũ când te-ı scula
 și numa-odată te-oi lovi
 și nu sciũ când te'ı trezi !
- Atunci Gruia în loc sta
 în loc sta și aștepta 365
 și frumos il întreba :
 — Da tu dalbă de cătana
 spune'mi din ce viță esci ?
- Io-s al crășmăriții,
 al Todorii din Țiligrad 370
 din mijlocu-orașului,
 din cornul piațului,
 că tot spunea maica mea
 că cu Novac trăia bine
 și-atunci m'a avut pe mine! 375
-

340

DORUL LUI GRUIA

cules in Srediştea mică de d. învă-
 țător Vasile Jianul și publicat in
Tribuna

—

Colo sus la scăpătat
 este-un cort mare rotat,
 împăturat e în patru,
 cu postav roșu tivit,
 pe din l'untru aurit, 5
 Dară sub cort ce era ?
 Era-o masă mititică
 de nouă coți de lungă,
 de cinci palme lată'n dungă.
 Dar' la masă cin' ședea ? 10
 vr'o opt-deci de nepoței
 și Novac sta printre ei;
 tot vin bea și tot mânca, 15
 voe bună își făcea.

Numai Gruia lui Novac
 e ca naiba 'mpelițat,
 nu bea, nice nu mânca,
 ear' Novac îl întreba :
 — Gruio ! Gruio ! fătul meu,
 foarte rău-i năravul tău:
 nici nu bea, nici nu mănâncă, 20
 voe bună tu nu'ți faci.
 Dar' Gruia așa-î dicea :
 — Auți tu, taico, bētrâne,

cum oi bea și oi mânca,
 când ved pe virstnicii mei 25
 au copii, de 'ți-e drag de ei.
 Insoara-mă ! taico, 'nsoară !
 mi-aū dat perii 'n barbiric
 cum stă bine la voinic,
 și ved barba'mi strică fața 30
 și trei fire de mustețe
 cari 'mi-aū dat în cărunțe,
 că de nu m'ai insura
 m'oi duce de m'oi iuți
 și pe tin' te-oi prăpădi; 35
 curtea noastră-oi părăsi
 pe mama oi veduvi.
 Vai ! că rău, taico, va fi !
 — Când Novac il audia
 tare rău se mânia ; 40
 palma în sbiciū o prefacea
 peste față il lovia
 la pământ il cobora ,
 sângele il prididia.
 Sângele pica 'nchiegat 45
 cu măsele-amestecat,
 așa de mereū i-a dat.
 Apoi el 'i-a cuvântat :
 — Nu esci taichi de 'nsurat,
 că ferite te bat, 50
 nice un răsboiū n'ai spart,
 ear pân' taica s'a însurat,
 șapte răsboaie am spart.
 Buzduganul mi-'l-am svirlit,

- buzdugan de nouă pante 55
 toată panta nouă măji
 încă peste nouă văi.
- Unde buzduganul s'a 'mplântat,
 acolo nouă ani am săpat,
 pân' ce buzduganu-am aflat, 60
 atunci pe măicuța ta-am luat.
- Și pe tin' te-oi însura,
 când c'o fată te'i lupta,
 c'o fată sêlbatecă
 din mijlocul Dnistrului. 65
- Unde Dnistrul se cotesce
 fata acolo trăiesce,
 sub o tufă de răchită,
 tot-d'auna-î adormită.
- Așa-î fata de frumoasă, 70
 frumoasă e baș ca noaptea
 și e groasnică ca moartea;
 buzele ca clisele
 urechile ca leucile
 măselele ca pivele 75
 mânilor ca bârnelor.
- Când cu ea tu te-î lupta
 atunci taica te-o 'nsura.
 Când Gruia așa-audîa,
 scoase un murg înșelat, 80
 înșelat și 'npodobat,
 cum mai bun de alergat.
- Cătră fată se pornia;
 când la fată ajungea
 adormită o găsia, 85

- dar' Gruia o pomenea ;
 fata'n sus se ridica
 pe Gruia 'n brațe lua;
 de trei ori il invirtia
 și în sus il arunca. 90
- Trei țile pe sus el sta,
 ear' când el jos că cădea,
 trei țile nu se pomenia,
 săptămâna se 'mplinia
 până când se pomenia. 95
- Tot o fugă el fugia,
 sta în loc și se gândia.
 Când acas' el ajungea,
 Novac din departe-l cunoscea
 și din grai așa dicea : 100
- Fata foarte ți-a plăcut
 de-așa mult ai zăbovit.
 — Las' la dracu astă fată
 c'a vrut să mănca-a mea viață. 105
- Cât oi fi și-oī mai trăi,
 de 'nsurat n'oi mai vorbi.
 Când Novac așa-aușia,
 foc la inimă-'i cădea.
- Gruio ! Gruio ! fiul meū,
 șeđi acasă, te-odihnesce, 110
- bea și te veselesce
 oaspeții îi gostesce;
 căci când taica va pleca
 îndată capu-'i va tăia.
- Apoi Novac se gătia 115
- către fată el pleca,

când la fată ajungea
 adormită o afla;
 ear Novac descăleca, 120
 c'o potcoavă în cap îi da
 ast-fel apoi-'i cuvînta :
 — Scoală fată fi durmit
 că nu-î vremea de durmit
 ci e vremea de lovit.
 Hai cu neica, cu bătrânul, 125
 nu-'ți prinde mîntea cu copilul.
 Fata-'n sus se ridica
 Novac în brațe-o lua ;
 de trei ori o învîrtia 130
 cu crescutul 'n jos îi da,
 junghietura 'i-o frîngea ;
 capu'n suliță lua
 acasă cu el pleca.
 Când acasă ajungea 135
 și pe masă îl punea,
 când Gruia îl vedea
 friguri de moarte-'l prindea

341

INSURATUL LUI GRUIA

variantă bănățană, culeasă de d. N. D.
 Constantinovici și publicată în
Luminătorul

—
 Strigă, Doamne, cine strigă ?
 Strigă Gruia lui Novac :
 — Eu sînt, taică, de 'nsurat

- c'o fată m'a sărutat
și m'o spus că-s de 'nsurat. 5
- Nu esci taichi de 'nsurat
că, deș, fetele te bat
fetele
cu furcile
babele 10
cu drugile
neveste
cu prislițe.
- Ba sint, taică, de 'nsurat
că o fată-am sărutat 15
și m'o spus că 's de 'nsurat.
Bătrânul Novac săria
și lui din grai îi grăia :
- Se te duci, taichi, la munte
tot la lacul cel de lapte 20
că e zîna
Magdalina
are o fată ca și tine.
El la munte că pleca,
când la munte ajungea 25
adormită mi-o afla
el se dă și-o săruta;
dar zîna se pomenia
numai o palmă că-i da.
- Pleca Gruia lulăind 30
la măsele tot strîngînd
și la dinți tot numărînd.
El acasă că-mi venia
dară taică-so 'l vedea

- și lui din graiū îi dicea : 35
 — Nu ți-am spus, tăichiță, spus
 nu esci taichi de 'nsurat
 că și fete micī te bat.
 Eū mē duc bētrān Novac
 sē veđi taichi ce-oi să fac: 40
 ți-o aduc eū împăivānată
 cum mai mândru 'nproponată
 cu paivane de argint
 cum nu mai sīnt pe pāmēnt
 și n'am veđut de cānd sīnt. 45
 Novacul bētrān pleca;
 cānd la munte ajungea,
 adormitā mī-o afla.
 El se da și-o împăivana
 și pre drum cā mī-o lua 50
 și acasā-o aducea ;
 dar lui Grui'a așa-i plăcea
 inimioar'a lui sălta.
 Darā Novac ce făcea,
 el se da și cununa ; 55
 ospēț mare iar făcea
 joc afarā iar scotea.
 Nașul din graiū îi grāia :
 O ! tu zino, fina mea,
 rēmașul ce-am rēmașit 60
 e, deū, vremea de 'nplinit.
 Dara zīna ce făcea ?
 Rochia o îmbrāca
 și aripa și-o punea
 și s'apuca d'a juca. 65

- Tot juca și se 'nălța
și lui Gruia așa-i grăia :
— Rămâi, Gruio, sănătos
ca un trandafir frumos.
Dar Gruia așa-i grăia : 70
O ! Zină, nevasta mea!
— Aă te 'nalți, aă te coborî
aă ce fac cu-al tău fecior ?
— Eă mă înalț, nu mă cobor ;
dar tu cu al meu fecior 75
se te duci la munte 'nalt
și acolo se-i faci lui pat:
când vîntul va abura
el atunci s'o legăna
roaua noaptea va cădea 80
și aia-i va fi lui țîța.
Un cuvînt i-aă mai răspuns
mai departe ea s'a dus
la vîntarea cerului
la marginea pămîntului. 85

— — —
342

GRUIA A LUI NOVAC

(variantă bănățană culeasă în părțile
Bisericeii albe de d. Nicolae D. Constan-
tinovici și publicată în *Luminătorul*).

—
În țara Hațegului
la biertu împăratului,
unde-și beău ciobanii banii
și-arghelarii 'și mâncau caii,

Gruia bea cu fetele:	5
una vinu-i îndulcesce,	
alta patu i-l chitesce,	
și cu-a treia sē iubesce.	
Dară mamă-sa audia	
cătră biert ea se pornia;	10
Când la biert ajungea	
și lui Gruia așa-i grăia :	
— O, tu Gruio, fiul meū,	
pentru bunul Dumneḃeū	
părăsesce bierturile,	15
bierturile, fetele;	
că-ți dai, ḃeū, și hainele,	
și te du, maichi, la tērg,	
tot la tīrg, mēi, la Arad	
și-ți cumpără boi de-arat.	20
Vinde calul pre doi boi	
și armele pre alți doi,	
că acasă mai ai doi ;	
eși la plug cu șase boi.	
Dară Gruia ce făcea ?	25
El la tīrg că imi pornia	
vindea calul pre doi boi	
și armele pre alți doi	
și acasă el venia	
catre mamă-sa grăia :	30
— O ! muchiță, muic'a mea	
d'ortac pe cine mi-i da ?	
— Pre Roxandra, sora ta.	
— Dară sbiciū din ce mi-i da ?	
— Din pēr de la sora-ta	35

c'are chica 'n șapte vițe
 de când fu ea copiliță.
 Dară Gruia ce făcea?
 Për din capu ei rupea
 și sbiciul și-l înpletea 40
 boișorii și-i prindea,
 și s'apuca d'a ara.
 Ara de l'ameađi pân' seara.
 Ear Roxandra câte-o dată
 să ducea s'aducă apă 45
 și flori mândre culegea
 și'n cunună le făcea
 și la Gruia le ducea
 și lui din graiū îi grăia :
 — Frate, frățisorul meū, 50
 când va fi ospêțul tēū,
 eū cu toate te-oī chiti.
 Dar Gruia de bucurat
 se lua și-o săruta
 și să lăuda c'o juca. 55
 Iar Roxandra mai odată
 să duse s'aducă apă;
 capu înapoi întorcea
 un nourel că-mi vedea
 și lui Gruia așa-i grăia : 60
 — Frate, frațiorul meū,
 că se 'ntoarce norul greū?
 — Nu e nour ce privești
 ci sunt Turcii cei păgâni,
 cari sciū suge pe Români. 65
 Vin se taie ei din mine.

că nū le-am făcut vr'un bine.
 El nici vorba nu sfirșia
 iacă și Turci-ajungea.

Ei: „bun lucru“ că îi da 70
 el frumos le mulțamea
 — Bună ȕiua, mēi plugar
 — Mulțamesc, mēi boeri.

— N'ai vęđut pre aici cālare
 Gruia lui Novac cel mare ? 75
 — Ba eū poate l'am vęđut
 dar nici nu l'am cunoscut,
 c'aū trecut cu capu 'n sus
 ca și vintul el s'a dus,
 în țara Hațegului 80
 la biertu 'mperatului,
 unde-și beaū ciobanii banii
 și-arghelarii 'și mâncaū caii
 Gruia bea cu fetele.

Una vinu-ī îndulcesce, 85
 alta patu i-l chitesce
 și cu-a treia se iubesc
 și de Turci nici nu doresce.

Dară Turciū ce făcea
 cătră biert ei se pornea. 90
 Dar un Turc, ostaș vestit
 către Turci așa-a grăit :
 — Turcilor nebunilor,
 stați pe loc, voi n'alergați,
 că de Gruia voi nu dați; 95
 dacă vreți sē-l căpătați:
 iac' acesta-i! și-l legați!

că-î anul de când nu l'am vădut
 și de loc l'am cunoscut,
 de când cu el m'am luptat 100
 țara când o am prădat.
 Dară Turcii ce făcea ?
 O ! pe Gruia 'ncongiura
 și frumos că mi-l lega.
 Dar un Turc, smeū blăstămat, 105
 cătră Gruia așa-aū strigat :
 — Cum vreî moartea sē ți-o fac:
 în săbiî să te tăiam
 cu buzdugan sē te omorîm ?
 Dară Gruia așa grăia : 110
 — Faceți cu mine ce-ți vrea
 ci iertați-mē a scria,
 sē scriū la mułchița carte
 ca să scie din departe
 că are de se m'aștepte, 115
 s'o trimit p'ast flueraș de vânt
 p'astă față de pământ ;
 sē bag mâna 'n buzunar
 sē scot peană, călămar ;
 sē bag mâna 'n pălăria 120
 sē scot frunđa de hârtia.
 Dară Turcii ce făcea ?
 Mâna stângă-î deslega.
 Și lui Gruia îi plăcea
 că stângaci dēnsul era. 125
 Nu bagă mâna în pălăria,
 sē scoată frunđa de hârtia ;
 nu bagă mâna în buzunar

- sē scoată peană, călămar;
 ci scoase o spadă-ascuțită 130
 la tăiuș cam ascuțită
 și-aū tăiat cum aū putut
 pe Turci grămadă i-aū făcut.
 Dar pe care n'aū tăiat
 numai fuga l'aū scăpat ; 135
 numai pre-unu l'a iertat
 ca se ducă vestea în sat.
 Unul fuga i-aū scăpat
 și pre mulți i-aū spintecat.
 Dar bătrânul Novac auđia, 140
 iute calu 'ncăleca
 și pre drum ca îmi pleca
 aulind' și chiulind.
 Când acolo ajungea
 de pre cal descăleca 145
 cătră Gruia așa grăia :
 — O! tu Gruio, fiul meū,
 pentru bunul Dumnēdeū,
 bate taichiū marginile
 că eū bat mijloacele. 150
 Căt-i din sfințit de soare
 pēne în rēsărit de soare
 nici-un Turc nu era 'n picioare,
 — Soro, sorioara mea,
 trage boii acu-afară, 155
 că nu-i ȑiva, ci e seară
 sē plecăm acasă iară,
 c'am arat ș'am semēnat
 că am copt și am secerat.

Apoi boii îi mâna 160
 către muma re'torna.
 Dar Turcii zăceaŭ ca snopii
 pe la gât cu brâne roșii.

— . . —

343

Variantă

[culeasă de d. N. Vasiliu în comuna
 Crucea Broșteni (jud. Suceava) și pu-
 blicată în *Ședătoarea* No.2 din Apri-
 lie 1892].

—

Frunză verde lemn uscat !
 Sub un pom frumos rotat,
 șede Gruia cu Novac,
 și din gură sfătuia :
 — Taică, tăiculiță, 5
 hai de-mi dă murguțul teŭ
 închingat și 'ntârnițat,
 să mă duc la Țărigrad
 și cu Turcii să mă bat.
 Ear la capul dealului, 10
 la crucea medeanului,
 la crășma 'mpăratului,
 trei voinici că mi-aŭ sosit :
 trei voinici ardelenesci
 cu caii brașovenesci 15
 cu puscile tătărăscii
 și cu pistoale turcescii.

- In trei zile și'n trei nopți
că-mi lua vadra de torți.
- Da Anița crâșmărița 20
poale albe suflecând
cisme roșii încălțând
și la'mperat alergând
împăratul întrebând :
- Fa, Aniță, crâșmăriță, 25
de ce-mi vii așa 'nfocată
și la ochi înspăimântată ?
vinul poate l'ai gătit ?
ori-altă poznă ai pățit ?
- Nicî vinul nu l'am gătit, 30
și nicî o poznă n'am pățit :
trei voînici că mi-a sosit,
trei voînici ardelenesci
cu caii brașovenesci 35
cu puștile tătarăsci
cu pistoale unguresci
și cu ciubote turcesci;
- în trei zile și în trei nopți,
că-mi lua vadra de torți.
- Fă, Anița, crâșmărița 40
spune-mi părul cailor
și stamba voînichilor.
- Da voînicul cel mai mare,
cu pěr galben pe spinare;
iară celui mijlociū, 45
bate barba briile
și părul călcăile.
- Da voînicul cel mai mare,

- mustățile i-s ca la rac,
 și le înoadă după cap, 50
 face nodu cât pumnu
 de te 'ngrozes i de dînsu
 și se uită pe sub gene,
 singur d-ta te-ai teme.
 — Spune pèrul cailor. 55
 — Ūnu-î negru ca corbu
 unu-î porumb ca cucu
 unu roșu ca focu,
 când încaleci pe dînsu
 fugi iute ca fulgeru. 60
 — Fa, Aniță, crâșmăriță,
 is trei fii a lui Novac
 de trei ori țar'a prădat,
 pe-unde merg d'acele fac ;
 dă-le vin cât or vrea, 65
 da de bani nu mai căta.

— ~~~~~ —

344

PINTEA

cântat la Vâlcele de baba Nora

—

- Și prin codru cine-mi trece ?
 Trece Pinteia fluerând,
 cu nevasta suspinând.
 El din gură așa grăia :
 — Cântă-mi nevastă ceva. 5

- Că eū, Pinteo, d'oi cânta,
 codrii că mī-o-rēsuna
 munții s'or cutremura,
 văi adânci s'or turbura,
 frunđa din codru-o pica, 10
 mulți voinicī m'or blestema
 că le arde soarele
 puscele pistoalele
 și le cad oțelele.
- Nici vorba nu isprăvia ; 15
 hoți nainte le sosia :
- Ho! ho! Pinteo, ha, ha! ha!
 că d'aicea n'ai scăpa,
 pênă vamă nu vei da.
- Dar eū vamă ce v'aș da? 20
 — Sē-ți dai, Pinteo, nevasta,
 — Eū nevasta nu mī-oī da,
 că mī-a dat-o soacră-mea,
 sē-mī spele chicuța mea.
- Ei din gură-ī respundea : 25
 — D'aici, Pinteo, n'ai pleca
 pênă vamă nu ne-ī da.
 — Dar eū ce vamă v'aș da?
- Sē-ți dai, Pinteo, murgul tēū.
 — Ba eū murgul nu vi-l daū, 30
 că mi l'a dat socru-meū
 sē-mī poarte trupșoru-meū.
 Ei din gură-ī respundea :
- Dar d'aici nu vei scăpa,
 pênă vamă nu ne-ī da. 35
 — Dar eū vamă ce v'aș da?

- Să-ți dai, Pinteo, sabia
 — Eă sabia nu mi-oă da
 că mi-a dat-o socru-meă
 să-mă păzească capul meă. 40
- D'ăi în luptă să luptăm
 în săbiă să ne tăiem.
 Ei la luptă să lua
 și Pinteă din grai grăia :
 — Nevastă, nevasta mea, 45
 tu, nevastă, cu cin' ții ?
- Eă, țin, Pinteo, cu cei mulți.
 Nici vorba nu isprăvia,
 Pinteă tot claie-i puneă,
 la ea apoi să 'ntorceă 50
 și așa o întreba :
- Tu, nevastă, cu cin' ții ?
 — Eă țin, Pinteo, tot cu tine,
 că esci t năr și volnic.
 Nici vorba nu isprăvia, 55
 Pinteă capu că-i lua,
 pe murgul că'ncăleca
 și la soacră-sa-l ducea.
- Dar tu, Pinteo, ce-mă aduci ?
 — O căpățină de varză, 60
 c'am gândit că-mă dai nevastă,
 și mi-ăi dat o c.... aleasă.

Tema acestei balade este asemenea mult cântată ;
 se găsesc variante pretutindeni și chiar publicate mai
 în fie-care colecțiune câte una.

Reproduc mai jos două : una din Selagiă și alta
 din Basarabia.

345

STOIAN ȘI VIDRA

culeasă de d. Vasile Vajda în Nadeșul
român (Selagiu) și publicată în
Gazeta Transilvaniei

- Merge Stoian cu Vidra
la ospet la soacră-sa,
și din graiū așa grăia :
- Hei tu, Vidră, doamna mea,
ian' trage-mi o horicea 5
pe struna cea subțirea,
numai s'emi placă de ea.
- Hei, Stoiene, domnuț mare,
eū de-oi prinde-a trăgăna, 10
frunzele vor tremura,
vulturii s'or aduna,
stelele toate-or eși
mândra lună s'a ivi
Turcilor vitejilor, 15
vătaviū tâlharilor,
căci aceștia-or auđi,
la noi iute c'or veni,
pe tine te-or impușca
și pe mine m'or lua.
- N'avea frică, doamna mea, 20
trage-mi tu o horicea,
nici mare, nici mititea,
numai s'emi placă de ea.
Ea a prins a trăgăna :

- flori la flori să aduna, 25
 toată frunza tremura,
 vulturii se aduna ;
 toate stelele-aū eşit,
 mândra lună s'a ivit
 Turcilor vitejilor, 30
 vatazii tâlharilor.
 Căci aceşti aū auđit
 cu de grabă-aūşi venit
 — Hei, Stoiene, domnuţ mare
 dă-ne nouē pe Vidra-re. 35
 — Eū pe Vidra nu voiū da
 până capul sus 'mī-a sta;
 când pe Vidra am luat
 verde pe cruce-am jurat!
 — Hei, Stoiene, domn domnuţ, 40
 dă-ne dară cel murguţ!
 — Eū murguţul nu 'l-oiū da
 până capul sus 'mī-a sta;
 când pe el că 'l-am luat
 la luceferi bani am dat, 45
 verde 'n coamă 'l-am jurat
 să nu-l dau înstrăinat.
 La luptă s'aū apucat
 şi Stoian aşa-a strigat:
 — Sai, tu Vidră, şi-mi ajută! 50
 — Ajuta-ţi-ar Dumneđeū,
 care a fi, să fie-al meū.
 Stoian eară a strigat:
 — Turcilor vitejilor,
 vatazii tâlharilor 55

- lăsați-mă voi pe mine
 se'mi bag mâna 'n mineuță ⁷³⁾
 se scot dalbă hârtiuță,
 se-mi cetesc păcatele,
 se nu mai fac altele. 60
- Turci 'ndată 'l-aŭ lăsat,
 Stoian mâna 'și-a băgat
 și în loc de hârtiuță
 a scos mândră sabiuță ;
 capul Vidrei 'l-a tăiat 65
 și de acolo s'a luat,
 tot negru de supărat,
 și la soacră-a a'ergat .
- Bună ȕiua, soacră mare!
 — Sănătos, ginere, tare! 70
 unde-ai lăsat pe Vidra-re?
 — Eŭ pe Vidra o-am lăsat
 colo 'n capătul de sat,
 secerând holdițe coapte
 legând snopi până în noapte, 75
 secerând holdițe multe
 face snopi și face cruci,
 se fie pe plac la Turci,

346

STOIAN ȘI VIDRUȘCA

(Variantă din Basarabia, culeasă de d.
G. B. Madana și copiată din colecțiunea sa inedită).

- Vidrușcă din Țarigrad
fată de vizir bogat,
că eū de când te-am luat
tu cântec nu mi-ai cântat.
Ia cântă-mi un cântecel 5
cu cuvinte bărbătesci
și cu glasuri muieresci.
Ia seama sē-l potrivesci.
- Ba, Stoiene, n'oi mai vra :
eū ție când ți-oi cânta, 10
văile s'or rēsuna,
hoții că s'or destepta,
după noi că s'or lua.
Stoian că sē mânia,
Vidrii o palmă-l ștergea 15
și Vidra sē mânia
ș'a cânta că începea.
Când ea prinde a cânta,
văile că rēsuna,
hoții că sē destepta, 20
Păunașu mi auția
și din gură că dicea ;
— Ian auzi-o Vidra mea,
care-am logodit cu ea

aŭ ajuns'o jalea mea. 25
 Și armele-și încingea,
 la șleah, mare, că eșia,
 cu dinșii că se'ntâlnea
 și din gură. că dăcea :
 — Oh! Stoiene Procovici, 30
 căpitan. peste voinici,
 ce te plimbi tu pe aici ?
 Pe-aici îs locuri cu vamă,
 și mai rari voinici se află.
 Dă pe Vidra din cocie 35
 de doresci se-ți fiă dule
 ori haidem și ne-om lupta
 și care a dovedi
 acela bărbat i-a fi.
 — Eŭ pe Vidra nu ți-oî da, 40
 că am luat-o cu luna
 și se i-o duc maică-sa.
 Și la luptă se lua
 într'o Joi dimineața
 într'o di de vară 45
 de dimineață pên' seară.
 Când soarele-î în de sară,
 pe Stoian că mi-l oboară.
 Stoian din gură dăcea :
 — Vidrușcă, soția mea, 50
 pune mâna'n cel poclit,
 este-un cuțit mistuit,
 de la mă-tă juruit,
 că mă veđi în ce hal sînt.
 Vidra din gură-î dăcea : 55

- Ba, Stoiene, n'oi mai vrea,
 că cine a dovedi,
 acela bărbat mî-a fi.
 Stoian când o aușia
 lui lacrimile că-l mergea, 60
 și la Dumnezeu gîndea,
 cu inima la pămînt,
 cu gîndu la Domnu-sfînt.
 D-zeu îi ajuta
 și în unghii mi-l lua 65
 în pămînt că mi-l turna
 cu colb mi-l acoperia ;
 sîngele mi-l podidia,
 și de tot mi-l ucidea,
 și în bricică se suia 70
 la căsăchie mergea
 și din gur' așa dicea :
 — Vidrușcă, soția mea,
 la prestol tu te-ai jurat
 cu mine te-ai cunuhat 75
 ce-ți trebuia alt bărbat ?
 Ci ian scobori din cocie
 și poftim la căsăchie
 și țitele îi tăia
 pe tablă mi le punea 80
 la malcă-sa se ducea
 și din gură îi dicea :
 — Soacră, soacră,
 poamă acră,
 mî-a dat fiica se țin casă 85
 ea a fost o c... aleasă.

— O! Stoiene Procovici,
 căpitan peste voinicî,
 hai s'ă bem și s'ă mîncăm
 nici de pomană s'ă-i dăm !

90

347

MANEA

(cântat de baba Nora din Vâlcele)

Pe câmpul de la Săcele,
 peste dealuri și vâlcele
 vine-un car mare 'ncărcat ,
 numai suie și coboară
 că sarcina nu-î ușoară.

5

Lângă car cine-mi ședea ?
 cine totul priveghia
 și peste tot s'ă uita ?
 Este Manea 'ncălecat
 cu patru cai de furat.

10

— Dar nu-s cai de furat,
 că mulți bani am numărat
 pe masa vătafului
 de la ușa grajdului ;
 doi chiezași buni că mi-am pus
 pe stâlpsorii ai de sus.
 Nici vorba n'ă isprăvia ;
 păgubașul nemeria
 ș'ă dată că mi-l prindea,

15

- cot la cot că mi-l lega, 20
 în temniță îl băga,
 în temnița a de peatră
 unde n'a fost nici o dată.
- Ani de zile c'a ședut
 maică-sa nu l'a știut ; 25
 iar când ea a aușit
 iute-acolo a fugit
 și din gură i-a vorbit :
- Dragul meū, ce-ai stricat,
 de aicea te-aū băgat ? 30
 El mume-sei respundea :
- Maică, măicușica mea,
 am fost june de'nsurat,
 nici mustața nu mi-a dat,
 acum barba-mi bate genuchiū 35
 și mustața umerii
- Maică, măicușica mea,
 fă o roată pên'acasă,
 incălecă murg viteaz
 și te du la Domnul Vodă 40
 și-i spune din gură-așa :
- c'am fost june de'nsurat,
 nici mustața nu mi-a dat,
 ș'acum barba-mi bate genuchiū
 și mustața umerii. 45
- Maică-sa că alerga,
 murg viteaz încăleca
 și la Vodă se ducea
 și din gură îi zicea :
- Dale-le, Domnule Vodă ! 50

- sloboade-mi pe Manea afară,
 c'a fost june de'nsurat,
 nici mustața nu i-a dat
 ș'acum barba-i bate genuchii
 și mustața umerii, 55
 Vodă ast-fel respundeș ;
 — Pe Manea l'om însura,
 nevestă noi că i-om da :
 sapă lată,
 ferecată ; 60
 de nănași,
 doi țigănași.
 Ea la Manea se ducea
 și din gură-așa'i vorbia :
 — Manea, Manea, dragul maichii, 65
 pe tine te-or însura
 și nevestă că ți-or da
 sapă lată,
 ferecată ;
 de nănași, 70
 doi țigănași.
 Manea că se mânia
 ș'o dată se învârtia,
 temnița'n trei o crăpa
 și la Vodă se ducea 75
 și din gură-așa-î vorbia :
 — Dale-le, Domnule Vodă,
 dă-mi un cal de alergat
 și o murgă
 să-l ajungă. 80
 — N'am eû cal de alergat

și nici murgă
 să te-ajungă :
 murga-i gata de fâtat
 și-i păcat de alergat.

85

348

MÂRZA VOINICUL

(Variantă culeasă de d. Vasile Jianu,
 la Sredistea mică și publicată în
Tribuna)

Strigă, Doamne, cine strigă
 strigă Mârza din temnița ;
 așa strigă de cu jale
 când soarele nu-î răsare,
 apa în riuri nu merge 5
 nici în mări nu se clătare.
 Nime 'n lume n'aușia
 fără numai maică-sa.
 Ea la el că să ducea :
 — Dar' ce strigi tu-așa cu jale ? 10
 când soarele nu răsare,
 apa în riuri nu mere
 nici pe mări nu se clătare.
 Iar' Mârza din grai graia :
 — Dar' cum, maică, n'oi striga 15
 că de când eu sint născut
 tot în temniță am crescut
 tot în temniță închis

de tre-deci-și-doi de ani ,
 tot la ceasuri numărând 20
 și la pită așteptând.
 Mârza din grai mai grăia,
 către maica lui șicea :
 — Du-te tu la domniⁱ mari,
 ei sudu ⁴⁾ s^e'mi-l sudească, 25
 ori pe min' m^e prăpădească ;
 că mie mi-s'a urit
 tot în temniță șed^end
 și la ceasuri numărând,
 tot la pită așteptând. 30
 Maică-sa că se ducea ;
 când la domniⁱ ea ajungea,
 ea din grai așa grăia :
 — Bună șiuă, domniⁱ boierⁱ,
 pe min' Mârza m'a trimis, 35
 voi sudu s^e i-l suduⁱ,
 ori pe el s^e-l prăpădiⁱ.
 Domniⁱ așa îi șiceau :
 — Noi sudu nu i-l sudim,
 nici pe el nu-l prăpădim, 40
 până nu 'l-om însura.
 Dar' ce fată 'i-om peⁱ ?
 Inima gorunului
 din fața pământului
 de nou^e șufi ⁵⁾ de lungă, 45
 pentru trupul lui s'a ajungă,
 — Dar' la nunta lui ce-a fi ?
 Un acău ⁶⁾ de rachie,
 de rachie marmazie

- și un acau de vin roș 50
 vin d'al roșu din Lugoș.
 Maică-sa apoi se ducea,
 când la Mârza ajungea,
 ea din grai așa dicea :
- Eū la domnii mari am fost 55
 și sudul nu 'ți-l sudesc,
 nice nu te prăpadesc
 pâna nu te-or insura.
 Dar' ce fata 'ți-or peți ?
 Fetiță în patru dungı : 60
 inima gorunului
 din fața pământului,
 de nouē șufi de lunga,
 pentru trupul tēū s'ajungă.
- La nunta ta a fi 65
 un acăū de rachie
 de rachie marmazie,
 ș'un acăū de vin d'al roș
 vin d'al roșu din Lugoș.
- Mârza din grai îi grăia : 70
 — Esci bētrână și nu scii
 că acaul de rachie
 alea's, maică, lacrimile ;
 când pe min' m'or spānzura
 tu din ochi le vei vērșă ; 75
 dar acăul de vin roșu
 ala-ı, maică, sângele.
- Când pe min' m'or spānzura,
 din inima sânge-a pica.
 Dar' Mârza tot mai grăia, 80

- cătră maica lui dicea :
 — Du-te, măiculiță-acasă
 și te bagă 'n grajdul meu
 școate murgul de 'nșelat,
 de 'nșelat și 'ncurelat, 85
 cu ciucurei de argint
 cum n'a mai fost pe pământ.
 Murgu afară eșia,
 când la temniță-ajungea
 așa tare rîncheza, 90
 temnița 'n patru crăpa..
 Mârza afară eșia
 și pe murgu 'ncăleca,
 la domni mari se ducea.
 Când el la domni ajungea, 95
 din grai așa le dicea :
 — Domnilor! Păgânilor!
 rămâneți cu sănătate,
 de mine voi n'aveți parte,
 că la mână eă v'am fost, 100
 de mine vrednici n'ați fost.

 349

 COCOANA LUI ȘTEFAN VODĂ

Doamne ! In tirg la București
 în cele case domnesci
 imi rid și se veselesc
 voia bună-și împlinesc.

Cocoana lui Ștefan-Vodă	5
nici nu bea	
nici nu mânca	
nici voiă bună-și făcea,	
a pus tăcere și tăcea.	
Taică-sëu la ea mergea	10
și din gură-așa-i grăia :	
— Dar tu, Drajno, draga taichii,	
nici nu bei, nici nu mănânci,	
nici voie bună nu-ți faci,	
ai pus tăcere și tacii.	15
Da-le, Drajno, draga taichii,	
spune-mi mie cin ți-e drag ?	
că eă aici l'oi aduce	
și de i-oî face ceva,	
së nu mor în domniă	20
së mor în mareurgia.	
Pe ea din fire-o scotea	
și ea taică-sëu spunea :	
-- Mie mi-e drag Ghiță Aprodul.	
Nici vorba nu isprăvia	25
trei dărăbani se gătia	
și după el că pornia.	
In mijloc la Bucuresci,	
in cele crășme domnesci,	
când pe ușă se băga	30
el ișlicul desbrăca	
și pe masă îl trântea	
și din gură-așa grăia :	
— Hai, Ancu'o, hai în flori	
së strîngem la gălbiori	35

- să ținem la finișori.
 Nici vorba n'o isprăvia,
 pe Ghiță-Aprodu-l lega
 cu o sfoară de mătasă
 împletită'n câte șasă 40
 și la Vodă că-l ducea.
- Când pe poartă se băga
 covoare verzi i-așternia;
 el minteni ingenuchia
 și pe el îl întreba : 45
 — Ișlicul care-l la tine,
 par'că fuse și la mine?
- Poate, Doamne, o fi fost :
 mi l'a dat cocoana ta
 ca să mă iubesc cu ea. 50
 — Cismele care-s la tine,
 par'că fuse și la mine ?
- Poate, Doamne, o fi fost :
 mi le-a dat cocoana ta
 ca să mă iubesc cu ea. 55
 Domnul că se supăra
 și îndată poruncia,
 gâtu jos a i-l tăia.
- Ghiță din gură-i ținea :
 — Ingăduie puțintel, 60
 să blestem pe maica mea
 de ce m'a făcut așa:
 suptirel și nalt
 să fiu la cucoane drag.
- Nici vorba n'o isprăvia,
 capu jos că i-l tăia. 65

Drajna din gură grăia :
 — Eă, taică, te-oî blestema
 se nu mori în domniă,
 se mori în mare urgiă. 70
 Ea vorba nu isprăvia
 scaun și ștreang își lua
 sus în case se suia
 și minteni se spânzura.

—
 350

GHEORGHILAȘ ¹⁾

—
 Frunză verde artăraș !
 Căpitane Gheorghilaș,
 ce te tot plimbî prin oraș ?
 Că orașu-î drăgălaș
 și oamenii-s păgubași 5
 și pe tine de te or afla,
 te-or prinde și te-or lega
 și'n temniță te-or băga,
 în temnița a de piatră
 unde n'ai fost nici o-dată 10
 ție, Gheorghe, ți-o sta rău
 ție la un voinic, dău !
 Face Gheorghilaș ce face

1). A se vedea »Gheorghilaș« din colecțiunea d-lui G. Dem. Teodorescu, o variantă frumoasă și completă, care este, ca să zic așa, prototipul tuturor variantelor acestei balade; aceea conține chiar actul de naștere al acestei balade.

- dă pe ici, dă pe colea
 și pleacă din stână 'n stână 15
 să guste, brânza de-î bună,
 dă pe ici, dă pe colea,
 la moș Radu nemeria
 și din gură așa-î grăia :
 — Moș Radule, barbă sură 20
 ai pe cine va la stână
 ca să fiă de pricină ?
 El din gură așa-î grăia :
 — Da-le-le, mēi Gheorghilaș,
 mult ești tînēr și gingaș, 25
 pot să ȃic, pe legea mea
 d'oi avea pe cine-va,
 de cāt un biet mănător,
 dimineața s'a sculat,
 pe ochi negri s'a spelat, 30
 puțintel a îmbucat
 și lui rēu i-s'a aplecat
 ș'între burduși s'a culcāt.
 Face Gheorghilaș ce face,
 dă pe ici, dă pe colea, 35
 dă burdușii a-numera
 peste Macovei că-mi da
 și din gură așa-î grăia :
 — Vai de tine, Macovei,
 cin' te-a scos în ochii mei? 40
 Pēcatele mele multe,
 ȃilele tale sfirșite ;
 că scii frate, ori nu scii,
 cānd 'mi dai cu flinta 'n ceafă

- de beam apă sângerată 45
 cu măsele-amestecată ?
 Macovei așa-i grăia :
 — Da-le-le, măi Gheorghilaș,
 mult ești tînăr și gingaș,
 la inimă om vrășmaș ; 50
 ia'mi calul și oile
 și 'mi lungesce ȃilele
 s'e'mi mărit copilele
 că-i păcat, s'eracele !
 Gheorghilaș nu se 'nvoia, 55
 sabia din toc scotea,
 pe nalt cer o ascuția,
 mâna dreaptă i-o lua
 cu trei coaste-alătura.

— . . . —

351

SALOMIA

(auđit in Vălcele)

- Supt coastă la Roșia
 începe tăul a 'nghieța ;
 dar nu 'nghieța de rēcoare
 ci 'nghieța de supărare
 că s'e 'nsoară un crai mare. 5
 Dar mi-și ia, pe cine-și ia ?
 Dar mi-și ia pe soru-sa
 pe soru-sa Salomia.
 — Vino, soro, Salomiă,

- să plecăm la cununiă. 10
- Atunci, frate, mă voi duce
când tu, frate, că mi-ai face :
- pod d'aramă
peste vamă,
pod d'argint 15
peste pământ.
- Aide, soro Salomiă,
să pîmbăm la cununiă,
că câte mi-ai poruncit
toate ți le-am isprăvit. 20
- Atunci, frate, mă voi duce
când tu, frate, mi-ai aduce :
- sfânta lună
nună bună ;
sfântul soare 25
nănaș mare
și stelele
fetele ;
luceaferii,
feciorii. 30
- Vino, soro Salomiă,
să plimbăm la cununiă,
că câte mi-ai poruncit
toate ți le-am isprăvit.
- La cununiă pleca 35
biserica tremura
luminele să stingea.
Ear fiul Mariei
din fundul bisericei
să pripi de le grăi : 40

— Ce cutezi, popo, a face
 să cununi o sor ș'un frate?
 Nu-ți e, popo, păcat
 că doi frați ai cununat?

352

IOSIF

(variantă iar din Vâlcele)

La poartă la Țarigrad,
 zace Iosif răsturnat
 pe nouă scânduri de brad
 și cu gându la 'nsurat,
 și din grai așa vorbia: 5
 — Prea iubită malca mea!
 Dă-mi mie pe soru-mea.
 — Fugi Iosife,
 mare câne
 mare câne
 și păgâne, 10
 că soru-ta nu-i de tine.
 Iosif dacă-a auzit
 la inimă s'a mahnit
 și afară mi-a eșit
 și pe cal a 'ncălecat 15
 nouă țeri el mi-a umblat
 ca soru-s'a n'a aflat
 nici în față
 nici în dos
 nici la port 20

așa frumos
 și 'ndarăt el a sosit
 și din gură-a vorbit :
 — Prea iubită maica mea !
 că nouă țeri am umblat, 25
 ca soru-mea n'am aflat,
 nici la față
 nici în dos
 nici în port
 așa frumos. 30

Maică-sa din grai vorbia :
 — Scoală, fiică, și te 'mbracă
 din umeri pene 'n călcăie
 tot în haîne de angliă
 să mergeți la cunună. 35
 Când la biseric' au plecat,
 biserica s'a 'ntunecat,
 icoanele au lăcrămat.
 Numai maica Precista
 din rundu altarului 40
 ea din grai așa vorbia :
 — Asta ce poate să fiă
 de vin frați la cunună ?

353

Alta varianta (tot din Vâlcele)

Foaie verde olavie !
 — Maică, dă-mi pe sora mie.
 — Dragul maichii, o fi păcat,
 că soru-ta nu-i de măritat.

Du-te, du-te, dragul maichii ș'ocolesce șapte sate ș'o cetate și Brașovul jumătate	5
— Maică, măiculița mea, ocolit-am șapte sate, ș'o cetate și Brașovul jumătate	10
și ca sora n'am găsit nici în față, nici în dos, nici la port așa frumos.	15
Foie verde olaviă, merg doi frați la cunună ; când în biserică intră luminele dând se sting și maica Precista plânge tot cu lacrimi de sânge.	20

354

TATAL ȘI MAMA

(auđit la Vâlcele)

Foicică alămăie, da-mi-te-ar D-zeu mie se te pun în pălăria, se mă duc la Orăștia, ca se învăț bine a scrie.	5
Scriam două-trei rînduri, și m'apuca nisce gânduri ; pusei pana jos pe masă,	

Incepui a umbla prin casă,
 apoi jos iar m'aseđai
 la Dumneđeū mē rugai: 10
 — Lină-mi, Doamne, gândurile
 sē-mi isprăvesc rindurile.
 Când alea le isprăvia
 hoțu de diecel pornia; 15
 el venea la fereastră,
 umbra îi intra în casă.
 De frumos ce era
 toată casa lumina.
 El din gură așa grăia: 20
 — Măriuțo, draga mea,
 ia eși tu o țiră-afară
 că nu te-am vedut d'ast vară
 și de când nu te-am vedut,
 inima 'n mine-a scăđut; 25
 de când nu te-am sărutat
 inima-mi s'a uscat.
 Ea din gură îi grăi :
 — Eū afară-aș eși ;
 dar Ivan doarme 'n pat, 30
 doarme 'n pat,
 mort de beat ;
 la picioare,
 tot pistoale
 cu sabiă lată 'n mână, 35
 cu flinta la căpătii.
 El din gură îi grăi :
 — Morițico, draga mea,
 fă tu ce te-oî învăța:

- ia apă din ostroave 40
 și-mi udă țîținele ;
 pune mâna pe poliță
 e un dărab de mălai
 la cățea ca să i-l dai.
- Ea făcea 45
 cum o 'nvêța,
 lua apă din ostroave
 și uda țîținele
 punea mâna pe poliță,
 lua o cojiță 50
 la căne o arunca.
 Când afară că eșia,
 ei în brațe o lua
 și dulce o săruta
 și pe cal încăleca 55
 ș'o ducea,
 cât o ducea.
- Ea din grai așa grăia :
 — Auți baue,
 auți dragă, 60
 auți cum cântă cucșorul
 așa-mi arde trupșorul
 c'a rămas Ivanel,
 Ivanel în leganel.
 Să ducea 65
 cât se ducea,
 ea din gură-asa grăia :
 — Auți bade,
 auți dragă,
 cum îmi cântă mierlița, 70

- așa 'mi arde inima
 c'a rămas Ivănel
 Ivănel înfășețel
 și de mine singurel.
 Ea 'ndărēt că sē'ntorcea 75
 tot plângēnd și suspinând;
 la fereastră se ducea
 eacē, märe, ce vedea :
 Ivanel s'o fost sculat
 și plängea de nemăncat. 80
 Taică-sēū că'l legăna
 și din gură așa'ī grăia :
 Olio... lio, draguțūl taichūi
 că maică-ta s'a dus
 la câmpiă 85
 la curviă
 să'și capete omeniă;
 la Țarigrad
 l'alt bărbat.
 Ea din gură a grait : 90
 — Cumetre, cumetre dragă
 dar unde-e cumatra?
 — Cumătră-ta ți-s'a dus
 la câmpiă,
 la curvia, 95
 să'și capete omeniă
 la Țarigrad,
 l'alt bărbat.
 -- Cumetre, cumetre dragă,
 da de-ți-o veni acasă,
 ierta-o-ai, 100

ori bate-o-ai ?
 El din gură răspundea :
 — Nici n'o iert
 nici n'o s'o bat 105
 lui Ivănel țîță sê-i dea.
 Ea în casă că intra
 pe leagăn mi se-apleca,
 lui Ivănel țîță-i da,
 până când se sătura. 110
 El de pèr o apuca
 și pe prag o ducea ;
 gātu jos că i-l tăia
 și când sus se rădica
 din gură-așa cuvênta : 115
 — Vai de mine! ce-am făcut ?
 Copil mic mî-am sêrăcit,
 pe mine m'am vèduvit ?

355

MIREASA MOARTĂ

(apusă de Reveca Scurtu din Vâlcele)

—

Pe șesul Helerii,
 la curțile Chivei
 ese Chiva 'mpodobită
 cu iia tot șnuruită,
 pe tot șirul înflorit. 5
 Pețitorii l-au venit.

Joi pe Chiva aũ tocmit,
 Vineri boala o a lovit
 pên Sâmbătă mi-o murit.

Duminecă dimineață 10
 Chivei îi sosia pe ceață,
 vre-o cinc-șeci de călărași
 și cu doi albei de nași.

Maica Chivei a d'auđit 15
 și 'n pragul ușii-a eșit
 și din grai așa a vorbit:
 — Voi cin-șeci de călărași
 și cu doi albei de nași
 îndărăt se v'nturnați 20
 că Joi pe Chiva-ți tocmit,
 Vineri boala o-a lovit,
 până Sâmbătă mi-o murit.

Mirele nu s'o 'ncređut ;
 maica Chivei a d'auđit 25
 și din gură 'i-a vorbit :
 — Dragul maichii Dalimoane,
 dacă pe min' nu mă cređi,
 vino în casă și mi-o veđi.

El în casă mi-o intrat,
 pe Chiva o sărutat 30
 și din grai așa vorbea :
 — Maică, măiculeana mea,
 pe Chiva se mi-o 'ngropați
 în ușa bisericeii,
 că va eși un fir de linte, 35
 pe biserică s'a 'ntinde.
 Și pe mine se mă 'ngropați

în ușa altarului
că va eși un fir de brad
pe biseric' aruncat
și cu lintea înbrățișat.
Țara, lumea va vedea
c'a fost dragoste curată
d'un fecior și de o fată.

40

IX

DIVERSE

DIVERSE

356

MAICĂ, DE DUȘMANE MULTE

— Maică, de dușmane multe,
 nu cutez eși din curte.
 D'oi eși cu iie albă,
 ȃice că la lume-s dragă.
 D'oi eși mai mohorită, 5
 la toate le sînt urită.
 Maică, dușmanele mele,
 d'ar avea ele-o putere,
 m'ar trage
 din sus de drum, 10
 m'ar arde
 m'ar face scrum
 și cu scrumul de la mine
 și-ar unge sprîncenele.
 De le-ar unge 15
 le-ar cerni,
 c'ale mele
 tot n'or fi.
 De-ar muri
 și d'ar plesni 20
 c'ale mele
 tot n'or fi.

357

RAIŪ-IAD

D'aş sci că am zile multe,
 m'aş sui cu calu în munte
 să ved pfoaia ropoind,
 vîntu printre brađi bătënd,
 paseri pe ramuri cîntând. 5

Da-le-le, păsărele,
 cum cîntă pe rămurele,
 amar inimioarei mele !
 Daŭ în coaci, daŭ în colea
 şi dădui d'o cărăruşă 10
 de mergea la rai în uşă,
 par' c'am avut un păcat
 c'am găsit raiŭ incuiat.
 De D-đeŭ m'am rugat,
 raiul mi l'a descuiat. 15

Ce-am vedut, m'am bucurat :
 trupuri albe şi înflorite,
 de părinţi neafurisite
 şi de popa spovedite, 20
 şi de dascăli sunt cetite :
 fete nesulemenite,
 tot cu ingeri potrivite.
 Daŭ în coace, daŭ în colea
 şi dădui d'o cărăruşă
 de mergea la iad în uşă. 25
 Par' c'am avut un păcat :
 găsiŭ iadu-descuiat ;

ce-am vădut, m'am spăimântat :
 trupuri negre și pârlite,
 de părinți afurisite, 30
 de popa nespovedite,
 și de descăl necitite,
 fete sulemenite
 și cu dracu potrivite.

358

DRAGI ÎMI SÎNT FETIȚELE

Dragi îmi sînt fetițele
 când le rêsar țitele;
 când e țîța
 cât nuchița
 d'o poți prinde 5
 cu gurița.

359

CÂTE FETE AU MĂRGELE

Câte fete aũ mărgele
 toate-s drăguțele mele.
 Câte fete aũ cercei
 toate-s fluturașii mei.
 Câte fete rêsărite 5
 toate-mi par flori înflorite.

Cum aş face, cum aş drage
 că pe toate le-aş culege;
 să trăiesc ş'apoi să mor
 legănat pe sinul lor. 10

— —
 360

PELIN BEAU

Pelin beaŭ, pelin mânânc,
 sara pe pelin mă culc.
 Dimineața când mă scol
 cu pelin pe ochi mă spăl.
 Mă căsnesc de este o vreme 5
 să fac din pelinaș miere
 El, pustiul, e tot fiere!
 Mă căsnesc de este un an
 să fac din pelin zăchar
 El, pustiul, 'i tot amar! 10

— — —
 361

CINE M'A SĂRUTAT

Aseară pe inserat,
 cine m'a sărutat?
 Un voinic înalt,
 nalt cât și un brad :
 sprâncenele lui 5

pana corbului ;
 mîstăcioara lui
 spicul griului ;
 ochişorii lui
 mura câmpului ; 10
 rumeneala lui
 douë mere coapte :
 coapte la rēcoare
 neajunse de soare
 coapte la pămēt 15
 neajunse de vînt ;
 feţişoara lui
 spuma laptelui.

362

CÂNTECUL BEŢIVULUI

Pălincuță, lumea mea,
 pên' la moarte te voi bea.
 Of! rachiū, rachiū, rachiū,
 eū te beaū pe tine
 de bun ; 5
 tu mă faci pe mine
 nebun
 eū te beaū pe tine
 de tare
 tu mă trântesci pe mine 10
 în calc.
 Of! rachiū, rachiū, rachiū
 am pus gând
 sē-mi fac casă,

pălincuța nu mă lasă.	15
O ! rachiū, rachiū, rachiū,	
am pus gând	
să-mi fac o șură,	
pălincuța nu mă 'ndură.	
Pălincuță, lumea mea,	20
m'am jurat că nu te-oi bea	
până nu te-oi căpăta,	
până atuncea te voi bea	
până 'n șanțuri oi cădea	
și acolo oi șede	25
până m'oi putea scula.	
Of, rachiū, rachiū, rachiū,	
așa pății eū cu tine	
eū te beaū pe tine de noū,	
tu mă trântesci prin noroi.	30
Eū te beaū pe tine de bine,	
iar tu mă trântesci prin tină.	

363

VILEAN OTRĂVIT

(comunicat de d. Florian Chioreanu
și cules de d-sa la Craifalēul de câm-
piă, lângă Ormeniș)

Strușosor de magheran !
Asta-i cântecu lu Vilean.
Dimineața s'o sculat,
cisme negre și-o încălțat,

pe ulite s'o luat	5
tot cântând și fluerând și bună voie-și făcând.	
Câte fete-l aușia focu 'n vatră desvelia, lumini dalbe le-aprindea.	10
Mândra lui acas' uitată, scoate-și capu pe fereastră, ea din gură-o cuvintat :	
— Vino tu, Vilean, în casă c'afară ploauă de varsă și cafeua-i gata 'n masă, rozolis roșu 'n fereastră.	15
El d'acolo ș'o luat, pên' la măicuți-ș'acasă la maică-sa s'o rugat :	20
— 'Da aterne, maică, patu că pe mine mă doare capu, nu mă doare de durere, făr' de mândruțele mele.	
Măicuța i-a cuvintat :	25
— Spusu-ți-am, Vilene, spus, mândrele capu ți-aū pus, spusu-ți-am, Vilene, ție mândrele te-or pune bine ; spusu-ți-am, Vilene, așa, mândrele te-or așeđa.	30
Când era sara la cină, la Vilean ținea lumină Când era la mieđ de noapte, trăgeaū clopote de moarte.	35

Când era la prânzișor,
era 'nconjurat de flori
ba de flori
și de surori.

Cântă paserica 'n iarbă, 40
din Vilean cură otravă.

Cântă păsărica 'n nuc,
pe Vilean la groapă 'l duc :
nouă ceterași ținând,
nouă mândre a lui p'ângând ; 45
numai mândra lui cea dragă,
vinătă-i și tare neagră
că acea i-a dat otravă.

— —
364

AI SĂ-ȚI DĂM

Ici supt talpa românească
măi, Române, măi,
zace ura dușmănească
măi, Române, măi.
Supt piciorul Oltului, 5
zace capul șarpelui.

Și 'mi-o ții sora Păuna
ca să-ți dăm șarpelui una
să nu-și măi mărească suma, 10
Pitpalaca jos pe ouă
și ne țice nouă
ca să-ți dăm șarpelui două

și se-î dăm
 și se-î mai dăm
 dimineța pêne-î roauă. 15
 — Măi, vătașe, vere măi !
 poarta bine pe flăcăi
 ca se-î mai dăm încă trei,
 dor 1-om da de căpătâi.
 Dar e tare blestematu 20
 și nu moare împelițatu.
 Așteți iară se-î dăm patru
 să moară neastêmpêratu.
 — Măi, fârtate, Licurici,
 așteți se-î mai dăm vre-o cincî. 25
 Cântă leica cea frumoasă,
 ca se-î mai dăm v'ro șeșe.
 Flăcăiandru cu lungi plete,
 avem patru dintre șapte
 și două surorî stimate, 30
 haideți se-î mai dăm vr'o șapte.
 Frunză verde alun copt,
 că la Milcov și la Olt
 bat fiăcăii pên la opt,
 haide ți se-î dăm și noi opt. 35
 Măi, Române, veghiază bine
 de e mort cum se cuvine
 ca se-î dăm, și se-î mai dăm.
 de șarpe se ne scăpăm.

365

FUGITĂ DE LA BĂRBAT

—

Pe supt deal, pe supt pădure,
se duce-o boreasă ⁷¹) 'n lume,
fugită de la bărbat,
cu pruncul nebotezat.

—Taci, pruncule, nu mai plânge, 5

c'aici e pădurea deasă
și ne-aud hoții d'acasă.

Nici vorba nu isprăvia,
doi-spre-șapte inși sosia
și din gură-așa grăia :

10

— Tu, nevastă tinerea,
îngroapă-ți pruncu 'n pământ,
și aidi cu noi la iubit.

Ea iute de răspundea :

— Ba eă prunc n'oi îngropa, 15

că-î pruncul din trupul meu
și-î păcat de Dumneșeu.

Dar i-oî face un legănel,
într'un vîrf de stejerele;

vînt de vară bate-mi-o, 20

pruncul legăna-mi-l'o.

Ploaia caldă mi-o ploua
pe dînsul mi-l'o scâlta.

Dar țîță cine i-o da ?

Măculița Precista. 25

—

366

SOȚIORUL MEU

(spus de N. Dăndărău din Vâlcele)

Foicică mărăcine!
 ș'aș trăi și n'am cu cine,
 că cu cine m'am avut
 fost-a vreme ș'o trecut,
 ș'o mai fi 5
 ș'o mai veni
 dar ca aia n'o mai fi.
 D'ar da Domnul Dumneșu
 să mai vie soțul meu
 ca să maș trăesc și eu 10
 cu drag soțiorul meu
 că mi l'a dat Dumneșu
 să vecuim el și eu.

367

DULCE-AR FI VIAȚA

(spus de N. Dăndărău din Vâlcele)

Mândră, mândrușița mea,
 mult ar fi dulce viața
 pentru mine
 pentru tine
 dacă ne-am avea noi bine 5

că Domnu așa-a lăsat
 s'ascultăm unu de alt.
 Dacă noi ne-am asculta,
 Dumneḑeḑū nu ne-a lăsa.
 Fac dușmanii toate fac 10
 ca noi să nu ne-avem bine;
 da și eḑ atâta fac
 ca să trăim unu cu-alt.
 Mândruța așa-ḑicea :
 — Cum ne-a lăsat Dumneḑeḑū 15
 ca să nu fim unu rēḑ,
 și ca eḑ s'ascult de tine
 s'avem noi, dragă, mult bine.
 Că noi dac'am face rēḑ
 Dumneḑeḑū ne-a pedepsi 20
 și bine n'am mai găsi.

368

NADEJDEA

(N. Dăndărăḑ din Vâlcele)

Am avut eḑ un dor mare
 și care, Dumreḑeḑū, nu-l are?
 Mult dușmanii m'ar mânca.
 Dumneḑeḑū nu m'a lăsa !
 Tu, Doamne, înalt și sfânt, 5
 lasă-ḑi mila pe pământ
 să mă veḑi la ce foc sint !
 Doamne, Doamne ajută-mē
 și de la foc scoate-mē ;

ca focul meu este mare 10
 numai D-zeu mă are;
 ca focul meu e amar
 ca când aş arde 'ntr'un jar.
 Dar Domnul nu m'o lăsa
 şi d'aici m'o scoate-o dată 15
 că Dumnezeu este bun
 şi este puternicos
 nu mă lasă ticălos.

369

VENI MOARTEA FĂRĂ VESTE

—
 Peste-o apă, peste un tău,
 arde opt lumini de seş.
 Ziua plânge, noaptea ninge,
 nimeni nu le poate stinge
 fără inima-mi când plânge. 5
 Am fost şi eu florică,
 verde, frumoasă şi mică.
 Când am început a cresce
 veni moartea fără veste;
 nu s'a uitat că sunt floare 10
 şi m'a luat, în-elătoare!
 Plângeţi fraţi, plângeţi surori,
 plângeţi şi voi părinţi
 şi mă'ncongiuraţi cu flori;
 că pe mine-acum mă duce 15
 unde este veacul dulce.

—

370

DRAGA MI-E !

Dragă mi-e lelița naltă
 și la mers cam legănată
 că 'ntr'un picioruș ea saltă
 și-ți dă gură peste baltă.

Dragă mi-e lelița 'n joc,
 5
 când se leagănă cu foc.
 Unde ea-și pune piciorul
 se aprinde chiar mohorul ;
 când aruncă din ochișor
 arde sufletu-mi de dor.
 10

Dragă mi-e lelița mică
 și la trupșor gingășică,
 că se suie pe opincă
 și-ți dă gură și de frică.

Ca p'un fulg, o ieși în brațe
 15
 și o săruți cu dulceață.
 Fugi cu ea prin poeniță
 și o săruți în guriță .

371

FĂ-ME, DOAMNE,

Fă-mă, Doamne, ce m'ai face,
 fă-mă vița inului
 pe valea Belinului

s'aud vântul şuerând
 şi oiţele sbierând 5
 şi ciobanii fluierând.

372

GHEORGHE ŞI MARIȚA

Cine şede 'n ţermurel ?
 Şede Gheorghe tinerel
 peptenat
 şi retezat
 şi 'n măciucă răzimat. 5
 Două fete spală lână,
 pelin, pelinel
 Gheorghe p'acolo trecea
 şi din gură-aşa grăia :
 Dă-mi, Mariţo, un fulg de lână 10
 să-mi fac o mânăuşă 'n mână.
 — Ba eū Gheorghe nu ți-oī da
 c'o sē-mi fac un straī vĕrgat,
 sē-l'aruncām peste pat
 peste noi 15
 peste amēdoi

373

ŞEDĚTOARE

La cea casă mare
 cu uşa de vale
 cu ferestre 'n soare

este ședătoare,	
fete și feciori,	5
glas de cântători.	
Dintre ele toate,	
una s'alegea	
la apă mergea	
frumos peptenată	10
și frumos spălată.	
Mânile	
ca rujele	
fotele	
cu florile	15
și ea apă că ducea	
și treaba ș'o isprăvea.	

— — —

374

DRAGĂ VOINICE

—

Dragă voinice,	
trei cuvinte ești și-ai zice:	
aîda, aî,	
birje cu cai	
că pe loc	5
tu nu stai.	
Se ne ducem la spațir	
că spațirul este bun	
dar parale nu adun,	
că și pe care le ai	10
ș'alea din pungă le dai.	

Când te duci la prăvăliă,
 parale trebui să fiă.
 Dacă ai parale, 15
 ce gândesci
 îți târguiesci,
 dacă vrei vinuri și bere
 și ce-ți este pe plăcere
 și dacă poftesci 20
 lăutari încă găsești
 și bcut și mâncat
 numai te ia la jucat.

375

AIDE SÈ FUGIM

Aide, mândro, sè fugim
 c'acum e vreme de fugă
 pênă-î iarba crudă'l luncă :
 unde calci,
 urmă nu faci, 5
 unde șeđi,
 nu te mai veđi.
 Sè fugim, sè trecem Oltul
 și sè-și schimbe mândra portul.
 — Měi podar, podar sè fi, 10
 dar de frică tot sè scil,
 trage podul la o parte
 că-ți trântesc un glonț în spate
 trage podul mai d'a drept
 că-ți trântesc un glonț în pept. 15

376

DORUL E MARE CÂNE

Dorul este mare câne,
 peste multe dealuri vine
 și se bagă 'n sîn la mine
 și se pune lespejoară
 la a mea inimioară,
 de cat că mă omoară.

5

Nu sciū unde
 m'aș ascunde,
 chiar la inimă răspunde.

Doru și cu dragostea,
 când umblă ei la un loc
 astâmpără câte un foc.

10

Dorul este un viclean,
 la mulți umblă peste-un an.

Umblă câte o dată
 la fecior și la fată
 umblă câte o dat
 și la om însurat.

15

377

CUCULE DE LA PĂDURE

Cucule de la pădure,
 du-te la mândra și-I spune,
 spune, spune și iar spune

s \acute{e} nu se mai poarte bine ;
 c \acute{a} destul c \acute{a} s'a purtat :
 m'a m \acute{a} ncat \acute{s} i m'a secat, 5
 numa'n laib \acute{a} r m'a l \acute{a} sat,
 numa'n laib \acute{a} r \acute{s} i'n papuc
 toamna, ca pe un ha \acute{d} duc.
 Sluguli \acute{t} \acute{a} m'am b \acute{a} gat
 pe \acute{s} ase, pe \acute{s} apte al 10
 la'mp \acute{e} ratul Nicolai
 s \acute{e} -i \acute{i} ngrijesc de doi cai,
 de doi cai cu coama mare
 s \acute{e} m'arunc pe ei c \acute{a} lare,
 s \acute{e} -m \acute{i} strige to \acute{t} i : c \acute{a} pitane, 15
 c \acute{a} pitane Solomoane !

 378

 SPUNE DRAG \acute{A} MAIC \acute{A} -TA

— Spune, drag \acute{a} , maic \acute{a} -ta
 s \acute{e} - \acute{s} i \acute{i} nchid \acute{a} uli \acute{t} a
 tot cu vin
 \acute{s} i cu pelin
 s \acute{e} nu ne mai \acute{i} nt \acute{a} lnim, 5
 f \acute{a} r \acute{a} S \acute{a} mb \acute{a} ta o dat \acute{a}
 \acute{s} i Duminec \acute{a} \acute{d} iu \acute{a} toat \acute{a} .
 Spune, drag \acute{a} , maic \acute{a} -ta,
 dac \acute{a} vrea s \acute{e} mi te dea,
 nimic zestre e \acute{u} nu- \acute{t} i ia \acute{u} . 10
 Papuci, drag \acute{a} , e \acute{u} \acute{i} \acute{t} i da \acute{u}

ș'o rochița ș'o basma,
 numai sè mē uit la ea.
 Spune, dragă, maică-ta,
 c'am moșii, și am averi 15
 și nimic, nimic nu-ți cer.

379

CUCULEȚ CU PANĂ SURĂ

Cuculeț cu pană sură,
 ce-ai cătat la noi în șură ?
 ori ți-e foame, ori ți-e sete?
 ori ți-e dor de codru verde?
 — Nu mi-e foame, 5
 nu mi-e sete,
 nu mi-e dor
 de codru verde ;
 dar mi-e dor de satu-meu,
 ca am trei mândre în el: 10
 doue'n deal
 și una 'n vale.
 A din deal
 s'a măritat,
 a din vale 15
 m'a lăsat
 ș'a din câmpul satului
 aia m'a dat dracului.

380

VAI DE MINE

—
 Vai de mine, dor îmi e,
 dar dorul departe mi-i
 chiar în fundul grădinii,
 supt o tufă de mărar,
 la Petrică'n buzunar ;
 supt o tufiță de isma
 la Marițica în tindă,
 sub o tufă de bujor
 la Marița în pridvor.

5

— . . —

381

REVECUȚO LELE !

—
 Foaie verde de surcele,
 Revecuțo lele,
 trece un cârd de rindunele
 pe d'asupra casei mele.
 — Da nu-i cârd de rindunele
 ci sint dragostile mele.

5

— ~~~~~ —

382

UND-TE DUCI ?

—

— Und-te duci ?

— La grădina cu doi nuci
 se dau apă la doi junci
 și gură la doi voinici.

- Nu mi-ai spus Gheorghe d'a-seară 5
 ca te duci și astă seară
 se-ți gâtesc o pânișoară
 din făină d'a ușoară,
 coaptă 'n sîn la inimioară
 dospită sub țitișoară. 10

383

OAIE, OAIE, OCARĂ

—

Oaie, oaie ocără,
 ești în deal și dapănă
 două pere
 două mere

- și un puț de graur 5
 și te roagă rugului
 și te'nchină cucului:
 — Cucule, Măria ta,
 mă rog de dumneata
 se-mi dai un călușel 10
 un călușel sprintenel,
 se mă duc la soru-mea

la soru-mea Horgușa,
 c'am auzit
 c'a făcut
 trei feți
 logofeți. 15
 Unul a murit,
 unul a perit,
 unu'n munte s'a suit 20
 cu ciocanu ferecat,
 muntele l'a dărimat.

—~~~~—

384

SĂRUTĂ-MĂ, BADE IOANE.

—

- Sărută-mă, bade Ioane.
- Dracu te poate, de foame.
- Sărută-mă că ți-oi plăti
- Nu te pot de m'ai beli.

—~~~~—

385

PÊNĂ-Î OMUL TINEREL

—

Frunză verde stejerel,
 până-î omul tinerel,
 se leagă vorba de el.
 Dar dacă îmbătrânesce
 și vorba-î călătorește. 5

—~~~~—

386

IUBESC O COPILIȚĂ

Să iubesc, maica mă 'nvață,
 să iubesc fată buzată.
 Eū iubesc o copiliță,
 ce-ī miroase gur'a-țiță
 și buzele-a lămâiță.

5

387

NU TE UȚA DREPT LA MINE

Nu te uita drept la mine
 c'or gândi că ne-avem bine.
 Dar uită-te 'ncruciat
 c'or gândi că ne-am lăsat.

388

SARUTĂ-MĂ, MÂNDRO

Sărută-mă, mândro, 'n gură
 c'am mâncat asar' untură,
 untură de turturea
 de la socră-mea,
 untură de turturică
 de la ibovnică.

5

389

BĂDIȚĂ, CUM TE-AM URÎT

—

- Bădiță, cum te-am urit
aseară dintr'un cuvint !
— Tu, mândruța, se mă ierți,
c'așa fac oamenii beți.

—————

390

MĂRIUȚĂ, MĂRIOARĂ

—

Măriuță, Mărioara,
nu lasa lumea se moară
da-le gurița, se nu moară
se nu moară de grea boală
se-1 doară la inimoară
pentru a ta gurișoară

5

—————

391

FRUNZULIȚĂ BAT'O BRUMA

—

Frunzuliță bat'o bruma !
Baga ciurda'n bătătură,
se se faca ceapa buna
s'usturoi cu capațină

—————

392

SPUNE INIMĂ

—
Spune-mi, inimă, de ce te bați ?
de plumâni și de ficați ?
Fi, inimă, răbdătoare
că-î pământul supt picioare.

—

393

FRUMOASA E MÂNDRA MEA

—
Frumoasă e mândra mea,
frumoasă, dracu s'o ia.
Mândra naltă și buzată
n'are nici o judecată.
Judecata e făcută :
strînge-o'n brațe ș'o sărută.
Mândră naltă, subțirică
par'că'i trasă prin verigă.

5

394

FRUNȚA VERDE STEJEREL

—
Frunță verde stejerel !
Stejerel, foaie măruntă
toate paserile cântă.
Es mândrele de le ascultă. .

De-ar eși și mândra mea
 să-și asculte pasărea 5
 cum îi cântă patima,
 patima iei din ferii
 ș'a neichii din feciorii
 că nu-i fată, nici nevestă,
 nici în rînd cu fetele 10
 nice cu nevestele
 numai în rînd cu c....

395

SĂRUTA-TE-AR PUPEZA

— Săruta-te-ar, săruta,
 săruta-te-ar pupăza.
 — Ba mai bine d-ta,
 Dumneata cu gurița.
 Gurița și buzele, 5
 ochii și sprâncenele
 gâtul cu mărgelile,
 alea-mi mîncă țilele.

396

DE CAT ÎN CALUȘERIE

(de la Craifaléul de câmpia, lângă
Ormeniș).

—

De cât în calușeriă,
mai bine cu sapa'n viie
cât îi ȕiua
capalesci ;
vine noaptea, 15
te-hodinesci.
că din viie, vii acasă,
din călușeri nu te lasă.
În calușeri n'ar fi rău,
că te-aruncă 'n lepedeū. 20
Călușeru-1 om frumos
si de față și de dos
si din gură-1 mincinos.
Fecioru din călușeri,
cum joacă ca pe tier! ⁷⁵⁾ 25
Uite eu dacă n'am fost,
uite, mēl, cum joc de prost ;
s'apoi eu, sērac de mine,
mult mē trudes̄c și nu-1 bine.

—

397

CALUȘERI DE PE TÎRNAVA

—
 Calușeri de pe Tirnava,
 cu opinci de scroafa neagră.

Călușeri de pe câmpia,
 cu opinci de ciocârliă.

Dați-i gură, mei feciori,
 nu ședeți ca 'n ședători.

Dați-i gură mutului,
 și picioare secului.

5

398

DE CÂT SE FIÎ CĂLUȘER

—
 De cât să fi călușer
 mai bine să fi hoher,
 că hoheru-omoară câni
 călușerii cară lână.

399

GLOD ȘI TINA

—
 De la gură
 ris și glumă ;
 la inimă
 glod și tină.

400

LA PASCI ÎN SĚRBĂTORI

—

Pe la Pasci în sġrbători,
când îi câmpu plin de flori
și crășmele de feciori,
am pus de gând să mġnsor.

Dar Elena, preoteasă,

5

nu mġ lasă

sġ-mi fac casă,

că ea ȃice sġ-i iaă fata
că-i ȃă bană și-i ȃă și casa.

Eă ȃic sġ-i dea și doi boi,
de vrea sġ meargă la noi.

10

401

TRAGE CU OCHIUL

—

Trage, mândro, cu ochiul
sġ se legene codrul.

Trage, mândro, cu geana,
sġ se legene iarba.

Ține-mġ, mândro, de mână

5

că eă is de viăă bună,

de viăă hireanului

din țara Ardealului.

402

COSTICĂ CU OCHII VERȚI

— Costică cu ochii verȃi,
ce te plimbă printre liveȃi,
oră pe ȃta sã ții-o veȃi ?
Costică, basmaua-ȃi pică.

Ia-o, Linȃo, ș'o ridică
și mă-o spală
și mă-o calcă
și mă-o spală
ș'o fă albă.

15

403

FRUNZULIȚĂ IARBĂ MARE

Frunzuliȃ iarbă mare !

— Unde-ai plecat, fată mare ?
Foică, foi ca bobul !
— Am plecat sã-mă cat norocul.
Verde foaie de dudău !
— Eă îți sunt norocul tãu !
eă am turme mari de oi
și am buȃi cu gălbiori.
— Mănce-ȃi lupii oile,
spargă-ȃi hoȃii buȃile ;
trăiesc eă cu frumșeta mea
și tu cu averea ta.

5

10

404

CINE ȘEDE PE VALE

—

Cine șede doar pe vale,
vede luna când răsare.
Cine șede doar pe luncă,
vede luna când se culcă.
Drum în deal și drum în vale 5
drum la poarta dumitale.
Drum la grădina cu nuci,
und-să plimbă doi voinici,
doi voinici
cu doi cai mici.

—

405

CÎND ERAM ÎN VREMEA MEA

—

Când eram în vremea mea
sburam ca o pasărea
și sburam din cracă'n cracă
n'avea nimeni ce se-mi facă ;
și sburam din pom în pom 45
nu mă vedea fel de om.

—

406

FOAIE VERDE DE SECARĂ

—

— Foaie verde de secară,
fă, leîcuță, leîcușoară,
ia mai eși o leac' afară
ca sê-mî dai o gurișoară.

— Nu es neîculiță,
ca sê-ți dau guriță.

5

407

MIERLIȚĂ, MIERLIȚĂ

—

— Mierliță, mierliță,
pasere pestriță,
pestriță și sură,
farfara de gură,
aș nu ți-am ȃis ȃie
ca sê-mî fii soție,
sê nu-ți faci aiure
cuibul prin pădure,
ci sê-l faci mai bine
aproape de mine ?

5

10

408

FRUNȚULIȚĂ MĂRĂCINE

Frunțuliță mărăcine !
 Vedeți oameni ce minune :
 două flori într'o grădină,
 ș'amândouă 'ntr'o tulpină
 ca doi ochi într'o lumină :
 una mie foarte-mi place,
 cea-l-altă moarte-mi face.

5

409

GÂNDURI CUVIOASE

Luai-o coală de chârțiă,
 ș'o pusei în pălăriă,
 plecai la cântălăriă ;
 scrisei două-trei rânduri
 și nu mai putui de gânduri
 nisce gânduri cuvioase,
 de la fetițe frumoase.

55

410

NEVASTA-VĒDUVA

Nevastă-nevastă,
 nevastă vēduvă,
 scoală că-i ȝiuă ;

că cele cu bărbat
 de când s'au sculat!
 prânda l'au gatat 5
 și l'au și mâncat;
 în casă-au măturat,
 caii i-a 'nhămat,
 la tirg au plecat,
 la tirg la Galați, 10
 ca să tirguiască
 fir și ibrișim
 se-și coase zăbun.

411

FRUNȚĂ VERDE Ș'UN SPINAC

Frunță verde ș'un spinac,
 d'ar fi neica cât de nalt
 și tot mie nu mi-e drag.
 D'ar fi chiar și cât un brad
 și tot mie nu mi-e drag. 5
 D'ar trece de brad în sus
 ce mi-a fost mie s'a dus!

412

EŪ ȚI-AM SPUS, MÂNDRUȚO

EŪ ți-am spus, mândruțo, ție,
 se-ți faci iie de anglie,

să-mi fii dragă numai mie.
 Tu ți-ai făcut de părgat
 Să fii dragă și la alt.

5

413

CUCULE, PANĂ GALBENĂ

Cucule, pană galbenă!
 eă mă culc, tu mă leagăna
 și mă leagăna frumos
 să nu cad din leagăna jos
 că eă nu sunt învățată
 ca s'adorm nelegăna.

5

414

TOATĂ ȚIUA TRECE-O ȚI

Toată țiuă trece o țiu
 pêne lumea n'oi trăi.
 D'ai trăi o țiu ori două
 te-ai topi apoi ca roauă
 ca roaua de dimineața,
 ca și prima-vara ghița,
 ca și roaua de pe zare
 într'un răsărit de soare.

5

415

COPILĂ SECERĂTOARE

Copilă secerătoare,
 nu secera vara 'n soare
 că soarele te-o păli,
 fața ți s'o vesteji.
 Plântă secera 'n pământ 5
 și o ia la deal la vint
 că e soare
 și răcoare
 tatăișa floare
 și-om secera la vint, 10
 tu te-ai culca la pământ.

416

SĂMĂNAT-AM TRANDAFIR

Sămanat-am trandafir
 n'a răsărit nici un fir.
 Semănat-am busuioc
 și n'a răsărit de loc.
 Semănat-am iarbă mare 5
 și tot ved că nu răsare.

417

SĂ FIU CÂNE

—

Să fiu câne 'n patru brânci
de nu te-oi face să plângi.
Când fetele-or merge 'n joc,
tu să pui baia la foc. 5
Când oamenii fin-or strînge.
tu-ai şedeă în casă ş'ai plînge.
Când oamenii-or secera,
tu în casă-ai legăna.

418

FOICICĂ TREI GUTUI

—

Foicică trei gutui,
de când s'a dus dumnealui
n'am dat gură nimului.
Dar acum, într'o părere,
eu dau gură cui mi-o cere. 5

419

AM IUBIT UN BIET BĂIAT

—

Am iubit un biet băiat,
nici mustaţa nu i-a dat,

c'ala-I bun de sărutat.
Am o iubită nevestă
nici în casă nu mă lasă,
nici afară nu vrea să iasă.

5

420

AUȚI, MÂNDRO

Auți, mândro, popa toacă
eși afară și te roagă,
te roagă la D-zeu
să moară trăsnițul tău ;
că și eu mă voi ruga
la măicuța Precista
să moară trăsnița mea,
să te iați pe d-ta.

5

421

LUAȚI SEAMA

Luați seama, mei feciori,
că vine și mândra mea
cu fața ca chârția,
cu dosul ca trestia.

422

ASTĂ VARĂ

—

Ast-vară
 fusei la moară,
 vedui fată mirioară
 cu cosița gălbioară.
 Rupe-i-s'ar cosița,
 cum mi-a rupt ea inima!

5

423

SUNĂ IN UNA

—

Sună în una, sună în trei,
 suna-mi ibovnică 'n Schei.
 Sună-mi una, sună-mi două,
 sună-mi ibovnică nouă.

424

FOAIE VERDE LEMN USCAT

—

Foaie verde lemn uscat,
 la ce, Doamne, m'ai lăsat
 așa voinic și sêrac ?
 să umblu din sat în sat,
 de toți câinii sunt lătrat,
 de toți oamenii muștrat ?

5

Ear copilul cel bogat,
nici nu intră bine în sat,
de toți câni-i aparat.

425

CÂND ÎȚI VED ȚIȚELE

Mândră, mândrulița mea,
când îți ved țitele 'n sin,
par' că sînt un om bătrîn :
picioarele nu mă țin ;
par' că sînt un copilaș, 5
de șase de șapte ani.

426

PENTRU O MÂNDRĂ CA A MEA

Pentru-o mândră ca a mea
multă cale-aș trepăda;
dară pentru maică sa,
nici-o urmă n'aș călca
că-mi deschide porțița 5
și mă ia cu palita.
Audiț-am, audiț
că mândra s'a logodit.
Las'o să se logodească,
numai să nu-și bănuiască. 10

427

FOICICĂ CA TINA

Foicică ca tina !
 Aseară, am fost la Lina,
 spârgea ciurda grădina,
 grădina cu brebenei,
 să plimba Lina prin ei,
 Lina cu drăguțul ei.

5

428

AM O MÂDRĂ CA O FLOARE

Eü ți-am spus, măndruțo, a sară
 să scoți șeaua din cămară
 și murgul din grajd afară
 să mă duc la ședetoare
 c'am o mândră ca o floare

5

429

FRUNȚĂ VERDE LEMN SUCIT

Frunță verde lemn sucit,
 de m'aș vedea în deal suit
 și cu murgul priponit,

cu pripon de trei grănate,
osândite-ar și te-ar bate
pernișoara de ieri noapte,
care ți-am pus-o supt spate
și diceai că nu se poate !

5

x

SCHITE

FĂRTAT-SURATĂ

INFĂRTĂȚIT-ÎNSURĂȚIT

(Schiță)

Infărtățitul și insurățitul este un obicei popular vechi, păstrat încă în județul Mehedintz.

Vorbesc de acest frumos obicei :

1) spre a-l face cunoscut; căci nică-iuri, în scriitorii noștri de din coace—pe cât știu—nu e nici descris, nici măcar amintit, și 2) pentru a rectifica greșita însemnare ce s'a atribuit cuvântului «fărtat».

În balada Toma Alimoș «*Poezii populare ale Românilor*» adunate și întocmite de V. Alexandri, citim :

să trăiesci, Mane *fărtate!*
dă-ți mânia după spate
ca să bem în jumătate

Cuvântul fărtat, dice Alexandri, e compus din cuvintele «fără» și «tată» și înseamnă «bastard».

Alexandri a fost înșelat prin asemnarea de sunete între «fărtat» și «fără tată»; căci de

alt-fel e evident—și chiar frasa o dovedește— că Toma, întrebuițând cuvîntul «fârtate», a voit nu se insulte pe Manea, ci se spună lui Manea ceva plăcut, ceva ce se-l îmblîndească, se-l facă bine-voitor, oferindu-i chiar jumătate din beutura sa.

Deci «fârtat» e o vorbă de prietenie, nu de insultă.

Tot însemnare de apropiere, de legătură prietenească, are acest cuvînt și în alte frase în care se întrebuițează.

Ast-fel, într'un cântec popular din Transilvania, cules de d. Moldovan, găsim frasa :

Străinu-s 'nstrăinat
sărăcia mi-e fârtat

Aci *fârtat* nu poate însemna: bastard, orfan; din contră, înțelesul cel adevărat răsare de sine: e soț, prieten nedespărțit.

În alt cântec tot din Transilvania, cules de d. Pop Reteganul și inserat în colecțiunea de față (pag. 159) se află strofa :

Ș'am veșut *fârtat* pușcat
fără mîni și fără cap
și, d'eu, mie s'o rugat
să ținore pușca cu patul
și să-î zdrobesc capul.

Nici aci cuvîntul «fârtat» nu poate însemna de cât tot «soț», «ortac.»

Într'un alt cântec iarăși din Transilvania,

cuvîntul «fârtat» nu poate avea înțelesul de «bastard, orfan». Ecă și acel cântec, cules în giurul Reteagului, de d. Pop Reteganul :

Mă dusei Sămbată 'n tirg
 să vîd boii cum se vind
 vacile cum se plătesc
 mândrele cum se iubesc.
 Voļu și pe mândra mea
 în brațele altuia.
 — Las, *fîrtate*, mândra mea
 că fac moarte pentru ea.

În sfîrșit, într'o colindă inserată mai sus (pag. 245) cuvîntul «fârtat» e însoțit de: «ca frate,» ceea ce esplică pe deplin al lui înțeles :

Floarea vinului ȃice:

— Ba eu sint mai mare
 și mai de de mult;
 că d'unde sint eu
 sint și veseliți
 și ca *frați fîrtați*

Deci, *fîrtați* ca frații.

Nîmic decî ce ar deștepta ideia de «bastard» de «orfan».

În frumoasa, substanțială și energică întîmpinare juridică făcută de d. avocat Teodor Michali din Dej la acuzarea de «tradare de patriă» formulată de avocații maghiarii contra d-lor I. Rațiu, Michali și alții pentru ducerea Memorandului Românilor la Viena, citim și următoarea frază :

»Cred și eu că, în timpul de față, suntem încă lăsați la discrețiunea procurorilor regesci, a camerelor advocațiale și a *fărtașilor vostri* cetățeni de la Turda, Arad....«

Nici aci cuvîntul «fărtași» nu poate însemna «fără tați», «orfani», ci tot «soți», «prieteni» sau în cel mai apropiat înțeles de orfan, nu poate însemna: «orfani de tată» ci cel mult—dacă e vorba să aibe un înțeles privativ—n'ar putea însemna de cât: orfan de minte, orfan de civilizațiune, orfan de acele principii care guvernă și călăuzese lumea modernă și civilisată.

Dicționarul budan, ecă cum esplică această vorbă:

Fărtat: soț, ortac, de la frate.

Deci, nici-o legătură sau asemănare, fiă de sens, fiă etimologică, cu: «bastard» cu «fără tată.»

«Fărtat» are de corelativ feminin vorba: *surată*.

Bărbații își țin unul altuia: *fărtate!* femeile: *surată!*

Ecă și câte-va bucăți de versuri în care se află vorba *surată*:

Cine mă cercetează?

— Două păsărele
pe două smișele,
Dar nu-s păsărele,
ci sint *surățele* :

u a-î cu barbat
tr psor desmierda ;
ina-î veduvița,
tî ip fară credința.

Alta, din cântecul *Siminic*, cules de d. Nicorescu Jăbăreanu în valea Bistrei (Bănat :

Pe drumuț cătră Orade
merg două fete *surate*.
Una-î mândră de serac
alta- smirda de găzdac

Dicționarul budan explică această vorbă în modul următor :

Surată : soror, amică.

* * *

Vorbele care întocmesc o limbă nu sint creațiuni de fantesie.

Ele aũ o chiemare și o noima : sunt me-
nte a oglinzi inteligentei oamenilor care le
întrebuințează : un lucru, o ființă, o idee, o
datină etc. și într'un timp dat tot aceleași.

Vorbă care se nu represinte nimic, care se
nu deștepte mai ânteiũ la cel care o ȃice și
apoi la cel care o aude imaginea unei fiinte,
unuĩ lucru, unei datine, un simțimint saũ o
ideie, nu se poate înțelege, nu poate esista; căci
n'ar avea nici-o noimă.

Aceasta esplică de ce, în toate limbele, pe
de o parte se crează cuvinte, când lucruri saũ
idei noui apar, saũ dispar cuvintele care re-

presenta sau oglindesc ființe sau obiecte ce nu mai sunt, dar au fost.

Așa fiind, când în limba noastră găsim cuvintele: «fârtat și surată», cu o circulație foarte întinsă, — de vreme ce se întrebuintează în toate țările românești, fiă ele libere, fiă sub jug străin — și cu înțeles pretutindeni același, cum dovedim mai sus, nu putem să nu admitem că a fost în obiceiurile Românilor ceva care avea de scop a înființa între ei legăturile pe care limba le oglindesc în vorbele: fârtat, surata.

Și de fapt tot mai există un obicei, o solemnitate: „infărtățitul și insurățitul“ care, în județul Mehedinți, se practică în toți anii și în munții apusei din Transilvania asemenea.

În județele vecine cu Mehedințul, ca Doljul și Gorjul, nu am dat de urme de această solemnitate deși cuvintele: fârtat și surată, există.

În partea de dincoace de Olt a României nu e nimic și peste Milcov negreșit că nu e, de vreme ce Alexandri, cunoscătorul adânc al poporului, admiratorul entusiast al lui și culegătorul cel mai stăruitor și cu dragoste al măgăritărilor poetice populare, n'ar fi putut să nu cunoască acel obicei, dacă el ar fi existat și dacă l'ar fi cunoscut n'ar fi atribuit cuvintului fârtat un înțeles atât de străin de el.

Pentru Transilvania, găsesc în volumul: *Românii din munții apusei* de d-nii Teofil Frâncu și G. Candrea descrierea solemnității

cu care se leagă pe acolo fărtașii și suratele.

Daca totuși ar mai exista un asemenea obicei și aiurea în țara, afară de județul Mehedinți, sper că se va găsi cine-va care să rectifice eroarea în care aș fi căzut, afirmând că nu e.

Infărtașitul și insurașitul în Mehedinți

Ce este infărtașitul și insurașitul ?

Care e solemnitatea cu care se săvârșește ?

Am practicat, ca copil, infărtașitul și am în București pe fărtașul meu, d. profesor G. Gârbea.

M'am adresat la dânsul, spre a reconstitui împreună, în toata a ei întregime și amănunțim, serbarea infărtașitului ; am făcut apoi amîndouă apel și la mai tineri de cât noi, care s'aũ infărtașit mai de curînd.

Ecă dar ce este, la Mehedinți — și în special la Severin — infărtașitul și «insurașitul» :

Luni, după Dumineca Tomei, spre seară, familiile orașului es afară la câmp, însoțite de copiii lor, pentru insurașitul și infărtașitul acestora.

Locul destinat acestei petreceri — imi scrie Al. Băcleșanu, absolvent al gimnasiului real din Severin — este o câmpie acoperită cu un covor de verdeață. În apropiere se află turmele ciobanilor ; mielușcii sburdă prin iarba, sbeguintu-se pe lângă mamele lor.

În apropiere de această câmpie, se află o tînără pădure, numită *Cribala*.

De cu ziua, ba chiar și în zilele precedente, se fac pregătiri prin familie, pregătiri ce constau mai ales în „incondeiare” de oue, pe care mamele sau scriu ceva, sau le împodobesc cu diferite figuri esecutate cu un condei special muiat în ceară; apoi ast-fel incondeiate le roșesc. Căldura apei cu băcan roșu topesce ceara, roșesce ouele, afară de părțile ce au fost incondeiate, care rămân albe.

De dimineață, Luni după Dumineca Tomei, copiii aleargă în toate părțile, spre a culege smicele de salcă (salciă) pentru coroane.

Ast-fel pregătiti, după prânz, își iaș cununile, ouele incondeiate. puțină sare — toate obiecte necesare la infărțit și însurățit — și pornesc la câmp, împreună cu părinții.

În timpul din urmă, imi afirmă ténérul Băcșeanu, sarea ar fi fost înlocuită de unii cu zahăr și mai adăoge că, la câmp, sunt întâmpinați de unul sau de două comitete de tineri, cu muzici care cântă diferite arii. Apoi fiecare merge la casa comitetului și dă o sumă oare-care de bani, după voință.

Pe vremea noastră, nu esistaș nici comitete, nici contribuire de bani.

Ajunși la locul destinat, însurățitul și infărțitul se începe, procedându-se în modul următor :

1). Se face o horă „mândră și frumoasă”, la care iaș parte totți, mari și mici, părinți și

copii, aceștia din urma, băieții și fetele, ținându-și coroanele de salciă pe ante-braț.

2). După cât-va timp, copiii se desprind din horă, lăsând numai pe cei mari să urmeze jocul și se retrag: băieții cu băieții, fetele cu fete.

3). Intocmiți apoi în grupe de câte două băieți sau două fete, își pun coroanele pe cap și încep înfrățirea în modul următor :

Mai întâi, schimbă unul cu altul câte un ou din cele frumos încondeiate.

Apoi, cel mai mare, băiat sau fată, își scoate coroana de pe cap și o prezintă orizontal celui alt, care—la rîndul său—prezintă p' a sa în acelaș chip, însă razimată pe virful degetelor și pe ante-braț, așa în cât podul palmei e încununat cu cele două coroane.

În palmă e sare.

Atunci, se ține următorul dialog.

Cel care are sarea în mână întreaba de cel alt :

— Imi ești frate pîn' la moarte ?

și acesta răspunde :

— Îți sunt ;

apoi se pleacă și atinge cu limba sarea din mîna celui care a întrebat.

Aceasta se repetă de trei ori, întorcînd coroana pe partea cea-l'altă, de fiă-care dată.

Cel alt face asemenea, adică după fie-care întrebare, linge și el sare din mîna celui alt, de trei ori d'a rîndul.

După aceasta, solemnitatea fiind sfîrșită, legătura stabilită, își pune fiă-care coroana pe

cap, scutură sarea din mână, se iaă în brațe și se învârtesc unul pe altul, iarăși de trei ori.

Fetele urmează tot ast-fel, întrebuintând însă dialogul următor :

— Imi esci surată pên'la moarte ?

— Iți sunt.

Așa se petrece la Mehedinți infântățitul și însurățitul.

De aci nainte, infântățiții își zic unul altuia *fântate!* iar însurățitele își dic : *surată!* calificări pe care le pastrează mult timp și, în unele casuri, pênă la moarte, cum se dice în dialogul de mai sus.

Fântății și suratele se privesc ca cei mai apropiați prieteni, ba încă sunt casuri când se aă mai bine unii cu alții de cât chiar frații și surorile adevărate.

Eacă dar ce însemnează, cei puțin pentru Mehedinți, cuvintele fântat și surată : o înfrățire socială, întocmită cu oare-care solemnitate.

SÂNT-TOADERUL

În *România din munții apuseni* de d-nii Teofil Frâncu și G. Candrea (pag. 126-127) găsem următoarea descriere ;

„De obicei, la St. Toader, se prind frații de cruce-cărora le mai dic și *fântății*, precum și surorile de cruce, care se mai numesc și *surate*.

„Frații de cruce sunt doi prieteni foarte in-

țimă, gata să sară în foc și în apă unul pentru altul. Se mai numesc frați de cruce și fărtați din dragoste. Devisa fărtaților este iubirea extremă pînă la moarte. Nu se ceartă și nu se trădează, fiă chiar moarte de om. Un frate de cruce valorează mai mult de cât un frate de sînge. Secretele lor nimănui nu le spun.

„Dacă moare unul din ei, atunci cel rămas în viață umblă cu capul gol, ca și cei-l'alți consăngeni ai mortului, pînă 'l îngroapă; ia parte la înmormântare duce sicriul cu alții și-și păstrează amintirea toată viața sa dîcînd: „avui și eu un fărtaț și n'am avut parte de el.“

„Pruncii fraților de cruce nu se căsătoresc împreună, dîcînd că-i păcat. De aceea, sunt rari oamenii, care se prind frați de cruce și numai multă simpatie, conviețuire, afaceri comune, motive psihice pot să determine pe doi inși să se prindă *fărtați* sau *surate*.”

Frații de cruce se prind să se prindă cînd sunt prunci de la 10 — 16 ani, ori în junete, înainte d'a se fi căsătorit și după ce s'a prins numai moartea îi mai poate despărți.

„Prinderea se face pe *pîne* și pe *sare* și formula de jurămint este aceasta :

ești și-oi fi frate
pînă la moarte
m'oi lăsa de pîne
și de sare mai bine
de cât să mă las de tine!

„După rostirea iurământului daă mâna și frăția este încheiată.

„In comunele Tomnatec, Grohot, de pe Crișul-alb, frații de cruce, când se prind, își împung cu un spine virful degetului mic, sângele îl amestecă unul cu altul și ast-fel, dând mâna, se sigilează frăția.

„Tot în modul arătat se prind și surorile de cruce, când sunt mici și nainte d'a se mărita. Ele se intitulează : *tu soră* sau *surată*, pe când frații de cruce își ȃic : *măi frate* sau *măi fărțate*.

„In ȃinutul Tîrnavelor pe la Londroman, Lunca, etc. frații de cruce își ȃic și *veri* și surorile de cruce se mai numesc și *verișoare*.

„Pe la Sibiū. in comuna Săcel, mai mulți copit, in ȃiua de St. Toader, se adună la un loc și ȃinându-se de mâni, se învîrt pe lângă un pom și cei care se prind frați de cruce își adresează următoarele cuvinte :

— Frate, frate, pene când
mi fi tu frate ?
— ȃi-o fi frate
pên'la moarte !

„După aceste întrebări și răspunsuri, schimbă unul cu altul nisce colăcei anume făcuți de mame și ast-fel e încheiată frăția.“

Deci, tot mai există ici coela între Români înfărțit și însurățit.

Dar marea respândire, întrebuițare și cir-

culațiune a acestor două cuvinte între Români din Dacia Traiană—nu știu de nu vor fi și la cei din Dacia Aureliană—dovedește că datina înfărtașitului și înșurătutului a existat pretutindeni.

D. Gr. Lahovari, președinte la Înalta curte de casație și justiția, în răspunsul său la discursul de deschidere a anului judecătoresc 1892—93 (v. *Monitorul oficial* de la 18 Sept. 1892) spune că, „pe la începutul secolului acestuia, dame din societate se prindeau încă surate.“

Dar afară de această înfrățire, așa zisă socială, existat-au la noi și alte feluri de înfrățiri, având și efecte juridice, dintre care unele își găsesc originea chiar în Dreptul roman.

Ast-fel era :

1). Frăția prin amestecarea sângelui, (per cruorem) care e de origine curat romană. Cum că la Romani, frăția prin amestecarea sângelui era un fel de amiciă mult mai intimă de cât fraternitatea naturală, ține ilustrul istoric și filolog, d. B. P. Hășdeu, dovadă cuvintele lui Valeriu Maxim, cuvinte ce au rămas pene astăzi neînțelese de filologii occidentali numai din cauza că nu le sunt cunoscute obiceiurile Românilor.

Iaca textul :

„*Mixtum cruore n amicorum et vulneribus
innexa vulnera, mortemque morti inhaerentem*

videre : haec sunt vera Romanae amicitiae indicia ¹⁾.”

2) Frăția de cruce prin mâncarea dintr'o turtă în formă de cruce.

Sommer, citat de d. Hâsdău, spune următoarele despre înfrățirea, în acest mod, a lui Ștefan Tomșa cu unul Dumitru :

«Bolum in crucis formam compositam, quod sanctissimum apud illos foedus existimatur» ²⁾

3). Frăția de moșă. Pe baza unui chrisov din 1577 ³⁾ de la Alexandru Vodă Mircea din țara românească și a unui zapis particular din 1620 de la un postelnic Mușat tot din țara românească, d. Hâsdău dă amănunțele acestei frumoase instituțiuni naționale :

«Când, dice d-sa, doi indiviți, având fiecare ceva stăricică sașă moșioară, voiașă a se înfrăți, ei își făceau mai întâișă unul altuia un dar :

«Solemnitatea înfrățirii se executa în biserică. Preotul întreba pe fie-care dacă să înfrățesc de bună voie. La ceremonie asista toată populașăunea locului.

¹⁾ »La Romaniș, semnul caracteristic al amicieșă era amestecul sângelui din ranele celor doi amicișă cu oțărare d'a muri unul pentru altul.»

²⁾ Așă mâncat dintr'o turtă făcută în forma cruceșă, ceea-ce la ei se privește ca alianșăa, (amiciașă) cea mai sfântă.

³⁾ A se vedea, în *Răspunsul d-lui Gr. Lahovari* mai sus citat, încă un chrisov din anul 1526.

«În fine, cel mai bogat dintre cei înfrățiți da un banchet de frăție, un banchet pentru care trebuia să se junghie un porc gras, după expresiunea hrisovului din 1577

«Junghiarea porcului era un obicei roman din timpii cei mai antici, încă din epoca regilor și a fundării Romei. În Roma primitivă, alianțele socotite cele mai inviolabile erau însoțite de junghiarea unui porc. Fețialul, adică un fel de sacerdote, însărcinat cu executarea acestei operațiuni simbolice dicea : cine-va calca alianța *„pe acela Jupiter să-l lovească, precum eu lovesc pe acest porc.”*

Afară de studiul mai vechi al d-lui Hasdău (v *Bulet. instruct. publice*, 1.865, pag. 620) ilustrul savant a mai publicat în *Oltenescele* un alt studiū complet și documentat cum scie d-sa să facă asupra tuturor felurilor de înfrățire ce au existat la noi

Li cheiu cu următoarea poesiă populară :

Pe supt rece răsărit
 este un șarpe incolăcit
 și mănă la un voinic.
 Alt voinic p'acolo trecea
 și din gură așa-1 grăia :
 aide frate,
 de mă scoate ;
 să-mi fi frate
 pén' la moarte.
 Șarpele din grai grăia :

— Cata-ți, voinice, caiea
ca pe el de l'oi lăsa
pe tine te-oi apuca ;
ca mi l'a dat maică-sa
când a fost el mititel,
mititel, infășețel
c'un picior l'a legănat,
cu mâna țită t-a dat,
cu gura l'a blestemat :
sugă-ți verpii sângele,
cum imi sugi tu țitele.

UNGURUL

in cântecele populare ale Românilor
de peste munți

—
(Schită)

Când clasam, sub diferite titluri, bucățile din această colecțiune, am lăsat la o parte pe cele privitoare la Unguri, spre a le găsi un titlu.

Ajungând însă la sfârșit, am văzut că cele două cântece, pe care le inserez aci, rămăseseră în afară de ori-ce clasificare.

Aceasta m'a făcut să le citesc mai atent și am văzut că interesant studiū s'ar putea face asupra temeī: Ungurul in cântecele populare ale Românilor din Transilvania.

M'am gândit la un asemenea studiū și am început cercetări. Am adunat chiar oare-care notițe. Dar alte ocupațiuni 'mi-aū luat timpul, 'mi-aū cerut atențiunea și deci silit sunt a mă opri la o simplă schită, la un proiect de studiū, fericit totuși dacă alt-cine-va ar continua și desevêrși acest studiū.

I

In colecțiunile de *Cântece populare* d'ale Românilor de peste munți, pêne acum tipărite,

n'am găsit nimic, nici măcar vr'o urmă, de
cântece privitoare la Maghiari.

Cu toate acestea, asemenea cântece există.

Mi s'aũ spus în Vâlcele (Elöpaták) două și
mai există și altele.

Iacă cele două cântece spuse mie și apoi
chiar scrise de Reveca Scurtu :

1

Foaie verde ș'o lălea!
Ungurime vreme rea,
ce cătași în țara mea?
Ia-ți hamul și praștia
și'n spinare sarica
și te du în țara ta
și-ți mănâncă slânina.
Du-mi-te în sat la voi
și-ți fă casă în gunoi
ș'o freacă cu usturoi.

2

— Trandafir, bujor frumos!
Ce veste ne-aduci din jos?
— Eũ v'aduc o veste bună
că mor Ungurii de ciumă.
— Las se moară, se plesnească
numa Iancu se trăiască.
Pene Iancu-ı mic în fașe
toată lumea imı stă'n pace.
Dacă Iancu se măresce
toată lumea se'nvrăjbesce.

Atât e tot ce am putut culege eũ din gura
țeranilor români din Vâlcele, fără ȃnșă se fi

voit cu dinadinsul a căuta cântecele privitoare
la Maghiari.

Am scris ce mi s'a spus.

Dar n'am întrebat dacă mai sunt și alte
cântece.

Totuși, am aflat în urmă că mai sunt.

D. Bratu, Român din Transilvania și funcționar la căile ferate, într'o călătorie ce din întâmp'are o făceam împreună, mi-a spus că a auzit pe lângă Sibii, mi se pare în comuna Armenii, încă două cântece din care ênsê nu-și aducea aminte de cât câte două pêne la patru versuri.

Intr'unul din acele cântece, mi-a spus d-sa, sunt versurile :

Sê se ducă în Sitia
c'acolo li-e moșia.

În cel-alt. versurile următoare :

Cătu-î dealu de-a lungu
nu-î căne ca Unguru
că dă lucru cu ruptu
și mîncarea cu punctu.

II

Despre aceste cântece se poate dice : *non multa, sed multum* ; căci, de și puține, sunt ênsê foarte interesante și semnificative.

Interesante, pentru că se referă la un însemnat eveniment istoric semnificative, fiind-că luminează istoria.

Intr'adevăr, ele — vorbesc mai cu osebite de cel d'ântâiu — au însemnătatea unor documente; ele lămuresc, evidențiază, ca se ȳic așa, momente istorice contestate încă de Maghiari.

Să le cercetăm unul câte unul.

Mai întâi, o observațiune de formă.

Primul din cele două cântece de mai sus respiră un aer de mare vechime.

Ce cătași în țara mea ?

Ce cătași? vĂdesce cĂ acest cĂntec a fost fĂcut în momentul sĂu aproape cĂnd invazia hunică s'a isbit de RomĂni din Dacia; cĂci alt-fel — dacĂ el ar fi mai tĂrziu — s'ar fi întrebuințat forma : ce-ai catat ?  n loc de : ce cĂtași ? formă a trecutului mai apropiatĂ de evenimentul de care e vorba de cĂt : ce-ai cĂtat ?

Vechimea se confirmă și prin cele-lalte părți ale cĂntecului.

Intr'adevăr,  cĂ portretul ce face el Ungurului.

Il reprezintĂ ca neav nd de cĂt „ham“ și „praștiĂ“ Cred cĂ vorba „ham,“ prin trecerea timpului a luat locul vorbei „cal,“ care trebuie sĂ fi fost la început în acest cĂntec.

Deci „cal“ și „praștiĂ“ adicĂ nomad nĂvĂlitor, așA cum erau Ungurii cĂnd au cĂlcat Europa.

Apoi, alta dovadă :

du-mi-te în sat la voi
și-ți fă casă în gunoi

„Casă în gunoi“ ce poate fi alt de cât locuință în lagăr, în acea aședare provizoriă ce ce și-o făceau năvalitorii ? Deci, cântecul descrie pe Ungur de atunci când invadea țerile române.

Totul, într'un cuvînt, dovedesce vechimea cântecului acestuia și, ca urmare, îi dă o mare însemnătate din punct de vedere istoric.

Iacă, pot dice, un cântec popular, care prețiesce cât o lungă carte istorică bine și suficient documentată.

Dar să-l analizăm și mai d'aprope.

„Ungurime, vreme rea“

Ce uimitore plasticitate în aceste cuvinte !

„Vreme rea“ deșteaptă în minte descrierile acelei invasiunii hunice care a întrecut în sălbătică pe toate cele dinaintea ei ; amintesce și par'că ți-l represintă viu, întreg și în acțiune pe Atila, pe omul care merită porecla de „biciul lui Dumnezeu“ prin crușimile săvirșite.

Da, — spune istoria — năvălirea Ungurilor a pus virf năvălirilor anterioare și a fost începutul unei „vremi rele,“ adică mai rea de

cât cele mai rele de mai nainte, spune cântecul popular.

Năvălirile anterioare într'adevăr fost-aũ numai vremelnice.

Veniaũ și treceaũ.

Năvălirea hunică din contră s'a oprit; năvălitorii s'aũ aședat lângă autochtoni.

ce cătași în țara mea?

e un întreg capitol de istoriã, cãci spune, dovedesce și învedereazã cã, atunci când Ungurii, în vertiginoasa lor invasiune, aũ ajuns în Transilvania, gãsit-aũ țara aceasta locuitã de Români și ocupatã d'atãta timp *animo domini* în cât o numiaũ țara lor.

Disei cã acest vers popular e un întreg capitol de istoriã și în adevăr așa e; cãci el confirmã spusa Anonimului istoric al regelui Bella și dovedesce, în mod neîndoios, permanenta statornicire a Românilor în Dacia, de la Traian în coace.

Deci, poporul Țnsuși, acel popor care a păstrat țara prin brațele lui; care a păstrat obiceiurile și limba ce-l disting de altele și-l claseazã în familia latinã, tot el — în ale sale cântece — a păstrat dovađa — dovađa temeinicã, neîndoioasã, irefragabilã — cã neclintit rãmas'a, conform destinațiunii marelui împãrat care l'a adus aci — sentinelã înaintatã a civilizațiunii occidentale în contra nãvălirilor bar-

bare; rămas'a statornic pe pământul unde l'a așezat, rămas'a neclintit în fața invasiunilor nenumărate și, după trecere de opt-spre-zece grele veacuri, poate dice cu mândria : aici am fost, tot aici mă aflu și acum.

Iacă deci lămurit, printr'un vers popular, un însemnat, poate cel mai însemnat capitol din istoria Românilor de peste munți, în momentele actuale, când dreptul istoric se discută între Români și Unguri.

Dar nu aci se mărginesce lumina ce face scurtul cântec popular de sub No. 1.

Nu; el mai conține și versurile :

du-mi-te în țara ta
și-ți fă casă în gunoî
ș'o unĝe cu usturoî.

Deci, Românul din Transilvania îndeamnă pe Ungur să se ducă, îl trimite în țara lui — Ungurului — într'o țară alta de cât Transilvania; mai mult îl îndeamnă să s'așeze, să-și facă casă și — bun de inimă — îi dă chiar sfatul ca s'o unĝă cu usturoî.

Se scie că la Români, pretutindenî, poporul are credința că spirite rele nu numai că există, ci și umblă la anumite timpuri și s'evirșesc diferite rele.

În acele timpuri, Românii își ung ușa casei cu usturoî, spre a goni spiritele rele.

Prin urmare, după acest cântec și după firea

Românului, el atât voia : ca Ungurul să plece din țara sa, să se ducă în țara lui și acolo să fie bine.

Maî mult : alt cântec, tot reprodus în parte maî sus, precisează chiar țara în care Româ-nul trimite pe Ungur :

să se ducă în Sitia
c'acolo li-e moșia

Suum cuique, dice Româ-nul Ungurului prin acest cântec.

Eü, Româ-nul, cu țara mea, Dacia, unde m'a adus împăratul Traian, unde m'ai găsit tu când ai năvălit peste mine, unde sunt și acum, pentru că valurile barbare nu m'aü clintit din loc.

Tu, Ungurul, iar în țara ta. Dar, du-te acolo și fi cât de bine.

Antăiü, fiă-care în țara sa : Româ-nul în Dacia, Ungurul în „Scitia”.

apoi, fiă-care cu norocul său.

Eacă primul cântec de maî sus.

II

Să trecem la al doilea.

Cel d'ântăiü lămuresce, cum arătaî, o însemnată cestiune istorică, séü maî esact aruncă o viuă lumină asupra unui punct de istoriă mult și încă contestat de Maghiari, din interese cunoscute.

Al doilea cântec fotografiază simțimintele

ce poporul Român de peste munți poartă Maghiarilor.

E deci și el foarte interesant.

Traiful alătura — nu însă și împreună — al Românilor cu Maghiarii, în timp de una miă de ani de când Ungurii au venit și au găsit pe Români pe teritoriile ocupate de aceștia chiar și acum, a produs între dănsii relațiuni dălnice și a creat situațiuni cari au existat, există și vor exista cât va fi ceea ce este acum.

Ungurii — cu un caracter dominator și, prin rasă, străini de celelalte popoare europene, afară de Turci numai, și ei în decadentă, au căutat să se impună, să devină stăpâni absoluți peste ómenii — Români, bine înțeles — cari locuiau și locuiesc pământul invadat de Maghiari, ba chiar să i extermine, să-i absoarbă, topindu-i în națiunea lor.

Lupta a fost lungă, nu s'a sfârșit nici acum.

În Transilvania, s'a produs un fenomen istoric, care s'a produs de alt-fel pretutindeni unde Români s'au aflat alătura cu alte popoare.

Românii au dat din sinul lor acelor popoare ómeni însemnați, cari au luptat și chiar au creat state pentru acele popoare străine Românilor.

Nu mai amintesc rolul imens și strălucit jucat de Români când au creat imperiul ro-

mâno-bulgar, ai căruia întemeietori și stâlpi fură frații Ioanițiu, Petru și Asan.

Nu mai amintesc că, în resbelul pentru independența Greciei, Colletti și alții Români, au jucat roluri precumpănitoare, așa în cât sunt recunoscuți și proclamați de Greci ca binefăcători ai lor, ca gloriile naționale strălucite și neperitoare.

Dar, în Transilvania, cine oare poate tăgădui că o parte din actuala nobleță maghiară, că unii din acei fanatici nobili, care astăzi strălucesc prin fanatismul lor contra Românilor, au în vinele lor sânge românesc?

Mai mult: Românii, din sinul lor, au dat Maghiarilor chiar regi: Corvinescii, Ioan și Matei, necontestat Români de origine, au înscris în istoria Ungariei pagine strălucite; tradițiunea a purtat chiar peste veacuri renumele „dreptului Matei” căruia națiunea maghiară, de curînd, i-a rădicat un monument.

Aceste fapte, istoricesce dovedite, dovedesc că națiunea română e înzestrată cu calități superioare altor națiuni cu care s'a găsit în contact, de vreme ce membrii d'ăi ei s'au impus și au ajuns la primele pozițiuni la popoare străine de neamul lor.

Ceea ce însă vedesce și mai bine acest fenomen, calitățile eminente ale națiunii române, este atitudinea poporului.

El nu s'a dat; el a rămas pretutindenți el: popor român.

Cu acea admirabilă și neînfrântă putere de rezistență, care este caracteristică neamurilor relativ superioare, au luptat contra inamicilor din afară, Românii au luptat și au biruit încercările de desnaționalizare ale celor din lăuntru.

Ca și strămoșii Romani, poporul a văduț în orî-ce străin un *hostis* și s'a ținut departe de el, s'a ferit d'a se lega, d'a se înrudi, mai cu seamă când străinul a fost și de altă lege.

Ast-fel, Românii — de și apăsați, loviți, striviți — au știut și au putut birui cerbicia maghiară, rămânând — cum fuseseră — popor pururea osebit de Maghiari prin limbă, prin obiceiuri, prin tendințe, prin aspirațiuni, adecă prin tot ce osebesce popoarele unele de altele.

Marele istoric Gibbon constată aceasta ȳcînd:

„Sunt încongiurați de barbari; dar cu acestia nu s'amestecă nici cînd.“

Intr'un cuvînt, poporul a preferit lupta și suferința, numai să rămîna Român, înlesnirilor ce i s'ar fi făcut, dacă se maghiariza.

Depositar al numelui, onoarei și virtuței romane, el le-a păstrat neatînse, voind mai bine s'e-și peardă viața de cît limba, obiceiurile și tradițiunile.

Intr'un cuvînt, Ungurii au voit și voiesc a maghiariza pe Romîni.

Romîni, din contră, au voit și voesc să rămîna Romîni.

De aci luptă.

La acțiunea de desnaționalizare, de desființare națională din partea Maghiarilor, Românii răspund cu simțimente identice în cântecul:

— Trandafir, bujor frumos,
ce veste ne aduci din jos?
— Eu v'aduc o veste bună
că mor Ungurii de ciumă.
— Las să moară, să plesnească
numa Iancu să trăiască.
Până Iancu-î mic în fașe
toată lumea îmi stă în pace.
Dacă Iancu se măresce
toată lumea se învrăjbesce.

plătesc, cu alte cuvinte, Ungurilor cu aceeași monedă, adică cu deosebire că ei nu-î siluiesc, ci numai îi blestemă să moară de ciumă și să viie un alt Iancu, un alt rege al munților, ca Iancu, sufletul și brațul revoluțiunii de la 1848, care se pună pe Unguri la „rezon“.

În lupta încordată ce este între Unguri și Români, scriitorii unguri se silesc a dovedi că poporul român nu împărtășese sentimentele cărturarilor despre Unguri și nu ia parte la lupta lor în contra Maghiarilor.

„Cu poporul trăim bine, el n'ascultă pe cărturari, nu'î urmează, ci din contra iubesc pe Unguri“, dic acei scriitori.

Un om iubind jugul care-l apasă și mâna ce-l sugrumă e o concepțiune de stăpânitor orb.

Dar se întrebăm pe popor însuși, se ne

spună el, fiă prin cântecele, fiă prin faptele lui, ce crede despre maghiari, ce simțiminte le poartă.

Și poporul nespune aceasta verde și lămurit.

Ast-fel un cântec cules de d'învățător Nicu Albu pe valea Cluș-Huedin arată cum „o copilă de Român“, care iubesc un Ungur, consideră dragostea ei ca o „dragoste păgână“.

Badea Ungur și calvin,
eu copilă de Român.
Badea Ungur, eu Română
ce mai dragoste păgână!

Iubirea e oarbă.

Ea ascultă glasul inimei; intunecă și orbesc rațiunea.

Totuși, cum vedește cântecul de mai sus, iubirea „copilei de Român“ pentru Ungur, iubire caldă, cum o descrie cântecul, nu merge pêne la orbire.

„Copila de Român“ iubesc pe bărbatul cutare, se simte atrasă spre el, totuși când bărbatul e Ungur, ea vede în această dragoste o dragoste păgână și o spune cu durere, cu sfârșiere de inimă.

Badea Ungur și calvin
eu copilă de Român.
Badea Ungur, eu Română,
ce mai dragoste păgână!

Dacă poezia populară este — și este — echoul cel mai credincios al ideilor unui popor,

écă ce cred Românii de peste munți de Unguri :

Cât îi dealu de-a lungu
nu-î câne ca Unguru.

Un cas concret, cunoscut mie personal, confirmă aceasta.

Gheorghe Scurtu său Știrbu din Vâlcele se iubia c'o Unguroaică și vrea să legitimizeze prin căsătorie relațiunile lor amoroase.

Tatăl lui ênsă, de și bătrân și infirm de mai mulți ani, de și ținuit în pat și ajuns o sarcină pentru familiă, se împotrivia ; el ținea și scia să țină sus sceptrul autorității paterne și ca un *pater familias* roman, impunea autoritar al său *veto* fără replică la căsătoria „păgână“ a fiului său mai mare.

„Pênă oi fi eă d'asupra pământului, ȕicea el, nu vreaă se-mi fac neamul de rușine.“

Și toți ai neamului, de și cărtind, se su-puneaă.

Unguroaica, iubita lui Gheorghe. pe care asemenea am vedut-o și întreat-o, îmi ȕicea:

„Nu sciă ce are cu mine tata lui Gheorghe; m'am lăsat de legea ungurească și mă duc la biserica românească, muncesc cu toți ai casei, vorbesc românesce, cum veđi și d-ta, și tot nu mă vrea.“

Și casul bătrânului de care vorbesc nu e rar.

Esistă deci la Român pentru Ungur un simțiment poate instictiv de repulsiune, și purtarea Ungurilor nu face de cât se-l crească.

Faptele, ca cel de care vorbii, confirmă ceea ce conțin cântecele populare și sunt chiar cauza acelor cântece.

Incheiă, sperând că alt cine-va va aduna și va publica toate cântecele despre Ungur câte există la frații de peste munți.

XI

G H I C I T O R I

GHICITORI

(Culese la Vâlcele)

—

I

Am, dragă, nisce pui
i-aş vinde şi n'am cui.

Eū me culc,

ei se scoală

şi imi lasă

troaca goală.

Ei nu se trudesc,
mălaiul mi-l sfişesc.

Eū mē socotesc
cum se-î prăpădesc.

Atât mi-e urit,
că se pitulă 'n pământ.

Ce sint aia ?

Soarecii.

—

II

Supt părete

ciuciulete

cu mustăţi

in toate părţi.

—

Stupul.

III

La picioare
rășchitoare.
Coadă ca o secere,
capul ca un peptene.
Cocoș, boule
pricepi-te, măgarule.

———— *Cocoșul.*

IV

Floare uscată
de cui acățată.

———— *Lănta.*

V

Șapca fârtatului
în mijlocu satului.

———— *Luna.*

VI

Am un cuptoraș
plin cu iepurași

———— *Gura cu dinții.*

VII

Nalt cât casa
verde ca mătasa;
dulce ca mierea
amar ca fierea.

—————
Nucul.

VIII

D'aici pên la munte
tot zale mărunte.

—————
Furnicele.

IX

D'aici pên la munte
tot căldări cu fundu'n sus.

—————
Muşuroaiele de furnici.

X

Pe lemn apă
pe apă peatră
pe peatră fer
pe fer carne.

—————
Tocila.

XI

Este o fată
care mereu se spală
și tot neagră este.

Roata morei.

XII

Lungă cât lumea
o pășese gâina

Troiama carului.

XIII

Șade 'n grinda
ca o tinga
și vorbește
ungurește.

Musca.

XIV

Intr'un vîrf de riurea
șade biata, vai de ea!

Aluna.

XV

Am un cuptoraş
plin cu iepuraşi.

Cuptorul cu pâne.

XVI

Curelnşă unsă
supt pământ ascunsă.

Şarpe'e.

XVII

Ochit doamnei
în fundu oalei.

Oglinda.

XVIII

Am un băiat
când îl iei în braţe, plânge
când îl pui jos, tace.

Lanţul.

XIX

Am o găină albă
și una neagră,
cea neagră tot adună
cea albă tot risipesce.

Noaptea și ziua.

XX

Am un coș de mac,
il țin cu gura 'n jos
și nu curge.

Funinginea.

XXI

Am două poște anume
care-mi spune
vești din lume.

Urechile.

XXII

Am doi călușei
tineri sprintenei
numai se m'arunc pe ei.

Picioarele.

XXIII

Iarna fuge
vara zace.

Sania.

XXIV

Am doi servitori
care-ni lucră se se omoare.

Mânile.

XXV

Stanca lunga, gârbova
prinde caii ne'nvetați.

Undița.

XXVI

Roșia tatei
bate pe neagra mamei.

Focul și căldarea.

XXVII

Am în pod o rogojină
plină cu alune.

Cerul cu stelele.

XXVII

Am un butoi
și e și vin și oțet în el
și nu s'amestecă unul cu alt .l.

Oul.

XXIX

Am un butoi și, de l slobod din
pod, nu e om pe pământ să-l
strângă la o laltă.

Oul.

XXX

Strigă doamna de sus
la doamna de jos
să-i dea pesce fără oase.

Ridichea.

XXXI

Am nisce paseri,
când se rupe la una un picior
toate trebuie să stea.

Pânza în reshoi.

XXXII

Dinainte 'nfigu-ți-o
dindărăt dirigu-ți-o.

Opinca.

XII

NOTE

N O T E

Scopul acestor note este mai ales acela de a explica cititorilor de dincoaci câte-va cuvinte — puține la număr de alt-fel — întrebuițate în această colecțiune, pe care ênsê nu le cunosc și nu le întrebuițează de cât Românii de dincolo și nici aceia toți, nici pretutindenî.

Acele cuvinte sunt datorate aproape toate înrîurirei limbei maghiare.

Mai sunt, în cântecele militare, câte-va cuvinte de origine germană.

Cele d'ântăi sunt cele mai multe — de și relativ foarte puține — cele din urmă puține de tot.

Vom semnala și explica și pe unele și pe altele.

Cele de origine germană s'aũ introdus prin faptul că comanda în armată se face în nemțesce, și „feciorii“ spre a se putea înțelege, aũ adoptat și ei sunetele ce auđiau, transformându-le mai tot-de-una într'un mod ce te face se suriđi.

Neamțul cătănesce pe feciori și ei pe el il blestemă.

Neamțul îi comandă, în limba lui, și de la densusul admis'-aũ feciorii cele câte-va cuvinte

de origine germană, care se găsesc în cântecelc cătănesci ale acestei colecțiuni.

Intr'un cuvint, cuvinte germane nu se găsesc de cât în cercul restrins al cântecelor cătănesci și cu întrebuintăre exclusivă la obiecte d'ale milităriei.

Cu cele unguresci nu e tot așa.

Ele sunt relativ mai numeroase de cât cele nemțesci, de și numărul lor tot nu se urcă la două-șecimi în șecimile de mii de cuvinte ale colecțiunii de față.

Apoi, cele mai multe — dacă nu toate — nu fac de cât o dublă întrebuintăre, cu cuvintele proprii romănesci pentru desemnarea obiectelor ce desemnă: adecă există și se întrebuintează simultaneu și cuvintul român și cel de origine maghiară, cel mult cu o deosebire de nuanță în desemnarea nu a genului, ci a speciei obiectului;

în sfârșit, din cântecelc culese în diferite localități de peste munți și cuprinse în colecțiunea de față, se va vedea faptul important că chiar puținele cuvinte maghiare adoptate și utilizate de Români nu au o circulațiune generală, că sunt întrebuintate unele în unele locuri și altele în alte cercuri.

Accste considerațiuni vedesc cât de minimă fost-a înrăurirea limbei maghiare asupra celei romănesci — de și o mie de ani trăit-au alături Români și Maghiari.

Esplicațiunile acestea date trec la cataloga-

rea vorbelor din această colecțiune, care nu sunt înțelese de Români de dincoace de Carpați.

Maî întâi ênsé o îndrumare către cititor.

Spre a înlesni căutarea, am însemnat cu un număr arabic, în chiar textul bucății unde se găsesc cuvintele ce nu sunt înțelese de noi cei d'aici și tot sub acel număr la *Note* am dat explicațiunile cuvenite. Tot de o dată, am pus lângă numărul notei două altele, însemnând unul numărul cântecului, cel-alt pagina pe care e tipărit.

NOTE

(1—6, p. 9)

Invêlue-ți tu mâna
inveluî-o'n în *chindeu*
și bag'o în sinul meu.

Chindeu (ung. *kendö*) după S. C. Măndrescu, prosop, ștergăr, năframă. Cihac (II, 489) spune că, în comitatul Mureș-Turda, *chindeu* se întrebuințează, alătura de sinonimul său „stergar“, ântâi pentru „stergură“, apoi pentru o năframă țesută tot în forma stergurei de cât împodobită cu mai multă artă cu care în timpuri mai friguroase său mai plo'oase își învelesc femeile capul.

(2-6, p. 9)

că d'o trăi tată-meu
mai face voinici ca tine.

De și în aceste două versuri nu e nici-un cuvânt care să aibe trebuință de vr'o explicațiune, le-am pus totuși la Note, spre a da o deslușire pe care o cred necesară.

Cele două versuri de mai sus nu rimeaza, după cum se vede, nici cu rima sêracă a cântecelor populare. E neîndoios ênsê că nu așa erau ele la început, dar baba N'ora, care mî-a cîntat aceste cîntece, nu-și mai aducea aminte.

Aș fi putut, numai printr'o mică schimbare, să înlocuesc aceste două versuri prin alte două, rimate ênsê, dar avênd acelaș sens. Aș fi putut să pun în locul ce'or două de sus pe acestea :

că tată-meu d'o trăi
alți voinici ne-or mai veni.

sêu

că tată-meu d'o trăi
și alți frați ne-o dărui

care ar fi putut trece ca populare, fără să schimbe nimic în ideia ce trebuia să se exprime.

N'am făcut-o ênsê pentru două cuvinte: 1) pentru că n'aș mai fi fost culegător conștiințios, ci autor și 2) pentru că dacă aci și în alte câte-va locuri din colecțiune aș fi complinit lipsurile sêu aș fi dres versurile — chiar

dacă prin dregere nu le-aş fi stricat—citorul n'ar fi văzut atât de limpede, cât aş vrea eu să vadă, că urgent este a se culege din gura popoului mărgăritarele inchipuirii lui; căci şi cu ei ele dispar, cu moartea bătrânilor care le sciū şi o mare şi preţioasă avuţiă naţională se perde.

Iacă varianta la care fac alusiune în nota de la cântecul 6, *Mândra bună* :

Frunză verde foi de nuc
 Strigă Pătru din Preluc.
 Din Preluc, dintre cruci
 C'o greşit d'o adormit,
 Sub un măr mare înflorit,
 Florile l-or cutropit
 Până somnul l-o furat
 Uu şarpe 'n sin l-s'o băgat.
 — Vino, maică, de 'mi-l scoate,
 Invăle mâna 'n marană
 Si la mine 'n sin o bagă.
 De scoate şerpe balaur
 Cu trei capete de aur.
 — Ba eu maică n'oi veni
 Mai bine fără de tine
 De cât, Petre, făr' de mână.
 — Vino, taică, de 'mi-l scoate,
 Invăle mâna în maramă
 Si la mine 'n sin o bagă,
 De scoate şerpe bălaur
 Cu trei capete de aur.
 — Ba eu, taichi, n'oi veni
 Mai bine fură de tine
 De cât, Petre, făr' de mână.
 — Vino, soro, de 'mi-l scoate,

Invăle mâna 'n maramă
 Și la mine 'n sin o bagă
 De scoate șerpe bălaur
 Cu trei capete de aur.

— Ba eū, frate, n'oi veni
 Mai bine fără de tine

De cât, Petre, făr' de mână

— Vino, mândră, de 'mi-l scoate,

Invăle mâna-'n năframă
 Si la mine 'n sin o bagă
 De scoate șerpe bălaur
 Cu trei capete de aur.

— Eū o bag și deslegată,
 Măcar sē mi-o mănțe toată.
 Mâna-'n sin că 'mi-o băga
 Pungă de-aur imi scotea,
 La biserică mergeaū
 Amînduoī se cuunau.

(Cules de *Constantin Pepa*
 și publicat in *Tribuna* de la 22 Aug. 1892).

(3—8, p. 13)

Aci lipsesc asemenea două versuri.

(4—12, p. 16)

și I'aș pune stog pe prag
 și I'aș imblăti cu drag.

Imblătire — a imblăti numesc Românii de
 dincolo ceea ce se numesce aici „treerat.“

Agricultura sē face cu mai mare îngrijire de
 cât la noi și omul are respect și dragoste pen-
 tru produsul muncēi lui. Nu vei vedea dincolo,
 ca sē daū un esemplu, nu vei vedea un car cu
 fin încărcat ca la noi, așa că pe drum finul sē

curgă într'una, se se țină diră în urma carului.

Acolo s'așază par'că fir cu fir ar fi fost pus.

Să muncesce bine, să păstrează și mai bine.

Ca se viù la „îmblătit“, voi spune că griul secerat și făcut snoși este dus la coșare, unde se face îmblătitul. Produsul nu mai e lăsat pe câmp espus la ploși.

Îmblătitul se face cu un instrument primitiv care constă din două bucăți de lemn bine rotunzite și de lungime diferită; una de peste doi metri și alta de mai puțin de un metru. Ele sunt legate una de alta printr'o sfoară, și ecă cum se operează: omul, care îmblătesce, apucă instrumentul de la capătul liber al bêtului celui mare, îl rădică în sus și apoi îl întoarce cu iuteală în jos îndreptându-l așa cu pârghia cea mică se cadă peste spicele de griu. Loviturile acestea repetate fac ca spicele se se spargă și să se curețe de pleavă.

Aceasta e îmblătirea.

Cuvîntul nu e nici nemțesc, nici unguresc. L'am esplicat totuși aci, din causă că dincoace de munți nu e cunoscut, seù cel puțin eù nu l'am audît.

(5—31, p. 25)

D'ar fi calea tot cenușă
pêně la Dinoaia'n ușă
tot m'ăș duce la Gheorghijă
sěi daù o *țir* de gurișă.

O *țir*, o *țiră*, întrebuițat, ca și în Oltenia, pentru „puțin“ „puțintel“.

(5—43, p. 32)

să resară florile
să le stringă fetele
maî cu drag *băiețele*

Băiată—băiețe, copilă mică, fetiță.

(6—45, p. 33)

Eū d'acasă de la noi
te ved, lele, în *resboi*.

Resboi este instrumentul de țesut care se găsea în toate gospodăriile țărănesci și servia a țese pânzeturile trebuitoare pentru îmbrăcăminte întregii familii, atunci când moda pe d'o parte și ieftinătatea pe de alta nu înlocuise acele țesături cu cărpeturile străine.

(7—58, p. 40)

Dă mâna cu orî și cine,
batar nu-l voinic ca mine.

Batâr — de la ung. *bátor* S. C. Mândi escu — întrebuințat și peste *Milcov* în sens de: barem, chiar, de și, etc.

În cântecul citat, sensul lui „*batar*“ este : că tot (nu).

(8—63, p. 43)

Dulce-î gura de *diac*.

Diac student. Se mai țice și pentru „*das-căl* de biserică“.

(9—72, p. 54)

Ci se-ți ieși o *băta* în mână
și se te duci la fântâna.

În primul vers e negreșit o greșală : vorba *bătă* în loc de *botă*, adecă vas de lemn pentru licuide.

(10—78, p. 60)

Fii tu, lume, cum ai fost,
că eu n'am avut folos.

Într'o varianta, versul din urmă e înlocuit cu:

că eu rămân fără rost.

(11—79, p. 61)

Dar sê dea Domnul de sus
pênă mâne se fii *prost*.

Aci *prost*, are înțelesul de „nebun“.

(12—81, p. 63)

Ce mi-e mie de cêrceri
dacă nu vii sê me *ceri* :

Ceri în loc de *ceri*.

„A cere“ în înțelesul în care e întrebuintat
aci însemnează „a cere în căsătorie“.

(13—83, p. 64)

Scii, fetiță, ce ți-am spus

la cules de cucuruz ?
Să porți *pană* de colia.

Pană însemnează buchet.

(14—88, p. 68)

Că n'ai casă
nici moșiă
numa *virstră*
in pălăria.

Virstră = buchet.

(15—89, p. 69)

Că de cine *am avut*
fost-a vreme ș'o trecut.

Am avut se pronunță une-ori: *am d'avut*,
așa mi s'a spus și chiar mi s'a scris în acest
cântec.

(16—95, p. 72)

și mi-a *căzt* dragostea grea.

Căzt prescurtare din *căzut*, ca „*vêzt*“ din
„*vêzut*“.

(17 - 96, p. 73)

Mi-a trimis o *fir* de dor.

A se vedea *Nota* de mai sus la No. 5.

(18—102, p. 76)

și te roagă la *cheotori*
ca să-ți vie pețitori.

Cheotori — stâlpul ușei de la casă.

(19—114, p. 89)

și mai *ai* la mine-o dată.

Maî *ai* = mai aîde, mai vino.

(116, pag. 91)

Tângui-m'aș, tângui

Pe tema acestui cântec, înregistraî mai sus
âncă două 114 și 115.

Unul: jelcui-m'aș, jelcui.
Altul: jelui-m'aș, jelui.

În colecțiunea d-lui Ion Epure: *Poesii și
cântece poborale din Banat* găsesc o variantă
în care se află vorba: „jelbui“.

Iacă acea variantă :

Frunză verde lemn cânesc!
Vrut'am se mă jelbuieșc;
dar n'avui cui jelbui.
Jelbui-m'aș codrului
codru-î verde
nu mă crede!
Dar mai bine voi tăcea,
c'asa mî-a fost ursita.

(20—117, p. 91)

D'ain trăit o țir'inaî biue.

D'am, contracțiune din: dar am.

(21—117, p. 91)

La lume *hohoritor*.*Hohoritor* = urit, neplăcut.

(22—136, p. 106)

Cum nu-ți a fost ție greață
a-mi cânta mie de față
 ș'a-mi preface traiul meu
 din tot bine în tot rău.

Mierla e o pasere pe care poporul român
 o privesce ca un oracul.

Tot așa și cucul.

Când s'apropiă Buna-Vestire, adică timpul
 când „se desleagă“ limba cucului, țerani Ro-
 mâni îngrijesc ca să n'auăa ântâia lui cântare
pe nemâncate, căci atunci cred că-i spurcă și
 le prevestesc friguri peste vară și alte boale.

Dacă ênsê l'au audit *ântâi* cântând, după ce
 au mâncat, vêd în aceasta o prevestire bună
 de noroc și sanătate și își fac urări ca cea ur-
 mătoare:

Mulți-anî bunî cu sănătate
 și noroc sê am la toate

se fiu orî și când voios
fericit și bucuros ¹⁾).

Asemenea se îngrijesc să aiba bani la dênșii,
și când îl aud *ântâi* își scutură punga, ȃicând :

Cucule,
puiucule !
câte pene sunt pe tine
atâtea galbeni la mine.

si nu sê mărginesce aci credința poporului
român despre puterea de prevestire a cucului.

Nu, dacã atunci când aude *ântâi* cucul cân-
tând, el este în fața-î sêu la dreapta, aceasta-î
prevesteste bine; dacã din potrivã îi cântã cu-
cul la stânga sêu în dos, prevestirea e rea.

Tot această putere prevestitoare o are, sê
vede, și mierla în credințele poporului, ênsê,
probabil, cu oare-care osebirî.

Intr'adevêr, cântecul de sub No. 136, pri-
vesce mierla; cãci o descrie ca o pasere gal-
benã în cioc — și se scie cã ciocul mierlei e
maî galben ca altor paseri, chiar de cât al cu-
cului — apoi o numesce precis cu versurile
urmãtoare :

Mierlã, viersul têu supțire,
caci cântã tot despãrșire
prima-vara pênê'n zori,

¹⁾ S. Fl. Marian, Ornitologia popularã.

fie senin, fie nori¹⁾).

acest cântec, ȕic, conține și versurile :

Cum nu ȕi-a fost ȕe greaȕă
a-mi cânta mie *de faȕa*
ș'a-mi preface traiul meu
din tot bine in tot reu.

La cuc, cântarea *de faȕa* prevesteste bine ;
la mierlă, după aceste versuri, din contră, pre-
vesteste reu.

(23—157, p. 119)

Trimite-o *ȕir* de carte

O *ȕiră* — a se vedea Nota 5.

(24—164, p. 126)

c'alea-s bune la *răgule*.

Răgută = recrut, tēner luat in armată.

(25—172, p. 133)

D'ar ploua ploaie de sânge,
el ia pușca și se duce

o variantă ȕice :

D'ar ploua ploaie de sânge,
cătana merge și plānge.

¹⁾ Profit de această notă, spre a semnala că a-
cest cântec mi-a fost dictat de Nicolae Dăndărău
din Vâlcele.

(26—172, p. 133)

D'ar ploua ploaie de foc
el se plimbă prin *șilboc*.

Șilboc de la germanul *schildwache*, sentinelă,
locul unde se face pază.

(27—176, p. 136)

Casă fără *măcar care*.

Acest vers însemnează: casă care se n'arbă
nici unele, adecă nimic din cele trebuincioase.

(28—176, p. 136)

pe cinci *șile*
trei *pițule*.

Pițulă-pițule (ung. *piczula*, după S. C. Mândrescu) monedă de argint de 10 cruceri.

(29—176, p. 136)

Cinci *dugă* dai la spălătoare.

Dugă și duce de la *ducă*, monedă de aramă
în valoare de doi cruceri.

(30—176, p. 136)

Civilii se duc, se spală
eu mă duc se pușc la *șaiță*

Șaiță de la germanul *scheibe*, însemnează:
țintă, semnul unde se trage la țintă.

(31—176, p. 136)

se umblu din sat în sat
cu *profundul* nesărat.

Profund, în alte locuri se dice *prifont*, pânea pe care o mănăncă soldații. Poate de la *proviant*, care și în nemtesce însemnează proviziuni de mâncare.

(32—176, p. 142)

c'am lăsat boii pe brazdă
și părinții fără de *hasnă*.

Hasnă, după d. S. C. Mândrescu, de la ungurescul *haszon*, folos, roadă. Accepțiunea cea mai potrivită aci este: ajutor, sprijin.

(33—189, p. 143)

stau cu *vițelu* în spinare.

Vițel însemnează ranița ce o poartă soldatul în spate. Ea e din piele de vițel, cum era și la noi când aveam armata aproape numai pentru paradă.

(34—189, p. 144)

și cu ochii tot la *filër*.

Filër de la germanul *führer*, sergent.

(35—192, p. 147)

ș'așa trage de cu milă
că moare fără *lumina*.

lumină, in loc de: lumînare.

Cel care moare fără lumînare, după credința poporului, rămâne pe lumea cea-l-altă pururea în întunec și aceasta se consideră ca un mare rău.

De-aceea, în popor, când cine-va e bolnav, la cel mai mic leșin, i se trântesce în mână o lumînare . . . ca să nu moară fără lumina. E o cestiune dacă lumînarea aceasta va fi de vr'un folos pe „ceea lume,” care va fi să fie, de va fi; dar sigur este că punerea lumînării în mâna bolnavului grăbesce multora părăsirea lunei acesteia, prin impresiunea deplorabilă ce le face, atunci când poate sunt încă în simțiri și deci tot mai speră.

Atât de mult ține poporul, ca grije pentru viața viitoare, ca creștinul să nu moară fără lumină, în cât dacă printr'o crimă se'u un accident, cine-va a murit fără lumînare, vei auzi neapărat plângerea :

Săracul, n'avu parte nici de lumînare !

Grija aceasta escesivă pentru o bună viață viitoare în „ceea lume” compensează, se vede, la Român, amărăciunea vieții d'aici.

Intr'un alt cântec tot milităresc (190, pag. 146) moartea fără lumînare e atribuită bleste-

mului mamei, blestem greu la Român, blestem
care e după cântec :

mărunt ca bobul
dar arde ca focul.

Iacă ce spune acel cântec :

Că de cât mă blestemai
mai bine gâtu-mi suceai :
nici flămând
nu mai umblam,
nici profund
nu mai mâncam,
nici de boală nu zăceam,
nici la bătaie mergeam.

Era să fiu îngropat
cu tine, maică, într'un sat
nu'ngropat în altă țară
fără lumină de ceară,
fără popă și diac.
Maică, rău mai blestemat!

(36—196, p. 151)

Când de Țiuă s'o crepat
cu *forțatu-o* resullat.

Forțatul de la germanul *vergatterung*, care
însemnează : adunare, semnul de trâmbiță
pentru concentrarea trupei.

(37—196, p. 151)

Când a dat cu *hubița*
făcea drum ca ulița.

Hubița = tun mare, dar scurt, adică mor-

tieră. D. Florian imi spune că ofițerii numiau
acele tunuri *hubi-en*; în dicționarul cercetat de
mine n'am găsit ênsê acest cuvint.

(38—196, p. 152)

D-le general, lasă-ne sê *ratalim*.

Rătălim de la: a ratăli, rătălire = a sê retrage.
Lasă-ne sê rătălim = lasă-ne sê ne retragem.

(39—196, p. 152)

cat pe mine m'o îngropat

căi, contras din *căci*.

(40—207, p. 165)

Dacă codru frunza-și lasă
toți voinicii trag a casă
la copii și la *boreasa*.

Boreasă probabil de la *boier*, fem. *boie-
reasă* = nevastă, gospodină.

(41—219, p. 178)

Unde-s boii încornăței
și *ghirișii* frumușei.

Ghirișii = mănătorii boilor, sinonim cu:
birîș de la ung. *béres*, argat, slugă la cărat
sêu la arat.

(42—221, p. 180)

cu iie de *ghiolci*.

Ghiolci = pânză țesută 'n casa.

(43—240 p. 193)

să-î dea țol și *lepedeu*.

Lepedeu, cearșaf, după d. S. C. Mândrescu,
de la ungureșul *lepedö*.

(44—240, p. 193)

să-î dea tată-seu și *flos*.

Flos = in pentru tors. Negreșit acest cuvânt este nemțescul *flos*, care însemnează : fir. Însemnarea e aproape aceeași : material pentru tors în românesce, tortul făcut în nemțesce. Ceea ce mă îndeamnă să dau credemânt acestei păreri este că versurile în care se cuprinde cuvântul *flos* mi-au fost spuse de Nicolae Dândărău, care stătuse mult între Germani cu regimentul său și deci a putut adopta și acest cuvânt.

(45—246, p. 198)

uritul cu *ferdela*
dragostea cu lingura.

Ferdela o măsură ca banița.

(46—259, p. 207)

Eu me știu
că sunt voinic,
fetete-mi ȃic:
boșantic.

Boșantic, scund, sau pipernicit mai esact
ceea ce se ȃice, pe la noi, *poșidichiū*.

(47—266, p. 210)

Seraci *trocarași* din Scheș

Trocărași, diminutiv de la *trocar*, numire
ce se dă neguțătorilor de fructe care, cumpă-
rând fructele de la țeranți, le pun în vase ce
se numesc troace, de unde : trocar.

(48—266, p. 210)

și pe văi
cu *ghigășele*.

Ghigășele, plural de *ghigășea*, peatra, pe-
tritică, asemenea sub forma : *ghicășele* de la
ungurescul *békásó*, o petrică albă, cremene
(S. C. Mândrescu).

(49—276 p. 215)

Horă mare de cocoane

tot cu sorțuri de *cartoane*.

Sorțuri de cartoane = sorțuri de pânză de
prăvăliă ; conentul luat drept conținut.

(50—277, p. 215)

Stergeți mâna pe *androc*
du-te-acasă și fă *broc*.

Androc = fustă de flanelă. De unde se vină această vorbă ?

Să fie ea din germ. *unterrock*? care înseamnă tocmai fustă ?

Nu știu. Pun însă întrebarea și las filologilor s'o resolve, semnalez numai că acest cântec mi a fost spus de Nicolae Dăndărău, care fusese în armată și umblase prin multe părți ale țării, și mult printre Germani de unde ar fi putut adopta acest cuvânt.

Broc = mâncare, după cum mi-a spus Nicolae Dăndărău de care vorbiți mai sus.

Să viie această vorbă de la italianul *brodo*, care înseamnă : sos, apoi bulion și deci ciorbă ?

Să viie de la nemțescul *brocken* a dumica ?

E treaba filologilor să deslușească lucrul.

Repet, spre orientarea lor, căacest cântec mi-a fost spus de Nicolae Dăndărău, fost soldat în armata permanentă austriacă.

Semnalez, ca încheiere, ca cuvintele : flos, androc și broc nu le-am mai auzit de la nimeni altul de cât de la numitul Nicolae Dăndărău; ba alții nici n'aș știut să-mi spună ce înseamnă.

(51—292, p. 221)

Dă-te 'n laturî, *golomos*
să-mi joc pe mândra frumos.

Golomos (?) La acest cuvânt, mă mărginesc a pune un semn de întrebare; caci nu știu ce însemnează, nici în notițele mele nu găsesc nimic.

(52—293, p. 222)

că'i rochiă de *barșon*,
ș'asteaptă mână de domn.

Barșon = catifea roșă, după d. S. C. M.,
de la ungurescul *hârșony*.

(53—308, p. 228)

Te cunosc după *gimberî*
că ești puică prezenterî.

Gimberi = măргеle.

(54—315, p. 233)

dar mai vin cu *jeșători*.

O variantă conține :

dar mai vin cugetători.

(55—333, p. 271)

Sus în codru lui Jancău
face-și Petrea făgadău.

Făgădău = cârciumă, după S. C. M., de
la ung. *fagadó*.

Să se observe că acest cântec e din Selagiu.

(55—336 p. 280)

Culcă, culcă și te-abuă
pene mâne în dalbă Țiuă.

Abuă de la: *a abua-abuare* = a se liniști, a
se odihni.

(56—336, p. 280)

legănel
de păltinel
cu fuștei
d'alunei

fuștei d'alunei. Fuștei se chiamă bețele de
alun cu care despart femeile care Țes la răsboi
firele de urdeală din distanță în distanță 'nainte
d'a le trece prin brăgle.

Tot acest sens are și aci: bețe de alun.

(57—336, p. 282)

Ia-ți, *șogore*, nevasta
și bani pe lângă dânsa.

Semnalez mai întâi ca acest cântec este de
pe valea Turdei.

Șogor = cumnat, de la ung. *sogor*.

D. Florian Chioreanu îmi spune că șogor, în loc de cumnat, se întrebuințează numai de la cumnatul cel mai mic în vîrstă către cel mai mare, acesta din urmă întrebuințînd ênsê tot-d'a-una, cînd vorbește între și despre cumnații sêi mai mici, tot vorba : cumnat.

După d. S. C. Măndrescu, cuvîntul *șogor* a persistat numai în parte în semnificațiunea de *cumnat*. În multe ținuturi locuite de Români, *șogor* sê întrebuințează pentru a arêta o înrudire mai îndepărtată.

Șogori sunt și aceia cari fac curte efectivă uncea și aceleiași femei, după cum se vede din versurile :

dar nici frumoașă nu-mi place
că prea mulți șogori îmi face.

în care se vede lămurit cum s'a peiorat sensul primitivului *șogor*.

(58—339, p. 289)

da sta Gruia supărat
cu *clopul* pe ochi lăsat.

Clop = pălăria, de la ung. *kalap*, după d. S. C. M.

(59—339, p. 290)

Orî îi-e dor de *Țiligrad*.

Țiligrad, culegătorul spune că, întrebînd

pe Nicolae Mocan, care i-a comunicat balada, ce oraș înțelege prin „Tiligrad“, i-a răspuns că orașul acela în care ședea împăratul Turcilor.

(60—339, p. 291)

Stați, Turcilor, nu grăbiți
că cu Gruia *băsădiți*.

Băsădiți de la *băsădire* — a *băsădi* = a vorbi, poate de la ung. *beszélni* (a vorbi), *beszéd* (vorbă).

(61—339 p. 293)

și *hăția dejea* de toartă

hăția, a *hăti* — *hățire* = a prinde, a apuca, a *inhăța*, a lua.

dejea = măsură, găleată.

(62—339, p. 294)

orî vinul și s'a *ciuntat*

ciuntat de la: a *ciunta-are* = a imputina.

(63—339, p. 294)

greu un *salaū* mi-a picat

Salăū — oaspe care vine la un otel, de la ung. *szálló* cu tocmai aceeași însemnare.

(64—339, p. 294)

megiș nu vorbește multe.*Megiș* — totuși, ung.

(65—339, p. 295)

face *blonciuri* ca pumnul.*Blonciuri* — noduri, noduri ce făcea unind
mustățile și inodându-le la ceafă.

(66—339, p. 295)

da nu cere nici-o *graiță**Graiță* de la *kreuzer* = crucer, monedă de
aramă.

(67—338, p. 295)

și s'a dus 'n mă-sa

să mai ție și:

și s'a duce în țara sa.

(68—339, p. 297)

cât un *gros*
cu fața'n jos.Cât un *gros* — ca un lemn, ca un butuc.

(69—339, p. 298)

o leacă de carte albă

o leacă — puțin, ca și în Moldova ; se mai
 dice și : un pic, un strop, o firă.

carte albă — hârtie albă.

(70—339, p. 298)

și 'ntr'un bolduț se bagă

Bolduț — prăvăliă, diminutiv de la boltă,
 din ung. *bolt*.

(71—339, p. 300)

că tu ai picat în sclăbiă

ai picat — ai căzut.

(72—339, p. 301)

Da tu, d'albă de cătană.

Aci nu era trebuință de nici-o explicație;
 căci d'alb e întrebuințat în același sens ca și
 la noi : mândru său frumos.

(73—345, p. 322)

Să bag mâna'n *minteuța*
 se scot d'albă hârtiuță.

Minteută diminutiv de la manta.

(74—348, p. 330)

ei *sudu* se mi-l *sudeasca*.

Aci sunt silit să mă mărginesc la nota culegătorului care e următoarea : *sudu* — judecată.

De unde ajuns'a această vorbă în românește nu'mi pot da seamă ; căci cercetările ce-am făcut nu m'aū orientat și mai multe altele nu pot face. De alt-fel, nici n'aș avea ce căta eū, un simplu culegător, pe tărîmul filologilor.

(75—348, p. 330)

Inima gorunului
din fața pământului
de nouă *șufi* de lungă
pentru trupul lui s'ajungă.

Șufi, plural de la *șuf* — urmă, din germ. *shuh*, cu același înțeles.

(76—348, p. 330)

Un *acau* de răchie

Acău de la ung. *akó*, măsură de capacitate mai mare de cât *vađra*.

351

In *Foișoara pentru răspândirea cunoștințelor folositoare și a iubirii de carte între popor*, (Sibiu, 1 Martie 1886) găsec următoarea variantă :

Todor și soru-sa

(Baladă din popor)

Frunză verde ruptă'n doauă!
 Face-și Todor casă noauă,
 Casă noauă de hârtie,
 Zugrăvită cu țămăie, —
 Prin ferești, tot flori domnesci,
 Prin țițiu tot șiliniți,
 Si prin praguri
 Măghieranuri. —
 Când cascle și-a gătat
 El frumos s'a d'imbrăcat,
 La peșite s'a luat.
 Multă lume c'a umblat,
 Ca soru-sa n'a aflat
 La făptură și la stat. —
 Decî din graiū i-a cuvântat :
 — Dragă soră, Salomie,
 Hai cu minî la cununie!
 Că lume cât'am umblat,
 Ca tîni, soră, n'am aflat,
 La făptură și la stat!
 — Merge-voiū, frate, cu tine,
 De mi-î face pêne mîne :
 Pod de-aramă peste vamă,
 Pod de-argint peste pămînt !

El afară că-mi eșia
 Pe loc toate-mî isprăvea
 Și la soru-sa intra

Si din nou îi cuvânta :
 — Dragă soră, Salomie :
 Ha! cu mină la cununie!
 Că lume cât'am umblat,
 Ca tine, soră, n'am aflat
 La făptură și la stat!
 — Voi veni, frățuș, atunci
 Dacă tu că mi-î aduce :
 Sfântul soare nănaș mare
 Sfânta lună nună bună!
 Si stelele, fetele,
 Luceferii, feciorii.

El afară ca-mi eșea,
 Pe loc toate-mi isprăvea,
 Și la soru-sa intra
 Si din nou îi cuvânta :
 — Dragă soră, Salomie,
 Ha! cu mină la cununie!
 Că lume cât'am umblat,
 Ca tine, soră, n'am aflat,
 La făptură și la stat!

Ea frumos, că se găta
 La biserică pleca,
 In biserică intra,
 Popa prinde-a-î cununa,
 Icoanele-a lăcrăma,
 Evangelia s'a 'nchis
 Si luminile s'au stins; —
 Dar' icoana Preceștiu,
 Din fundul bisericii,
 Ea din graiū a cuvântat :
 — Părinte nu ți-î păcat ?
 Se cunună soră cu frate,
 Că Dumnezeu te va bate!—

El afara că au eșit
 Cătră casă s'au pornit

Si la fântân'au sosit,
 Dar aici când ajungea
 Sora din graiu cuvânta :
 — Qpriți voi căruțele !
 Că mă string cismuțele :
 Si me string inelele.
 De mi sē rup dejtele (degitele) !

Când căruța sē oprea,
 Ea 'n fântâună că-mi sarea
 Și din gu'ă cuvânta :
 — De cât muiere la frate,
 Măi binī sē fiū strat la broaște, —
 Și rugina pietrilor
 Și mâncarea peștilor !

(ir. Brut Nestor.

(77—365, p. 360)

se duce-o boreasă 'n lume

boreasă, femeia măritată, gospodină.

(78—396, p. 378)

fecioru din călușeri
 cum joacă ca pe *tieri*.

Tier = taler, peste Olt (Mehedinți) taier,
 adecă o farfuriă întinsă, de pământ ordinar
 sēu de lemn.

TABLA DE MATERII

Prefața III

<u>No.</u>	<u>DOINA</u>	<u>Versuri</u> <u>Pagina</u>
1—5	Doina	5—6

Iubirea. A) Dragoste

6	Mândra bună	65 . 9—10
7	Versiune din Moldova	— . 11—12
8	Somn îmi e	31 . 13—14
9	Să-mi vîd mândra.	25 . 14—15
10	De s'ar vinde dor cu dor.	10 . 15
11	Altă versiune	15 . 15—16
12	Amar e.	11 . 16—17
13	Nu-î ca mândra.	25 . 17—18
14	Ghicesce, mândro	4 . 18
15	Vai! de cel care iubescce	5 . 18
16	Rele-s dragostile.	8 . 19
—	Versiune	4 . 19
17	Cine ne desparte	18 . 20
18	Turturica	4 . 20
19	Săraca dragostea	6 . 20—21
20	Bată-l măca Precista	5 . 21
21	Pănă când nu iubeam	8 . 21
22	Dorul mândrei	7 . 22
23	Versiune	9 . 22
24	De ce oftez ?	10 . 22—23

<u>No.</u>	<u>Versuri</u>	<u>Pagina</u>
25	Seraca inima mea!	7 . 23
26	Ca doru din om in om	6 23—24
27	Dragostile noastre	6 . 24
28	Amarul inimei	9 . 24
29	Să ne iubim	6 . 25
30	Nu le poate s inge	5 . 25
31	Tot m'aş duce	12 . 26
32	Cântaţi de jale	4 . 26
33	Codrule, codruţule.	7 26
34	Face-m'aş un fiuturaş	7 . 27
35	Dorul badei	8 . 27
36	Vino, bade, tu cu el	18 . 28
37	Frumoasă ca dragostea.	6 . 28—29
38	Nu gândi că te-am urit	7 . 29
39	Ține-mi, Doamne	4 . 29
40	De mândra ce scii?	11 . 30
41	Nu pot dormi	6 . 30
42	Cum să nu-mi fie dor?	8 31
43	Răsări-ți-ar numele.	18 . 31—32
44	Inima-mi plânge.	16 . 32
45	Doamne, cum ar fi de bine!	18 . 33
46	Bine mai trăiesc	16 . 33—34
47	Inima-mi plânge.	8 . 34
48	E pustiă ulița	15 . 35
49	Bădița cu calul alb	8 . 35—36
50	D'ar fi cucul	6 . 36
51	Drag imi e.	4 . 36
52	Numai cu ochii-l petrec	4 . 37
53	Când vii?	8 . 37
54	Vin, bădiță	7 . 37—38
55	Dor ți-o fi	8 . 38
56	Nu te las	8 . 38—39
57	Să bolcsc și eu cu tine.	6 . 39
58	De când, mândro	17 39—40
59	Viie singur.	10 . 40
60	De ce să mă prăpădesc.	22 . 41
61	Pute-ți numele meu	9 . 42

<u>No.</u>	<u>Versuri</u>	<u>Pagina</u>
62 Aide, neică	8 .	42
63 Gura de diac	18 .	43
64 Nu-mi las drăguții	14	43—44
65 Ca aia tot n'a fi	9 .	44
66 Guriță tăcută	16 .	45
67 De când bădița s'a dus	11 .	45—46
68 Mai bine moarte	6 .	46
69 Dragostea	4 .	46

B. Drăguții certați

70 Blestem	59 .	50—52
71 Variantă tot din Transilvania	24 .	52—53
72 Altă variantă	—	53—54
73 Variantă din Moldova	—	55—55
74 Fie-î moartea de cufit	11 .	55—56
75 Nu te-oî lua	29 .	56—57
76 Altă variantă	35 .	58—59
77 Mă duc, maică	23 .	59—60
78 Scii tu, mândro?	18 .	60
79 Să îți sece inima	17 .	61
80 Tu, neică, să te usuci	13 .	61—62
81 Ea trecea și blestema	41 .	62—63
82 Gelosia	11 .	64
83 Frunță verde lemn de sus	14 .	64—65
84 Dragostea se se 'noiască	12 .	65
85 Ce pământ te ține	15 .	66
86 Spure, maică-ta	14 .	66—67
87 Frunțuliță trei agude	21 .	67
88 Geaba te ții mândru	15 .	68
89 Ce ai eșit, mândro, în prag	16 .	68—69
90 Ibovnicu nu l'oî spune	17 .	69—70
91 Nu mă late, maică	16 .	70
92 Foicică de ormuz	10 .	71
93 Nu cutez	7 .	71
94 Care din două?	8 .	72
95 Iute la iubit	7 .	72

<u>No.</u>	<u>Versuri</u>	<u>Pașina</u>
96	Lasă-lasă	9 . 73
97	Dar'ar Dumnezeu s' moară	7 . 73
98	S'-'i dea sate	14 . 74
99	Geaba, neică.	6 . 74
100	Dragă Mărioară	18 . 75
101	Nu m'oi duce	19 . 75—76
102	Popa toacă	9 . 77
103	Cu tine s' mă iubesc	11 . 77
104	Ini' ar'eta gurișă	16 . 77—78
105	Pentru ce nu v'af' uitat ?	12 . 78
106	Ia-m' c'ălare.	16 . 79
107	P'ne's cu cămașă neagră	10 . 79—80
108	Pe tine tot te plac	20 . 80
109	Ocara vecinilor	17 . 81
110	R'avaș, m'andră.	23 . 81—82
111	Noaptea c'ând m' pomenesc.	9 . 82—83

G. Iutirea de familiă

112	Par'ca 's n'ăscut din nori	24 . 88
113	Maică, rădăcină dulce	9 . 89
114	Maică, inimă de peatră	13 . 89—90
115	O variantă	15 . 90
116	Altă variantă.	15 . 91
117	A fost maică lângă mine	14 . 91—92
118	Nu-m' mai vine a glumi	8 . 92
119	Taci, măicuță !	6 . 93
120	Lacrimel'-'i curg pirău.	7 . 93
121	Acum aș asculta	6 . 94
122	Blestemul de mumă	13 . 94
123	V'ariantă	9 . 95
124	Dorul mamei	20 . 95—96
125	F'ără noroc.	31 . 96—97
126	Mama streină.	9 . 97—98

<u>No.</u>	<u>Versuri Pagina</u>
------------	-----------------------

III. Streinatatea

127	Cântecul despărțirii	16 .	102
128	Jalnică î inima n mine.	11 .	102
129	Ai, maică, de mă petrece	9 .	103
130	Mă duc, mândro	12 .	103
131	Varianta	8 .	104
132	Altă variantă	21	104-105
133	Vai de mine!	7 .	105
134	Bărbățelul meu.	6 .	105
135	Rău, maică, măi blestemat	6 .	106
136	Pasere galbenă n cioc.	43	106-107
137	Străinatatea.	4 .	108
138	Străină, maică, ca mire	18 .	108
139	Brăduleț crescut in peatră	10 .	109
140	Frunđușiță iarbă mare.	22	109-110
141	Străinul.	4 .	110
142	Numai amar și veuin	6	110-111
143	Apoi cum se nu suspin	16 .	111
144	Inlăuntru cu amar	12 .	112
145	VARIANTĂ	9 .	112
146	Plină's, maică, de streini	15 .	113
147	Tot la țara mea gândesc	7 .	113
148	D'ași fi trăit tot așa	7 .	114
149	Pânea străinului	9 .	114
150	VARIANTĂ.	5 .	115
151	Ocolită de durere.	12 .	115
152	Nu mă blestema	9 .	116
153	Geaba	10 .	116
154	Țerile le-am ocolit	22 .	117
155	Cum se nu-mi fie dor?	10 .	118
156	Negru pe inimioară.	4 .	118
157	Dragă frate de departe	10 .	119
158	Mereu mă gândesc	13 .	119

<u>No.</u>	<u>Versuri Pagina</u>
IV. Cătănia	
159	Vai de maica cu feciori. 5 . 124
160	Cătănia cui e dată ? 6 . 124
161	Dați câte-o leturghie. 8 . 125
162	Cătănia la străin 7 . 125
163	Adio al cătaneî. 8 . 126
164	Spală-mi, maică, hănele 8 . 126
165	VARIANTĂ 10 . 127
166	Vai! sêraca cătana. 18 127-128
167	Rêu m'ai blestemat. 11 . 128
168	VARIANTĂ 6 . 129
169	Pune-mê, nene, călare 28 129-130
170	VARIANTĂ 37 130-132
171	Sêraci feciori de la sate. 5 . 132
172	Eși, măicușă, afar' la cruce. 25 . 133
173	VARIANTĂ 7 . 134
174	Eși, măndro. 27 134-135
175	Bate-l, Doamne. 7 . 135
176	Sê nu-și mai dea de pomană. 20 . 136
177	Rêu, maică, m'ai blestemat 6 . 137
178	Dumnezeu te-ar fi iertat 8 . 137
179	De unde pleacă cătana 11 137-138
180	Te duci, bade 9 . 138
181	VARIANTĂ 13 . 139
182	Rêmăi, maică, sănătoasă 8 . 139
183	Măghiran de pe cetate 6 139-140
184	Lasă-mê de la cătane 7 . 140
185	Cine trece pe la vamă? 23 140-141
186	Trandafir de pe cetate 10 . 141
187	Mi-e grea inima 8 . 142
188	Sêraci picioarele mele. 4 . 142
189	Cătănia la Neamț. 59 143-144
190	Iar cătănia 63 145-146
191	Acolo-i neica 12 . 147
192	Pe din jos de Sighișoară 17 147-148

<u>No.</u>	<u>Versuri</u>	<u>Pa_gina</u>
193	Frunđușiță de năut	16 . 148
194	Unde duci cătanele ?	11 . 149
195	Pe dealul Sibiului	7 . 149
196	O bătaie în 1866.	78 150-152
197	Variantă	68 153-155
198	Căntece după trâmbiță	— 156-158

V. Codrul

199	Geaba mă țin voinic	14 . 161
200	Fă-mi un căpeneag.	12 . 161
201	Plin e codrul de voinic.	11 . 162
202	Toată lumea-mi strigă: hoș!	14 162-163
203	D'ar veni luna lui Mai	11 . 163
204	În codru am crescut	15 163-164
205	Variantă	18 164-165
206	Veni ziua de St. Petru.	4 . 165
207	Pêră eram în codru.	11 . 165
208	Blestem ție.	7 . 166
209	Codrule, ce ți-am stricat ?	23 166-167
210	Traiul din codru	14 . 167
211	Maritată după un hoș	32 168-169
212	Hoșul.	8 . 169
213	Cu fearele de picioare	6 . 169

VI. Strigături, Cugetări, Glume, Satire

A) *Despre casatoriă și căsătorii*

214	Când eram la maica fată	4 . 175
215	Variantă	8 . 175
216	Altă variantă	15 175-176
217	Feciorul penei fecior.	4 . 176
218	Nici una nu-i frumoasă.	24 176-177
219	Du-te dor.	27 177-178
220	Cine ibovnică n'are	40 179-180
221	Cântați fetelor	32 180-181

<u>No.</u>	<u>Versuri</u>	<u>Pagina</u>
222	Nevasta frumoasă	5 . 181
223	VARIANTĂ	12 181-182
224	Contra nevestei	43 182-183
225	VARIANTĂ	20 183-184
226	Nevasta leneșă	16 184-185
227	VARIANTĂ	12 . 185
228	Altă variantă	25 . 186
229	Nevasta bețivă	15 . 187
230	Foicică-a bobului	7 . 187
231	Contra bărbatului	10 . 188
232	VARIANTĂ	4 . 188
233	Altă variantă	19 188-189
234	Bărbatul bătrân	18 189-190
235	Bărbatul beat	17 . 190
236	Bărbat bătrân—Nevastă tânără	9 . 191
237	Insuratul pentru zestre	4 . 191
238	Prima variantă.	11 191-192
239	A doua variantă.	12 . 192
240	A treia variantă.	17 192-193
241	Soacra rea	12 193-194
242	Strigă popa.	11 194
243	Bine-î stă mândrei	5 . 194

B. Contra uritului

244	Uritul-dragostea.	4 . 197
245	VARIANTĂ	9 . 197
246	Urit mî-a fost uritul	12 . 198
247	Crapă, Doamne, pământul	9 . 198
248	Du-te, mîi urite.	8 . 199
249	Soțul urit.	23 199-200
250	VARIANTĂ	14 . 200
251	Altă variantă.	19 . 201
252	Frunză verde a bobului	4 . 201
253	Uritule, urit esci.	4 . 202
254	Foicică, foaie arsă.	7 . 202

<u>No.</u>	<u>Versuri</u>	<u>Pa_gina</u>
255	Arđă-te focul urit.	10 202-203
256	Nevasta fugită	41 203-204

C. Varia

257	Fata cu părul tuns.	2. 207
258	VARIANTĂ	3. 207
259	Boşantic.	4. 207
260	Cine crede la muiere	4. 208
261	Câte oale pe cuptor.	4. 208
262	Punga mea.	19 208-209
263	Frumoasă esci	6. 209
264	Ferească Domnul.	8. 210
265	Hora mare	7. 210
266	S�raci troc�raşii.	8. 210
267	Mi-e ciudă de buna	7. 211
268	Borghizeanul.	7. 211
269	M'a făcut maica d'aşa.	6 211-212
270	Staţi feciori	4. 212
271	Nu mi-e drag	5. 212
272	S�raci Braşovenii.	10. 213
273	Să-mi fie de sărutat.	7. 213
274	Dam�.	6 214
275	Strigătura.	12. 214
276	Hora de cocoane	4. 215
277	Eu la joc, maica la joc	9. 215
278	Na, Ţigane!.	4. 215
279	Fetele	4. 216
280	De c�t să nu sci� juca.	4. 216
281	Hop, leli�!	14 216-217
282	Ca mândra spr�ncenele	8. 217
283	Voinicul beţiv	19 217-218
284	C�nt� cucul	6. 218
285	De trei �ile	4. 219
286	Iu-iu-iu	6. 219
287	Alta	4. 219
288	Aşa joacă nisce veri	8. 220

<u>No.</u>	<u>Versuri</u>	<u>Pagina</u>
289 Ai, Ileano	4	220
290 Pe supt deal	4	220
291 Cu cumatra	4	221
292 Fuși din cale.	6	221
293 Du-te, bade	8	222
294 Bate popa preoteasa.	4	222
295 La cârciumă în făgădău	4	222
296 Mi-a trecut risul și gluma.	6	222-223
297 Taică părinte	12	223
298 Coconiță de la țară.	7	224
299 Săracul prunarul	6	224
300 Du-mă, Doamne	4	224
301 Babari la fete mari	5	225
302 Tot il bea.	14	225
303 Ce ai mânca	4	226
304 Mândra mca.	5	226
305 Ei sunt cătanele dragi.	6	226
306 Cucule de la pădure	5	227
307 M'au scos ele pe mine	8	227
308 Te cunosc pe ochisorii	10	227-228
309 Nu mai pot glumi	3	228
310 Cu totul m'am supărat.	8	228
311 Mort de sete	9	229
312 Ochii mei, zamă de pesce	4	229
313 Racul-Broasca	15	229-230
314 Am o soacră ca o scroafă	13	230

VII. Colinde

314—330 (Șapte-spre-zece colinde) 592 233-257

VIII. Cântece betrâncsi

331 Fata Bărbulesei	139	261-267
332 Floarea	92	267-270
333 Ileana Petrii.	61	271-273
334 Irina Pintei	71	273-275

<u>No</u>	<u>Versuri</u>	<u>Pagina</u>
335	Toderel.	94 276-279
336	VARIANTĂ	107 279-282
337	Altă variantă	40 283-284
338	Gruia lui Novac	146 284-289
339	Gruia lui Novac	375 289-301
340	Dorul lui Gruia.	137 302-306
341	Insuratul lui Gruia	85 306-309
342	Gruia a lui Novac.	163 309-315
343	VARIANTĂ	66 315-317
344	Pintea	62 317-319
345	Stoian și Vidra	78 320-322
346	Stoian și Vidrușca.	90 323-326
347	Manea	85 326-329
348	Mărca voinicul	101 329-322
349	Cocoana lui Stefan Vodă	74 332-335
350	Gheorghilaș.	39 335-337
351	Salomia.	44 337-339
352	Iosif	42 339-340
353	VARIANTĂ	21 340-341
354	Tatăl și mama	118 341-347
355	Mireasa moartă.	43 345-347

IV. Diverse

356	Marcă, de dușmane multe.	22 351
357	Raiu-Iad	34 352-353
358	Dragi imi sunt fetițele	6 353
359	Câte fete au mărgelile	10 353-354
360	Pelin beau	10 354
361	Cine m'a sărutat?	18 354-355
362	Cântecul bețivului	31 355-356
363	Vilean otrăvit.	47 356-358
364	Ai să-I dăm	39 353-359
365	Fugită de la bărbat.	25 360
366	Soțiorul meu	13 361
367	Dulce-ar fi viața	21 361-362
368	Nadejdea.	18 362-363

<u>No.</u>		<u>Versuri</u>	<u>Pagina</u>
369	Veni moartea fără veste.	16 .	363
370	Dragă mi-e	18	364
371	Fă-mă, Doamne,	6	364-365
372	Gheorghe și Marița.	17	365
373	Seșetoare	17	365-366
374	Dragă vomice.	23	366-367
375	Aide să fugim	15 .	367
376	Dorul e mare căne	19 .	368
377	Cucule de la pădure.	16	368-369
378	Spune, dragă, maică-ta.	16	369-370
379	Cuculeț cu pana sură.	17 .	370
380	Vai de mine.	9 .	371
381	Foaie verde de surcele	6	371
382	Und' te duci?	10 .	372
383	Oaie, oaie ocără.	22 .	373
384	Sărută-mă, bade Ioane	4 .	373
385	Pănă-î omul tinerel	5 .	373
386	Iubesc o copiliță	5 .	374
387	Nu te uita drept la mine.	4 .	374
388	Sărută-mă, măndro.	5 .	374
389	Bădiță, cum te-am urit	4 .	375
390	Marița, Marioară	6 .	375
391	Frunțuliță bat-o bruma	4 .	375
392	Spune inimă.	4 .	376
393	Frumoasă e mândra mea	8 .	376
394	Frunță verde stejerei	13	376-377
395	Săruta-te-ar pupăza	8 .	377
396	De cât în călușeriă	29 .	378
397	Calușeri de pe Tîrnava	8 .	379
398	De cât să fii călușer.	4 .	379
399	Glod și tină	4 .	379
400	La Pasce în sărbători	11 .	380
401	Trage cu ochiul	8 .	380
402	Costică cu ochii verzi	9 .	381
403	Frunțuliță iarbă mare	12 .	381
404	Cine șede pe vale	10 .	382
405	Când eram în vremea mea	6 .	382

<u>No.</u>	<u>Versuri</u> <u>Pagini</u>
406	Foaie verde de secară 6 . 383
407	Mierliță, mierliță 10 383
408	Frunțuliță măracine 7 . 384
409	Gânduri cuvioase 7 . 384
410	Nevasta văduvă 13 . 385
411	Frunță verde ș'un spinac. 7 . 385
412	Eü țî-am spus măndrușo. 5 385-386
413	Cucule, pană galbenă. 6 . 386
414	Toată ziua trece-o ți 8 . 386
415	Copilă secerătoare 11 . 387
416	Semanat-am trandafir. 6 . 387
417	Să fiu căne 8 . 388
418	Foică trei gutuș 5 . 388
419	Am iubit un biet băiat 6 . 389
420	Auș, măndro 8 . 389
421	Luaș seama. 4 . 389
422	Astă-vară 6 . 390
423	Sună 'n una 4 . 390
424	Foaie verde lemn uscat 9 . 391
425	Când îți vęd țifele. 6 . 391
426	Pentru o mândră ca a mea. 10 . 391
427	Foică ca tina. 6 . 392
428	Am o mândră ca o floare 5 . 392
429	Frunță verde lemn sucit 8 . 393

X. Schițe

430	Fărtat-Surată 397-412
431	Ungurul in cântecele poporului român de peste munți 413-427

XI. Ghicitori

432	Ghicitori 429-439
-----	-----------------------------

XII. Note

433	Note 441-474
-----	------------------------

APREȚIFRI ANTICIPATE

asupra

COLECȚIUNII BIBICESCU

Sumar.—Folk-lorul român. Poesia populară cea vechia și spiritul modern. Culegătorii trecuți, culegătorii actuali; colecțiunea de versuri transilvănene a D-lui I. G. Bibicescu. Transilvăneanul și străinătatea. Transilvăneanul și cătănia.

I

S'ar crede ca, și la noi, de veri-o 3—4 ani încoa, literatura poporara a început sa se bucure ca și în strainatate de o însemnatate și de o atențiune mult mai mare de cât cele ce i se acordau pâna acum. *Folk-loristi* românî, adică iubitorii și cunoscătorii poeziilor populare, se înmulțesc pe fle-care ȳi, iar colecțiunile cari se alcatuesc de unii și de alții, și de toți devin din ce în ce mai numeroase. Țăranul, baba bêtrână și lăutarul vorbareț, ale caror traiste erau pline-doldora, spun aȳi pe întrecute târgoveților, adică »nemțescilor« de pe la orașe cele ce sciu din moși-strămoși. Conservatorii, bibliotecarii minunatelor producțiuni populare, nu mai vor să fie în

țerile române ceea-ce erau de mult *oamenii-archivă* la poporatiunile indigene ale Americi-de-Nord, oameni cari erau însărcinați a ține minte pe din afara tractatele ce se încheiau între două triburi, între două neamuri, și a căror memoria era infailibila, diceau cei interesati.

Deci, mulți din scriitorii noștri s'au hotărit cu dragoste și cu plăcere a descarca de această sarcina destul de grea pe țeranii și pe lautarii cei vechi.

Hotarirea a venit la vreme. Spiritul modern, ca sa nu dicem spiritul pozitiv (de o parte) și mostangiū (de alta) al timpurilor noastre a început să patrunda nițel câte nițel, chiar și până în cele mai infundate catune ale țerilor române. Nici vorbă că numitul spirit provoaca pe unde pătrunde un curent de civilisatiune care poarta—civilisațiunea, nu curentul—aceeași pecete de positivism și de „mostangirlic” ca și spiritul care a provocat-o.

Cum voiți D-văștra ca, în fața unui ast-fel de curent, inocența, naivitatea, delicata frumusețe a poesiilor populare să trăiască fără a fi corupte, întinate și la urma atât de preschimbate, în cât cercatorul, dând mult cu multul, sa nu poată a le mai recunoasce?

Curentul a început să opere, și, din nenorocire, ca ori ce lucru rău, obiceiul prinde rădăcini cu o înlesnire nu de bine vestitoare.

Cine n'a auzit bunioara, seara, pe lună, la sat, cârdul de fete intorcându-se de la pădure și cantând pe lună de se plec plopii de dor, și de o-dată, eșind din cârciumă deșteptul satului, fostul militar, cel care s'a țilivisat pe la orașe și s'a albastrit la port și la inimă că se apropie și 'și ride de doina fetelor, spunându-le că nu se mai ȳice acum

Trandafir, bujor frumos
Ce veste 'mă aduce din jos ?

ci, cu nemerită potriveala și cu o poezie cu adevărat moderna :

Posta vine și 'mă aduce
De la ea o bizea dulce.

Nu înmulțim exemplele. Cu acesta se poate lesne înțelegce cele alte și se poate judeca ce ar deveni cu timpul întreaga poezie populară, dacă cei «albastri» ar spoi baladele, doinele și legendele populare cu același spirit modern ca cel de sus. Ce ar deveni *Miorița* sau *Ileana Cosinzeana*, sau ori ce altă poetică creațiune a bardilor necunoscuți ai poporului român, când s'ar vedea aȳi, revădute, adaogite și *considerabilmente augmentate*, dupa calapodul timpului prea și foarte pozitiv ?

Se speria gândul, iar pėrul măciucă ti se face, ne ȳicea mai alaltăieri un sensibil și infocat culegėtor de versuri poporare, înmarmuresci vėdėnd variantele și adaosele ce se fac poesiilor bėtrāne ; toate aceste preschim-

bari sunt nemerite și potrivite ca versurile cu *bizeaua*, și, dacă peste veri-o câți-va ani, nu vom fi strâns tot ce merita a fi pastrat, poporul, țeranul care le-a produs odinioara, le va strica și le va corupe, împins fiind la aceasta de influența timpului de ađi care numai poetic nu e.

Deci, pe lucru! 'și-aű ăis mulți din cei cari sciu să prețuiasca frumusețile versurilor bătrâne. Colecțiunile se înmulțesc pe fie-care ăi; unele dintr'ênsele sunt celebre, atât prin cantitate cât și prin calitatea bucaților copiate cu toate variantele și in modul cel mai fidel din gura țeranilor, lăutarilor, babelor—babelor sub care zâmbea paméntul, când erau tinere, și cari multe vedënd și mai cu seamă multe simțind, multe sciű sű povestescă.

Mii de versuri au scapat, mulțamita zelului scriitorilor culegători, de uitare și de corupțiune. Cel puțin, dacă ađi toți admit, cu Renan, că »poesia e lucru al trecutului«, apoi s'ò pastram cu aceeași grija și cu acelaș respect, cu care pastrăm in museuri până și cele mai modeste unelte ale moșilor și strămoșilor noștri.

Ast-fel trebuie să 'și fi ăis cei ce aű strâns versurile, ăicetorile și basmele poporare, cei cari au strâns ici 12.000 de versuri, dincolo alte mii mai putine sau mai multe, cei care publica din când in când prin ăiare și prin reviste câte una sau mai multe din poesiele culese in toate satele țerilor române.

Ne-a fost dat sa examinăm mai de aproape ȃilele trecute una din aceste colecȃiuni. Numărul versurilor cari o alcătuiesc se urcă la 4.980 ¹⁾, si sunt cu atât mai interesante cu cât sunt din Transilvania, din țara *Bârsei*. D. I. G. Bibicescu, unul din redactorii *Românului*, le-a adunat în excursiunile facute prin acele locuri trei ani d'arëndul.

Metodul întrebuițat de culegător ne pare demn de imitat pe ori-unde cultura țeranului îl va permite. D. Bibicescu a ținut, în al treilea an al culegerii sale, ca țeranul său țeranca să scrie singuri versurile ce sciaă. Numai ast-fel procedând, furnisorii poeziei poporare primiaă de la folkloristul român numărul otărit de creițari pentru numărul otărit de versuri.

În urma, cu o religiositate și cu un respect superstițios, culegătorul transcria avënd în vedere cadența și rimele, așa ca nimic nu s'a schimbat, nimic nu *s'a țilivisat*, trecënd din gura poporului pe hărtia omului citit.

Inversiunile violente, neregularitațile, rimele convenționale și adese-ori hazlie, disprețul șăgalnic al gramaticii și enigmele locuțiunilor poporare se vënd la fie-ce pas, dând de o parte proba cea mai puternică de ori-

D. Gion a cunoscut această colecțiune când ea era abia la început.

gina pură a poesiei, și depunând de alta în favorul culegătorului și conștiinței cu care le-a adunat.

Pentru ca, vedeți D-voastră, nu e tocmai mic meritul ce câștiga un culegător care 'ți dă poesia luată din gura poporului întocmai și iarăși întocmai cum a primit'o de la țărani. Sunt în om și în special în cazul de față, în folklorist, un fel de veleități iresistibile de a îndrepta pe coala, de a schimba rima pe dincoace, de a peptăna frasa cutare, de a întrema propozițiunea care schioapătă și de a lamuri elipsa obscura din partea cutare ori cutare a bucaței ce a copiat.

Luata în sine, fie-care din aceste corecțiuni, din aceste estetice emendațiuni, pare ușoară și cu desavârșire incapabilă de a altera și de a preschimba întru ceva *l'ensemble*, totalul bucaței. Acesta e raționamentul ce 'și facea până mai acum veri-o câți-va ani mulți din folkloriștii noștri. Intr'un rând, aceasta *prurigo emendandi*, această ciudata pornire de a îndrepta făcutul poetului popular ajunsese la noi ca un fel de boală. Lustruiala literară, vacsul modern și spilcuiala gramaticală, lucia în fie-care poezie populară, care apărea prin reviste, diare și volume de colecțiuni. Citindu-le, jurai ca țărani și bătrâni cântăreți cari le facuseră și le diseseră în vremuri de nevoie sau în ceasuri de veselie, trebuia să fi știut multe și mărunte, și să fi pu-

tut sta cu erudițiunea lor alături de ori-care învățat al facultăților.

Astăzi, nu mai e ast-fel; mâncărimea de a cârpi, văcsui și modernisa a dispărut. Toți cred că versurile trebuiesc date ast-fel cum le dice țeranul, că ori-ce preschimbare, fie cât de reușită, nu e la locul ei, și că în fine poesia poporară nu merită, cum dice poetul frances :

Ni cet excès d'honneur, ni cette indignité

În colecțiunea Bibicescu, pe lângă versurile care cântă iubirea și natura și cari se găsesc cu puține variante la tot poporul român de la munte până la mare, se află aproape două mii cari sunt proprii ale Românilor transilvăneni. Într'ênsele cititorul vede plângerile străinătăței și durerea flăcăului, când pleacă în armata străină, departe de casă și de țară, pentru a muri apărând nisce interese care numai ale lui nu sunt și nu pot să fie. Reșfoind caietele D-lui Bibicescu, întâlnim la fie-care pagină asemenea versuri. Rare-ori, scriitorul care ar dori să zugrăvescă portretul țeranului român de peste munți, va întâlni documente mai autentice, mai amănunțite și mai frumoase de cât aceste poezii. Iubirea părinților și mai cu seamă cea de mamă, dorul de casa părintească, ura orașelor și străinătăței sunt cântate ici cu naivitatea durerei poporare, dincolo cu o elocință și cu o putere nease-

muita, mai departe cu o mânie care denota virtutea și vecinicele aspirații ale poezilor poporari, adică ale țăranilor, în care s'aŭ personificat tot-d'a-una simținentele întregului popor.

Jelcui-m'aș, jelcui
Jelcui-m'aș munților
De dorul părinților
Jelcui-m'aș flori'or
De dorul surorilor

Și mai departe, țăranul disperat de continuitatea suferințelor, esclama :

Du-te dor, du-te durut
Boală fără de creșământ !

Pentru a 'și-l alina, poetul ȳice :

Dragă frate de departe,
Trămite-mi o țir de carte,
Fie scrisă cât de rău
Numai s'o pot citi eŭ.

Dar vai și iarași vai ! Cărțile nu vin, veștile nu sosesc și sërmanul înstrăinat nu scie pe cine și cum să mai întrebe de starea părinților, de ființa fraților :

Trandafir de pe cetate
Spune maichi sănătate
Că de mine n'are parte
N'are parte că 's departe.

Și într'alt loc :

Brăduleț crescut în urmă
Reŭ e, Doamne, fără de mumă !

De 'i călca din urmă 'n urmă
 Din străini tot nu 'ți faci mămă
 De 'i călca din florii în florii
 Din străini nu 'ți faci surorii.

Caci :

In casa măicușii mele,
 Măncam pâine de seara,
 Cernută cu sita rara,
 Și o măicam cântând p'afară.
 In casa străinului,
 Mănănc p'ăne și beau vin
 Și p'ăcă mănănc venin.
 Mănc p'ăne de si ă deasă
 Și manănc plângend prin casa.

De ce ? — Poetul răspunde cu adınca în-
 tristare ; pentru ca, ȕice el :

Casa maicușoarei mele
 Pe din afara 'i cu tină
 Și 'n launtru cu odină ;
 Iar casa străinului
 Pe din afară-î cu var
 Și 'nlauntru cu amar.

Și mai la vale, dând cuvântului *străin* fru-
 moasa accepțiune pe care o întâlnim și în
 cronicarii noștri, poetul strigă cu mânie și
 durere :

Străină străinatate
 Avusei de tine parte
 Ocolii țerile toate
 Și de bine n'avui parte.

Bolnav de dor și de cumplitele marșuri mi-
 litare, cântate mai cu amănuntul în versuri'e

despre care vom vorbi în numărul viitor, poetul dice :

Măghiran de pe cetate
Nu mă depărta împărate
Că n'am tală sa mă cate!

Iar iubitei pe care n'o uita nici o-dată și care vine în toate aceste versuri după mama, a doua, poetul îi dice :

Eu mă duc, mândruțo, mâne
Dorul meu la tine rămâne
Mi-l grijește, mândro, bine
Și mi-l leaga, mândro, leagă
În corn de năframă neagră.

În fine, ca în toate bucațile de jalnică despărțire, după ce 'și-au luat cu lacrimi ziua bună de la mama, tata, frați, surori și iubită, poetul țerei stramoșesci din care se duce cine știe unde :

Ah! Ardeal, țară frumoasă
Rămâi, dragă, sănătoasă!
Că pân'oi mai intra 'n tine
N'o fi astași, nice mâne.

Acestea și altele sunt documentele, culorile cele vii și întristate cu care pictorul sau scriitorul ar putea să facă portretul transilvaneanului față cu străinătatea.

Un alt portet, alte simțiminte, cele care izbucnesc din inima lui când aude de «cătanie» le vom studia în numărul viitor.

II

Dederam, în *Românul* de Dumineca trecuta, câte-va din versurile colecțiunei Bibicescu și stăruiram asupra frumuseții portretului care aparea dintr'ênsele pentru cel care ar voi sa zugrăvească pe Românul transilvanean ratăcit în «straina strainatate».

De rëndul acesta, vom spicui în aceeași colecțiune un mic număr din versuri, cântate de popor într'o dureroasa circumstanța: aceea a plecării la miliția, a despartirii de parinți, casa, sat și foarte adese ori a despartirii de țară a bietului flacău.

Jalnica tragedia a «catăniei», pohodul către marginele imperiului austro-ungar despre miada-noapte și despre miada-zi, au fost cântate de poeți necunoscuți ai poporului român de peste munți și mai des de cât durerile înstrainării. Portretul ce reese dintr'ênsele e mai viu, mai puternic și mai bogat în culori. Poporul a simțit mai adânc jalea catăniei de cât jalea înstrainării, și drept aceasta, cântareții săi au realizat mai cu belșug, în versuri cu atât mai frumoase, cu cât sunt mai simple, cele ce colcaiau în pepturile românesci.

Simțimintele care infierbânta pe țeran când e luat de catana, sau slujesce ca atare, sunt cântate pe rënd. Mânia, blestemul, rugămintea, descurăgiarea, desnadajduirea vin unele dupa altele. Poetul n'a perdut nici unul

din momentele psihologice ale deosebitelor stări și întâmplări în care catana s'a găsit.

Mai înainte de toate, țăranul e pătruns de însemnatatea «cătănii».

D'o ploaie ploaiă cu sânge,
El și-ia pușca și se duce.

Pușca o iubesc, e mândru de dânsa, dar nu ca să ajute cu ea la binele și slava altora, ȕice dânsul ca :

Pușca imi este mândrușă
Săbiușă nevăstușă.

ci, ca și haiducii legendari ai Românilor de dincoace de munți, el se îndrăgește cu pușca când îl scoate din pepeni obladuirea străina. Când pământul i se face negru înaintea ochilor și par'ca îi fuge de sub picioare de amar și de suspine, țăranul s'avântă spre munte cu pușca la spinare. Atunci o poartă pentru el și-î pare mai ușoară ca fulgul. Când însă o poartă pentru alții, când e catana, pușca îl deșcală și 'l doboară :

Eși, mândro, în deal la cruce
De veși Neamșul cum mă duce,
Fără pită, fără sare
Numa cu pușca 'n spinare.
Dela patru pân' la dece
Pușca prin spinare-mi trece.

Ș'apoi, cum să placă flacaului cătania în țeri depărtate și cu mila străina când scie și a cântat din copilărie la ce caută să se aștepte

de la cei care catinesc? Celc şese versuri următoare, cari alcătuiesc un tabel plin de poezie tristă şi pătrunzătoare, 'i-au spus cu prisos fericirile cătaniei şi ceea ce ese la urma urmelor dintr'ênsa.

Poetul îi spune că,

Pe din jos de Sighişoară
Trage-o cătană să moară;
S'asa trage de cu mila,
Că moare fără lumina;
S'asa trage de cu jale,
De stau apele pe vale.

Cu toate astea, trebuie sa se ducă, pleacă cu singura speranţa că, poate, ca prin minune, se scape de focul războaielor şi să se mai întoarcă o-data p'acasa, la părinţi ori la iubita.

Aşteapta şi aşteaptă mereu; anii trec, gândul cătanei e tot acasa, sfârşitul slujbei nu mai sosesc. Atunci, cătana se roaga cu lacrimile în voce:

Căpitane Solomoane,
Lasă-mă de la cătane
Că părinţii mi-au murit,
Boii în jug a mbêtrănit,
Plugul mi s'a ruginit
Biciu în cui a putrejit.

Şi când rugăciunea i se isbesce ca de stâncă de piatră, iar vorba nu în seama i se ia, ci pedepse îi pricinuesce, flăcăul simte că mânia îi sguđuie firea şi blestema cu foc şi cu pară de

să duce pomina și s'aleg puzderiile de pute-
rea Ncamțului.

Bate-l, Doamne, și-l trăsnesce
P'ăl care mă cătanesc;
Bate-l, Doamne, cu mânia,
P'al de m'a pus pe hârtiă,
Si m'a scris la cătăniă;
Cine m'a făcut cătană
Sa nu și mai dea de pomană.

Notăți puterea și inverșunarea versului: «Să nu 'și mai dea»..... Poetul nu se mulțumescă a'l blestema așa în cât alții, rudele și prietenii, sa nu 'i mai dea de pomană; blestemul ar fi atunci prea ușure, — ci el însuși, el care are mai mult interes decât orî-care altul pentru a lui propriă ispășire să fie adus și pedepsit de Eumenide, de fatalitate, de soarta (pe alese), să nu poată a'și da de pomana. Firea Românului însă e blajină și dulce, numai când 'i-a ajuns cuțitul la os, atunci rugesc de mânia. Uitănd blestemul, flacăul se gîndesc tot cu dor și cu iubire acasă, la parinți și 'n deosebi la mamă; caci, pe aceasta, după cum am spus și 'n rîndul trecut, poeții din țara Birsei, ca și toți poeții populari români, o cîntă mai cu drag și mai mult de cât pe tata.

De altmintreli, iubirea de mamă în poesiele poporare, la popoarele neo-latine, întrec cu foarte mult iubirea de tata. De când Virgiliu; în a patra a sa egloga, — echoū fidel al poesii-
lor populare ale Campaniei și Lațului — țicea

cu inimitabila-i dulceață : *Incipe, parve puer, risu cognoscere matrem*, poeți necunoscuți ai popoarelor de vița latina au cântat cu mai multă plăcere iubirea de muma, căci ea este mai în inima omului, de cât toate cele-l'alte.

Țilele trecute, când vorbiam de dorul transilvaneanului înstrăinat, în exemplele ce am dat, tot muma era persoana din familie către care se îndreptau toate plângerile și toate des-tăinuirile poetului.

Și, ca soldat, poetul tot mumei se va adresa întâi, și mai mult și mai cu foc :

Trandafir de pe cetate,
Spune maichii sănătate
Că de mine n'are parte,
N'are parte că 's departe
Că 's slugă pe nouă ai,
La 'mpăratul Neculaț.

Comparați aceste versuri și altele de felul lor din poesia poporară româna cu jalnica rugăciune ce face soldatul frances ranit și în momentul d'a-și da sufletul unui *leat* al său :

Soldat de mon pays
Ne le dites pas t-à ma mère
Mais dites lui plutôt
Que je suis t-à Bordeaux
Pris par les Hollandais
Qu'elle ne m'verra jamais.

Aceeași durere, aceeași iubire, aceeași simpla și sublimă abnegațiune a flacaului; fiul nu vrea să omoare cu vestea morții lui pe biata

măicuță bătrână «cu brăul de lână», care încovoia de durere și cu ochii isvoare de lacrimi, îl petrecuse pentru ultima oară, în întâia zi de cătanie, de la satul stramoșesc la orașul în care îl aștepta cazarma.

De plâns și sfașietoare priveliște! a carei poezie poetul din țara Birsei n'a scapat'o, căci și el dice :

Săraci feciori de la sate
Cum îi cară la cetate
Tot cu caréle încărcate!
Din dăratul carului
Muma păcurarului.

Cele două versuri din urmă sunt d'o elocință superbă și induioșată ; ar trebui picturului antica paleta spaniolă pentru a da talentului său jalea și adâncă durere a mumei.

De tata, poetul vorbește mai rar și nu cu aceeași patrunzătoare efusiune. P'ici pe colea, se găsesc versuri ca urmatoarele :

Cătănia cui e dată
La copilul fără tată.

Am vădut mai sus cum vorbește catana iubitei sale ; pentru surioara, iata o parte din dialogul unei surori cu căpitanul fratelui său :

— Căpitane Iancule
Unde duci cătanele ?
— La Sibii, sèrmane
— Nu le băga tare 'n foc
C'am un frate la mișloc.

Ast-fel sunt versurile colecțiunei Bibicescu în

parțile cari dau acestei colecțiuni însemnătatea sa propria. Instrainarea și cățânia sunt cântate cu belșug și adesea-ori cu o minunată și profunză poezie; poetul simte cu putere cele ce ȳice, și, fara vorbă lungă, fara flori și pregătiri, el ne spune durerea și jalea tinerilor cari se plâng departe de cei cari îi iubesc.

Pe lângă aceste versuri, vin cele cari cânta natura și amorul și cari sunt comune întregii românimi.

Cu privire la felul traiului ce duc cele-alte popoare din Transilvania, Unguri, Nemți, Săcui și Sași, nu găsim de cât vr'o 10—12 versuri, cam ca cele următoare :

— Trandafir, bujor frumos
 Ce veste 'mi aduc din jos
 — Eu v'aduc o veste bună,
 Că mor Ungurii de ciumă.

Și 'ntralta parte :

Foiă verde ș'o lalea
 Ungurime vreme rea
 Ce cătași în țera mea,
 Ia-ți hamul și praș'a
 Si te du în țera ta
 Și 'ți fa casă de gunoiu
 Și-o freacă cu usturoiu!

Admitem că aceste versuri sunt culese din țera Birsei și anume din Vâlcele (Elöpatac). Ele se completă, se comenta și pot fi înțelese cu ajutorul colecțiunilor facute și 'n cele-alte ținuturi ale Ardealului.

Facutu-s'au aceste colecții? și decă s'au făcut un.le's? Risipite de sigur prin diare, mici broșure, reviste, alte cărți cu alte subiecte în cari autorului 'i-a placut să încadreze poezii poporare culese de dânsul.

Cel care ar voi să 'și întemeeze un studiu al său pe poeziile poporare române în doabște transilvanene, muntene, moldovene, basarabene etc. etc. 'și-ar sfârși viața înainte d'ă aduna bucațile de care va avea neapărata trebuința.

Și dacă pâna acum trebuința unui diar de literatură poporara și poezii poporara româna un fel de *Melusine* sau *Inșiră-te Mărgărite* nu s'a simțit cu taria, adă nu mai e așa de loc, de fel. Toți au poezii pop rare în cartoane, toți eșind la țera pentru o săptămâna ori două țin s'aduca două-trei poezii poporane, ori basme, ori legende, ori ghicitori, ori descântece, ori superstiții, în fine ori-ce facut al inteligenței și imaginațiunii țeranului. Adese culegătorii le publica *di quă, di lă, di sū, di giu*, în toate părțile pe unde se nemeresce sa le sfâriă praștia fantasiei sau preferințelor lor politice. Pas pe urmă de le gasesce! Benedictin sa fi, și tot te ahtiezi peste cât-va timp de cercetari, adesea-ori zadarnice.

Din contra ne pare că o revista, un fel de repertoriu metodic al bogățiilor poporare ar înlesni foarte sarcina viitorilor folkloriști români. Intr'ênsul s'ar trece cele ce se culeg pe

di ce trece de actualii folkloriști și s'ar publica din nou cele ce au apărut prin ziarele politice, ați uitate și negasibile.

Pe lângă aceasta centralizare practica și prin urmare foarte folositoare, ar mai fi și un control bine făcut pentru ceea ce privește autenticitatea poeziilor poporare culese de unii cu prea multa fantasia și libertate. Folkloriștii s'ar obicinui cu timpul a nu considera ca adevărate poeziile poporare de cât pe cele cărora repertoriul le va deschide coloanele sale. În fine, un alt folos ar fi supraveghierea și înfrânarea unei industrii, care a născut de curând, care denatură literatura poporara română, trairid din spinarea ei și exploatând gustul țeranului și claselor modeste ale poporului. Repertoriul ar fi la pândă pentru a semnala pe cei cari pocesc basmele române.

De altmintrelea vom reveni asupra acestei industrii. În așteptare, noi credem că trebuința acestei reviste sau ziar de literatură emina-mente poporara e ați în deobște recunoscută și ar fi poate de datorita ministerului instrucțiunii publice sau Academiei să 'l dea la lumină *ad major en populi gloriam*.

(*Românul* din 1883)

GION.

III

CONFERINȚA D-lui BIBICESCU

Sâmbata trecută, d. Bibicescu a ținut o conferință în saloanele societății *Concordia română*. Subiectul conferinței a fost: *Poesia poporului român de peste Carpați*.

„Poesia moare, a dis conferențiarul, citând pe filosoful, móre în secolul nostru materialist« când economia politică pronează peste tot. Dar, dacă ea moare în mijlocul poporațiunii orașelor, apoi nu este tot așa și prin sate, cătune, la câmp, pe munți, în pădure. Acolo omul traesce într'un contact intim cu natura și cânta, cum cântău stramoșii sêi, doinele oe dor.

Acolo legaturile cu *frumosul și cu mărêțul* nu s'aũ rupt, nici de operațiunile de banca, nici de camata, nici de gheșeft.

Codrule, codruțule,
Deschide-ți cărările
Sê-mi duc supărările.

ȃdice un cântec cules de d. Bibicescu, în anul curent, în călătoria sa la Elöpatak.

Am ascultat cu mare placere poeziile culese de conferențiar; am aplaudat pe culegător, când d-sa reproșă societății române că nu se îngrijesce de loc de acêstă avere a poporului nostru care sê duce și pierde, fiind-că nu

să aduna de nimeni. Indemnul facut de d. V. Alexandri n'a redeşteptat societatea din nepasarea ei culpabila şi comoara poeziilor noastre naţionale rămâne lasata sub paza memoriei betrânilor, care 'şi-aū trait traiul şi se tot duc, se tot duc, ducând cu dênşii şi tesaurul naţional de care nimeni nu-i întreaba.

Printre mai multe bucaţi adunate de d. Bibescu, am reţinut în memoria un gingaş giuvaer al geniului popular. Iaca-l :

Bădişor depărţişor
Nu-mă trimete-atâta dor
Pe pèrèu şi pe isvor.
Trimete-mi mat puţinul
Şi vin, bade. tu cu el.
Vin, bădişa, când gândesc,
N'astepta să te doiesc !

Care din poezii noastre de astăzi nu l'ar invidia şi care din iubitorii frumosului nu va fi încântat auzind aceasta gingaşa improvizatiune populara ?

Mulţumim din suflet autorului operelor : *Mişcarea poporaţiunii în România; Cât sufăr ţèranii*, etc., de aceasta ora care ne-a daruit'o.

Uram să fie indemnul său tot aşa de folositor cum a fost folositoare una din operele sale, care a indemnat pe d-nii Felix, Istrate, Finkelstein, etc., de a ne darui cu operele lor privitoare la cestiunea vitala relevata prin iniiativa activului redactor al *Românului*.

Telegraful de la 1 Octombrie 1882.

IV

APREȚIERI ÎN CĂRȚI DIN STRĂINĂTATE

În *La Romania illustrata* (Ricordi di Viaggio) de Bruto Amante (Roma, 1888) se amintesc colecțiunea Bibicescu în mai multe locuri.

Ast-fel la pag. 46—47 citim următoarele:

»In Transilvania, înflorește literatura populară, inspirată de durere și de patriotism. Munteanul, apasat în cele mai scumpe ale lui simțiminte, nu traesce de cât cu inima plină de amintirea fraților departați și încredințează cântecul-melancolic munților pitoresci, florilor alpestre, cum se spune într'o foarte frumoasă strofă, pe care împreună cu alte cântece inedite îmi fu dat s'o citesc, pe timpul șederii mele în Bucuresci, de d. I. G. Bibicescu, deputat în Parlamentul român și distins redactor al *Românului*.

Jelcui-m'aș, jelcui
Jelcui-m'aș munților
de dorul parinților.
Jelcui-m'aș florilor
de dorul surorilor.

»La Bucuresci, distinsul deputat Vasile îmi vorbi îndelung despre însemnatatea și întinderea lucrării inedite a lui Bibicescu. Acesta, la 7 Octombrie 1882, ținu la Bucuresci o

conferința aplaudată în care demonștră ca poezia populară, din multe cauze, dispare în centrele cele mari, pe când la țara, în modestele sate românești, se pastrează tot frumoasa, viua, reală și cu multe exemple, dovedi vitalitatea și frumusețea poeziei populare române“.

Au mai scris și alte ȃiare asupra acestei colecții, în urma conferinței ținuta. Nu reproduc ȃnsă aprețierile lor, de și toate sunt care de care mai favorabile, de vreme ce nu am la îndemâna acele ȃiare.

